

# אוצר שירות ישראל בספרד

כרך שני



**על שם המנוח**

**שאול רוזנבלום, ז"ל פיטסבורג**

# שירי שלמה בן יהודה אבן גבירול

מקובצים על-פי ספרים וכתבי-יד  
סדריים, מוגהים וمبוארם על-ידי  
ח. נ. ביאליק וי. ח. רבניצקי

ספר שני

הערות וບוארים לספר ראשון

מהדורות שניות

הווצאת «דביר», תל-אביב  
תל-אביב, תרפ"ח

Copyright 1927 by the «Dvir» Comp. Ltd., Tel-Aviv.



13  
AM  
1927

תכו

**הערות וບאים  
לשירי שלמה בז'נברול**

.א.

נדפס בניא ע' 1, שיש - 5, ליש - 37, רשביג לרשות - 8, שעהיש - 32, JQR, 1913 - 68 עי ד"ד דיז. וועי שיר יב, ט).

המשורר הצעיר מדבר בשיר וזה על עניינו וויננו המדכאים את לבנו בכל עת וונטלים ממנו את שמחת החיים ומקדירים את שירות נעריו. ומן שי 5 ואילך הדברים ערוכים בדרך שיחה, כמו הנח המשורר בכמה טשוריו.

שרה 1—4. מליצתי, כלוי שירתי, נהדרת תמייר עי דאנטי ושמחת נדהמת ומתנרגשת עי אנטה, וכשעה שני רואה שחוק והכל מסביב שמחים, אני כאבל ביעיהם ומתעצב על חי שנקטפו ונבלו ללא עת. הדופה - כך חקן רישז, ובכ"י א' בטעות "טרופה", ואולי ציל: "טרופה". ושתחתה - נא: ושירתי. שהיא - הש' בשוא, כמו בקהלת ב', כב.

ש' 5—8. המשורר משים דבר בפי חברו. חברו שואל אותו: וכי נאה לעציר כטוך בן שש עשרה שנה, לשיס כנדע עיניך תמייר את יום המות ולהתאבל עליו, ואם זה שהות לו לשנות ולהחדרן בשמחה ילדותו. נאה לו שתחדא לחיו בחבצלת שופת שמשז' וש שח - ת' וש שלשם המשקל. על יוס - כן הוא לבון אצל ד"ג, ובשאר הנושאות משובש: על ים, האסיפה - החות כמו אסופי רעבי (יחוי לד', כ"ט). וכן אומר ר' הש הנגיד בשירו לכל זמן: "אין לנו כי קץ וקצת עד אסיפה". וכייה בבריותא כליה (חוץ קווניל) ביטא ביטא: "וכור את יום אסיפתך".

ש' 9—12. המשורר עונה: לבבי איןנו נתן לי לשטוח, מפני שהוא שופטני ומיסרני מראשית נערוי ועכ' נפשי עלי חשוח, כי בהר לבבי לטנת חלקו ארחות הבונה ומוסר ונפשי החוצה, כלוי שראויה להזאת מלאה עז געורים חריזות, היא מלאה קצף וראנה. החרוץ ה-בחוף ת' קמץ לשם המשקל, וכן בשיר ליא, 58.

ש' 13—16. שוב אומר לו השואל: מה תועל בקעפיך ודאנטיך וויא? המצווקים - רבים מן מצוק, ורבי זה מצוי בשיריו רשביג. העודס ה - האנולת, מל' "יערכ' כטטר" (בדב' לב', ב).

ש' 17—20. השובת המשורר: מה בעז בחקותיו וווע הרע ערנו נדול ותקוטחו לא מלאה עור, ובתרם תבוא הרפואה למיכאובי ימחר לבוא יום המות אל', האיש הכוואכ בחיוו ופשו דוויה תמייר. וימות אגונש וויא - כן הוא לבון אצל דיז, ובכ"י א' הגותה משוכשת. וועי מליצה דותה לו בשיר נז, 10—12.

- נדפס בשיש ע' 1, ל"ש – 45, וע' נ-128 ה' 46.  
 עניינו: תלונת המשורר על בדיקתו ועל שכחו בחוק עם נגער מדעת שאינו ספר את ערכנו, ומתחוך בכך מואס המשורר בהבליע העולם ומחנכים בתבונת.  
 שורה 1. נחר וגוי – שערוו: נחר גרווי בקראי, מהלך חלה' סט. ד.  
 ש. 3. וחדל – ומגע.  
 ש. 4. כמה – כלו עד כמה, עד מתי הבית זה מצאנו רק בכ"י ודיב' ואיננו בשיש וליש, ומקומו הראשון לא נחרר לנו.  
 ש. 5. אדרבר ואעדיר – בן הנחנו עדחיב יידמ' ו, ט; ובש"ש: "ואעדיר".  
 ש. 8. אולוי, בזוכרי וגוי – בהשיחי את צעריו לאחרים ירוח לו, יש קט טעם משאוני – בן הוא בטאנשיך 1911 ח' 2/1, ובש"ש: "אשקייט קצת משאוני".  
 ש. 10. דראוני – עניין וצורתו מל' "דראון לכלبشر" (ישע' ס"ו, כד).  
 ש. 11. על רעתך – בערך, לאחר שתרדע.  
 ש. 12. עם יחשב שמאלי וגוי – המון עם השפל והנכער מדעת שאינו מבחין בין ימי לשטאלי, כלו בין טעלתי והטרונתי. ולהוראה זו שמש המשורר במלה "עם" בכמה מקומות.  
 ש. 13. נגמר וגוי – כלו נודד אני אעט' שאיני בדבר, ואני קבוע בביתו כטו בחוק ארון. ולדעת הרשי' מקומו של חרונו זה בין שורה 18–19.  
 ש. 14. וענוי – צפיל לפי המשקל ובשיש וליש בטעות: אני.  
 ש. 15. ואין לי רע בלבד רעינווי – לנעל, ובמליצה זו השתמש גם ר' הלוי באחד משיריו: "הו רעינווי לי לרע".  
 ש. 16. למסוקן – אויל צל' "אמסק" כמו בראש הדרלה.  
 ש. 17. ואכלה טרם וגוי – כלו אמות בבדיותו, זצמאני לרע לא יהל.  
 ש. 18. כאלו שחקיים וגוי – כאלו השמים וכל עצמים טנדילים ביני ובין תאות לבני.  
 ש. 19–20. יושב בשבת וגוי חכםונו – כלו יושב כמו בדבר שמס בחוק יענים אכורים (ערה"ב איך ד', ס, בין אדם סכלים ועקשי החכמים בעיניהם (ועי' ש' ב פיג', ח). ואולי, לנו כלב החכמוני מוסב על המשורר בעצמו (דוקס).  
 ש. 21–22. זה חליך וגוי – כלו ישיה לי בחלוקת יוניא ראש בדורי חנופה, ונוהג כי כבוד בפני לאבד לי: "בי אהוני", ובקרו ישים ארבי.  
 ש. 23. נמאסו לי אבוחטם וגוי – ערה"ב איוב ל', א.  
 ש. 24. לא יארדי מון פניהם – מבושת, אלא אם יצבעו אותם בצע חולעת שני.

ש' 26. ב ש Ach ט שלוי ונוי – כשאני נושא לפניהם דבריו שיורי וטליותי, הנשנים מביניהם, אני כייני בעיניהם ועל זה מתואנן המשורר בכתה מקומות משיריו; עי ליטשל בשיר ה', 77–78 : „אכן אצילי ערך ישלו בסוד השיר“ ונוי.

ש' 27. דבר שפת עם וכו' – כן תקן רשות, ור' של מהמוני העם אמרים לו שידבר אליהם בשפה מוכנה להם, כי לשון שידתו וטליותי אינה מוכנה לפניהם וככלוון אשקלוני, כלוי נכירה, היא להם. ובשאר ספריט הגוטח: „דברו שפת עם ואשםע“, וקשה לישבו.

ש' 28. קלשוני לשונייל שונייל, כלוי לשוני הדה בחנית וכיה אליהם עם. וכמליצה זו השתמשו גם שאר משוררים.

ש' 29. מה יעשה פטמוני – כלוי קול שיורי הרם המצלצל כפעמון.

ש' 30. שהרוני – שופט' ח', כא.

ש' 32. אטיף בשמי ונוי – כך תקנו עפי שהשר ד', א. והטונר של בית זה יש לו נסחאות שונות: „וברום עם קמנוני“, „וברום ענן קמנוני“, וכולן אין מתישבות היטוב; ואולי צ'ל: „נדרי או ברלטם“.

ש' 34. דעת אלהים ישימון נוי – במליצה מעין זו השתמש ר' הלוי בשירו „הוי הולמים תכמת עצות ולדעת האל קראו אובי“. ישימון – נ' בסוף, כך ציל לפוי המשקל, ולא „ישימו“ כמו בשאר הנוסחאות.

ש' 36. שני חמשי ושני – כך ציל, ובשאר הנוסחאות משובש: „שני וחמשי שניין“.

ש' 37. כי מה – רשות תקן „במה“, כמו בש' 4.

ש' 39. יקר לי לשמע באוני על דבר המתו.

ש' 41. ירד בחכה לשוני – כך תקנו עדח' איזוב מי כת, והנמה „ירד בחכי“ אינו עולה יטה, ואולי צ'ל „ימק באכבי“, עדח'יך זכראה ייד, יב.

ש' 42. נפשי תמן בכבוד האדמה, כי כבודה לקلون בעיני. עם – כן נהיה ראשית, ובש"ש: אם.

ש' 44–45. לא אשמה בחיי אטילו אם יהי מושבי בכוכבים ומרומים אשכנ. כלוי גם אם אנחל כבוד ונדרלה.

ש' 46. מה לו, אני – מלחה „אני“ נמצאה נוסחת בהעתיקת רדי' לשם המשקל. לולו, שאח עזרוני – כלוי מלבד צורתו אין לי מאומה בתבל.

ש' 47. נפשי במותי ונוי – נפשי תשמה במותי שלא חשוב עוד למשכן מטה, והוא התפרק מליה'ך „נפשו בחיי יברך“ (תחלה' מ"ט, יט). במותי – כך הנוחא במאשער הניל, ובשאר הנוסחאות משובש „במו פיר“. לא מצאה ונוי – ניא: „לוא מצאה צור מעוניין“ עדח'יך תhalb' ע"א, ג.

ש' 48. להיותبشرו סרני - מל' פלטחים, כל' שיהאبشرו אדרן ומנהנו לוי, ותהיה כאן חמונה יהוד נפרד מן "סרני" - "פָּרְנֵי ח' "פָּרְנֵי".

ש' 50-51. אין עלי הבין לנו - חרותים אלה, הפחותים לאורה, אינם מתפרשים אלא בדוחק. אחרי כלותبشرו וכחיו ארע כי בסוף האנחה חבאו המנוחה, וכטוף רזוני יכו מזוני. ואולי דברי תחומות אלה בספי המשורר, שאינם מתחאים עם רוח הינע והיאוש של כל השיר-נאמרו בדרך התול. ורשי מבאר "עקב רזוני מזוני", הכוונה על מחלת המשורר שאבללה את בשרו וחרונו שלחה בעצמי וידכא את חיתו וכמו שהחטאון על זה בכמה טיקומות משיריו. ואולי יש לסרט הדברים ולנסח כך: כי סוף הנחתה אנחה ועקב מזוני רזוני, ככל' סוף הנאת העולם - ינון ואנחתה והכל הבל, ולפיכך אין לי אלא לשמע מצות החכם, כאמור להלן.

ש' 52. מצות שלמה זקני - שלמה המלך, שזו בספריו על דרישת ההכמתה.

ג.

נדפס בשיש ע' 18, ליש - 54, ועי' נ' 124 הע' 40.

בשיר זה מדבר המשורר על שאיפתו הרבה לחכמה עד שהוא תוכנן להלחם במללה עם כל פניו הזמן ולהתגבר על כל המכשולים, ואולם הזמן הרודף אותו תמיד, נבר עליי נם הפעם, ובשעה שהיא המשורר קרוב להשיג מטרתו, נצב הזמן לו לשטן והפר את מהשכנתה. שורה 1-2. שנס איזורו - כל' החנבר לדירוש הכמה. יקים אסרו - עדה"כ בת' ל', יג והכוונה לא ישתק עד אשר יטלא את נדרו להשיג מעלה רמה בהכמה. נא' יקום. ש' 3-4. לבבו מלביבו - כל' מיצער. מסה - בצליל, והגנותה "מחסה" משוכש. ש' 6. ואם כור הזמן לנו - אע' שזמנן כל' הטול בלהן את המשורר בכור עוני ויחרנס כל' בנינו לנו, בכ"ז בחר בתבונת. ובחר, בחרו - לנעל, הראשון כפשו מלי בחריה והשני מלשון בחריה כל'ב ישי' מ' 18.

ש' 9-12. לו לא אשר הווקט המשורר תלאות ופנוי הזמן סנו רכו היה גנט ומנייע למרות מעלות הכמה והמוסר. קפקה תלאות - כן תקנו לפוי המשקל והענן, עדה"כ איך נ' ה. והגנושא, "תקד תלאובי" או "תקד תלאובי" בשיש וליש משובשת. וילד טבגנות יט'ים - כל' פגע מפנוי הזמן, והמכטאים "בנות-יהם", "בני יטם", "ילד יום", "תולדות יטם" לכונה זו מצוים לריב בשורי הקדמוניים.

ש' 13-14. חרוו והקשה להבין, ושעוורו אולי כך: ודע כי לא יגלה איש צפוני תלומות עד יכלת שארה, כל' אין ההכמתה נקנית אלא בינוותبشر וככלוון הנוגה. המלה

"איש" חסורה בש"ש ובלי' ונמצאת במעט נסחאות, ואולי ציל במקומה מלאה אחרת כנון "את" וכדומה.

ש' 15—16. ואם كنتי לי בעמלי מעט תבונה מיר ימחר הזמן לדרosh תשלוטין, כלוי הוא מומין לי תלאות ועלי לשלם בחלי' ודמי.

ש' 17—18. אע"פ שהומן איןנו חובש בשבי' את חמוץ, כלוי אינו מצוי לי עז וטוע על דרכיו, דרך בקשת החכמה, ארכבה בכ"ז בעודי — כל זמן שני כי — לדרוש תבונת הזמן — שוא כי' נחשבה כאן לשוא נח לשח"ט.

ש' 20. השרו — נציל, ובש"ש וליש: "אפריו".

ש' 21—22. מתוירא היהי מפני המכשולים שיבאו וימנענו מהשנת הפzie. ולא יבא לאיש ונוי — ככלומר, כך היא המדה, שיבא לאדם מנורו, עדיהכ "ואשר ינרת כי בא לאיוב נ', כה".

ש' 23—24. מכאן ואילך מציר המשורר איך שמתחלת צאתו בדרך בלילה לבקש חכמה, עוד הוא השמים טהורים ואור הרוח זורה על דרכו, והוא, המלומד ביסורים, החל ודאג לאור מועט זה פן יכנה ויעלם גם הוא, ובאמת מנורו בא, כי התקדרו השמים עביהם והחשיך כפה את אור הירח, וכל זה בשל פגעים הרבים שמצאו את המשורר בדרכו. בעתليل — כן הננהג, ובש"ש וליש בטעה: "לימ' ח' ליל", נקי בפ' נקי כלו מעבים יטלה "על כפים כפה אור" איוב ל'ז, לב) ובahir שאן בו אפילו עב קמנה בכף איש נמיא יה' מר). והסחדר ונוי — הלכנה התלויה באמצעות הרקיע דומה אבלו היא לב מהור ובור של השחקים, וכל המלצה הזאת מוסדת על הכתוב "נקי כפים ובר לבב" (תהל' כד יז).

ש' 25—26. הירח נהג אותו בדרך התבונת ולא חדל להורותני את הדרך הושרת, והרו — מלhic ישע' נ"ט, יג.

ש' 27—28. כפחדי מהתלאות הצפויות לי תמיד, חרדי נס הפעם על האור, כאב על בן בכורו, פן יחשיך ויקראני אסון, ואמנס אשר ינרת בי בא ל'.

ש' 29—30. בהתאם התפרצה רוח בין מפרשי עב, והעב פרש אפרו (מטהחו) על פני הסהר.

ש' 31—32. נאלו אותה הרוח לשופוך זעם ונשענה לעב עד אשר הקרה והוויה

את מימי: לעב — בן חקן נ', ובש"ש וליש: "לאבי".

ש' 33—34. והעב העטה את השחק קידות וחסרה כאלו מות ונקבר בענן.

ש' 35—36. ועבי השחקים הורידו עליו נשמי דמעות ותרבו לבוכות בכוכות כצעיל, ובש"ש וליש "רבבות") אرم על בן בעורו (בלעם בן בעורו). כלוי נבוכות הטוני העם על מות מלך גושיא.

ש' 37—40. והלילה לבש אופל כשרין, והרעם דרך אותו בחנית הברק.

ש' 39—40. והבריך מעופף על פני השחק כלו הוא שחק ("שחק-משחק" לנע' ל' לאופל הלילה). עלי שחק — בן הנחנו ת' "אוישחק", וב' הניח "אויש" במקומה והניא "שרף" ח' "שחק".

ש' 41—42. אשר פרש כנפיו בעטלה, ועורבי השחק, כלו הענינים השחורים, יעופו בשורו, כלו לטבמו של הברך.

ש' 43—44. ועי הסער באפלת הלילה הטר אליהם את מחשבתו ואסר משני פנים, כלו מכל צד, את חפץ לבניותשוקתי לחכמתה, מחשב בת'—בן הנחנו, ובשי' ולי'ש: "מחשבתו".

ש' 45—46. ואסר את לבני בעבותות החשך, והתעוור להלחמת כי נגבור מן המצויר, כלו מן המצויר, כמו "עיר מצור" תהלי' ס', יא. כנגור — בן הנחנו, ובשי' ולי'ש: "נכורי" שלא לפיה המשקל.

ש' 47—48. ועתה אחיה כל הבא עלי לא אוחיל ולא אקווה עוד לאור הסהר אשר אשון חזק הטירו (החליף אותו) ובא תחתיו.

ש' 51—52. בשאי רואה שהורה מלחה לי פנים רגע אחד מבין העבים, אשיש לקראותו כשמחה עבר אשר זכר אותו אדוננו.

ש' 53—56. שני ההרים האחרונים קשים להולטם קצת, וכפי הנראה נחבון הפטשור שהאיש הנורף טפנגי הומן נכשל תמיד בה בשעה שהוא מהקרב אל מטרתו, והוא דומה לאדם נלחם עם אויבו ובו ברגע שהנלחם יפתח הדינתו בידו האחת ובידו השנייה יאהו בחזי עין החנית נש"ב ב'יא, טט), להכות בו על ראש שונאו — והנה רגלו תבער והוא נפל, וכן נס האיש אשר ירדפו התלאות, תבואהו שואת פתאם ולוי שם משכנו בבית הנה, ואולי בוגת המשורר לכובב נתה, כלו איפלו אם ישים משכנו בין כוכבי אור נס שם ישינוי האופל. יפתחי — כך תקן ג' ה' יסתה' והאות ח' האחרונה נשמטה מפני הח' שבראש המלה הסמוכה.

## .ד.

נדפס בש"ש ע' 47.

ענין השיר: מענה לידיו המוכחים אותו, שמתוך רוב עינו בחכמה מאם בני אדם ועובד את ירידין.

שירת 1—2, המשורר אומר לעצמו: ענה לאומרות עליך כלוعلومו בתרם פרחו ציציו כרמי', כלו שבעצם ימי עולם הוא פורש מן העולם ואין להנאה מהעונגנותיו, ונעווריו יעבדו ללא חמדרה.

ש' 3—4. הוא שואף לנדרות תמיד ואין בידיו הומן למלאות רצונו. הרי זמתיו – כלוי מחשבותיו הנדרות והנשאות, ומיליצה כזו ומעין זו (נחר תבונת), 'הרי טומת' וכדומה) מציה לרבות בשיריו נבירו.

ש' 5—6. ונקל היה ונוי – כלוי אפילו אם יהיו כל כוכבי מרים נחונים תהה רגלו לא יאמר די.

ש' 10. ונגה אור וגוי – כלוי פניו שריריו מפיזות אורן בכוכבים ממעל לשמיים. ונגה – בן תקנו, ובשיש בטעות: "והנה", "לשםיו, לשםיו" – לנעל, הראשון רבים מן לשים (אכן שוכבה) והשני מל' שמים בציופך ל' בחלתו וככני נסחר בסוף, והל' חיתרה כאן באה לשם המשקל וכדי להתחאים אל הראשון, ואולי ציל: "עד לשמי".

ש' 11—14. ומאם הזמן – בהבלוי המן. עד כי חכמיין ועד כי אוחבינו גוי – עד שחיל בידתו עם ידידי ואוהבינו, ואפילו עס החכמים שביהם. עד כאן דברי המוביחים. ש' 15—16. אמר לפסוקדים עלי – לאלו הבאים בטענות הקודמות ענה תשובה זו, וכשה הוא חור על פתיחת השיר אמר לאומרם. רבו חרמי – מל' "מצודים והרמים" (קהל' ז, כו), כלוי רבו מוקשו ומכשלו, "תריבוג רבר – לעיל.

ש' 17—20. ושכח מאכול וגוי – עדה'ב תhalb' קיב, י, כלוי שיסיה דעתו מכל צרכי עצמו ולא ישכח להש��ות את עין האחים. כלוי לפקווד את ידידי באחבה תמיד ולא ימנע מהם נשמי יריותanganות שלום. שארו ועצמו – בשר ועצמות. ואולי רמז זהה, כמו בכמה משיריו الآخרים, למחלה נפו שאכלה שארו ועצמותיו, ואומר שאסילו היא אינה משיכחה מלכז את אהבינו.

ש' 21—24. על הידירות הנאננה הוא משלם בידירות, אבל על שונאי יטמיך אש עד שירעו שמים מעו רעמי סיון.

ש' 25—28. ואם יגנדו בו רע בנחל (עדה'ב איוב ו, טו) ימשכוו יינרכו הורמים של מטרות אשנו, כי פשע הידיך הבוגד נдол מנשוא ואין כפירה לאשתמו.

ש' 29—32. אני אין דרכי לבוא במענה רק ולהשיט אל'ע לפני חבריו עד שאפול בראשת אונו; ואני דומה לה שעומד בקומה נטופה לפני בני אדם כמו כהן ודון, כלוי כהן לאليل, העומד כפוף וכורע ומשתוחה לפני צלמי. ואולם יותר נכון לפרש: יש איש, ואני כמו זה, שיעמד ביד רמה ובקומה זקופה לפני אנשים ובלי פחד יענה בחשש בפניהם כי "כהן דzon", ככלומר, איש מר, המתקומות בדור על צלמי ובועט בהם. זרונ – ת' ודון, לשתיים, וכן בכמה מקומות (ע"י, למשל, בשיר ו, 39).

נדפס בונא ע' 36, ש"ש – 20. פנ"ש – 145, 294, וע"י נ' – 122 הע' 35.

שיר זה הוא אחד מן הקשים והסתומים ביותר, והרבה ינע בו שדר' להנחיו ולפרשו, ואנו נסתינו בפירושו, ואולם נם עתה עדין כמה מקומות נשארו בו סתומים כשיוי והפרש יש ששם באפללה. לדעת שדר' בא השיר בתור מענה המשורר על תוכחתו הקשה של יידגן, ואולי באו בתוכחה הניל דברים קשים ככל' המשורר, על השתקעו יותר מדי בדברי חכמתו ושירה ונכח במלל את שמתת החיים בתברות יידי גערום ובנד ברועו מלפניט, ועוד דברי מוסר ותוכחה מעין אלה, וכינגד כל הטענות האלאת ערוכים דברי השיר שלמטה.

שרה 1–2. אין זאת כי אם הדמעות שנדרחו והתרפרצו מעני בחמתדרות ונמריות, הן שהשכו ננסחין את לחי עד עצמה והעלו זקן, כל' מרוב צער יונן חלפו נורי בלי המרה וקפאה על זקנה קרום ומנה. אול' – שדר' הינה: "אגלי", ואין הכרה בדבר.

שי 3–4. יש שהדמויות יתמהמו קצת בשטף זרמן, כי יגעו מפייצתן, אך בשורן כראוקן כי אנחת לב' הבהה אחריהן תרדטן, ישובו לווין ולברותה. יגעו – בן ההגה, ושדר' הינה: "געועו", ובג'א ושיש: "געועו".

שי 5–6. כל הלילה אני עיר וענין גרות בנבי כאלו "שבורי ליליה" הן לשמר אה ערי הכוכבים, ובשכרי שמרותן קיבלנה בCKER, כדין שכירות שטחת לטוף, את הדמי' (הוֹא הַפְּךָ הַבְּכִי) בשיר הספרדים, עי' שיר מ', 11–12), כלומר את הדומיה והמנווהן הבני, שבאה לאדם בCKER אחיה לילדודים, עדאי' "בערב ילין" בכ' ולברך רנה' (תחל' ל, 5). וענין הביבה בלילה והדומיה בCKER (עין למטה שי' 11–12) וכן דמיון הנעור בלילה מתוך צער יונן וגענווים, הנורטים לנודוי שנה, לשומר הכוכבים – מצוי לרוב בשיר הספרדים, עיין, למשל, בשיר "הלבוי ים" לרהייל, שאמר בענין דומה זה:

!תְּפֶקְרָתִי עַלְיִ לְלִילִ לְפָקִידִי      פִּזְוֵת שׁוֹפֵר לְאַדְבִּי מַלְוָתִי.

ונל' העוורים וההשאלות השיריים מעין אלה שאלולים מן העربים, יסודם בחיותם של השכבים הנודדים "אנשי האל ומקנה", הרועים ערורים, מהם ביום ומהם בלילה. "בשכרי שמרית" – בן ההגה, ובג'א ושיש: "בשורי עמידה", והשתבשות שי' לע' עי' טשטוש או מהיקת הראש השלייש של החיז'ן וכן ר' לד' מציה בהעקבות. ושיל' מניה אה נסח'ת נא' וויש' במקומה בתקון קל: "בשורי" ת' "בשורי", ומפרש: "אלו הדותה היהת לאחרים כשכיר לילה כל זמן עמידת הכוכבים, כל' כל הלילה, ואין להן לעינים לשוב ולקחתה אלא בCKER. ושי' הינה ת' "הdim" – "תְּרַטְּעַ" (במילים "הַרְטָעַ", לשא'ט) וופרש בדרך אחרת קצת. כוכביו – בשווי לשאות – וכן נן למטה שי' 25.

ש' 7—8. לא ניתן לעין לראות בברך את המכבים וכלו לולא כלת העין בדמיהו), כי עתה ראות אותם כהמנים אחוריו מסך התכלה של הרקע, וראוי אפוא לחול ממכים כי אחת בקר. תחזומו חצומו — כן הנית שדייל, ובשיש: "חצומו יחווטו", ולזרוק נראית להניתה "ירומו" ת' "יחומו".

ש' 9—10. בעת כלותם של המכבים (כלומר לעת בקר) חקע לבי כה וערב ערובה שלא חכלינה עיני בדמיהו, אבל לא עד לבני בתנאי זה, וכמעט קט אבר ערובנו ולקחו מטנו את בנדייל, עדה"כ "קח בגדו כי ערב ור' מש' כ"ג, ג' שדר' בשני ובחקון מועט). בעת כלותם — כן הנית שדייל; ובשיש: "כגנום", ובגיא: "כגנותם". ומלה זו שאלצת נס למאה ש' 57 היא כען סעד לשד'ל. "קף" — כן הנית יפה שדייל, ובגיא ושיש: "קן". קחו — לcketו, עדה"כ רקם על רועותיו, הוושע י"א, ג.

ש' 11—12. לו לא הוני השחר ומטר בעדי את יגוני ודמיהו ספקן אויז שחו שבני בהן מרוב זרמתן, עדה"כ תחל' ז, ג.

ש' 13—16. לפי דעת שדייל, דברים אלה ערוכים בנד ידרו של המשורר בעל מכתב התוכחה הקשה: יידידי, אח'יטומי, ככלומר איש'תתעללה (או בעל-התוכחו), אתה בוכה נכאנה חונכתך אלוי על ימי הרעת, ואיך לא תיכנה על ימי הנער שהלכנו ממנה בלי חמרה וטובה, אוטם חיטם שדרמיתי כי פניהם חצכו מדר וסורה ונתחו (נמר) מלשם ושבו, עד'כ איכח ד', ג.

ש' 17—18. מה קדרו וחשו עתה עלי הימים עד כי לא נכוו לפניהם הלילות, והלילות שהיו לפניים, ככלומר קודם בימי הטובה, נראים לעומת ימי האפלה של עכשיים ובהורם. ושדייל מונה "לבנים" ת' "לפנים", ופרש: הלילות נראים לבנים וצחים.

ש' 19—22. אני פונש את חברי העליות באנהות טוורות, אשר לו פנסו את ההרים גטו וגעתקו מפניהם, ביום בואמ — בוא היהודים — לרצוח אותנו, הדוד ורעם, בمزורך יין ששופכים בו "דם אחוי ענץ" (כני לין ענבים, בן אשכול, אחוי ענץ בר' ייד, י"ט מבלי לנצח נפש מש). ובמליצה של שטיכת דמים ומיטה בעלי רציחה להוראת השקאות יין עד לשכrown השתמשו משוררי ספדר בכמה מקומות. וכן אמר הרמבי' בשירו: "אש קדרו אורז", הדומה בצורתו ובמטקלו וביציאותו (סומי חוויז) וכן בכמה מלצות, לשיד שלפנינו:

נְפָלוּ בְּפִילְכָּס בְּרִזְנִים פְּרִי  
נְלֹרַ אַחֲרֵי עַנְצָר וְלֹא רַצְחָא.

ואלו תחת "דורם ציל" ("דורים"), והכונה שהדורים והרעים במשמעותה היין רצחו זה את זה, וכלו השקו והשכוו איש את רעהו והיטיבו יחד את לבם בכוס ומווק.

ש' 23-24. או להפוך, שנפחו בו, בדורם, על ידי הין רוח חדשה, רוח אלוהים ת נשמה חיים, רוח מודה וועה, ואת האש שבלבו נפחו ולהלהבו בין זרחה המבושים, שריחו בריח מר-דור, כלומר היו משקיטים אותו יין שדרנו דרכ תחפוכות: להטיה (להשכיר) ונום להחיות ולזרום את הלב. וכן אמר הרמב"ע בשירו הנ"ל:

ישך זינשה פס נטלא עט נעלים ובתתך בוקטו אנטוש ישםחו.

ואם נקיים את הנחטע שלמעלה ("דורים" ת' "דורם") יש לפרש שם בית זה מוסף על מזורך הין, ותהא כונתו כך: או שנפחו בו, בטורק, ע"י יצקת הין לתוכו, נשמת רוח חיים והפהו בו איש לבו וככלומר הווטו על ארמיוותו וחוטו הפנימי שיש לו טשלו ע"י ריח בשיטים טובים וערבים, כדי להשביה טעםיו ולהזק נחוי וחריטות, מעשה יין הרקה המשובחת. והධימון של הין בכום או במזורך לנפש חיה בנזק ולאש בעורת נמצאו נס והוא הרבה בשיריו הספרדים, וכן אמר הרמב"ע בשירו הניל על הין:

תוד פירקי בריך וחתלקחו -- --	איש קרחו אורייל לא נטחו
פירות באקחת לרקלם רצחו -- --	נשפת סבואה גאנטראטס ויב'
בקרדו ובס גיקם, וחתת פלאו	בלו נאל פירטס בעוף פרחהו
בן הערבים בנטשים גאנצאו	בלים ובקלים אראצה אצחו

ש' 25-28. מה מצאו, כל'ו, מה ראו על כנה קירות לבני, ההומה תמיד בנוחות, כי אמר: אך שוא יחשקו ויתעלמו החושקים ותסכלתו יהו יג', יא), כל'ו השטחה וההוללות הбел, בדעתך כי החושקים ישחקו לנעלם רק למראה עין בחנות יידים, וכסתור אהלים יככו מרה. מצאו — בן הוא בשיש, ושידיל מניה "צמאו" ומפרש באופן אחר.

ש' 29-30. בנות השמש לפאת מערב ונירה כאלו היא משתתחה לחשך הלילה הбел. או, למראה השקיעה, אוצרה אני דמות הקוזיות השחוורות כאוטל הלילה של בני הנעוורים היורדות ושותות על נבי לחוי צחה ואדרומת מאורה כשמש נדמיון של השמש ללחי הספרדים. ועיין נס שיר ז', 3, וכן אמר ר"ש הנגיד בשירו "הנה יהידתי": "זובול גנלותו פני שמש — — כדמות יסתהאר חנלה את לחיה"). ואולי הכהנה כאן ללחי העזה והארומה של הocus המלאה יין במשחה הלילה. בשתחוות — בן הניה שר"ל ת' "בחשותות" שבニア ובשיש עיד "ובכשלו" מש' כד, יט), ואפשר שיש כאן שוא נע מיותר, כדרך הטשור בכמה מקומות.

ש' 31-32. והמשתחים. כל'ו כל מיני דאות ופנעים ומוקים רעים, שמתהנים לבוא — ברדתם לחברת העליות לנוף אותם ולפניהם, כיוון שרואים את דם הין בכית-

המשתה יפסחו על הבית ואין להם שליטה עלייה, והרבוור «כפרם אני» הוא מאמר המוסנו, ומוסב על היידרים, כמו שהוא אומר: «אהיה אני כפרחם» או מעין «אל הפתחה פה לשטן», לאחר שהזכיר עליהם לשון השחתה ונתקה, ואולי יש לפרש, שהכל מוסב על היידרים, לאמר: המשיחיתים החביבים – אהיה אני כפרחם הם הם חבריו למשתה ולעתה) בכוואס אל המשורר לננטו איטו ו„לראחו" כדרהענבים, כיון שראו את דם פצעיו מוד פכחו על ביתו; ולפי זה תהיינה המלים «ותשחתים» ו„לנגף" אמרותם בדרך התול של הכבה, ועיין עוד למטה ש' 39—40, שאלו יש למציא שם סיווג לפירוש זה, שכבר מצינו שהמשורר משפט הרכה בדם נגעיו ופצעיו השחתה סבשו בלילה, עיין בשיר טז מן ש' 5 ואילך. על כל פנים המליצה כלל מיסודה על הכהוב בשם ייב, כיון: «ופתת... ולא יתן המשיחית לבוא על בתיכם לננטו». ויש להעיר כי נס הדכור «אני כפר», «נפשי כפר» או «נפשי פרות» להוראה הניל מצוי אף הוא בשירם הספרדים. ומשחתיים – תחת «משחתיים», לשחיהם.

ש' 33—34. פני השותים, לאחר שעשו – לפני השתיה – רכים ועהים כפני עולמי טפוחים אך נחפכו אחריו שתחיה לפני הבנים ומראותם אדום כתפוחים. ואולי „טפהו" מלשון הכתם: «טופה על מנת להטפית», ככלטור, אתריו שרטבו מן היין. ואפשר שלוה כוון נס דוקם בהערתו שם. ח פוחים, ט פוחו-לנגע'ל.

ש' 35—36. לפי שדי' חרוו זה מוסב על דבריו התוכחה הקשים שבאנרת יידין, והמשורר אומר: נש עטיחך, כלו' נשפי שלוי, יצאה בנווא אליו מכחך ועלה אליו נפשו (ריה) בשיטו הממולחים (עדיה"כ שם' כ'יא, ח), שבען היו נהוגים לבשם מabit יידיות, או ליחס להם ריח טוב בדרך שכח ומליצה, ואולי נס חרוו זה מוסב על יין הרקה, והכוונה, בעת שיצא ככל הין – הוא הנפש – הרקה בבשיטות ממולחים, מן המכד – הוא הנפק, כלו' ששתותו עד חוטם, יצאה נס נפש עטיה, כלו' נשפי אני, ואהי כמת וכחל משברון, עוי שיר טז בסופו 63—64. או שהכוונה, כי בצעת ריח יין הרקה ממעני ובן שכורין, שבתי לחוש מכאובי ולפי חלל בקרכוב.

ש' 37—38. קשה לעמוד על כוונת הרזו זה. לדעת שדי', כוונת המשורר לדבריו התוכחה הקשים של יידין, שבאו ממדיקות הרוב לבנו של המשורר ונורמו לו הלאות הנפש ויסורים, והוא מבקש: החר מופחדות הללו אשר היכית אותו בחורב לשונך ותלאותיה – כלו' פניוועתיה ומדרכותיה, נחרתו ופתחו פתוחוי היכית על בשרו, כסמוני הפעמים, עדיה"כ תhalb' לי', יד. ועי' שיר טז, 13—14.

ש' 39—40. אל נא תרבח פצעיו בחרב לשונך, כי נס בלא זה פצעיו יובנו דם וווא – המשורר – מושח נו מאתי מערב והדם מתפשט והולך עד פאתוי קדרים, כלו', עד עללה השחר; והכוונה: פצעיו שותחותים דם כל הלילה טשקיעת החמה עד זיויתו, ודמסדורטי בקר – ערבי בפאתי הרקיע מדם פצעיו הם. והמליצה „משיחת הלילה" עי' נס שיר ח', 8. ימ שחו –

מוסב על פאתיו ליל, שם מושחים מן הדם הניתנו עליהם את פאתיו הקדים (שר' ל'). ש' 41—42. אם אין כאן שבוע יש לפיש ש"טוקם קדשי" מוסב על הלב, כלו, אני המשורר שלחתי לך, יידי, את לבך, שהוא מקום קדשי (כלו), חתמי לך דבריהם היוצאים מלב נאמן וטהרו) ואת צרי, מכובך ללבך ונאקוותי, שבתי צצרים ושליחים נושאיך ללבך אליך, ואמרתי כי תראה ללבכ ותבין הנני, ואולם – כי לא הצליחו בשליחותם (או "יצלהי" מלשון "צלהו את הירדן", שיב' ייט, ית. כלו לא עברו ולא הגיעו למקוםם). ויש גם לפרש שהדבר "מקום קדשו" מוסב על היהודי, כלו, שלח לך, ל"טוקם קדש" שלו, את לבך ושידיל מגינה "מקום אשׁוֹ", כלו, יידיך שלחה לך את "לבך" במקום (חחת) שהיה לו לשלה לך את "אשׁוֹ", כלו, בעס וחתמו על תוכחתך (ואהה הדבר) "ואשׁ לבך" למעלה 23—24).

וכמוקם "יצלהי" שד"ל מניה "יצrhoו", ופירש מה שפירש.

שי' 43—44. לדעת שד"ל "ארך" מוסב על ה"ללו", שארך על המשדר בבויא אליו אנרת התוכחה של יידיג, ואולי הוא מוסב על ה"לבי" שבבית הקודם. או על המשדר עצמו, שהוא נושא המאמר בבית הקודם, כלו, המשורר רואה את עצמו בדמיונו, והנה קומו מתורמת ומחררכת עד שקרני, אשר יארכו כקורי ראמ. גנותות ונוונחות כימה ועש. כלומר שמניע בנבחו ורוממותו עד למכבים ומשם ישקו ויתבונן על חבל וטלאה ניעין שיר ד' 5—6, ח' 43—49) והוא ההפקמן המנתג הטבעי, שקרני הכוכבים מנויות וגונחות לארץ. וمعنى זה כתוב ר"ש הגניד בשירו הניל:

פְּשָׂרָה עַלְיָה שֶׁבֶם קְשִׁירִי תַּחֲנֵן בְּחֻנָּה שְׁמַקְבִּילֵיכְךָ.

ואין לכחד שהקשר בין זה ושלabhängig עם הקודם רטה מאד, ואולי חסר בינוים. ופה מקום להעיר, שמשוררנו ברוח יגנוו הקשה ובנטיתו להתבוננות כורך אחרי שעת הלילה ודמתו ומציר אותו בהבנה יתרה בכמה משוריין בתור שעת יפה להתבוננות ולהעמקות פנימית.

שי' 45—46. הוא מתבונן וראה את אשר נתב הלילה בעטיו (בדיו) שחורה של האפללו על יריית השמים מכתב אליהם – המן צורות כוכבים, ואולם את צורות האדמה – כלו, מראות האדמה – מהקן, שאינם נראים לעינים באפללה והרי הם כמהזקים. עטיו – בן דנהנו, וככ"א וש"ש "עטם". שחק – טלה זו חסורה בכל הנוסחאות והופנוה לפי העניין והמסקל.

שי' 47—48. אותן צורות השמים אשר עין אונש הרואה אותן תרמה כי נפתחו השמים והוא רואה מראות אליהם, עPsi שכאמת לא נפתחו ואין זה אלא בדמיון.

שי' 49—52. השחק דומה בעניין לפרדס וכוכבו לציצים ופרחים הפורחים בכל חוקות השנה, ואפילו בסתיו, ובנגיון דומים הכוכבים לאבני יקירות נזקנות שתחות על רצפת בהט

ודר (אסתר א', ו) (ודמיון הכוכבים בשמים לפוחים בגין וכן חכתיו "בני כוכבים" נמצאו גם אצל משורי ספרדי אחרים). כובביו – ע' העתנו לנקודה של מלאה זו למעלה ש' 5–6. ש' 53–54. עומדים הם הכוכבים בركיע אנות-אננות והם קורצים וטרמיים וזה לויה בדממה ונידאים כאלו מתחשים אלמים עם הרושים. "לחרים" בגין הינה שידל, ובנ"א ושי' "לחדרים".

ש' 55. "יור" ציל ומוסב על הכוכבים, ובנ"א וש' "יה"ו, ושידל הינה: "יהו", ש' 59–60. הכוכבים מופקדים להנгин יצורי תבל ולהשפיע על העולם והחthon, והם עומדים על משמרותיהם, קבועים גם לנצח. ובם צ'חו-נקבעו ונתקעו במקום לשמוריהם לכל ימאות, כמו "ותצעה באין" (שוף ד', כא). וודוק הנגה: "נצח".

ש' 61–64. והנה כשאני מתבונן היושב וחוקר בתכונתי בדרני העולם אני רואה כי בני אדם בתבל הם עצמן הרוות באחוי וטפני שהמשיל בבית הקודם את הכוכבים לחמי היוצרים המשיל לנו את מקום לעצאן ותבל לאחוי. יש מה שבעל נפש רחבה ונודל לנו, כלו' בעלי תאווה מרובות שלא ידעו שבעה, ויש מתחאים מעט ושותחים בחלקם. נדל לבב-בן הינה שידל לשחיהם, ובש' "ונדל לב". "ובחלקם" ת' "ובחלקם" – לשח'ם, עד "פריהם" (עמ' ט, יז), וכן למטה 82 "ערפה".

ש' 65–66. ומשאלות לבני אני השואף למורמי השיר והתכונה, נדלות ורחבות והוון לא יملא אותן כלו' נשכח מלבד (ועי' בשיר י').

ש' 67–68. מרוד העמתת עלי, הוון, טשא כנד' של מצוקות ופגעים, מאין ידעו מצוקיך מרת חי מה היא, כי נשענו עליו בכגד משאמ וכתחו כי אוכל לשאתם. ומעין זה אמר התשרור בשיר יז, 5–6.

ש' 69–70. עד متיא אלמדך כי פאוויichi חי אינם כתאותם של שאר בני דוריו ורוחיו היהירה לא תתן רמי לי.

ש' 71–72. והוא הוון, או אחד מידייו בגין ומנו שכבל לו כה, או שהוא נוף סחמי בלב נסתה, כל' כל בני הדור אומרים לו כך והוא שומע דברם מסביב, וכל אחד מכקש תואנות ומשיב לי ואומר: דום ולא תשיה, ואיפילו אם זה יגורם שלא יתרוםם בכבודך, כי אם ישח ושפלה. ומליצה מעין זו נטאה אצל ריש הנגיד בשיוו, עלת אליו וועדרני: אבל ידע זטן רע כי בויותיו וכי אמאט חנואותיו בעורך. בי-בניא: כי. נבעות הדרך שחוו – עדה'ג חבק' ג', ג, ואולי יש לנקד "שחו".

ש' 73–74. איך חזה עלי, הוון, להחריש, ואיככה יעלה על רוחך להשיט ולעוגב את חממת השיר ויקרא. עד כי ימלחו בעשןשמי חפארתך. שהשיר המעלוה בשירי הוא כל חפארת הדור וככלעדיו יקדרושמי הדור.

ש' 75–76. או איך אפשר שישקטו בזמנ הזה אותם הרעונות אשר באמת (המלחה אמרת' באה' אצל משורי ספרדי, לדוב, לחזק העניין או לתשלוט המשקל) לא נחו ולא שקטו

כלבות אנשי הרוח מeo מעולם. מימי נח אבי המנוחה, כלוי מיטים קדומים של דור המבול, ושידל טי' מומן שהלך למנוחות, כלוי מת, אבי נח הוא למק, שמת סמוך למבול. ואפשר שנחלהף לו לרשיג למק הראשון למשוררים במק אבינה. וכן אמר על קדימות הותן בשיד נוי, 9—10: "אשר זיכיר לרב ארץ זמנו זמן נח" ונוי, ובשיד ט'ג, 38: "זמן תימן ואומר".

"אבי נח" כן הנה שידל, ובניא ושות': "אני נח". נח, אבידנה, נחו—לנע'ל.

ש' 77—78. אמונה אצילי העם בזמנ הזה כוים ומולאים במלאת השיר ומיימי בעיניהם מצולת מים עטוקים (עדיה'כ יהו' מ"ג, ה) שקשה לעובר בה ואין יתרון לעמלים בה. עט'—כנו נוכח מוסב על הותן, כלוי בני דורו הזה. וכן קרא להם בשיד ח' 99, 113: "עם זמני".

ש' 79—80. וכשבאים להתחרות ולהראות כחם נס בשיר תנלה חולשתם ואביריהם נשפים כנהשלים (עדיה'כ ירמ' מ"ג, ט), ובונס רוחם בנהר השיר (עדיה'כ ישע' נ'ט, יט) ידלחו בו קוין ודרדר ויעלת חרט בידם. נס חפו-כך הנהנו ת' "נחספו", ושידל קורא "נחשפו" ומפרש גנוו כנחשלים, ות' "ובנכוסס"—משער שידל שאולי ציל "ובנכוסס". ואולי הנהנו זו היא הנכונה, והכוונה, שקצר כחם לשוחות בטיב אדרירים של מצולת השיווה אלא מתכוססים ומתופטים במשקע מימי הקלים. דרדר וקוין—כך תקן שידל ת' "קוין ודרדר", לשחים.

ש' 81—82. המשורר אומר לעצמו או בדרך סתום, והכוונה לכל אדם והוא עצמו בכלל: אם אין לך עון אחר אלא יתרון שכלה על בני דורך הבוגרים (עד' שכח בשיר ט'ד, 25: "פשעי וחטאתי חכונתי"), عليك לשמה על כי ישעו ערסת ולא יסלה לך חטא את יתרוןך זה אשט-בש"ש: "עון אשמה", ואחת מהן מיתורת, וכנראה מתקד המשקל אין אלא שתי נסחאות שונות, ותפסנו אחת מהן. "שםה כי ערפתם" —כך הנהנו לפי שידל ונוי, ובניא וש"ש בטעות: "שםם פער פיה".

ש' 83—84. ולא תודו נוי—לא תודו ביתרונו רוח המתנוסס כי ואנה תברחו מפני האמתה. תודו-כך תקן שידל ת' "חוור". תברחו—יש להעיר כי בסוף ש' 4 כבר נמצאה מלאה "יבrho". ואולי אחת מהן משובשת.

ש' 85—86. האשטור מחותם לטוי מלדבר בכם את אשר עם לבני בandal כלכמים אלמים הנבחים עליו?

ש' 78—88. הארים נבר בטעשו ונודע רק בהבחנו, כמו שלא נודעה תוכנת היונה והעורב בימי המבול עד שנשלחו עי' נוי, וגם אני כי נבר בשיר.

ש' 89—92. מה תועיל, בן אדם, אם תוצאה על חון השטמים שלא יסב ועל הכוכבים שלא יזרו, וכן אי אפשר נס לי שלא לטלאות את תפקיidi ולחדול מלשיר, ועכ' לא אהריז טן השיר עד אשר אחרות ואחזק את שיריו על לות לב כל העולם באופן שלא ישכוו לנכח.

יוזחו - כו הנגנו, ובכל הנוחאות "יווה", ואולם טלה זה כבר נמצאה בסוף 8.  
אחריש, אחרוש - לנעל.

ש' 93—94. הלא תראה את העכבר כי הרוח מיסרנו ומנקש לפוזם והם לא יחתמו  
לו ויריקו נשם על הארץ, וכן נם אני לא אשמע גערת כסילים ואסיפה לשיר. מרדום - כן  
הוספנו לתשלום המשקל.

ש' 95—96. וכוראת השטש ויקר תפארתה וראתה כי תשפיל להדריך זהריה לנני  
אדם בשמירה את פקירה.

ש' 97—98. הבית הזה קשה להלמו, ואנו תפנסנו בחנחה שיד"ל: "ביני ובינה כאשר"  
ת' "בינה ובינה אשר" שבש"ש. והכוונה לרעות: אין בין ובין השמש רס שלש מעולות,  
כפי עלי הארץ ובין הארץ והחמה יש שלשה כוכבים: נהה כוכב ולכנה כמו שיש בין  
פינחס לכתת נ' דורות: עמרם אהרן ואלעזר, ובין שמואל הנביא לחתו בן צופ נ' נ' דורות  
אליהו, ירוחם ואלקנה; כלו נפשי אצולה מן השטש מקור התבטה.

## ג.

נדפס על פי עוה"ש ע' קליז בשיש - 4, ליש - 47, ויע' נ' - 129 הע' 47, ובכלום  
השיר הבהיר הזה משובש מדר והרבה מהרוויות נש' 6, 8, 13, 19) מערבותם ומוסרטם,  
המקדם מאוחר והאטוחר מוקדם. ובהזאתה זו השתדרנו לתקן את השבושים, שנשארו עוד  
אחרי תקוני הנכונים של נ', ולסדר את החירותים כיא במקומו הנגן לפיד.

ענין השיר הוא מעין השיר "נהר בקראי נרוי" - תלונה על בידורתו בין הבירות, בקהל  
בouri עם, שאינם מבנים לוrho היושופת לנholot, וקריאת חזוק לנפשו להנור מהבדת  
העולם ולעוזב את ארץ פטרוד הבכווה עליו ולנוו לטיחסים, נתקות להשין שם את מאווין.  
שרה 1, ייחידה - כני לנפש רהלה' כ"ב, כא), והוא מצויל לרבע בשיריו ושב'ג. דומס -  
בן הוא לננון בעה"ש, ובש"ש ול'ש: "דזמה".

ש' 2. הדמן שאלן מן הצפור, שפעמים דרכנה לאספה אליה אחת מכניה ואחת נררת  
אחריה בארץ. בנפי רגניות - מלחה' איבוב ליט', יג.

ש' 4. דבקת ביגונך - השוא השני של "דבקת" דינו לנבי המשקל כושא נע ונספך  
אל המלה של אחריה.

ש' 5. עדח'כ ישע' כ"ה, כ.

ש' 6. ואל חח עכבי - אל החיכמיה מלדהו, ואולי צ'ל "תתערכו", כל' אל תתערכו  
ברודפים אחרי המרות ההכל, ויע' בסוף 30 שנייה שם המלה, התערכו, ואין מדרך השיר  
המשובח להכפיל מלה אחיה בסוף שני הרוחים.

- ש' 7. יקל בעיניך – יהי הדבר קל בעיניך ולא ירע לך.
- ש' 8. היושבי – כלוי היושבי בשמות (תהל' קכ"ג, א), ואולי ת' היושבי ציל "במרום יושבי", כלוי היושב בטרום, וכן אמר למטה 37, לשם החרו והמשקל: "בערות רוכבי" כלוי רוכב בערכות.
- ש' 10–11. למה זאת, אדמה בונדה, מהורת אחרי לסתותני ביפון. נפשי מסהך ולשווא עלי תענבי (עדח"ב ירמ' ד, ל). עלי, חענבי – ציל, ובכל הנוסחות אמר "עלוי הענבי", נראה לשתיים, אבל כי מיותרת זו משחתת את הבונה. יותר נICON לומר שהוא השואית שבסוף המלה "לשוא" נחשכת כאן לעין המשקל בשוא נע ונשכח להמללה של אחריה. ויש כיווץ בויה במקומות אחרים, וביחור בשתיי دونש. ואולי יש לקיים את הנוטה "עלוי" וشعורי לכך: "עלוי תענבי לשוא".
- ש' 12. לא חטעי אותו אחיך, כי ידעת שמהר הכהן ממנו כל מה שאת נתנה לי החיים.
- ש' 13. ערי עצמי – עד שאתה עצמי, כלוי גיטוי.
- ש' 15. שאבי – טקדור עיניך.
- ש' 17. ותת עבי – בן ההננו, ובשאר הנוסחות בטעות "וთעצבי", ותקונו של כי "וთעצבי" אינו תקון.
- ש' 18–19. אם מדובר בדבר לא ייחנו בין צדק ללבם ואם כתוב שיר לא יבינו מה שראויל הכהב או להמקה, כלוי שאין להם לב מכנן להבחין בין טוב לרע.
- ש' 20. קרבוי – הקרייבי.
- ש' 21. כלוי בני אדם במקומות אחרים יקיוו ערך. כאנו שתחשי – ערהייכ ישע' ליג. ח.
- ש' 24. תודעי תנקבי – מל' ידוע שם ונקובי שם: כלוי במקומות שיצא לך פריטום.
- ש' 25. לבדו – כן הוא בל"ש.
- ש' 27. אל תרחהבי – אל תחרדי, עדח"כ ישע' ס', ה: "ופחד ורחב לבך", לפ"ז קריאתם של קצת מנסחי המקרא. גם בעברית הפעל "רחב" עניינו רעד וחרדה. ואולי יש לקרוא גם באותו ישע' ט"ז, ח: "אל תפחדו ואל תר הבי" ת' תרחה.
- ש' 29. המלה "באניה" חסורה בעיה'ש ונוספה לנICON עיי' נ' לפני העין והמשקל, וופה העיר שהמכתא דcribes באניות נמצא בשדי הסטרדים, וכן אמר רישבי בשירו "בתר מלכות": "חסע טקומו לרוכב אניות", ובשים ולי"ש הנינו: "אם [חשב] או ררכבי, אבל אין מקום לישיבה בשעה שהמשורר דבר עיד יציאה ונסעה, ואולי ציל, אם [חלכי] או ררכבי".
- ש' 31. צווען – מצרים, ומזכיר כאן את המדינות שהיו מקום תורה וחכמתה והוא השותוק ללכתם לשם.

שי' 32. תדרבי כל עז – עדה' שוט' ה, כא.  
 שי' 33. תכל'י – כך חזק י' ח' "תכלח", ואולי ציל "תחלח". תכabi – בן תקע ח'  
 "תדרבי" שנמצאת נס בסוף החrho של אחר זה. ואולי ציל: **תדרבי**.  
 שי' 35. ומלים נתנו לנו' אינן מחרורים, ואולי ציל: **נדרו** ת' "נתנו או 'לנו' ת' 'לנו'.

שי' 36–37. איתן ואיש תמים וציר – בנו לאברהם (איתן האורח, עפ' האנרכ), יעקב איש תם) ומשה (צד אלחית), שכולם נלו מארצם ריבוי יד האויב לארץ נכירה ולא חדרו לבתו באלהים. תמים – בן הדגנהו לשם המשקל, ובכל המקורות: "תם", אובי – אובי, והו' נספה. בערכות רובבי – כל'ו רוכב בערכות (תחל' ס'ח, ח).

שי' 38–39. ארץ יריבי ונוי – ארץ צרי ואובי, היא ספרה, תקהל אחריו צאתו بكلלה ברק בן אבניים שקלל בשירותו עם דבורה את מרוז. בן אבי – בן תקן שד' ת' "בן לבי", ("אבי") קצור מן אבניים, וכן דרך רישבין ושאר משוררים בכתה משירו לקצר שעיפ' ולכתוב רק את החצ' הראשון, כגון שיר ז', 18, **"נכוד' ת' 'נכובדנצר'** עד **"שלטן' ווש' י', יד.** וכן משער שאולי **"לב"** בנו למשה **"בן לוי" ולב' ת' "לי"** לשם החרות, והכוונה על הקלה המשנה הזרה דבר' כת', כב, ומהו הקלה: **"נפרית ונוי"**, והוא השערת רוחקה. בעבי – הארץ רוחיב' י', יט, ואולי **"יבורה בעבי"** הכוונה בעבי יבוליה.

שי' 39. לשוררי – שונאי הוצאות לרעתו.  
 שי' 41. אם תצרי ונוי – בין שתחיי אראה או רחבה, כל'ו נס ברעהך ונס בטומך.  
 שי' 42. מכאן ואילך הבית הראשון והולת של החני עברים, וושאר עברית. ותרו'ת אלה הובאו רק בשומר השבחה, ולפי הטרום, יהודה תרגום העברי הוא כך:

הה של אשר בן קוה כי  
 לא שטרו את זקמי,  
 קם עם רבות החקרי,  
 הן רב עליון הפלאי.  
 צר הוא להכיל פראי,  
 כי אבחנה רתונך.  
 קאל בידע דתחליני.

אוילאנשים אשרו  
 אויה צלי שבקבי בתוי  
 אויל זוקן בונר קאד  
 אויה צלי גנזה אשר  
 בקר אשבה בו ערי  
 קשה מאוד זאת מלתי,

נדפס אצל ני ע' 123 הע' 38, ובאקסה היובל I לנידון, 1909, ע' 191. עני דבורי בו כלפי הותן, הרופך אחוי המשורר לדכא את רוחו ולהכניעו – והוא לא חצלה. ומקומות הרבה הרבה בשיר זה, ביחור במחציתו הראשונה, סתוםים ולא עלתה בידינו לפרש אלא ברוחך.

שרהה 1–2. המשורר מדמה את פגעי הומן, המתורנשים לבוא עליו ולדכאו לעננים השואפים להקדר את אור היום (יאולי) כל הזמן שבראשית השיר שאל מראה קדרות החמה שראתה בעינוי או בדמיונו; והוא שואל: האם הלילה פרש בנצח על היום להחשיינו? ואולם עמלו לשוא, כי תחת אשר דטה לכטותו השפו ונלה אוור בתר עג. והນמשל לפגעה הומן שלא יצלו אף הם להפוך לבו של המשורר לרודף אחריו עגנוו הבלתי אלל, להיפך. עוד יסיף למואום בס ואור נשוא נילאה ביתר שאת, כמבואר בהמשך השיר (וסומר זה הוא בעין מאמר המוטנר, ורלת הבית שלஅחריו רוא המשך השאלות).

שי 3–4. הרודף ההושן אחריו "שםש לחויי של היום וועיד המליצה שםש לחויי" עי בפירושנו למלعلاה שיר ה', 30. ואמנם לא בצדוק ובמשפט מעשה הומן, כי אילו היה הומן רודף צדק (עדה"כ צדק תרדף' דב' טז), ס לא היה רודף אחר אור היום להחשיינו ירעין בעין זה הביע המשורר נס בשיריו יב', 35–37 ויד', 41–42. ואכן הפעול רודף בשתי הוראות שונות, ועל דרך זה אמר נס ר' הלי בשירו "בנה על מהרת היום":

געלן מחלב שקרות זילרות      ולו צפָּל גְּלָל לְאַגְּלָל.

שי 5–6. זו וזה סכוב את השטש בעין הירח הסוכב את הירח בלילה (ומראה כוה יהיה לפעמים ברקיע הנשים, ואולי ציר כאן המשורר את מראה עינוי), והענן בשאטו לבלווע את השטש ולאטאו אל תוכו אפסו והכתירו מסביב. ירך רקך – כינוי לוחב (עדה"כ "בירקך הווזן" תהלה' סיה, יד) והשתמש בו רשביג' בכמה משינויים ונס טשוררי ספרד אחרים גועי' בשיר ח', 75–79.

שי 7–10. בתים אלו לא נדעಲ פון את פירושם וקשריהם עם עניין השיר, ואולי יש כאן איזה לקי או חילוף מקום בחורותים ומקומות אחוי שי' 14. ויש לספר בדוחך, שהמשורר מרצה עצמו להדם ענה עז עבות יה שלזוב דקתו נוע ינע מרוחו הפנימי בלי רוח מני החוץ, ולרוב יקרתו ורוחו הטען בחר בו אלהים: צזה' לקחו בוים ראשון של חן האסיך ביהר עם פרי עז הדר. אבל עדין קשה מה עינוי לבן, ויש להעיר, שנם בשיר האהבה "קחה מן חזרת" לר' הלי נמצאת מליצה מעין זו שבתווו 7–8: "אטיד בשם יינפורה נשטוח", ועוד מkeitת מליצות בראשית שיר זה מוכירות מליצות דומות להן נהנות בשיר אהבה של

הסתדרות. ואולי יש באמת לראש השיר הווה איה יחס למליצית שיריו אהבה וצעריהם. אמר ר' נפרד ת' נסמרק ברוך המשורר בכמה מקומות לשח' מ. וכן מנוקדת מלחה זו בשיר י'ח. 9. ועי' עוד בשיר ט' 37: "מקור נוליו". הדם - כן הינה רדיך לנכון, ויניד עליו בעו בשיר הנ'ל 9, ואצל נ': "הדר".

ש' 11-12. ונשארתי במקומי קערען להביט אל השימוש ואור היום אשר קדרנו, וכל צופי השימוש אמרו לי: מה לך פה לצפות לאור, הלא רואה אתה כי שוא חוחלהך, ומוטב לך שתמוך מדרךך, דרך האור, להיות הכל האדם.

ש' 13-18. יידי השתרלו לפתחו אותו בדברי חילקה לשנות בהבל' הוותן, אך ריעוני ישיב או את לבבי ויזוקהו, והוא, סעיפי, פור דמעי עת אספותים וכונחותים ואת לבבי המפזר בדאנוטיו אסק' וככט, כלוי שני משלי'ת את שלבי על רגשות לבבי. ולוי הוישליך לבבי מתוך המשא המכבר של התחלאות בכbesch'ן האש של נוכנץ'ר כמו הנניה מישאל וועריה לא שלטה נם בו האש ולא נגע לסור בין הרוך שכבר בג' נובוד' - מוקעד מן נוכנץ'ר, וקצורי שמות מעין אלו מצוים אצל רש宾ג, ועי' בהעתינו לשיר הקודם, 38.

ש' 19-20. אמרו למן וירף מטני, כי כבר נצרכתי שבעתים בכור העוני, ועי' בשיר נ'. ואולי השורות 15-18 הם כמאמר המוטר, והקריאה "אמור ליום" מוסב אל ש' 14, והוא דבריו תשובה של סעיטו ורעוונו אל הלב: אמרו ליום וננו.

ש' 21-24. יידי קוראים ואומרים לי: "טרוף טרפ'", כלוי חטופ ואכל' ובקש הנאות הוותן, ועל זה עניות: רק הכתיל קוטף את כרטו בעודו בסור, ואלו היו החציר והעשה מזון גאות לארי אויה טורטס ואוכלים; כלוי הראיתם מימייכם ארי טורף ואכל' עשב, וכן נם איש כמוני לא ישפיל את נפשו הרימה ללבת בקטנות כמונם.

ש' 25-26. ונפשו הלא למדה לבקש גדרות עד אשר נם רחבי ימים נים סוף ווים יפו כאן בעיניה. ודרכו של רש宾ג לתפוס שמות פרטיים תחת כלליים עיי' למשל בשיר ו', 36 וו'ג' 6), בעינה - כן הינה נ', ובכ'י: "בעינוי".

ש' 27-30. ואני חיללה לי להיות דומה לאחר האדם לדרכ' אחריו הכל' הזמן בשעה שהוא יהדרנו טמננו, אבל אני אהיה נדול ומרום מזה וארכא את הוותן תחת כנסי, כלוי בצעוטי למורים אתרומם לטעללה מן הזמן וארכא אותו תחתי.

ש' 31-34. ואטילו אם ענני הוותן ועריפוי ישע' ה', לא יטטרו עלי יורה וטלקוש, כלוי נשמי נרבותיו וטבותיו, ואטילו אם האדמה תניג את נשם נרבתה אחרי אنسם זולתי ובאי מאמה לאפטותני צניף תפארתו של הוותן, בכיז חיללה לנפשי ומי', ומוטב אל מה שלמעלה. יעדף עריפסו - לנעיל.

ש' 35—36. והأدמת בטובתה נחשבה <sup>ל'</sup> כרעה והזמן בצפו ומתכו כרוש ולענת  
נחשב עמי. ורעה – כן הנקנו, ואצל נ' : "וּרְמָה", ורדי' מניה : "וּמְרָתָה".

## ח.

נדפס בשיש ע' 22, "תפארת שיבתא" עי' ד' אינר – 197.

ענין השיר: התיאשות מטבחות הזמן, שבלן, ואפללו הרעות והזידות כלל, אין בו  
משמעותו אחר למשורר מינו: התmerc לבוניה והגנות בחכמה יומם ולילא.

שרה 1—4. המשורר מבאר את סכנת יגונה המקנן תמיד בלבו, ואומר: כל מה ששורי  
הען מרגנים ועמוקים כן ירווי וארכו אמריו (עטמי), ווושר אמריו של אדם הוא לפ' עופק  
תבונתו, וכן כל החכם מהבריו יגונו נדול ממנה, לפ' שהוא מכיר במבנה הזמן וצופה מראש  
את התלאות טרם חבנה. אמריו – אמריו – לנויל. וודברו, "כשור אמריו" מצו  
במליצות הסטרדים, והוא שואל מן העربים (כר). בשור ונו' – שעווור קך: בשור (בראו) את מגוריו (פחדיו), כלוי התלאות שהוא יראה מהן טרם יכואת עדר'כ איוב נ', כה.

ש' 5—8. יידי, הונן תקע אהלו בלבי ומיתרי האוחל הם מורשי לבני, וכרת ברית  
בשבועה שבכל מקום שיש להלב יסע עמו הכאב והיונן; והוא ציר שאל מהי הרועה,  
הנודד במדבר ואהלו עוג.

ש' 9—10. קך נור עלי שאיה שותה כוס הינונים עם שמרון.

ש' 11—12. כל הבירות הם כפנרים (כונוטה) ואני, ברוח היתריה שבי, הגני כנפה  
טרנשטי לילם, לפיכך הפקיד הזמן כי אה כל עצובי. פנרויז – כן הינה לנכון אינה,  
ובשים: "חנזרו".

ש' 13—16. כשהאני זוקף ראשין ינסח קדרי בענן תלאות ומטרות נשמי סוחרים  
אותו, ובעקבי נושא פתן הזמן בשעה שני מושעש על חוריו, עדחיך ישע' יא, ח: כלוי  
פניעי הזמן נלחמים עמי מלמעילה ומלמטה.

ש' 17—22. הזמן יעדניימי ריבות, כלוי החבתי שפנוי הזמן וריבתו לא ימשכו  
לאורך ימים, אלא יש להם סוף ונכון, אלום כבר חם המועד ועדין לא שלם הזמן את  
נדיז, כלוי לא שלם לי טוביה אחורי רעותו הרובות. ולא עוד אלא כל מה שני מנגינה  
יזהר כנשר לעוף בראשו נכחי החכמה יקוץ את אבירותת כנפי. ואולי יש להקדם  
ש' 21—22 לפני 19, שלם, שלם – לנויל.

ש' 23—24. מקצת החזרות הבאים אין קשרות עוללה יפה זה עם זה ועם הקודם להם, ופירושם דחוק קצת. ורק אם שחה לנו — כל' לא נשאר לי אלא להתבונד ולשוחות ביט התבוננה כדי לדלות משם אבני בדולח ופנימית. ודריוו — רבים מן "דר וסורת" (שם' א', ו).

ש' 25—30. ודי לי שאני עוטק בחקרינו חבונה ומטלון תמי' בתוך נבוליה, כמו קרש שעוטק בכל נפשו במלאת מחשבתו וכטופר ההורגה ומחפש תמיד בספריה כך נראה לפרש ש' 25—28, ואולם לפיו זה אין קשרון עוללה יפה עם ש' 29—30 והבאות אחיהן. ואם אין כאן שכוש וערובוב, יש לפרש עוד כמובן זה: "ודי ונו" — כל' אמנם יודע אני שנשתקעתה די והותר, או יותר מדי, במחקר חכמה עד שפִּישָׁתִי על ידים מן הבירות ומכל חממת העולם, ואולם איך יכול איש כמוני למרות את לבנו השואג לחכמה ולמה יאמרו לו: "התר חנורוי של הלב, כל' הוא מטעט את שקידתך וזריזתך בחכמה ווכטליצה זו של "התר חנורוי" השתמש המשורר נס למטה ש' 37. ויש לשער עוד שהמלחה "ודי" באח כאן בהוראת "הרבה", כמו "כדי שופר" (איוב לט', כה), או במובן "בדאי ושווה הדבר", ועי' שיר יב, 24, יוכל אנו ש — כי באש"ש ואצל אנר, ולוד'ק נסח אחר: "יכח אנו ש", כל' איך יוכל תוכחה האיש שלבבי מודר ובוועט בו.

ש' 31—32. כל' יודע המשורר או שהאהרים אומרים לו כן כי כל אשר תרחק ותפליג מחשבתו מענייני העולם לטrichtי הדעת והتبוננה בן יתרכבו ויתרכבו פניעו וכן יתרכקו רעיו מבית דירתנו מגוריין, מנורוינו — לנעל', הראשון מל' מנור ופחה, והשני מל' ארין מנורים.

ש' 33—36. ולמה יאמרו האנשים אליו: הלא טוב לך כי תינע לנפישך ולביבך, כשהתआ מתיר את עצמך מסוריך והוא "הנור השכל והבינה" האמור למעלה נס למטה ש' 38, ואתה זה דרכך תמיד למצוא מומיים באחרים ואת מומי עצמן איןך רואה. ואולי יש לפרש ש' 35—36, שהיא כחשות המשורר למוכיחוי, שרט רואים רק חוכות אחרים וטומיהם ולא מומי עצםם. כהאט לאסורהו — עדה'כ שופט ט', יד. מס עוריין — מערותו וקלונו (חבק' ב', ט). חובות — כי באש"ש ואצל אינר, ונסח ורד'ק: "רכח".

ש' 37—38. הם אומרים לי "התר חנורוי של הלב מן התבוננה, אבל איך יכול איש אשר פתח אעוריו מהטרוי מן החטא והכלי העולמי" להתר מעליו את הנור השכל.

ש' 39—40. אשר מסר את בשרו ביד נפשו כל' ומשיל את יצרו הטוב על הווע ונטקד את לבנו על געוינו שלא יותר אחריו עיניו. נורוינו — כי בכ' זו... ובש' יש: "מנורוינו", והcobונה לדעת אינר על הנוף, שהוא מדור לנפש, וכן אומר רשבין בשיר התבוננה: עד מהי יצריך? "ועבדי את יוצרך בעודך במנורך".

- ש' 41—44. והוא, המשורר, נפשת ונברל מן הנקלות והפתוחות כנחש הפטוש מועליו ערוו בטרור יום קין (ע"י שיר י', 11) ונטו — של המשורר — מתרוממת על לנדר פרצוי שהקים ולפיזן נדרות במקום הוכבבים.
- ש' 45—46. דבריו הם מפלאי הדעת והקם לו היכלה במלות המשמש וארמנתיה (ע"י שיר נ', 56). דבריו דביריו — לנע"ל.
- ש' 47—48. וקתן ומעט הוא בעיניו לשם כוכבי השמים וכטלייהם (כלו') את המשוררים הנדוילים שבמיון) מרמס תחת פumo ותחת פעמץ עשרים הספרים שהבר. וכן אמר ע" בשיר ד', 5—6: "ונקל היה כימה וعش תחת פעמי". וקט — כה בשיש, ואינר מניה: "וקם". לבוט — כיה בכ"א, ובשיש: "לכוה".
- ש' 49—50. בלבו הרחוב יקייף את כל גלגל הארץ וימלא את כל חללו של עולם לששת עבריו (ארבע רוחות, רום וחתה), וע" שיר יא', 8; צי', 3—4.
- ש' 51—52. וכל אשר תחרק ותחלין רוחו לטרחקי הדעת (ע' לטعلاה שי' 31) כן ירוזן ויעטול לבבו בחירותך יתרה להשין מטרתו מבלי הפר אסרו ונדרנו אשר נדר על להקדישה לתבונה (ע"י שיר נ', 1—2). וירוזן כל אשר — כן הניה אינה, ובשיש: "ויבונן כל איש אשר".
- ש' 53—54. ואלו היה לבני מנקש מעט הנחה ממזרעתו וייעו היהי נור אותו לנוראים ושורפים.
- ש' 55—58. יבא ויאמר כל הידעו אותו אם איש פנים לעצמי וכבוד שאני מסר ומוכיח את לבבי באף — אם לא יבער אש מנוחיו של האה. ואני אומר לו ללכ': התסוד ולא תורה בך זו לבוא עד חקר כל דבר. רה בך — בן הנגה, בש"ש: "רחבך". ואינר הניה: "באין כה בך" ת, "כאנן רחבעך".
- ש' 59—64. כלו' שלא חסתפק במיעוט מן החכמה אך חנייע למורים קצת, ולא עוד אלא שלא אשקט עד אשר אעל על ראש הדר התבונה, טענות הארויות, לטרוף שם כסרו, כלו' עלות במעלה על כל חכמי הדור. דורך על במתاي ימי — כן הוא אצל אינר, עדחיב אויב ט', ח. ובש"ש בטעות: "דורך על במתاي שמי". הררוו — כן הוא אצל אינה, ובשיש: בטעות: "חרדיין".
- ש' 65—68. שעריו לבני פחויתים תמיד לרוחה להכינה את ההכמה ותעריו שירוי, כלו' חרויי השנוגנים כהער, מלוטשים שבעתים. פתחוו תמיד שעדריו — עררכ' ישע' ס', יא.
- ש' 69—70. ירי קשורה תמיד בוטן ולא ארפנו רגע, כלו' איini נתן שנה לעיני, ואני קשר אה, יד לבני ייטי עם שחרורי לילוחוי, כלו' משים לילות כימיים. ויש להעיר שמלייזו טעין זה, לענן בבוש חומן, נמצאת אצל ריש הניד בשווו "עלטה אלוי ווערני": "ואם די ביד נחום אהווע, ומני באומת אהווע ביד".

ש' 71—72. והייתי מתעטף בלבוש הליל ותפרתי (חברותי) את כסות הלילה בכסות אור השחר של היום הבא אחריו, כלוי שהייתו הונח ושותה תמיד יום ולילה בלבד הפסיק בلمודיו התבונה, עד שלא הייתי טשימ ללב להליפות אורה וחשך, והוא עני כארוג יריעת אחת. ומשוש כוה בפועל חפר נטצא אצל ר"ש הנגיד בשיר „נסמה מאשר התאוי“, ואחות את שפת דברנו במדרבר, כלוי אחות ייחד את המדברות ואבער מאהר לחכרו בלבד הפסיק. ואולי כוונת המליצה כבשומה, עדה"כ „עוטה אור כשלמה“, תחל' קיד, מב. כלוי שיטים לבשו וכוסחו את אופל הליל ואור השחר. והענין אחד. וכן אמר ר' בן חסדאי ב„שורת יתומה“: „להתעטף דיד אוסל **כשלמה**.“

ש' 73—74. שעווו כך: בהתלוות אפר ליל וכלי כshallil פורש את מסה אפלתו על העולם או אסיד אני מעל עני לבבי את אפריו ודין נפקחות לחדור **לטעתם** התבונה. עני לבבי — עי' ש' 36. ואירח שב לתוךן וקלקל הרבה.

ש' 75—78. בשעת מות החמה ושקיughtה והלילה גיה ויקום מהןין לשיט את מעבה אפלתו חטאים חמרים על פני ארץ, והסתה יצא לבוש חשן יירקן, כלוי צחוב, של זהב (עדה"כ „בירקן חרוזין“, תחל' סית, יד) ואולי ידמוהו להשן על שם שהוא מנמר כתמים כתמי נטורי אבניים בחשן או על שם הכוכבים סכינו, הוא לבוש האור השאל עמו מאור השמש.

ש' 79—80. והסתה שם על פני ענן למסה נאלו מאורי יראים מאורי ומליצה זו שאללה מן הכתובים שמי' לד', נט ולה. ורדיק מפרש להפוך: נאלו אוורי יראים מפני מאורי של הסגר, ולכן שם מסה על פני.

ש' 81—82. בnnnid ונו' — כשורצנא המאסף את „גכירות“, נבויה-החיל, למלחתה.

ש' 83—84. הרה עומר מעמד מלך וסכיבו עומדים מנורו (שריזצאו, כלוי הכוכבים הנדרלים) ביחס אש המערכות, כלוי מזוניים וערוכים בנשך אש למלחתה. ואולי ציל: „כטוי ת' **בחם**.“

ש' 85. כובביו ת' **כובביו** לשחים.

ש' 87—90. בראות הכוכבים את היום עולה במרקכות אש של המשש ינסון ויסרדו איש מעל חבריו, והלילה ימשח את פני במי טל הבקר, כי גילה את שערין, את קוותות האפלת השחוות, לכבוד היום. ואולי „לפנוי לפסי ה'ום ולכבודו“, כי גילה היום את שער הלילה, ורמיין אפלת הלילה לקוותות שחוות, וכן להפוך, מצו בשרוי המפדרדים.

ש' 91—92. ובן השחר (כוכביה-השחר ישע' י"ד, יב) מורה קרני ומפציע חותי אוור לבאן ולכאן ונראה כמנולל כסות אוורו כאוורן היורעה שמותה חותין על מנור האורנים, כלוי האור מתנולל מפני חזק, מעין חלוף בנדירים הבא אחרי נלה שער לכבוד שר ונדרול.

ש' 93—94. אחרי שתאר המשורר את חלופות היום והليلת הוא מסיים במה שפתחה קודם ואומר: ואני בשביlein שני שוחר תמיד הכתה ותושה ושותה בהן, אני מרגיש בחלופות הומן, ולא ידעתי שחריו (עדהכ ישע' מז', יא). ט שחר, שחריוו — לנעל.

ש' 95—96. יש שם אני אמרתי לknות ולהרכות חבריהם, אבל נוכחות וראיתי שאין בהם מועיל, כמו שאין טועל ומרפא לאיש חולה החושב להתרפא בחברים וטעה כ舍ים עדהכ ישע' מז', יב, ורדיק מנסח: "חברים" ריבים מן "ובחברתו נרפא". חבריוו — לנעל. "קנות" — כן תקין לנכון אינה, ובש"ש: "קורות". ומה — כן הנגנו, ובש"ש: הם. ואולי ציל: "ואם" או "הכ" לhorאת שאלה. ואפשר לאניה נס "כמו", והכוונה: מדרה אני את האיש הקונה ורבה לו חברים לוה שיקוה למצוות העלה במעשה כ舍ים. והענין אחד.

ש' 97—98. שבתי מזורע הידיות ריקם בקוצר אשר שדרה הרוח קציר, כי כל רע כובע.

ש' 99—100.ומי שאומר לknות לו חברי מבני דורי יניח את מעותיו על קרן הצבי (עד מאמר התלמוד כת' ע"ז). ירצה — כן תקין אין, ובש"ש: "ידע".

ש' 101—102. חרוץ זה מנומנס ויש לפרשו בדוחק. המשורר אומר לנפשו: בחר שלום כן הקרב והרף טלהלחת את "עם זמני" אנשי ריבך, ואו אPsiלו אם עויס הם וחוקים צבאות מלוחמות החנורים סוף סוף ייחרבו ויפלו לפניך, והוא עד המאמר: "שבקיה לדוויא דמנשיה נפל", ונחרבו — מב' נ', כן. ואין תקין: "ונם רבנו".

ש' 103—104. דע כי אין איש נצל (טובטה פפני הצער) כוה שערף אותו הווטן בכור העוני שבעתים (יע' בשר' ג', 6). ואולי יש להניה: "נצלת במו אש", והכוונה: מי אשר צרכו הווטן שבעתים בכור העוני שוב אליו נכהה במו אש וועי ישע' מז', יז. אבל חרוץ זה איתן נקשר עם הקודם. ואולי החרונו הקודם: "בחר מהקרב ונוי" הוא ציטאטה מדברי יידיו שכתב לו כך בדרכ עצה להдол מஹות איש ריב וטדוין לבני זמנה, ועי' הוא עונה שאיש כמותו הפלומד ביטורים לא יראה מפני כל'.

ש' 105—106. איש כמוני שהוא ידוע רע (עד "ידוע חלי" ישע' נ'ג, ט), כלוי מלמד בצרות והעוני כפי נתנו יאורהו (איוב ל', יח), נס המרוות יהיו לו למתוקן ולא יריד רע. דלת הבית הות משובשת בכ'י. בש"ש: "ודע הרע ואoor כהנות דעת". ואין נדחק להניה: "ידוע רע ואoor בתבונה עדי כי נתקו עמו מרוריו", אבל גם אחריו תקון זה אין הדברים מתיישבים יפה ואין להם קשר אלא בדוחק גדול. ורדיק מביא עוד נוסח אחר: "וראה דע ואoor כהנת דעת", ואנו תפשנו את תקון אין כהן במשמעות.

ש' 107—108. איך אבל איש כמוני לאכוף את לבנו ולעשות דבר למרות ועתו יושפיל עצמו לחיצר יער וקוציו, כלוי להחערב בנקי עם ולהיות כמותם.

ש 111—112. איך אעטוק בקמנות ואלאה למצוות פתח דרכיהם (עדה'ב בר' יט, יא), כלו' ראש' סיקים של השכל אם על ידי כבר נפתחו כל דרכי שעריו של השכל. ש' 113—116, אנשי זמני נבראו כל' לב והם שוררים שאין להם אPsiלו קון לננת. וכל' אויל בו (כומן) וחסר לב ובול יונק הלב אם יוזם (יתנשא ויתנאה) יותר מבחוורי ושל הזמן. עדה'ב ישע' נ, ד. אם סבחה ריו — כך תקן אייר, ובש"ש: "איש מההורו". ש' 117—118. וכן ירים ויתנאה כל איש אשר נתה לבבו אחריו דzon ואשר עבד סנוורי כסמו והבבו בלעדי אליהם. סנווריו — רבים מן סנוור (איוב כית, ט). ש' 119—122. ויש יום המשפט לאלהים אשר בו כל סר ותנק יהיה כמו קש נבנ' רוח סערה וגוו. ויבלו — כך תקן אייר; ובש"ש: "וינלו".

### ט.

נדפס אצלנו ע' 125 הא' 42 ובמאפקה היובל. C.I. לונדון 1909 ועי' במאישיר 1911 חוב' 2/1. שיר זה, אע"פ שמקצת פרטיו אינם ברורים לנו כל ערוף, יש בכל זאת לעמוד מתוך עלי עניינו בדרך כלל, שהוא תשוכת המשורר על דברי תוכחה העורבות אלeo מאת אחד טירידי על שתיקתו הממושכה של רשביג מדברי שיר, ועי' כך גורם שיתנסאו עליו משורדים אחרים קטני ערך ונודרי כשרון.

שורה 1—8. את הקשור שבין ארבעת הบทים האלה עם מה של אחיהם קשה לומר, אין להזכיר אם גם הם הם בין הדברים שנוטן המשורר בפי אחד טירידי, כמו החירות שלأخיהם, וכיורך דשביג בכמה משירו (עי', למשל, בראש שיריו יג, יט ומ"א) או שהם מדברי המשורר עצמו ודבריו ידידו מתחילה מן ש' 9 עד 41 ואחריו זה בא מענה המשורר המתחליל במלת "עניתו". באופן השני יחסר אחוי ש' 8 רנוור הטעבר להורות שמאן ואילך תחלת דבריו היהודי. עכ"פ דבריו הפתיחה הם צירויות שאלות מדברי אהבה בין חזוקים: היהודי רואה בסუף חלום, כל' בחזון לילה (עדה'ב "בשעיטם") מהוונות לליהו איוב ד', יש איזה צל תמן, שננסאו הרוח פארחים וחולף על פניו באורה פלא כעבור ברק וודמיין החלום לברס מצוי בשיריו הספרדים, ועי' גם בשיר י"ח, 3 (ועבר כברק בחלום) ולכבוד המתגעגע והולכת אדמת ירושם לא נטה אחוי אPsiלו שטץ (מעט); אע"פ שהרניש כי אלו עמד ושחה טעם, כדי לדראתו ולהסתכל בו יטה, היה לו הדבר לטראס ולמשיב נפש. וקצת, כל' הלב נמנע מלהיבת דעתו המכיצת פן ענפו (אולי הכוונה לטעיף החלום) ולכבי לא שער ולא פלט כי, כזוא" מלחי'ב "בזאו נהרים", ישע' י"ח, ב), כל' בזוי היהודי ושכח אותו שבי ואולי טירשו להיפך, עזקו ונולגו, כל' לבבי לא פלט שיעתק ויעקר יידי מתכו את אהבתו וסתיר ממנו את אמריו

והוא כמהריש מיראתהו, כדרך החושקים, פן חנלה אהבתנו בקהל ויאמרו עליו כי החשך (האהבה) מללא את כל לבנו,

שי' 9—10. אין זה כי אם נלכד דידי כלך בחבלי התלאות ושבר אחריו שבר קראו מל' "וקראהו אסוני" ברי טיב, לח'; ומונדר הכאב ישב בגד וירום.

שי' 11—14. את שני הבתים האלה לא נדע לפרש, עניינם כורך כלל הוא, כנראה, תוכחת היוריד להזכיר על החטפומו ביום צורה ועל שנותן לומן למשול בו, והוא הלא מלודם ביטורים ווי עוז כו לדכא את הוטן תחתיו ולהפר עצתו, ושלא להטוט און לדכת העם, אשר צר לבנו מהכל את צבא מחשובי הנדלות והרמות. אבל אם נכווא לפרש את המלים ולעשות לפטריהן, יתעוררנו הרבה ספקות וספקוקים: ראשית, לא נדע לישב את בניי הנכח של השמות, "ומשברך", "אונך" הכאים כאחד עם בניי הנסתה של הפעלים, על מי הם משבכים? ובמי כן יש לפתקק אם הקריאה חכונה של "ומשברך" היא בשין ימינת או בשפהלית, מלהון שבור ותוקה. וכן קריathan ונקודה של המלים "התמלאי", "אונך העם" אף הן מפטוקקות.

שי' 15—16. בשכבר הימים הלא היה לבך מקוף בנדרו טלווא וחיב כנפות הארין, והשה בשיאו יגבהו את במתה שחקים. כנסות באדמה — ת', "כנות האדמה לשחיהם", והנשוא חסר במאמר וטובן מעניינו. ואולי ציל': "ועז" ת' "וואוי ויהיה מקבל אל בשיאו".

שי' 17—18. ושכלך עבר את המדרב הנдол של השירה והקבלה שם חחת רגאל את הארייה; כלו ברוחך הנדרול בכשת את מלכת השירה והכנעת תחתך את אכזריה שהי לפניו. דברה, דבריהם, תדבר — לנעל.

שי' 19—24. הלא מפק, בומן שדברת שיר, ורוח אור על הכל ודמית לצאת השטש בכנורתו, כמו שעכושו בשתיkirך הומה כאלו בא המשטש, וכשנהחרטמו שיריך בעולם נשכח טפניהם שירי המשוררים שקדטן מנחם (בן סרווק) ודורשן בן לבראטה) ואבונן, לפי שקרה אותם, כי אורך והכה אור כלם, "כצח", כלו כמו שמש ועדה'כ ישע' יה', ד), כל עוד שהוא ורוח על האדמה הוא מסתיר באורו את בני עיש' (הכוכבים) והם נראים רק בכוא השמש. כצח — כיה במאנשיך הנ'ל, ובתואר זה לשמש השתמש המשורר עוד בשיר ניה, 11. וכן'

של נ': "נצח", נו' תקן מדעתו לפי הנוסח הנכון.

שי' 25—26. ואיך זה תחריש כיום מדברי שיד ותמנע טלהטיע את נחל שירתך (ערדה'כ יפוצץ מעינותיך" מש' ת', טו), וזה היוד הנдол ששחו ממנה ושברו צמאם כל תיאורות; ואולי ת' "יאור" השני ציל': "יצור".

שי' 27—30. והלא נש לך אשר תדכה, כלוacha גלים ודקיכים, והוימה תמד בחתמת ימים (וכן אמר על נפשו בשיר ייב: "נפש אשר על ש אוניה... תה מושׁו") ועת רם לך דומה בנדרו ובכחו כחנית נלית עיי' שיב' כיא, יט) בדכוו את אויבו בקרב, ולשון לך

אשר ילהת באשו כחיצ'ברקים (מל' ה' תהל' עז, יח) וישתוּם כאפיק נחל בשוא גלי. וכל הציגורים הללו שאולם ממליצות שיריה-הקרב. בחמות - תדרכה - במתאנש'ר הנ'ל, "בחמות... תדרה", ואולי, יש לפרש: "בחמות ימים תדרה" - שתדרכה בכח את בחמות הימים, הוא סוט היאור (נילופערדו). בעת רם - כן הנהנו ובמאנס'ר: "ועטרם", ואצל נ' "ועטרת" ומציע להניה: ועת חד'. ילהת-כיה במאנס'ר, ואצל נ' "להטו". בשואו - כן הנהנו (מל' ה'כ': "בשוא גלי", תהל' פט, ס ואצל נ' "בשיוא", אבל כרך באה מלחה זו בסוף ש' 16.

ש' 31-38. ואתה שר צבא ואבירו, המזין בכל הסגולות ההן, נטהת את נודד השיר מפוזר באין משטר וסדר ננדורי מלחמה בלי, שר צבאם ועוכבת אותו לכל חועה לבב, השונה בסכלות ונתעה בנתיבות חשיר כהעתות שכור בקיאו, ולכל שוניה ונקלת מטשונה וכל' מהמת חסרון דעת ותבונה בשיר) אשר רוחו לא נצרכה בכור התבונת, עיי' כך המקור הנאמן של השיר - נוליו נצבו כטו נד וכקפאו דומה כאלו קפאו עמו כל הימים ונסכוו כל טעינות השיה. בלי עוזך - ע"ד: "בלי הפטוכה" הווש' ז, ח. לכל נת עה - כן הנהנו, ואצל נ' "לבל נתעה". נתעה לבבות-עדת'כ: תהל' צ'ג, י, ג' לבנותי-ברבים ת' היה, כהונת הרבה בשורי הספרדים.

ש' 39-40. זכור, כי משה אבי הנקיות שהיה כבר פה וככלא את שפטוי ועל כן אהרן אחיו הקטן טמן במעלה היה נכיאו, וגם אתה בחחותך מן השירה, אין טלא כי התנסהו לטשורדים אנשים קלי ערה, עד כאן הכוחה הייד למשורר.

ש' 41-42. על זה עניתיו: איך אוסיף לשיר אם נס השיר הבריא והטשובה ייחסב היום כrhoה וכל ערך לעומת כל כסיל, כל' שנהמטעטו אנשי לב מבנים בשיר יוודעים לשפט בין בריה ובין רוה (עדת'כ יחו' ל'ה, ס, כל' בין שיר מעולה ובין נורע, ירו' בריאו - כה במאנס'ר והוא פעל כל מין רוה וואלי יותר נכון לנקד ירו' בנפעל), ואצל נ' ירד בניאו'.

ש' 43-48. והשיר התפשט בנדיו החמותות והאנש נשאר לבוש בנדוי עני ודל נס כימי הקסא שלו, כל' בימי חן ומועד (מל' ה' בכשה ליום חננו' תהל' פ'א, ד, "ז'ום הקסא' מש' ז, ס, והוא נמאס יותר מכל' אין החפץ נו וממלך אשר הורד מכבאו תהל' של "לקסאי' משמש ת' מ', ע"ד שימושו בערכית, להרואת הסבה). והוא נקלה ונבזה יותר מפארש כתוב ביד מין או מפסל שנמצא ע"י נביא. ותפס דבר והפטוכו, דבר טהור ביד איש פסול ודבר טמא ביד טהור, ששניותם פנוlem הם ואין הקושה של הרבר או של הבעלים בניה עליהם. ואולי יש בזה רמז כלפי הפירות הנרוועם שנתקבלו בכתי כנסיות בימי חן ומועד ונדרחו מפניהם הפטיטים הנבחרים. ש' 49-50. וכדורנו לא נשארו אנשים בעלי בינה והכהנה ונתרבו אנשים בזמן הזה שם טבעל, "או", כל' בעלי דעתה רפואה שאין בכם להכريع ואומרים על כל דבר: או כך או כך.

שי' 52—54. אוחבי שטע וראו — כלוי הרודים אחרי שמוות ומחות ריקים ("ראוי כטו ראה יוכן בר' כ"ג, כה), מבלתי הבחנה בין סתי וכין חס לב, בין וולל וירק ("עד' ירמ' טיג, יט) ובין דלה פונה באורי ("עד' יר' שה'ש ח, ט). שקשושה רק טבוחז ותוחזה לכל, ובין התא הפנימי, שנבנשין בו רק יהידי סנולה. אָרוֹז — ת' אָרוֹז לשח'ם. נקוד נבר תפים (תחל' ייח, כט) או "תְּבֵל הַכְּלִים" (תקה' א, ב). כתאו — כ'ה לנבען בטאנשייר, ואצל נ' : "בתהו".

שי' 55—58. האם אתה לי להכשל ולבוֹא בחברת בני אדם שפלים וסכלים, ולפונש בכהמות עיר ופארם, ולניוק כי' יער (כחיות העיר) את שרה ההר (כלוי צמה ההר, ע"ד, "בשדי יער" תחל' קל'ב, ז) וללחוך את דשא השדה (או התה) בעתו רעי (ע' מ"א ה, ז)? כי' כו' יער הפי — בן הנחנו והשלטנו, ואצל נ' : כי' יערות' שאינו לפוי המשקל, ונ' משער להניה: כי' רעות (מל' מרעה, עד' יר' "ווע' שדי ירענה" תחל' פ' יד) ויונק משרה הר', ואולי צ'ל: כי' שרה (עד' יר' הניל') המכ יונק שדי (מל' יונק שדים) הר' (ויהיו שדרת שדי) — לנעל, שהרי המלה "יער" כבר נמצאת בסוגור הבית הקודם.

שי' 59—60. כלוי אלה הצלמים הדומים כעירום ובשר חמורים בשרים שאפלו אם דקור איש על נב' אחים בפטיש, בדרך שעושים המחרמים לכהמותם, לא יראנו בשרים ולא ירניש בכך, כלוי שוטים הם שאין להם הרונשה.

שי' 61—62. וכי מה אשור השיג קצת חכמה יתחדר ויתנאה כשטול אנשים במצוואו דבר הפסן. שטול נפ' ש — בן הניה רד'כ, ובכ' נ' : "נפל נפש". במצוואו — כ'ה בכ' ואולי צ'ל: "בשנאו", כלוי בעלתו לנדיולה.

שי' 63—64. הם כל כך קלוי עיר עד אם נאפסו כלם על כף הנמלה, יטעתו לרוב קלות ערכם להיות כדי מלוא הכה, והוא הפלגה שירית מצויה (ע' למשל, בשיר ניח, 5: "ודל' מרווח חוליא עד כי נשאו זובוב באחד מזורעויו"). ספק — בן הנחנו, מל' ייכ' "בללאות ספקו" איזוב כ'. נב' (ויהיה ספק מל' "אם ישפק עperf שומrone" מ"א כ', ט, ובכ' : "סני").

שי' 65—66. הלא אולתם נוחנת מקומות לכופרים במצואות כורא עולם להביא מופת על כפיהם, שהרי אי אפשר שיבראנו בשבייל כסלים ובווערים כאלה.

שי' 67—68. יש מי שאומר: הם מתנשאים, אין שכוכבים לפעמים דברי שייד. על זה ענייתי: לא, אין להם במה להתחפר, כי קול שירם הוא כkol החיים ובהמות וצעקה הומר והתאו (ע' דב' ד, ה), ותפס שם החיה ומר, שיש בו נס הוראת וטרת.

שי' 69—72. רק "החונר" בלבד, שלא הראה עדין כתו במלחתה, רק הוא יבוח ווילול בנכויות אהרים ומחלל בשוא (עד' יר' "אל יתחלל חונר כמפתח" מ"א כ', יא) וביענו לא נחשבה למאמנה נכורת גבורי מלחמה, ואולם העוז בקרב הוא יצא וינצח ויעשה מעשה פינחס

בkanao את קנתה ה' ודרן את זMRI (ואולי נתקוון המשורר על בעלי שיד וזירה חסרי טעם, שהוא המית אותו בכח שירתו). והחונר לבך יבזו — ניא: «חוורק לבירא בו». ומלהמת פרו וו' — סוג זה משובש כנאה וקשה לתקנו והנחנוו נקי נקי. ש' 73--74,ומי שחפץ לעלות למרום בעידוי כי ולהתנסא ע' התפאות שוא סופו להכלא בחוץ בתן שאול.

שי' 75-78. השור של החיננס בותני מלין, כלוי המרדפים אמרים קל' ערך ויקי תובן, מילול ויבש כחזר שדה ונוטה, חכר לא יהיה לו, אבל את שירי כתב וחרת הזמן בפניו ויהיו לזכר עולם, ולא להנמ ישנאני וירדפני הזמן ובני הדור, כי ידרעו את כה שירי ועינם רעה ב', ועי' למטה שיד ה', 91-92.

ו

נדפס בשיש ע' 37, ועי' נ' — 131 הע' 51.  
שורה 1—2. אלו היהת נפשי מפתחת במועט מן ה指挥ת לא היהת עמלת בה יומם ולילת.  
ש' 3—4. איך אשמה וכמה אשמה ומה תקootי אם תוחלתי ממושבה (עדח'כ מש' יג, יט) ולא באה. אחר „עליז“ חפה לפה' מלה בת שתי תנעות, ואולי צל' „כמה“. ש' 5—6. ע"י ייעתי בחכמהبشرו נטך, בעוד שנות בני אדם נאכל ע"י אהבתبشرיהם.  
ש' 7—10. ולז' נס הפצתי להרמות לשאר בני אדם ולמצואו סכלה מעט (עדח'כ קחל', י), הלא ידעתי שאין לך מנה אונשה שתאה דומה בערנה אל האולת; ולפיכך לא ארף נס מעט מלהתני בחכמה, ולא אומר די אפיו אם יצא כבוד קהלה, כלוי אפילו אם אני בחכמה לטעת שלמה.  
שי' 11—14. אפשר לבוש חבל, כלוי פורש אני מענני עוזיז ואני עוטק אלא בחכמה ש' נושא אויר וכמותה נכתלה השמים, כי מסה נפשי את לבוש התבל' ונונשה ממכווא חמדת העולם וככזה. נוחלה נוחלה אבדה תקootי יהו' יט, ה.  
שי' 15—16. נפשי, או טוסב על התבל' שלמעלה, פותחת אליו דלת' הינו, וסנהה אחורי דלת' הנערדים ושמחתם. הב' — כמו כי, הלא. ושמוש זה למלה „הכ' מוציא אצל משורי ספרה, ופעמים הרבה מלה זו וכן המלה „אמת' וכדמתה, באה רק למלאות את המשקל.  
שי' 17—20. למה יוכיחוני האנשים באמרים לו: נס אתה רודף אחר כבוד מזווה אשר ימל' בראש שבלה (עדח'כ איזוב כיד, כד). אלא שאתה מבקש מעילות רמות שנכצרו ונשגבו ממן לדשין ועיב' הרבן מנואלה בדמי ידי דום, כלוי עלי' לעזק מלחה קשה עם פניו הזמן, ומיליצה מעין זו עי' עור בשיר טז 14.

ש' 21-22. כל אלה מבני ומני הפטוכחים אוחז, אמרו להם: יחרישו מתוכחתם, כי דבריהם כנני דברי אונן דם. בן פלת – אונן בן פלת (כמ' ט' א), כלו אונן. ובנויים מלייצים מעין זה מצויים בשורי הספרדים, כגון „אחי ענרי להוראת אשכנול ענבים ו'בן אבנעם“ להוראת ברק וכדורמה.

ש' 23-26. מכיר אני וידעע את מעלות נפשי היותרה, ואם האדמה לא תבחר כי לשימני לראש ועליוין, אותן הוא שאינה משכלה באחבותה ולא תדע לבוחר בטוב, כי לא ידעה מאו אוח רום מעלותי, היהת כורעת ומשתווה לי. אהבה – כן תקין נ', ובשיש אהבי, ובמאנשיך: „אהובה“,

ש' 27-28. חם אני על יקר נפשי ומעלתה, ולא אוכל להיות דומה לאחרים, ואלהים נם הוא יענה נפש בזאת וונענה למטולחה הרמה.

ש' 29-32. מי יודע אולי אצל אלהים מרווח עלי וישם בפי דבר חזון מכחיק כאבן יקרה ובוער בנחלת, שיחיה כשר אשר יושר בפי כל ואופו של כל איש יריח מבין דבריו ריח סמני הקטרת. אמריו – עציל עפ"י הנוסחא שמביא נ', ובשיש: „אמריו“,

ש' 33-34. ولو ידעו אנשי סודם צעריו הוה, כלו' כשייר הנותן ריח בשמות, בכית להז. והוא אף הנקלים הללו מרגינשים בריחו והיו מחדקסים על הדלה לבוא וליהנות מטנו. ובזה מתכוון המשורר לננות את בני דורו שלא יבינו את רום ערך שירין. עצידי בכית לוט-אולי בחר במליצה זו על שם סמיכות שתי המלים האלה בכתוב „עדり ולוט“ הכר ליא, כתה. הזה – כן מובא אצל נ', ובשיש: „היה“. —————

## ו'

נדפס בשיש ע' 62, וע' נ' – 131 הע' 50 ובצוטה להטנדי תרל"ד במאמר רשי' מז נ' 23 ואילך.

ענין שיר זה, כרבים מהדומים לו, הוא דברי תשובה בבנו לאלה המפתחים אותו להדריוון החכמה ולמשכו להבלוי הזמן.

שורה 1-2. המשורר נוחן בפי האדמה, כלו' בני עוזיא, דברי פתוי כאלו היא מטיהה אותו לעזוב כל „לְ“ וכל „אָלְ“, כלו' את כל הפקופוקים והספוקות ואת כל תקאות השוא לעתיה, ותחת העמל בחכמה מעוני וחוסר כל, מוטב להתענג על חי השעה בהזונה, כי הזמן כילי וצד עין וטבותיו טוועחות וחולפות, ואם לא עכשו איטתי, והוא עיד מאמר חוליל: „חטוף ואכול“. וחתה – כן הניתה נ', ובשיש: „המה“.

ש' 3-4. תריבגני ונו-ברבני טענה נאלת באה אל' האדמה, כי חקנו כי ונמשל,

חכמתי ושירי (עד שאמר המשורר גם בשיר ב', 26: "בשנת משלו יריבון עמי"), ואומרת להוריידי ממעלתה הרמה, ותורני ותראני את אשר ראו והנידו לי לא אחת מהוללי (מלח'ם "לשחוק אמרתי מהוללי", קהיל' ב', ב, "מהזלו כי נשבעוי תחל' ק'ב, ט) כלוי האנשים הנSELים וחתולצאים כי על עצלי בחכמה, ותורני ותראני - כיה עפי' בין ובש"ש: ותורני ותראני.

שי 5-6. אך אני לא אשים לב לדברי מדוחים אלה, כי שחקתי כל יצטי לילדי יום, ואף כי עתה שחקנו עלי עדריים איזוב ל', א) בכיו נס עתה אבוח ואלעג להם, כי איך אירה בנה יטם ודורמים בני נילוי, כלוי רגיל אט חמ ולטוד גנטיע הומט, כי מלויות הם אותו מיום הולדוי, נילוי - כן הנהנו (מלח'ם דניאל א', ט, ותודה הטוליצה ביתה זה עד' המליצה הדומה לה בשיר מה', 27: "ומיירום נילום הם יראים", ובש"ש: "מילוי", ורשוא' מניה: "חילוי"). שי 7-9. ואטנס אני במעלתי דומה לנפש האדם, והאדם מחונוע בכח פועלותי, ואני כלnell הרקיע והאדם מתנווע בחוכי בין כל המולות הסוכנים بي, והאדם קבוע במרקבי ושולוי מלאים אותה. ורטין וזה של איש המעללה לנפש ולכלnell המגע ומקייף את הכל מצוי לרוח בשיר רשב'ג. ועי', לדוגמא, בשיר ייב', 5.

שי 10. ולא ינור באחלי - עד'היב "לא ינורך רע" תחל' ח', ח. שי 11-12. אני לא אשוטם, כלוי לא ארגן על שם דבר, אלא על מה אני יושב משטחים ודואני? על מעוות בינה בכוי וילתי ועיקר דאנתי להרכות בחכמה (ותוללי) תחל' קל'ג', ג, לפ"פ" קצת מפרשיות מל' יללה), ואין לי שטחה אהרת אלא השטחה של קניין חבר טוב ונע לבינה והוא ראש נילוי ושמחהו. רע - כיה בש"ש, ונו' מניה: דע.

שי 13-15. וההכמה כאש בוערת בכל קרבוי ולא אשקט עד אשר אתן את נדיכתי, כלוי חלק מהכם לרגע וחכרי זעני לא חצר בהם בדבר זה. ווהאל עד אמתה על' היא אמר המופנה. לטו רע - כן הנהנו, ובש"ש: "למדתני".

שי 16-18. לדעת נ' הכוונה כך: "אול'", כלוי הספק והתקפוק (כמו "אול'" ביש' 1) זה אויבי ונו', ואפשר שציל': "אולום", והוא מקשור עם מה שלמעלה, שאמר על עצמו כי ראש שמחתי הוא לknות רע ולחת לו מנדבת רוחנו, והוא מסיים: אולום אויבי לי למכס ואשימחו לעומתי בכהן רגליך ונו' ומאכלה אש לדברי שיריהם ננהלים. ושתיהו ונו' - ביה זה נמצא בש"ש לפני "אול' אויבי", ושם הגוסח "וشتיה", מה שאין לו שם פירוש, ואנחנו הפטנו את סדר שני הבתים ותנהנו "וشتיה", וייהה הכל מוסכ על האובי. בכף רגליך וטעלל - עי' בשיר נט', 10. ומcalcת לנחל', עי' בשיר הקורם, 15.

- נדפס ב„ההוויה“ חוי ב' ע' 1, ש"ש – 10, וע' ג' – 130 הע' 49.
- שרה 1–8. המשורר בראותו את נורלו הדרל בחיות, יש שיתעוררו ספקות ותරהוריות בלבו והוא פונה אל נפשו, החומרה וסוערת תמייד ולא תדע מנוחה בשאהפה למזרחי החנינה, ושאלות אותה שאלת בווי החכמה לאזיר: נפש אשר שאונה עליה תמייד لأن היא שלחת את רעיניה, ומה לה כי חומרה ותשאף למטרות ותשווה לאש שעשנה עליה תמיד? החושבת את להיות כמו נלול הרקיע הסובב ומקייף את כל רחבי האדמה והכוניה, או רעיניך יעמיקו בתחוםות ימים שאדרני האדמה ויסודותיה מוטבעים בתוכם (עדהיב איבר ל'ה, ד).
- שי' 9–10. איך אתה המשורר. תוכל לקוות לבוא עד מתחו חפץך, אם נפש רחבה לך וネם מקום שיש ונינה, כלוי כוכבי מרום, קל בעיניך. ואילו יש לפרש: מה תקوت לבך לראות בטוב אם האדמה תבנה את כוכבי מרום, כלוי את הנזולים השואפים למטרות.
- שי' 11–12. שורה זו נוספה עפ"י כתבי מובא ע"י בר' במאנסיר 1911 ח'ו/2, ומקומה שם לפני שי' 17, אבל לפי העניין מקומה נאה להכאן. הטלום „מה לך קנות“ נוספו מדיונתו להשלים העניין והמשקל, ובו רוסטיף „אחר קנות“. הל א תראה ונו – כלוי מה צצע לך בניה אם רואה אתה כי הריאונים במעלה הם אחרוני בקנני הומן.
- שי' 13–14. הלא טוב לך כי תמתה לבך מדרך החכמה ואו פריש לך התבל את סדייה הרכבים וחיפוי, כלוי הומן יתן לך מתחנונו ומחמדותיו. עד כאן שאלת המשורר לנפשו במבנה טענתם של בווי החכמתה, ועל זה באח תשובהו.
- שי' 15–18. שעורן בר' נפשי צטמא לאיש שכלי ונו, והמאמר ידרוי נתמו ונו על יגוניה הוא מאמר המוסנער, והכוונה: נפשי צטמא לכצוא איש שכל שיבין את דרכי העולם לאשותם ולא תמציא, ועל הסרון זה ודי נפשי צריכה להנחותי יידידי.
- שי' 19–20. צאו ובקשו בחוץ אלפי בני אדם אם תמצאו אף איש אחד ברוחו וכנשי.
- שי' 21–26. איני הושש ודואג כלל מפני הזמן ואם האדמה חטהה לי לבבי יבו לה ויראה בפנייה (עדהיב במ' י'ב, יד), אם האדמה אינה רואה אור החמתי, כי فهو עיניה מראותו, כי עתה כדי דבר וראויה היא לך שהעמוד והשער בעריוון סכלותה, ואם תשוב אחרי זמן ותכפר את פני להיטיב עטדי אשוב נס אני לסלוח לה. אשוב – בך תקון נ' וכש"ש: „אשנה“.
- שי' 28. ראש – בך הוספנו להשלמת המשקל, ונו משלייט: יד.
- שי' 29–30. עול – בך הוא בש"ש, ובהתה: „פנלו“. ודי לחיות ונו – כלוי די לנדווי החכמתה, שהם דומים לאיזים, שיוו מושפלים בקיון שבין לילה היה ובין לילה אבד.
- שי' 31–32. השפל את הנקלים שהם עלי כמשא כבד יותר מאבני אדמה.
- שי' 33–34. וכברות זנכ' ונו – לשון בוג' כדרך שאומרים על בעלי חיים. ככלום שיש קע לדברי הסכלים בווי החכמתה, שבראותם אנשי התבונה נרדפים מפני הומן הם אומרים:

אהת התבוננה והאמונים עליה (טלו, "האמונים עלי הולע" איכה ד/ ח). או הנאמנים לה (טלו, "שלומי אמוני יישראל" ש'ב כ/ יט), כי מה יתרוץ להכמים.

שי' 35—38. לו נהנה התקש במרות הצד ולו הוויה עינה פקוחה לחות טרפ לבנה, כי עתה מצאו את שגוניה ותענוגיה בנחת, בלי ינעה ומבל' דעת; כל' בנקל, וע' מעין זה בשיר יד', 42—41,

שי' 39—40. אלה הטוענים כך מדים בנסיבות שלקחו בנותו שמש והם חכמים בעיניהם, אבל באמת איים חתני השמש והוליו לבנותו המשמש רק סכלות.

שי' 42. הוויה ארמת קטשוניה – כינוי לסכלים.

שי' 43—46. אם אהם מתרחקים מן החכמה מפני שהוא נקלה בעיניכם, דעו שאחם הקלים והכובויים, ואם מפני שהוא חותמה וסורה לפניכם כי לבכם סנוור ומטומטם וקשה לכם להשינה, הנה בויו חמתחה לאזניה הנסנויות.

שי' 54. רבדיך – ציל עס' בר' מאנשיך הניל, וכהתח' ושי' רבדיה.

שי' 59—60. מדי היהתינו – כל ומן שהגשמה בקרבי אישドル להעלות את נפשי למים ולשים את מעונה למעלה תן העניים, כל' להדק במקור החכמה העולומה.

## י.ג.

נדפס בשיש ע' 38, ועי' נ' – 122 הע' 36.

שי' 1—6. את דברי שלשת החזרות האלה נותר המשורר בפי יידיו, המנסה להטוט את לבו של המשורר מהחכמה אל השמחה ולהטבע את יונו נכום יין, וככה יאמר אליו הדיד: אתה מרבה לשפטך ונשמי דעתך עד אשר ימלאו את העתקים והוא לרכסים, מודע לא תומר על פרי זמורתו הנפנ' ולמה לא תשר שירי הלולים לבנוד עסיטי ענבים, שיש בכם להבריח את יונויך עד אשר ינוסו כירבעם בן נבט בשעהו להחפנסים, כינוי למצרים (מ"א יא, א. ויע' שם יט, כ, וו'ם ב', טו עס' הכתיב), ודרך המשורר רשביג' להשתמש בדונמא פרטית תן המקרא להביע בו רעיון כליל' (עי' בשיר נ', 36). תזמר, הזמורה – לנעל'.

שי' 7—12. עניתי את ידריו על דבריו: אמן ידרתי כי לבות שותי יין ישכחו רישם (עדח' מש' לא, ג) והעניהם מרוי הנפש יתמלאו שמחה בעיסוקי הגנים, כל' בשעת שתיה, ככלו נתעשו ומצאו דון רב; וזה, לבותיהם, יתעופפו ביחיד עם ותחלאות נשואים על כנפי רוחם למרחקים. כצפרים הללו, העורב והפרם, ועוזבים כמותם את בניהם בבר, כל' בשדה, ומסקירות את ידיהם לטיטה (עדח' איבר ל'ה, מא ול'ט, ז), כל' אמן הין יסיר כל דאגה מלכ', אבל אני לא אוכל להטבע את ינוין ביין כמו שטבעו בני חנים (מצורף ישע').

ל, ז בים סוף. נביינו – בחירות זה, וכן בכתה הרווחים אחרים משיר זה, מדבר המשורר עי' בלשון רבים.

שי 15–16. ולא עוד אלא שקצר הינוגים ילו ספיקים והספיקים יעשו שהיש עדיה בשם ליז, ל, כלוי פנעים הולכים ופנעים אחרים באים בטקומות מלאיהם, חדשים לבקרים.

שי 17–20. והנה נס החלי אכל בשורי וسلح בשארית שארי (נופי) אש אוכלת בכ שאה, שארי – לנעל, "אש המסתם – ישע", נ, יא), עד כי לוח רון נופי אפשר לשים את הנום שהוא דק וקטן כעטרת סכיב לראש, וטבעת האצעב בעכס לרניל. והפלגה שירית מעין זו יש למצווא כדורי כמה ממשורי ספרד. בן יאמר, למשל, ריה בשירו "בעל בתשיפם" בשבח היספהיה:

בְּבָה עֲנֵה מִשְׁקַת בְּמִתְחָה, וְאֵין לֹא מִחְנַת לְפֶר תְּרִמְאָטִירִיךְ

כלוי שמתניה דקות כל כך עד שצמיד יהה יכול להיות לה למחרנות.

שי 21–22. ובער החלי את הקרים באש עד שחשבותי כי ימסו עצמי.

שי 23–24. ומצות הוזן ונוי – הומן הפקיד עלי חלאם והם שומרים לעשות את מצותו באמונה.

שי 25–26. העצמות האובסום (כלוי המטלאים) בתלאות, אין לא יהיה אפס ותו, כלוי סוף ימוקן.

שי 28. ושם אלון ונוי – כלוי הנוף החזק כאלו נעשה רוח וرك בעין הדם. ויש לפדרש להיפך. שמרוב חולשת חי עין הדם דק והוא עני כאלו חסוב.

שי 29–32. המטי על הלילה, הפרוש את אהלי מחשביו על העולם, ובשעה זו יתחוך עלי חלי וירבה יונוי, ואריד בשיחי כלוא בתוך מהשכני הלילה, ואצפכח כסים וענור (עדיה בישע' ליה, יד).

שי 33–36. ומרב באבר תצפה לברך ואין אתה רוחה אפילו לראות וליהנות משביבי הווה, אלו הכוכבים, אשר יוכלו להשחקים מתחנה לעפוף, ובשאחי את עספני אל הכוכבים עני מחלות בהם כלולאות בקרסים נשענים דומות בצורתן ללולאות והכוכבים לקרים והם, ומעין זה נאמר בפסקתא: "קרסים של זוהב כלולאות היו נראים נמשכן ככוכבים הקבושים ברקיע".

שי 37–42. ואני עומד על טשנותי ומבייט בכוכבים כרועה נאמן שומר עdryי כבשו וצפה מתי עברו כוכבי הלילה ואור הפרק יכיא לי רוחה גוע"ד המליצה "שיטרת הכוכבים" עי' למללה בשיר ה, 5–6), והנה חשבותי וקוותי שהכוכבים ימהרו בטורצתם לעכור נברך ואולם הלילה נ麝ך כל כך עד שהם דומים עני ככוכבים הללו השוואים ברוחם להסוג אחורנית חחת ללבנה לפנים. וכן דמיותיהם שווים כלוי מרוץ כעשהאל הקל בדנלו (шиб ב, יט)

ונאמת הם מתחנלים לאט כפסחים של היבוסים (שם ה, ח). והכל משל לקוצר רוחו של  
המשורר וכליון נפשו לאור הבקר.

ש' 43—44. ואני שואל מריד פעם בפעם: מה לבוש המורה? ומשנים לו: לבוש  
תכלת וועלות השחר מנדים אותו, כל' עוד מעט יאור הבקר ועוד המליצה "לבוש קרים"  
ע' למלعلا שיר ח/ 72).

ש' 45—48. וכשהעלת השחר את דגלי אוו בשמיים וחרים את כוכבי הבקר נדים  
ורבים מן גם, ומעין מליצה זו כתוב נס רמכ'ע ב"תרשייש": "טרם עלות שחר כמו נס", כל'ו  
בשහair הבקר, שקעה האש בקרבי כי נמלאו טל בקה, וירדו עלי נטעי רסיטואן והכונת  
שלא משטה וחולות יועלו לו להקל צعرو אלא אור הבקר הוא יביא מעט רוחה לנפשו  
ויניה לו מעצבנו ומברגנו. קרבוי שקעו — כן הנגנו ובש"ש בטעות: "קרבו שקו", ודריכ  
הניתה: "שקטו".

#### יד.

נדפס לראשונה עיי' בר' במאגנשטייר 1911 י"ח 2/ מתוך כי, והוא חסר כמה חרוזים שלמים או  
טקצחים. אחרי כן נתרפסמו מלאים לשיר זה עיי' מר צינברג במאסף רוסי M. שייצא בפ' 1922  
1922, ואולם עדין לקי' הוא קצת, וענינו לא נתברר כל צרכו.

ש' 1—4. המשורר מתמרמר על נפשו, המלמהה ביסורים, שהוא מוטפה להתקאות ולקמות  
לטובי אף תרג, כי אין בתאותה ובתקותה שום ממש, והוא אומר: מי יין ותדל החותמי,  
ותקותוי תכללה ותאבך, כלומר שאחדל להתקאות ולקמות, כי הנה אני אוחיל — ונפשי אמרה נושא,  
ואף אם נחללה ואנושה מכתי (ירמיה י, יט) ואני יודע שאין לה רפואה, בכל זאת לא נוחלה  
(אברה, יהו, יט, ח) תקותה.

ש' 5—6. אנער ברעוני הטעורים להכבר ושבת מסערתם ונומ על מחשבותי עולה את אש  
חמתי ועשן אף, כל', אתאמק בכל חי לעצור بعد רנטות רוחי. אלה משותי — עדחיכ  
שוב' ב' מ.

ש' 7—8. האם יש בכבי למצוות על קרבוי ההזומות: השטרו וחדלו מהמיתכם — הם לא  
ישמרו מצוות ולא ישמשו לי.

ש' 9—10. אמר לעני: שחו אטס מכחכם (איוב ז, כב) ותנו לי מדרעתכם, אולי תכבה  
הדרעה את יקוד לבבי ומכאובי יקל, אך נס הרמעות גנדו בי, על כן אתן דברוי פי ושירותי  
כפר ופרות (חלף) דמעתי וצקתי.

ש' 13—14. עיני — ציל: עניין, וטשות המעתיק הוא, שנמשך אתי הנוסח  
המוסטה של ציב, ולא השניה בהחתנו.

ש' 15—16. הסוגר של בית זה לכה בחסר, ואין לדעת עיננו. ורלת הבית מוטבה כנראה לחרוז הקודם, שאמרו: אין לי רע... לבד אנחת, ומוטיף: אולי גם התלאות ידרשוني יום יומ (עדhic ישע' נח, ב) וחן רעי היחידים.

ש' 17—18. אלו נשאו השמלות משא כבד כמשא העזרות של נפשי או נקרעה שמלוי מפני משא התלאות. השם לותה—כן תקין בר' במאנשיד הניל, ובכיו: "הشمאלות".

ש' 19—20. כמעט יתמו שנותיו בעצם ימי עולם (עדhic איוב כיא, כט), וקנתי מהרה לבוא קודם וממנה כישיכתו של ר' אליעזר בן שוריה שהזקין בבחורותו, כמסופר באנרת חזיל (בר' כיא).

ש' 21—22. לבני בוכה על נפשי, כי נשתנו עלי סדרי המבע וכאלו נעורי יבואו אחרי זקנתי, כלו זקנתי بلا טה.

ש' 23—26. מה לעשות לו — חמללה "לו" קריאתה מסופקת בכוי וכוננת שמי החരוזים אינה ברורה ביותר, ואולי יש לפריש כך: מה לעשות ללביו השואף לחכמתה ותבונת,

כי הנה יעדתיו, כלו קויתי שישודה לי כחרב וקשת וכמנון וצנה ביום קרב, ולבסותו הוא נחשב

לי כפוש וחותמת בעיני אחרים והוא כרשת לרגלו והוא פצעי וחבורתו, כלו חכמתי היא סכת

צרתי, כמו שטמפרש והולך בחרוון הבא. המלה "והוא" חפירה בכוי ושערונה מדעתנו לפני המשקל והענין. ואולי ציל "ונם" והצטרכו נס זו לכלי חווין המנויים לפניה. פשע, פצעי — לנעל.

ש' 27—28. הבוגני זורו פשי יחתמאתי בעני הבריות, ולהלא שיסלה הזמן להחתמאתי זו, כי גודלה היא בעני הכתלים. וכן אמר בשיר ה', 81—82: אם אין לך אשמה בלבד

ונוי ערפיהם יקשו ולא ישלחו".

ש' 29. באפו — הוספנו עפי המשקל והענין.

ש' 30—31. בית זה חסר כלו.

ש' 33. הרימותי — ממלחה זו נמצאה בכוי רק ההבראה האתורונה "חיי" והשלימה בר' עפי הענין והמשקל.

ש' 35—42. כוננת החרווזים האלה אינה ברורה, וכונראת הדברים מוסבים על הדיווחו מטופת הזמן ותענוני העולם. ואפילו חכמו המרובה כחכמתו שלמה לא תעמד לו להשגב, ואולם הוא שואף למורומים, ولو נס יתן את חייו במהירות מעלה נפשו, ואם נס ברי שאלן (להic איוב י"ג, טז) כלו הקבר, יאסק את ננטחו (רומי י', ז), כלו את נופו הדל והגננה, ולא יעב את ההבנה עד אשר יפל לארע מלוא קומתו מת.

ש' 43—44. אלו היהת הארץ שופטת בצדק את דורשי הצדקה, או ענתה בגין צדקתי ולא רבו פגע. וכן אמר בשיר י"ב, 55: לו שפטה תבל בצדך ונוי. כי — בכיו: "בו".

ש' 45—46. התחבל אמונה טובה היתה, אבל אני באתי באחרונה לאחר שנטהלו נכל חמודותיה לאחרים ולי לא נשאר מאומה. ועל רעיון זה בנה המשורר הנרמני שילר את שיוי

„החלוקת“, והחרו היפה זהה מובא בטור דוגמא עי' רמב"ע בספרו הערבי על השירה והמליצה „אלמחצירה ואלמד'נרה“.

ש' 47—48. בית זה חסר כלו.

ש' 49—50. מיסוד עדה'ב שופ' י"ב, ה. והכוונה כשהמארבים, כלו' שונאי, לכדו מעברות החכלה וסנוו לפניו את הדרכך אליה, ענה להם: האפרתי אני, שאתם רודפים אותה?

ש' 51—52. הסכלות הרחيبة את אהלה בחוק ציוו ומקנאיה, ועל זאת הוא מمكون וטרחיב את קרחתו בקשר (עדה'ב מינח א/ט).

ש' 53—54. לו נפללה גם אש נאש מהאוננים (כמד' יא, א) לא נשרטו, אבל יאכלו בקנאה.

ש' 55—56. המשורר מקלל את הנחרים בו ואומר שתבהה עין ימינם (עדה'ב זכר' י"א, יט) בעבור שלא הבירו מעלה נפשו ועו רוחו ולא ראו ממנה אלא צורתו היזונית הדלה וועי' „קטעים“ צ"ה, וז' שקרוא „צורה“ לנפש, וציעו.

ש' 57—58. חדרו טריב עמי ולהוספה יונן על יונני עין קללה האנשים האלה היהיה כפירה بعد אשמתני. ואולי כוונת המשורר דרך החול מר על החטא שוכר לטעלה: „פשעי וחטאתי תבונתי“.

## טו.

נדפס עי' בר' במאנשץ' 1911 חוי 1/2 מתווך כת', וכמה מהרוויו לקו בחתה, עין השיר הוא, נראה, התאור מחלתו הקשה של המשורר האוכלת את בשרו, והוא מהריד את לב הקורא בפרטות צירויו. שורה 2. עדה'ב החל' ע"ב, ו' הריקט – העב את הנשים. ומתווך חסרון החירו הכא אין לדעת את קשר הדברים עם מה שלמטה.

ש' 3—4. כל הבית חסר,

ש' 5—6. ואולם בנומי פשטו דNELI נגעים, כלו' המן נドוי נגעים, ועשה בו כלת ונקם. המלה „דNELI בכתה“ קריאתה מסופקת, ואם כוונה הוא – הוראתה כמו שפרשנו, ואפשר כוונת המלים „דNELI נגעים“ היא סימנים ואותות של הנגעים שעלו בנוון.

ש' 7—8. אם יש שאותנים במחשבתינו שהגעים יכול לגנה הם עוד יטרו וירכו וטבשו יעללה אדר, כלו' ועה מחמת מחללה, וישקה אוותם להפרותם.

ש' 9—10. كانوا נבי העלה את הנגעים בחנים (במצירום, ישע' ל', ד) וכן הפתיחה אשר זיך משה השמייה להביא על המצריים شيئا' טרחה אבעבועות (עדה'ב שט' ט, ח).

ש' 11—12. הנוגעים עוקצים אותו כנחשים ועקרבים (עדח"כ תחל' ק"מ, ד), ואחשה כלו חisko והציתו את הנוגעים באש נשקם, כל'ו בראשם של "עכשוב ותונין". נ' ש' קם — הקלמן "ואש נשקה" תחל' ע"ה, כא, נ' ש' קם, נ' ש' קם — לנעל, עדח"כ "והשיקו בנשק" יחו' ל"ט ט', י. במאנשיד בא הסונר בצדורה זו: "ואחשב כי... אשר (?) נ... נשקם", ואנו השלמננו את החסיטה מהשערתנו לפני העניין והמשקל. וכבר מצאנו שהשתמש המשורר במליצה מעין זו בשיר ס"ה, 25: "באש... נשוקם".

ש' 13—14. ואל תחתה לטכאיו אלה כי רבו, יותר יש להטוה כי אין עצים ואש יאפו את עצם, כל'ו אכדי בעקים וחותפים בכעך מלחמת חולין, החרוו הוה מוכא בדור בחד רגמא בספריו הערבי של רטבי'ע, ווי' הזיכריו במטעות מפשטו ונתנו עניין לדבר אחר.

ש' 15—16. ראש הדלת חסר וחוספנו לפני השערה מעין העניין ולהשלים המشكل, והכוונה נראה, שכשרו המונע באלו מכוסה ביריעות רקטות מעשה ידי אמן באחדיאב בן אחיסיך (שם' ל"א, ט).

ש' 17—18. קsha לעמוד על כוונת המשורר בדלת הבית הוה, ואולי כוונתו על הכינימה שבתוון הנוגעים המוצצת את דמו בלילה.

ש' 19—20. טן הבית הוה נשארה בכ"י רק החלה האחרונה.

ש' 21—24. מפני ההסר שבסוגורי שני הכתמים אין הכוונה ברורה, וכנראה ירבו המשורר על דמו השותחים מפציעיו ומוכריו ללבבו כמראותם נחל' דבש, ובעת שפערו נגעו פיהם ישימו ברוקם, כל'ו במונלא הלבנה והרים האדים השופעים מהם, את לבשו של המשורר בכנד צבעונים של חור (לבן) וארגמן (שהוא אדום) ביהה. החלה "וארגן" הוספנו לפני העניין והמשקל (עדח"כ אם' א', ט).

ש' 25 עד הסוף — מפני החסורת והשבושים בחורים הללו אין לעמוד על כונחם. אשר יתנו ונוי — הנחנו כך לפני המשקל, ובכ"י: "דרcum איש יתנו קול בש...ן". ואולי ציריך לנקד שפפיטם (עדח"כ תחל' ס"ה, יד). נתניה — בן תקען, ובן נתניה זה ישמעאל שהרג את נדיה בן אחיקם (ירט' ט"ה), ולא כברי שתקן "נתנא".

### מן.

נדפס ע"י בר' במאנשיד 1911 חובי 2/1, והוא לköי בחסר בראשו ולפ"ד בר' רק כדי שורה אחת שלמה וכחלי כמה בתים אחרים, לפיכך קsha לעמוד על כוונת הדברים כחמסה עשר הบทים הראשונים. ולפי הגראה משם ואילך — נושא השיר הוא היין. שורה 2. חסרון ויתן — עדח"כ קחל' א/, טן יהיה-כן הנה בר' לשח'ם, ובכ"י: "יהי".

- ש' 5. יקוד – בן השלים בר', ובכ"ז: "קד",  
ש' 8. וחמן – יהוד בן חמנים ניק' ביז, ל).
- ש' 9–10. ביום – בן השלטנו לשאה'. קריית ונוי – קריית אסתר להמן  
למשחה היין.
- ש' 11. הסרה אותן שואית בראש הבית, ובן משור להשלים גיראוני או גיראוני.  
ואולי צל "גיראוני".
- ש' 13–14. ונלחמתי – בן השלטנו לפני העניין והמשכלה. ננאלה – בן השלים  
בר', עPsi ישע' ניט, נ' ומיעין חרוו זה אמר רשב"ג בשיר י', 20: : כדמי בני יום חיבך ננאלת,  
ש' 17–18. אולי מוסב זה על היין שאספלו לעת ערב אחרי השקיעה, יתן או  
כלו המשם נאסק ונתמן בנזיו' בתוכו.
- ש' 19–20. בעינה – בן השלטנו, כלו' במראה שלה, ובכ"ז חסר "ע". בעינו – בן  
משער להשלים בר', ובכ"ז חסר "ר".
- ש' 26. ונשמן – בן השלים בר' לפני החירות, עדה"ב ישע' ז', י.
- ש' 28. נלאת – בן השלטנו לשאה', והוא נלאת ח' נלאת כמו "הלאת" יהו'  
כיד, יב, הריטן – בן מציע לחקן בר', ובכ"ז: להריטן.
- ש' 29–30. ונפשי כלחאים – ברות ועתה כלחאים. ולילות ונוי – הלילות  
שהוחרים כלו' נקרמו, כלו' נדרקו' ואולי ציל בפניהם "רקטן" משער שחור של הדור, ודמיין  
הלילה לקוזיות שחורות, או להיפך, מצוי בשירי הספרדים.
- ש' 31. בכוס חלבון ונוי – בכוס יוקיק חרוץ מלא יין חלבון שינק מתוך אשכלה  
ענבים הדומים לשדרים (שה"ש ז', ח). חלבון – בן השלים בר', עPsi הכהוב יהו' כי, ית',  
ובכ"ז: "חלב". וכבר השמה המשורר במלחה זו בשיר נ', 7. מְטַמֵּן – מובן, כלו' ישן.
- ש' 33–36. איי לעמוד על הכוונה הבורורה בשני בתים אלו, וכנהרא הרכבים מוסיפים  
על כוס היין, ואולי בתוליה היא בניי לנפנ' בעלת האשכלה. והכוס שהוא דק ורזה ולפנ'  
פנים כשהוא ריך, נעשה אדום ומבהיר כשהוא מתמלא יין אדום. ובציוורים מעין אלה על  
כוס היין השתמשו גם מושורי ספרד אטדים. ובן' מניה ת' "ודבק בכתוליה" – ודקקה מהלה ביה,  
ברשו ונוי – שערוו כך: עד אשר עשת כרשׂ ושמן. שלחת רזון במשטן – עדה"ב  
ישע' י', טו, ע' שת ושמן – עדה"ב ירמ' ה', כת.
- ש' 37–38. היין במל מתיוקחו הוא חרוף ועו' כל כך מרוב ישנו עד שיש להחולט  
שהוא משומר עוד מימים קדטוניים, מזמן אומר והימן בני אליפז בן עשו (בר' ליין, יא). ומיעין  
זה אמר המשורר בשיר הג'ל: "אשר יזכיר לב אורך וטנווין נה ותרשייש ואלישה", ובן אמר  
ש' הרמב"ע באחר משוריין: "יין פזמן מופן חימן". והחרונו הוה מובה בשם רשב"ג בספר  
הערוך של רמב"ע, והרבה פעע' בפירוטו עד אשר נתברר ענינו עי' בר' לאחר שנמצא שיר זה.

- ש' 40. כטו עין הבדח ונו' – עדហיכ בם' יא, ז.  
 ש' 41–42. יהוזק – יזק, וה' נספה לשח'ם, עד מתקצעות (יה' מיא, כב').  
**במורק – כן הגה בר, ובכ'ו: "במורח".**
- ש' 43–44. הכוונה אינה ברורה, ואולי יש לפרש כך: עד יקום המורק הצד הימני של שלוחן הנטובים. קנא הוושב משמאל, בהימן, כל' בו שושב ליטין, והשם המרטוי "הימן" (מ"א ח', יא) הוא כאן בניי מליצי לישוב מיטון, וכן השתמש המשורר בשע'פ לכינויים ותוארים נם לפטה (עי' 59, 60, 63). **הימנית – כן הגה בר, ובכ'ו: "ימנית".**
- ש' 45. מראה הין הוא כתראה החותם הכהה והמעומט טבר ימים, שהיה טמן "במכאן" (במטמוֹן). קם – כן הגהנו עדה'כ, **"קטו עינוו משיבו" מ"א יד, ד;** ובכ'ו: **"קט,"** ואינו עולה עם **"כארוך הומן" שלאחרין.**
- ש' 46–48. כוונת הדלת אינה ברורה, ואולי ת' "דורו הראושן צ'ל מלחה אחרתו, והמלחה אולס' באה כאן, ננראה, להוראת תואר, כמו שיש מפרשים "ובריא אולם" בתחל' ע'ג, ד, לשון אלם חזק, ויהוה "אולם" שבדרת **"אלטן"** שבסונר – לנעל.
- ש' 49. אישור לשלמן – עם אשר לטלנו שלמנאסר (שלמן מקוצר שלמנאסר ונמצא נם בחושע י', יד; ודרכ' קצור שמות פרטיהם מטען זה מצו אצל המשורר), וחפס פרט במקום כלל, כל' עם לטלנו, ועי' מעין זה בשיר ג', 36.
- ש' 50. ויעזב ונו' – כל' איש קשה לב יעזבו הין אחרי השתייה רך ורחמן.
- ש' 51–53. כל' הין מסר לב שותו קלוט ואחשורוש שעשו דבריהם טנונים בטעם הין, ישלח מהומן – כל' יעצץ הרעים (אס' א/ ס).
- ש' 54–56. יפתח בלב שותחו רוח נבורה וילחם בנכורים, ואפילו לבני הענק כמוashi ונו' (בט' יג, כב').
- ש' 57–58. הין יעשה את שותו כחרוגים מבלי שף דמים, וכן אמר בשיר ה'  
 21–22: **"יום רצחו דורם במורק שפנו בו דם אחוי ענר ולא רצחוי."** והמן – כן השלטן מל' מהומה, עדה'כ **"ויהם ה' את מהנה מצרים"** שם' יד, כה; יש להשלים עוד **"ויקטן**  
**מל' וודיתוי אטן" הושע ד', ה, ויהיו **"דס' גdemן"** – לנעל.**
- ש' 59–60. הין מנשה ומשכיה את אועל, עדה'כ בר' מ'א, נא. ויעשר עד ונו' –  
 כל' הין מעשיר את העני, כי ישכח רישו עד אשר האיש הדרואן יהיה בעיניו כאיש חי  
 חיים ניעימים. והמלים מנשה, דוגן ונעמן (וכן אבישי שכבתית האחרון) הם שמות פרטיים שהשתמש בהם המשורר להוראת תוארים עד' החותם. ויעשר – כן השלטן, וכן אמר על  
**הין הרמבי' בשירו "אש קדרו אוירויו": "יעשר מתי חסר".**

ש' 61—62. השותה לא זו עד אשר הרנו מנסה לנויין המשכיה עטף בראשיתו ובנד בשותה טבלי היהת לו רע נאמן כמתחלת השთה. ואולי "ולא סר" מוסך על היין. ושעורו כך: "ולא סר מנסה עד הרנו" וכו'.  
 ש' 63—64. ושבנו בסוף המשתה מרוב שכבות כלנו יחד על מסת אבידשי, כלו איש המתן, הוא הנדריב בעל המשתה, כתמים קבורים יחד בקבר. באשמן — טלהיכ ישע' ניט', י.

## ג'.

נדפס בש"ש ע' 26, ל"ש — 39, בר' — 1, ט"א — 70, ועי' י' — 119, הע' 28.  
 עניינו של השיר: תחלתי ידייך ואיש הסדו יקוחיאל, שהוא בלבד מנעים להמשורר את חייו עלי אדרות וממתיק לו את מרירותם.

שרה 1—4. המשורר שואל: האם נשפי יקווה ולכודה עצוד או כדרור בפתח, ואט נחלשה עליו מפני החומר הקשיים, שאם לא כן מה לך איטוא, נשפי, כי תשתחוו מדבר יוננים, ולמה את חמד אנישה, מדוכאת ונואשת. ועל... חלושה — כלו נשפי על חולשה, ומלה החיבור "על" משמשת בלשון בציורים מעין אלו לחזק ההרגשה (כמו אייב י"ד, כב), ומלה חלושה היא פעיל בנוני. וי"מ, שהלושה היא שם מספק וכמו "קול ענות חולשה" שם ל"ב, יח), כלו חלושה, והכוונה אם תקפה אותן חולשה ע"י פניו החומן.  
 ש' 5—8. האם ידע ונחש החומר כי לבבי חזק כנחות (טלהיכ איזוב ו' יב). ועוד הספר והתו כל נטישה (ענקי) של תקוות ולא נשף (עוז) לי שום שארית מלבד הינון. ונחש, כנחו שה; נתишא, נתש — לנע"ל. וכן יאמר המשורר בשיר ה', 67—68: "איך ידע כי מצוקיך אשר ישענו עלי ובו יבטחו".

ש' 9—12. ולמה يكنא בי החומר, ובKENNAה עזה וקשה מושאל, הן נשפי לא תוכל לבקש לה גדרות בענייני העולם בדעתה כי מחר תהיה חבל נחלה למות. תבקש הנדרות — כיה בכיכי, ושידיל הנה: "חבקש לך גדרות".

ש' 13—18. והנה החבל נלחח לי את סודה בלחש, והשיכה בדבריה את נשפי כאלו השקה אותה אשיות יין, באמרתה שהאנשים הפתאים הרואים לעיניהם ישימו את החבל במשכויות כ Kapoor להמדת עינים כאלו הוא הטעוה והב (עדיהיכ מש' כ"ה, יא), אבל באמת אינה פואיננו כדי להצטער על הטעון טובותיה המדורות, רק ראש החbos בעתרת פז, ומהו — הוא יקוחיאל שהוא בעתרת פז לראש החבל, ואני וכייחי ליהנות מאור ידרותו וחסדו, בשבייל זה בלבד העשיה החבל נעימה עלי, והעbara טחאנית מפתיחת השיר לדברי שבך של דיד ורע, מעין זו שלפנינו, מצויה לרבות בשירי הירידות של המשוררים הספרדים ונחשבה לאחר מתנאי

- הויפי ותפארת השיר המעליה, והוא מה שנקרא יפי המעבר. במשמעות — כיogenesis, ווניכת שדריל ובר: "כמściות". חבוisha — כן הנגנו, ובשאר הנוסחים: "כבושה".
- ש' 21—22. לפניו רעהה הארץ — שיצא לו פרטום רב בכל העולם. רעהה — רעה.
- ש' 23—24. עדר מפוזר — נפוצות ישראל. מוקם רועים שלשה — במקומות "שלשת הרועים" (עדhic זכר' יא, ח) שלפי האנדה הם משה, אהרן וטירם (תענ' ט).
- ש' 25—26. עדhic יחו' ל'ד, ד. דרוsha — מבוקשת וחפותה.
- ש' 29—30. הוא عمل ושוקק לשובת האמללים עד נדי עייטה, והיניעם והאוברים מצאה נפשם ביטוי נופש ומנוחה. חרץ — משפט, עדhic פ'א, כ, מ, או מעשה חריצות וזריות, ואולי צ'ל: "חסדר", נטש, נסיכה — לנעל.
- ש' 31—34. החבל התחרדשה געווריה עי' שפעת חסדי, והוא משעבד את התבכל לרצונה, ואלו מאנה להיות שפהחו ולהשתעבד היה נורשה נורשה מעל פניו. נרישה — שה'ס מן "רישי בצל" עד' "הנני גורש מפיניך" שם' ל'ד, יא).
- ש' 35—38. החבל הייתה כורעת לרגלו ואולט יעטה (עטחה, לבשה — ישע' ס'א, ט פחד ובושה וידאה מנשת אליו, אבל נשבעה לו עת קנה אותה להיות כטופה ומשועבדה לו ולא יצא לעולם לחפשי. חפושה — משוחררת, והוא בגין פועל מן "חפש".
- ש' 39—42. ואיך לא יפארו אפילו טקנאיו ושונאיו אם יש שלשה עדי אמת על מעלות רוחו, והם: נדיבות יושור והכמתה, וטלייצה מעין זו עי' בשיר כ'ט, 72—73.
- ש' 43—44. על התבוננה — חכמת התבוננה שעסוק בה יקוטיאל, כן סירוש בר, ואולי ציל "התבוננה". מאיין דריisha — על ידי זולתו.
- ש' 45—46. סנורה טפנינים — סנורה יותר מספנינים הטעינה בעמקי הים. כמו סלע וו' —قادמת סלע שנייה נחרשת.
- ש' 49—50. היצף והעללה מה שצלול ושקוע בטעקיה, כל'ו חשף תעלומותיה.
- ש' 52. עמד מאיין נתיחה — עמידה חזקה על בסיס קיים שאין לו עקירה.
- ש' 53—54. הוא הכריע בין החכמים עד כמה דבריו אלה נכונים ועד כמה דבריו אלה מכהנים בתבוננה ומתנגדים לאמת.
- ש' 55—56. כמוסדי אש — בעת אפו וכטל וו' — בעת רצונו.
- ש' 57—60. וטרם יהרים את אובייו ישמע את דבריו וכאלו בה בשעה מומתו מודינה ומכינה עצמה למלחמה. ואם לא נפרשו אובייו ומתנדידי מן הטעות עי' מתק דבריו יטיל בהם את ארטו ויזרק בהם מריה. ואולי צ'ל: "ואולם" במקומות "כאלו", יסרייש כצפעוני — עדhic. מש' כיג' לב. נסರשו, יסרייש — לנעל.

ש' 61—62. כשהתוא נזרך דבר הוא מקיומו (עדחיכ איוב כיב, כח) יופליה למור ולחתוך יותר מאשר ומחרב לטושה. נזרך — כן חקן בר, ובש"ש: "גבור", בוגרתו, נזרך — לנויל.

ש' 64. ממהרת וחשה — לקיים את מצותו.

ש' 65. לכתר — להמתין, מל' "כתר לי" (איוב ל"ג, ב).

ש' 69—70. המשווה דבריו להבר שאר אנשים דומה ממשה חמשים לחמשה, כל עשר יdot לו בחכמה על כל אדם.

ש' 71—72. טקעת חסדו עליה עליהם כיתרין איש ואשה על שאר בעל חיים. ובנין מאמר בצדקה זו נמצוא כמה פעמים בשיר רשב"ג, כגון בשיר כ"ח, 8 ושיר ע"ה, 8. וטענו נדולה טעה בר' בפירושו: כיתרין האיש על האשא והאר בעלי חיים.

#### יד-

נדפס בשש ע' 28, בר' - 4, ועי' י - 121 הע' 30.

ענין שיר זה וכן של הבא אחריו, הם דבריהם ערוכים ליוקטיאל. מקצתם דברי תלונה ודברם דברי פיות ותלהה בעת אשר הנדר הnal הסיר לסתת מה את חסדו מן המשורר. שורה 1—4. המשורר מדרה את מננו ומטעיבו יקוטיאל, אשר הטיר ממן חסדו באחד הימים, לכוכב אשר דרך וננה לאלי משקוף חלונו והחשיך באורו את כל כוכבי הלילה, ואולם אורו הלק וגעלם מהר כביר בחלום ויתפש בזרעו רגע אחד את הלב בלבד, אבל לא נאחו לעפפני העינים, כי לא החתמה אוור הרבה.

ש' 5—8. חמול בפנסי בו ואמרתי לו שלום, לא הראה לי פנים שותקות, כי אם עני בזעף: (הרף ממנו: אין מלאך לך לחתש מאורי, בוא וראה אם תוכל לחתוש את המשש בכperf- נם אורי יקס').

ש' 9—10. על דברי ועף אלה עונה המשורר מתוך הכרות ערך עצמו וכבוד נפשו ומטשומ זה הוא מדבר על עצמו בלשון רבים, דרך כבוד ויקר) ואומרו: חן את ענף ההדרך והרכז יהודך הרוח עד אשר ינור בקנה, אבל אין החשב להדרך נם אותו הקנה רצוץ אני? אמריך — ח' אנטיר לשח"ט, וכן בשיר ז, 7.

ש' 11—12. דע לך כי אנחנו טן העם הזה, כל' מאותם האנשים נдол' הרוז, אשר ברוחם התפרקן הרום וגנו'.

ש' 13—14. עוד בראשית יולדותנו, בטרם ראיינו את התבכל כבר ידעינו להכיר את כלות ערבה, וכבודנו טף כל' בהיותו עוד צער ורכך) וודין לא ידעינו לשלוות בלשון כהונן כבר דבר אותו חטף (כל' אין דבראמת על עניי התבבל).

ש' 15—18. אלו יבואו כל פנוי הומן וחליפות התבבל אחריו עד אשר כל תיקום יתרע בלבבי מוחשכותינו העמוקות אני לא אחש להם ואכעיס את בנות ימים ילדי היום ופניעוי ואצחיק לנדרן, בשעה שחן מתמודרות וצעוקות: מי הוא זה אשר ייכנסנו וכמה אפנו מעלה. ותכל — כיה אצל בר, ובש"ש: «הבל».

ש' 19—24. האתה הוא אשר הדרתנו ונרגשנו מעלה, והלא ידענו כי אין כה בך, או יד יקוחיאל היא אשר היהת בערפנו להברינה, והי קוחיאל השר אשר לו לא שטף בענן דיו (כלו בנשי חסדי) לכוכות את אש החטנו כבר שרפנוך, כלו בליך עורתו כבר הייתה כורעתחת פנוי הומן בגין תקומה; אבל הוא נשבע שלא ירפא ולא ימיר את שכונותו, וכייד חוקה יאלגנו להרשות טपך. וכוכנתו של המשורר כי לא לאורך ימים יקצוף יקוחיאל ולבו נכוון ובצחיו כי ישיב אליו לבנו וויטה אליו חסדיו כקדם. הact — ליג לשיהם. והרוו זה מובא בספרו העברי של רמביע בונחאה אחרת קצרה.

ש' 25—26. מהחרד ומי — כל אלה בינוי חבה ויקר ליקוחיאל.

ש' 27—28. שלח ולכח — את כל חזייך לנבר. פ' קח — עיניך. הדריך זיד רוזעלוי אפנו — כלו אני נגע לך.

ש' 29—30. התבל חביר את שטך כי נטלה שמחה בהסדר, יותר נטלא צרו כספרנו, שאתה מפזר ונותן ביד רחבה.

### ימ.

נדפס בש"ש ע' 11, ל"ש—37, ר"ז—16, ב"ר—6. ועי' נ'—119 הע' 29. ומצוא בכ"י פ"ב.  
שורה 1, 2-1. מהחרו הרראשון עד ש' 16 הם דבריהם שנחן המשורר נמי ידרון, המדריך על לנו לבלי רוזוף יותר מדי אחורי נדולות בחכמה וסתפק בטופט, וכן אומר היריד למשורר: בחר מן החליל (תכשיט עשוי חוליות-חוליות, שביסיס-ישבבים) את מכחර השבבים ולא תבקש את כלם, וורי לך שתקה מענן הבקר רסם אחד.

ש' 3—4. ודע כי הומן קצר ולא יספיק לך להשיג ולא סוף אפילו את ספיק קצירך בשדה החכמה, ומכל"שין שלא יעלה בידך «שחים» (ספיה-הסתה) — מיב' יט, כת), כלו תפסת מרובה לא הפסטה.

ש' 5—6. אתה עמל בנטיעת כרם, אבל, אמרו נא: האם מקוה אתה לחיות עד שתשתהה את עסם ענבי ויינן. ולදעת ר"ז אמור "אמור" מקור ואמור מי לך הכוונה: מי אמר לך שתחיה ונו', ובש"ש: «ומרה ח' אמור».

שי 7-8. אבל אתה מהור לרדף אחרי הוכחה בנסיבות יתרה שהיא למעלה מכך ותrox ברגלוּן צבוי במעלה ההר של התבונה באלה המהירות והקלות שהנbor רץ בסוסו במורד ההר בשפהלה.

שי 9-10. אתה רוצה להניע למקומות הגבוהים שלא亘ע לשם עיט הרום (עדhic נושא לא ידטו עטוי איזוב בית, ו, עטוי ישע' ית, ו) ולא דרכה שם רגלי אדם.

שי 11-14. בתאורה הנדרלה להוכחה תשוטט אתה ואנה בעופות הנודדים ואפק ייריח בחושו החירף למרחוק עד קצוץ האדמה, אבלו הוא הרטומ של רחם ופרם המשוחרים לטרפ, ורומה אתה כעגניה המשוטט על פני סלעי עזאל, הסלעים הגבוהים אשר באורך גוזה, וכקאת מדבר וכוכם חרובות. ויריח — כן הוא לנבוע בכ"י אבןדרשף. ורשע וברי החוויכו בנומחאות מوطעות ונטו בפירושיהם מדרך האמת.

שי 15-16. גרש עמוק את התבונה והתר את קשריה.

שי 17-18. עניתו של דבריו ידרוי הניל: אין לך דבר יקר מה התבונה והידתי מואם את לבבי לו מסם לבני את התבונה.

שי 19-20. ואיך לא איסר את מעלי לי לבני להנחנו במושר וחכמה, הלא אם אחרשל בלמודי הוכחה ואחטם כזה את לבבי — עלי ירד חמסו ושלו ולא על אחר תועפת נפשי. ואולי יש להנעה: «אייש מעגליו» (רשע).

שי 21-22. וכשאראה את לבני נעור וירק מן הוכחה אתחרת ואצטער כשבור שמצאו את כoso ריקה, כי בילדיה אין חי חיים.

שי 23-26. יתנהל לו הזמן בעצלחים וילך אחרי כשבול תם הזוחל בלאמ, אבל אני אהיה מהיר ממנו וארוך לקרה התבונה כל ימי חי בלי חרף כמורצת הגלגול והשימוש. וירם... אחוריו — כייה לנבען בכ"י פ"ב. ורשע, ואחריו בר, החזיקו בנומחאות משובשות ופרשו מה שפרשו. ויש להעיה, כי בכל הנומחאות האחרות באלה השורות 21-22 אחרי 23-24, וחרשו בעומק עיינו כון לנוטחת כי פ"ב, שהיא בלבם הנכונה.

שי 27-28. אין לךות את התבונה כאיש הקונה דבר אחר במעט כף, כלוי במעט عمل.

שי 29-30. ואיש כמווני אשר מלא את מעתינו (קרבו, ישע' מיה, יט) התבונה, היכול אחיכ למלא את בטנו ספר ארץ, כלוי לפנותו לקניינו הטולם השפל. מעתינו — בכ"י פ"ב: לבנו.

ש' 31—32. לבב איש אשר שמק בין הוא נסלו (מגתו) ומחמו, היבחר עוד בנסיבות?  
בנסיבות, נסלו — לנעל.

ש' 33—34. ואיך יהי איש התבונה כשור שטינו ליד בעליו, או מה שנורע מזה,  
כחמור הידוע רך את אבומו וארכיו השפלים (ישע' א', ג'). והדברו, אבל לא משמעו, אבל חור  
בו המשורר מושל אחד ותופש נאה ממנו לענינו. אבל לא — בכ"י פ"ב: אבל כי.

ש' 35—36. והבדע הוא ראשית דרכי אלהים בבריאות התבבל ואלהים אצל אותו  
ספואר فهو הנגנו מאו מעולם, הוא אוור שבעת הימים. הרוז זה מוכא בספרו הערבי של  
רמב"ע, ונוסח פונרו שם הוא כך: «בְּפֶלַח אָלָקָל בְּמִסּוֹ», והענין אחר.

ש' 37—38. נתן את המדע עליין על חבל ועל דגל מלכותו כתוב שם יקוחיאל  
שהוא כחות תכנית למדע. וכל הדברים האמורים עד כאן בשבח התבוננה ורוממותה אינם אלא  
הבחולה שירית הנרוגה בימים ההם, כדי להניע בדרך גלגול דברים לתהלה יודו יקוחיאל.  
ומנהג שורי זה נקרא "יפי המיעבר".

ש' 39—40. ויקוחיאל עצמו נתנו אלהים כנס בהכמתו ונודלו על המלכים שהיה  
לهم ליעץ ולפורה דרך ופרש אותו כשק על תבל. ורשוי רצה להניא "פלכים" (כהותאת  
NELIOTH אריך ח', "פלכים" כדי להקביל אל "תבל"). ולדעתנו הקoon יפה הוא, אבל לא ממשעים,  
psi' המלא "פלכים" כאן הוא לנלי הרקיע במשמעות הערבי, ובஹראה זה משתמש בה הרכה  
הספרדים בשיריהם, ונתבונן המשורר לרמו על ידיעתו הרכה של יקוחיאל בהכמת התבוננה  
שהתתרם בה. ולפיין הדרת והסגור מקבילים. וכשהק — אולי ציל "וכשר", כמו יואל ב', ב.

ש' 41—42. כרוב נדולו כן רוב ענותה, נדול הוא כים ובעניינו הוא קמן, רם כהה  
ובעניינו הוא עני ונוח לבירות כ' עד אשר העטנו ותשאו צפורה אדם. והוא הפלגה שירית  
מציה בשיריו הספרדים.

ש' 43—44. בהכמת לבו הוא מושל על הלכבות וכלם בידו כחרש (חומר) ביד  
היווץ. ויש שער שואלי ציל "משך" ח' "מטל".

ש' 45—46. בנדיות רוחו ופוננותו הרי הוא כשוול ומהנן לפני השואל הנערל לו  
שיקבל צדו טובה, ולז' מן הנערל לקחת היה חופשו בחוק יד ומכוירו לך.

ש' 47—48. מהפנו יולו נשמי נדבות ממול מים עד אשר יתמלאו התהומות ומיימות  
ריבו משהו ויעלו למעלת. ובקדוז אש המכוס (עדחכ' ישע' ס"ה, א) תננד אנשי ריבו הרי הוא  
באות אוכלת אש. יטפו רוזם -- ביה בכ"י פ"ב. נא: יטפו דך.

ש' 49—50. המשורר פונה אל יודו יקוחיאל אשר הסיר ממנו רגע את חסרו ואומר  
לו: הוסיף נא לנצח, גני מшиб נפשי, ואתענג כמאו כבשמיין.

ש' 51—52. אהמול הייתה לי כמנצ'ר בהסדר והיום הרס הזמן את מבצרי.

ש' 53—54. ההיתה לך אහבתו לאזא והאם נפשק שבעה את מתק הירידות יותר מדי עד כי תבוננו (עדhic מש' ב', ז). ובשים: (ונפשי), והכוונה לדעת רשי' ב': הצרה עיניך בנפשי אשר שבעה נת אהכתר ולין הבוט עתה את הגנת ותמנענו מטני? ש' 55—58. אילו ניתן ניב שפטים לענור וסיט או היו נס הם אומרים כרבבי ותמלוננים על דרכךעמי, ואבן מקיר וכפיס מעז אף הם היו וועקים ומתרעמים על מדרך זו (עדhc' ייע' ל'ח, יד; חבק' ב', יא).

ש' 59—60. אמרה, נдол אתה ואין דומה לך, אבל נס אני יחיד בין המשוררים ואפס בשירי בעולם. ולפ"ד רשי' מקומו של הרו זה אחרי שורה 66.

ש' 61—62. כה אצל בר', וטפרש: אכן יש כי נס אני הייתי נסogn אחר לפנים ממך, אולם לא מנדר לבב אך בחת וירא מבני, או שלבך, השר, בחכמתו כי רבתה, הטיל אימה עלי, והגיס אשורי ממך; ובשים: (ונזר עמק ונווי אי לך השיר ונוי), ורשי' טרא להקן נסחאה זו ולפרשה, אבל דבריו אינם מתגברים ונם פירוש בר' דוחוק, וננראה שתி הנוסחאותמושבשות ונם המלה „הניכו“ מוטלת בספק, לפי שהיא נמצאת עוד פעמי אחת בסוף ש' 80.

ש' 63—64. אמרם לבבי יש אשר נער נער כפי, כל' התהתק טהה, אך לא הניע לורי כך שיקוסם ויכריה מלבד לנמרי את האהבה שבינוינו.

ש' 65—66. וגם עתה בזעף עלי עוזני מתחאה לראות אש עיניך עד כדי שיאהזוני פנורום; כל'ו לו נס יננו אורך הנדרל בעוזן, מאוה — בשים: (מאורי), ולפי גוטמן זו מפרש רשי' בדרכך אחרת.

ש' 67—69. למי הוא זה — השיר. רבסטו — חברו. חברו — טהה.

ש' 71—74. ואעיפ' שמחבר השיר עודנו צער ורק בעית כתבו שיר זה ושותיו הן רק שבע עשרה כ שני יוסף בעית נמכר לעבד מצריס פרעה (ואולי צ'ל: (ספירטוי), בכו' נכר נכם להיכל הבינה לפני ולפנים וחפש הדרי חרוו, עדhic (הופש כל הדרי בטן) מש' כ', כו. וחדר ונווי — בשים: (חדר אחר הדרי). חפ'שו — בך הינה רשי', ובשים: (תפשו). ש' 75—76. בחמד שירתו דברו מצרום ובכל, כל'ו שננהפרנסו שם פויטו ויצא לו שם הארץ יוכן אטר המשורר בשיר ד', 9: (וכסה כל פנוי הכל אטרוי). חנסו — העיר הנם אשר במצרים.

ש' 77—78. ונפשו חמדה, כל'ו קנאו בי עיש וכימתה, כל'ו כל רמי המעללה, ואף כי נקלי העם. והפעל (חמד) להנאות קנאח מצוי הרבה בשינוי משורי ספור, והוא עד הערבי. חמדה — אולי צ'ל: (חמדו). חרוו זה הסר בשים.

ש' 80. רחוב לבבך ונווי — כל'ו שאחד חבעת אותה. ואולי צ'ל: (מנטו) ת' (הניגו).

- נדפס ביש"ע 26, ל"ש—39, בר"י—10, וע"נ—121 הע' 31.
- שרה 1–4, המשורר קורא לבת שירתו, שנלחה לו כדרות יונת אהבים ויעלה חן יפה בחכלה השרון, ושולוי בנדיח מלאים פעמוניים ורמוני זהב כתמייל "אהרנים" (בני אהרן הכהן) לכוא לשיד לכבודו ידרו יקוטיאל.
- שי 5–6. בשעה שatat יוצאת לקראיו זהר פניך נדמה לי הליכך כשםם בעונאים (בשמי).  
 שי 8. לדודך — הכוונה ליקוטיאל, כאמור להלן, שלכבודו הקדיש בת שירותו.  
 שי 13–14. בהרונו זה רמו על עסקו של יקוטיאל בחכמת התכונה (בר').  
 שי 17–18. אשר ידרוש וישתדל למלאות חפצם עד אשר ייוע, כלוי בטורה רב.  
 שי 24. כפיו להטיר בעננים — ידיו דומות בעננים להטיר נדבות, וחפש המלה, "כפיו", שהוראה גם עננים, ודמיין יד נדיב לענן גם מצוי הרבה בשיריו הספרדים, והוא עדhic תחל' סיח, י.
- שי 27–28. לשון בקשה זויא: יملא נא אל את משאלתו ותהיינה גם משאלותיו נתונות לו מלאhim, אל מהרה — כך תקין בר' ובשיש: "מקווה" ובעהתק חוץ-זוב: "מקחה".

## כג.

- נדפס בניא ע' 22, ש"ש—53, ל"ש—53, רשייז—28, בר"י—11, וע"נ—138, הע' 70.
- שיר זה, לפי השערת רשיין, אולי הוא שריד משיר נדול.
- שרה 2. קראתיך אבי זנוח — כלוי ראש לוחנים ושותחים את ידריהם, ומלאיצה יפה היא כלפי יקוטיאל, עדhic יקוטיאל אבי זנוח" דהיא ד' יה.
- שי 3–4. ואני הלא דברך בך בכל לבני ונפשי ומeyes צאתי לשוטט ולתור לי מנוחה כהוך בני אדם כאotta היזונה בימי המבול לא מצאתי מנוחה לנפשי כי"א בך ובאהבתך.  
 שי 5–6. ואש אהבתך בוערת כלכבי כי, עד כי מי המבול יוכל לכבותה, אבל כמה תכונה, אם כבר נשבע האל "מעבור מי נח" (עדhic ישע' נר, ט).

- נדפס מתוכן כ"י עיי' בר' בـ"השלחה" כר' כ"ה עי' 557. ומתחכו נודע לראשונה השם העברי של אבי יקוחיאל, שרווא יצחק, מה שנעלם קודם מעיני החוקרים.
- שורת 1–6. המשורר, כדרכו בכמה משיריו, נוחן דברים בסיס אחד מידידיו כאלו הוא אומר לו: עוזב להנות ולעסוק בשירי תהלה לשירים אחרים ואל תחרר בעדרת משוררים הנאים ושונים, מחליקי לשון לעשורי עם וטהרתי ריב בין הרודמים אחריו הכנוה, זומר תהלה רק ליקוחיאל בן יצחק, כי לו יאהה התהלה וההוו. הניגון – נא בנפרד ע"ט מס' 2.
- ש' 7–10. שעוזרו כך: עניתהו: לאט עלי וננו, "ורעוני נוכחים וננו" הוא אמר המשונר. כל' ענתה ליוועזי, ורעוני היו באותה שעה נוכחים ולא היה בי כח ואון לענות מרוב צרה וראבן. נוכחים – כן תקן בר', ובכ"י: "נסוכחים".
- ש' 18. ואוניים – יונן ואבל דבר' בז' יד).
- ש' 19–20. זמני קם עלי כאדור וירד עמי למעמקו בור שאון (טהל' מ/ט, כל'ו לקבנה. ואולי צ"ל: "וירדה بي" מל' "ורדו בדנת הים" כר' א/כח), כל' ימשל בי וידכאי עד רותי למעמקי שאול.
- ש' 23–24. אותו הטעם הבוגר אשר יחשך בונגדים ויחבבם ומסב פניו ברצון לכל בני ביליעל.iahב – נבעל כהווארת הקל לחזוק (הוש' ב/ט).
- ש' 25. וכפתה – ענף (איוב ט"ז, לב).
- ש' 27. הcio – ל' החלטה, כל' הלא הבל ידיעים.
- ש' 31–32. וועליו – על דבר זה, אעשה – כן תקן בר', ובכ"י: "געשה".
- נוילו, גנו – דמויות עיני בעינות מים.
- ש' 35–36. ובויהר צר לי על אותו הטעין, כל' יקוחיאל, אשר דמיות קודם לנו כי יראה צמאני בימיים. "בימיyo" – כך הינהנו, ובכ"י: "בימי", ואולי צ"ל: "לרותי" כל' שני אני ארואה בימיים.
- ש' 45–46. מכרני – כל' רמנן ונברד כי כמו "המכרת נסם", נה' נ/ד לד'ך. והוראה זו יש לפעל מכר נם בערבית (בר'). ואהבתינו – ח' "נאהבתינו" לשחים.
- ש' 49–50. עדח'יכ' בת' ל"ב, נה.

## כג.

- נדפס באנשטייל עט' 987, ש"ש-30, ל'ט-41, בר'-12. ומצאנוהו במח'ק כ"ז.
- שורת 1—2. בית זה הוא כען פתיחה לשיר וכובל עיקר עניין. המשורר בהפליט את גידל האבדה בmouth יקוחיאל אומר: כשהנמרו ימי יקוחיאל, כלוי אם יש לחוי יקוחיאל קע ותכליה, סימן הוא שחייב בעולם חולף ונם השמים עתידים לחלוּף. ואולי יש רמו בזה נס להכמת התכוונה שמתה עם יקוחיאל. החרוּו הווה הובא כט' "הצחות" לדאביע ונם כספטו הערכי של הרמב"ע.
- שי' 3—4. הומן יכין קברים לבני אדם עוד טרם נוצרו ונולדו. לעם — לבני אדם, כהוראה "קום, כלשון הערכית (בר)".
- שי' 5—6. ימי הומן יש שלוקחים מכאן בני אדם מן העולם (או לokeחים ימות העם) ועל מקצתם נתנים ומוטיפים ימים, והנה הם בעיני כלוּ עושם שחורה עם בני אדם, לokeחים מות ונותנים להזה (שורל').
- שי' 7—10. לא אדרע את סוד המות, כאשר לא ידעוּוּ כל אנשי השם הוכרים לטוב, אם הנפשות יוצאות מפניהם שמאכו בנויות או מפניהם שهن נכספות ופורצות לעלות למעלת ולשוב למקורה.
- שי' 11—14. יש אנשים האומרים באולחן כי התבבל חלום ולא יבינו מדוּע אין הוא, ואמנם נכוֹן המשל בדבריהם, לפי שהתבלומות שוא ידרשו ואין להם פתרון, ונם התבבל מותם. חרוּו זה כמו שהוא בנותהנן, הובא בטפחו של הרמב"ע, ובשיש נ"א.
- שי' 15—16. למראה עיניהם של האוילם יפה היא התבבל אבל בקיינה הוכן מאור, שאורבות שם תבלאות לאדם, שhn נסתורות ובלתי נראות רק לעיני הבוערים, הרואים רק לעיניהם.
- שי' 17—18. לא יוזיל שלטון ביום המות וברית המלכים עם השאול תכופר ולא תקום (עדה"ב יישע' כ"ה, י"א).
- שי' 19—20. אותן המלכיות וההרותים היו מצוים על עתים ואלה לא מרוי פיהם — עד בוא כצם והשאוּוּ קראו להם והם, המלכים, הוכרזו להכנע לפניו.
- שי' 24. ולא עצרו — נח (לה'ב ד"ג, י', ח).
- שי' 27. ורייקם — כן לספי גוסח כי באנשטייל 1911 חור' 1/2, ובשיש': "רייקם".
- שי' 29—30. נשאי — כן הוא במח'ק. וצל בר': נשאראת ת' "נשאי", לשח'ט עדרהיב (חו' ט', ח). ובכ"י שׂוֹרֵל ובייש: "נשאי". הsem הבלואים וט' — אותן בלוּאי הסhabות שנקבעו בהם, כלוּ התכרכרים.

ש' 31—32. בכואם במחשבי הקבר תחת בריחי הארק שסנוו בעדם, רק אז נפתחה אגום לשמעו ולדיבין אפונותם. אזונם פתח ה—כיה במחיק. ובשאר המקורות: אונם פתוחו. בריחסים — כן הוא אצל שדייל, עדחיכ יונה ב', ז, ובשאר נוסחאות "ציזיות".

ש' 34. ביד נסכוו — אשר סנוו בידך יישע' יט, ד.

ש' 35—38. היוצרים החשו כי השפטם בצדק ותשווה קטן ונדריל, אך לא באizard שערו כן דברך, כלוי מנהנק ומדתקה. כי בך אונשים וונו — כלוי אונשים אשר נעוזו והאו טוביה בחיותם נכשלים בך, אבל האונשים הכוושלים בחיותם אתה להם כנואל ומושיען.

ש' 39—40. אם בחיותם ילענו לך העוים והעלויים, אבל בקרובך אליהם יסמוד בשרם מפחדך.

ש' 41—42. אם הנדולים נורלים כן, מה יעשו הקטנים והדלים נימליצה זו שאללה מבארך חול' מוק נחה). ביד נקצרו — הגקרים ביד מפני שפלותם, סונר ההרו מוכא בטכלול להרדיך ושם הנוסח "גערו".

ש' 43—44. בית זה מוכא בס' "הצחחות להראב" ע.

ש' 45—47. צללים סרו — סר צל ומנני עדחיכ במ' יד, ט. צללו, צללים — לנעל.

ש' 48. האבדים — האמללים.

ש' 51—52. כפתר ונו — עדחיכ עט' ט, א, והכוונה ליקותיאל. יכין — העמוד הימני באולם ההיכל (מ"א יי', כא). גמלות — נלות הכותרת אשר על ראש העמוד (שם שם, מט).

ש' 53—54. המאורות ננalo וגערכו ביום מותו עיי חשך וצלמות, וימי האדמה יקוללו אהרוו (עדחיכ איב נ', ח).

ש' 55—58. עד עתה לא הייתה מבחן כי ילי היום אם הויטבו ואם חרעו לי ועתה בהלכה בחר adam ידעתני כי הכל אין ועטל.

ש' 59—60. לעמתי פניהם חזקו — חיטים העיו פניהם לנדי (עדחיכ יחו נ, ח). ולא יחוו — מבוישת.

ש' 62. קשוו קשור על יקוטיאל החומה למלאך הברית, הוא אליוו (עדחיכ טלא' נ, א).

ש' 63—64. אם ימי החותם נדרו להשתוו את כל היקר בתכל שלמו את נדרם במתית יקוטיאל, הדר התבל ויקרה.

ש' 65—70. האספו יחד המושלים בעלי השלטון והכח ואולי פרישתו מושלי משליטים) וחוקו ידי, כי מהשבותי אחרי מותו כמו אסורת, כלוי לבני ריק מטהשבה; נס הרמאות מנען ממנני חוק נחלתי, כלוי לא תרданה עוד מעני בחפשי לפוי אידי ואסוני, כי כבר נשפכו כלן כاضיק נחלה (נחל, מל'ח'כ ההל' קכ'ד, ד) ומקוון יבש.

- ש' 71—72. רוק הלב בלבד חוק נשמר כי נשא אפק כוה ולא נזר בינוו.
- ש' 74. חרוו — נשרפו (יח' כ' יא).
- ש' 75—80. מוסכ על הלבבות. גלו האבדה נדולה כיב עד אשר הלבבות יקפצו ינפיצו ונו' וכל זאת תקל בעינינו ולא דיה עד אשר יתפלצון ונו'. יתרו — יקפאו ויסתערו (איוב ל' א). יארו — ישתחוו (מל' נ', ט).
- ש' 84. ובלי קרב — שנלהס בהם יקוחיאל לטבות עמו.
- ש' 85. לפי קרת — מש' ח', ג. ארzon — בא' הטופה כמו במ' יב, י (שר' ל).
- ש' 87—88. החדש ניסן שהו נס יציאת מצרים בו נהרג יקוחיאל. נס צל ליך — עד'ב' שה'ב' ב', ג. אצל שד' ובעיש: "נס", ניסן, לנס, נס צל ליך.
- ש' 89—98. מלחיכ יט' ד', ז; ישע' כ'ט, ז; תהלה' עיד, ד; שם קל'ז, ג. וכוכנות ההרוים שהו יקוחיאל קשה כוים הרבן הארץ והמקודש. ערוו ערוו — ד' תנויות ת' יתרו וו' תנויות מפני הכרה לשון הכהוב. בورو — בוו מלחיכ' דני' יא, כה.
- ש' 99—100. כאב שאול ונו' — שיא לא'. בנו אמון — המליך יאשרו בן אמן שנחרג עי פרעה נבה מלך מצרים (מ'ב כ'ג, גט).
- ש' 102. עשרה שופטים אסרו — עשרה שנחפשו למלאות ונחרגו, כלוי עשרה הרוני מלכות.
- ש' 105—110. לך כאבי — למקצת כאבי. רתקו רנליו — באזיקם עי המליך. נצמרו — נפעל מין צמירות ייח' יג', ס, כלוי שצמרות נדולה.
- ש' 111—112. שנה תשעים וחשע — כלוי בשנת ד' אלף תשצ'ט. שנה שנחרג בה יקוחיאל. ערוו — שענו יירט' נא, לח' מלחה זו מפוקפקת, ואולי צ'ל: "גערו". ועי' למטה בחעה לש' 154.
- ש' 115—116. בית זה נמציא אצל שד' ובר, ובישיש ול'ש אינו.
- ש' 117—118. שנה לאחר הרינו (בשנת ח'ה) נמלחה צדקתו וממשני נגנש.
- ש' 119—120. בסלע יקח אל — עפ' מ'ב יד, ג. יקוחיאל, יקח אל — לנעל.
- בו נשמטו זרים — עד'ב' "גשטו בידי סלע" (תהל' קמ'יא, ס). זוררו — נתמעכו מל' רג'ל תורה' (איוב ל'ט, טו). והכוונה שייה יקוחיאל מעוז ותשנוב לעמו סלע איתן ואלו נפצו צרי ישראל מן הנבראים. זרים, זוררו — לנעל.
- ש' 122. אַשְׁרוּ — עיבור אורה הבינו אשורייהם ווצאו דרכם על ידו.
- ש' 126. צסרו — השכמי, מל' "ישוב ויצפר" (שות' ז' ד).
- ש' 127—128. הכל מצאו מחסה נצלו.
- ש' 143. נטישיה — נטישותיה, ענטיה, כלוי קרנת החותה יירט' ה' ס.

- ש' 145—146. יְהִנֵּן עֹז — כֵּן הָגַהו עֲפֵי שֶׁמֶ' ח', טו; ובכ"י: "יְהִנֵּן עֹז", ושהיל תקון: עוז, את בניו—כלו' אלו שהוו חותמים בצלו', לראותם אם יכבדו ואם יצערו (עדה'כ איזוב י"ד, כא).
- ש' 154. שָׁאָר — כֵּן מְנֻקֵּד בָּרִי, כָּלו' שאורית, ושהיל מנקד: "שָׁאָר", כלו'بشر.
- נערו — כיה אצל בר' (ירט' ניא, לה). אבל לפיו זה יש לפפק באממת הנוסחה של טופ'
- ש' 112 (ע"ש) וביתר הנוסחות: "פְּעָרוֹ".
- ש' 155. אָדָר יִקְרָר — זָכְרֵי יָא, יג.
- ש' 163. פְּלִילִינו בְּשָׁנְעָר — חדוינס בעבל.
- ש' 166. וַיַּצְטִידֵו — מְלֵי צִיר (יהוש' ט', ד').
- ש' 171. עַלְיָעַן וּנוּן — שהוה מהחה לעניינים מרודים. ונוסחה זו היא עפ"י כי פרים ומה"ק, אבל בשאר המקורות יש נוסח אחר.
- ש' 178. בּוֹ נְוָפְפּוֹ וּנוּן — נשואלים לנדרול שביהם, נפפו ידים עליון וניכרו בו. נוּפְפּוֹ — כיה במחדיק.
- ש' 181. התנוֹדרו — כיה אצל בר' במאנשיך 1911 ח' 2/1, ובשאר הנוסחות: "הטמודו".
- ש' 183. וְשָׁק לֹא טָחָהו — לא חבירו שוק (עדה'כ תחל' ל', יב).
- ש' 186. מנורויהם — כיה אצל בר' (עדה'כ שמ' ג, ד), ובשאר הנוסחות: "מנורחים".
- ש' 189—190. כָּלוֹ בְּמוֹתָנוֹ רָדוּ לְהֵם כִּי מִפְנֵי רַעַתָּם נָאָפָּה העזיק. חלטנו־הראשון הוא פעל עומד והשני יצא.
- ש' 192. אָס יִסְחֹו הָרִים — עד אשר יעקרו הרים, כלו' לנצה.
- ש' 193—194. שְׁבַט בְּנֵי, כָּלוֹ אֶתְהָה הָעֵרָה שְׁבָאת עַל יִשְׂרָאֵל (עדה'כ יחו' כ"א, טו) או כום התרעללה שעברת עליהם עיי' מות יקוחיאל, הי רצון שלא תשתחה עוד הפעם, כלו' שלא תקום פעמיים צרה.
- ש' 195—196. הַנְּבוֹאָה דְּבָרָה וּנוּן־דְּנֵי י"א, לו. כָּלוֹ אחריו הָעֵרָה הבאה עליהם קיו' להשועת הר.
- ש' 202—203. עַדְה'כ דְּנֵי י"ב, י, יג.
- ש' 203. וְחַסִּידִים נְמָרוֹ — מְלָחֵכְתָּהָל' י"ב, ב. ואצל ש"ל ובר': "וחסדים".

## כָּךְ

- נדפס בニア ע' 26, ש"ש—29, ל"ש—44, בר'—21. ועי' ני—122 הע' 33.  
 שורה 1—8. המשורר ביגנו על מות יקוחיאל, רואה המשמש בשקיעתה ומדמה את דמויי העבר ללכוש חולעת שני וארגמן חמכסים פנִי מערב ובאותה שעה שאור פאתי

הרוקיע, צפון ודרום. מתחפטים בנדיריהם, הילך והתפסת, עד שקווע המשמש כליה ועובר את הארץ ערומהليلן חחת נספי הלילה, והשמות קדרו והשחירו והם נראים כאבלים אשר לבשו שק על מות יקוטיאל, ואולי נתבעו המשורר לromo נס כאן, כי השמות ומארודיהם תחאלו על יקוטיאל, התוכן דרכם ומכין לכל משפטיהם. ורוח ים – כן תקן לנכון נ' ובנ'א, שיש ול'ש בטיעות: "סרווחים".

## כח.

נדפס בשיש ע' 40, בר'–30, ועי' נ'–137 הע' 64.

ברצונות המשורר לדבר בשבח ר"ש הגניד, מציר כאן את בת שירותו בדמות יפהפייה הבאה לנו קללה ועונגה ביוינה. וטבקשת לראות את שמואל הרואה (הנביא), והמשורר עונה לה כי שמואל הגביא כבר איןנו בעולם אבל יש עתה טמלא מקומו שמואל הגניד. וכי איןת אלא תמנה שירות נהונה אצל משוררי הספרדים בראשות שידי תחלת.

שרה 4. ריח כריה – כלו ריח לה ברית. וכשרפה – נצל ובשיש: (ובברטה), והכוונה לשורת הטלכים שהיתה של כל טני בששים וננים מרקחים (דרהיב ט' ג'. יד). בהוויה זה יש ש'יא נעם מיותרים: "גבירה", "עדורה", וכן בקעת הרוועם אחרים מן השווה. והוא דרך, שנוחנן בה המשוררים. יותר לפראקים.

שי' 6. אדראת בשמים ומי – כלו מצורדת לב בבחן כספיה ע"פ שאינה מכשפת.

שי' 9–10. הכתיר (דיידמע) העוטר את מצחה דומה لكنן היה הדקה בשעה המוללה. טשהמת ונו' – היא מקושתת כליה באבני שחם ויפטה.

שי' 11–12. כשראותיה מרוחיק נדמתה לי בחליכתה הקללה ביוינה מנתרת ומעופפת כאחת.

שי' 14. כסחה אפה – בעזיף בדרך נבות המוזה בראותם נבר.

שי' 15–16. המשורר שואל אותה: אנה את פונה לילכת? הלא כבר פנה היום, ולולא אור פניק המתיר עוד את החשכה היהת על הארץ כליה עיפה ואופל, ואין דרך עלמה לצאת בלילה. הרכור "lolaa oror" בא מובלע בינותים דרך אגב כען דבר של חבה ושבח ליפפהיה שלא במחכון. את כן הגנינה ובשאר הנוכחות "אנ". והיום מסאך פנה–כן תקן בגין ונו', ובשיש: "והוד מאור פניה". ע' פה – כן תקן נ' (עמ' פה).

שי' 18. כאלו מריקה ונו' – שעווו כך כאלו מריקה ומטיפה בהם צוף. ומטייפה – כיה לנכון אצל בר, ובשיש: "ומטיפה".

שי' 19, אני עליה לראות שמואל הרואה (הנביא), שהוא מראשי אבות השירה והחווק ואליו תשוקתי.

ש' 21—22. אל כי — עדhic מיב נ', יג. ואולי ציל: «על כי». בחיתוך – בערך בחימם.

ש' 23—24. כי מת ברב השקו אלקיך וכלה גם נספה באחכתי אותך. וכל המלצות שהחרוזים 21—26 יש להן דמיון ב„שורה יותמת“ הירודעה.

ש' 28. ונפזרת וני – החכמה שהיתה נפורת אפק וסדר אותה, וכונתו על ספרי שחابر בתורה והכמה.

ש' 31. אתה – כן חקן י' לנכון. ובש"ש: „אותה“.

ש' 34. בזאת צרפה – בשיריו זה שהשתדרתי בו לדבר צחות כראוי לבודך.

צרפה – כן חקן י' עדhic תחל' כי, ב. ובשים בטעות: צופת.

ש' 35. שידי יהודך – עדhic תחל' כי, ג.

ש' 37—38. חרדו לעמתו – לעומת שירוי קלון – כי אצל בר' להשלים שתי חנויות האסירות במקל. ואני משער שהטלה „בשת“ היתה כטולה והמעתיק השתמש בטעות. ואולי ציל: „בשת פנים“.

## כו.

נדפס בש"ש עמי 39, בר'—28.

שורה 1—2. אוֹי לֵי מִן הַזָּמָן שְׁמַנִּיד וּמְפֻרִיד בֵּין הַיְדִידִים זָהָדִי הַסְנוֹלָה, אוֹי לֵי מִן הדוד אשר עבר את הידידים. עבר – בר' מנקר „עַבֶּר“, ואולי ציל: „עַבְּרִי“ או „חַבְּרִי“. וזאת וזה הוא פתיחה לשיר.

ש' 3—4. יְדִירֵי הַחֲרוּדָיו רְעִיּוֹן וְאַכְהָלָנוּ בְּהַשְׁמִיעָם לְאוֹנִי עַד טְרִידָתָם מִמְּנִי.

ש' 5—6. לְפִי לְהַטּוֹ יוֹתֵר מְלֹחֶת אַשׁ וְנַתְנָנוּ פְּקִידִים עַל עַיִן לְבָל אִישָׁן; כָּלֹי נִלוּ שינה מעיני.

ש' 7—8. עַיִן אִינְן יְכֹלָת לְהַעַצֵּם מְאַלְיָהֶן.

ש' 9—10. דְּמֹעוֹתִ הַרְבּוֹת מְחֻכֹּת בְּחֹזֶק עַיִן לְאַש לְבִי הַחּוֹתָה כִּדִּי לְרֹדֶת עַלְיהָ בְּשַׁפֵּעַ וְלְכָבוֹתָה. כְּחַכְּיָנוּ – כנודדים המתחיכים בשעת מלחמה להתנפל על אויכם. עדח"כ הוושׂ ו', ט.

ש' 11—12. עַנִּי הַדְּמָעָה כָּסָו עַל מָאוֹר הַעִינִים, וּמְרָאֹת דּוֹרִי נְבָדִים; כָּלֹי עַיִן כבדות מפני הדמעות מראות את דורי בשעת הטרידה.

ש' 13—16. טָאו וּמְקָדָם אַש הַיּוֹן אָסָר מַלחָמָה עַל הַדְּמָעוֹת וּמַנִּיף עַלְיהָן חַרְב הנודדים והפרידה, והדמעות סוף סוף נחלשות והן נסות ובורחות מטוֹר בְּבּוֹת עַיִן עַל עַפְעָסִי, והן גְּעוֹת וְנִדּוֹת בְּלִי מְנֻחָה.

- ש' 17—18. והאש עליה אחריהן מצלעתו לבני, אבל עני אין נשרפות מן האש אלא רק יעשנו כאודים.
- ש' 19—20. ולכטוף מערו ריגלי מאין כה, ועני העשנות המבוקשות אדר דמעות לא ראי את הפסחים אשר לדרגלי, והן נפלו במט죽דים וחדרמים, כלו' סוף סוף נשל כי במלחה ונפלתי שדור תחת כבד משא יוניהם. פח'ים — בשיש ואצל בר': לא אראה כה, אבל אין דברו זה כל טעם וכנראה משובש הוא. ורדיך תקן יפה פח' תחת "כח", אבל לשחים יש להניה פחים. ואולי יש גם לתקון: "ולא עוצר כה".
- ש' 23—24. כי יום נדורך ממנה נשא אחיך את לבני, שהוא עם לבך לאחדים. נשא — כן תקן רד"ג, ובש"ש: "נשאו". ובר' תקון: "נשדר", ולפי זה יהיה פירושו: ביום הנדור נשאר לבני כבוד ונפוד ולבכי הלא היה תמיד לאחדים עם לבך, ועתה נחפרדו הדבקים.
- ש' 25—26. עבד ליטים — לתלאות הומן. עבד עבדים — כלוי עבדותי כסולה, נס לתלאות ונס לנדור.
- ש' 27—28. אהה ל' — כייה בש"ש, ואצל בר' "כ". לעין ימים שודדים — עין הומן היהת بي לרעה ונפלתי שרוד; ואולי הכוונה כמו לעין השמש, כלוי בnalii. ימים — כן הוא אצל בר', ובשיש: "ימים".
- ש' 29—32. בזית את התלאות והיית שלו' בכחיו,thon ארבו לי בסתר להחנפֶל עלי ולנקם بي. ואם מתחלה הרעו לי התלאות רק בשנה, כלוי בדרך מקרה, הנה עתה הם באים להרנו בערמה ובבודן, כלוי בדרך קבוע. בזיותים — כה אצל בר', ובש"ש: "עויות".
- ש' 34. ושבעתה ונו' — עדח"כ אווב ז' ד. נדרדים נדרדי שנה.
- ש' 35—36. אהכה עד עברוليل הנדרדים ויעלה השחר שלabhängig, כלוי יעברו ימי הספרידה הרעים ונשוב להתעלם יחד באחבות רעים.
- ש' 37—38. ונרים נדרשו — כייה אצל בר' ובשיש: "וורם חורשו". מצדים — רבים מן מזרך דהיא ז' ד.

## כג.

- נדפס בニア ע' 21, ש"ש-41, ל"ש-52, בר' 23, וע' נ' — 137 הע' 63.  
 שורה 1—2. תחרש בנבי — כלוי לא תחרש מענות אוחז (עדח"כ תחל' קכ"ט, ז).  
 וthan פוגה — than ללבci הינה מעצבי ללבבי — ken הוא אצל בר', ובשאר הנוסחאות: "בלבci".  
 ש' 4. אבי רופשי ורכבי — עדח"כ מ"ב יג, ד.

- ש' 5—6. ונחת נבול בינוי ובינוו — עי הפירוד. ומה נשאר ומ' — כל'!  
אחרי הרעה הנדרלה הוצאה הכהה עלי מה חוכל עוד לעשות ל'.  
ש' 8. כת شبוי — כאלו התשב'i (מייב ב', ח).  
ש' 9—10. עדח'כ ט'ב ב', ט. פ' שניים ל' בעצבי — בהפרדך מטעי  
הוכפל עצבוני.  
ש' 11—12. באשר תשכן שם וכרכ' לא ימוש מלבי.  
ש' 13. בין כסלי — כל' בקרבי ומחשכות.  
ש' 16. אמצע — מלה זו נוספת אצל בר' לשעת וחסירה בשאר הנוסחות. ואלו  
כל' : "תשבון".

### כת.

- נדפס בשיש ע' 56. בר'—33, ועי י'—140 הע' 76.  
ענינו: דברי תקופה לריש הנגיד, כספרטס וה את שירותו על נצחו במלחת הפתיחה  
בחירותו: "אלְעַזְעָן וְאֶלְקָנָא" (עי שידי ר'ש הנגיד הייז' בר' שור ט', שנקרה בשם, שיזה),  
ועל דבר זה עמדו בוטן אחד בר' במאנסיר 1899 ח' 7, ורד"כ ב"השלחי" I, 43 וממצו ע' כי  
את המפתח לפתרון השיר הנחמד הזה.  
שרה 1—3. המשורר בפנותו אל ר' שמואל הנגיד אומר לו: הנה דונש בן לברט,  
ראש המשוררים והכמי הלשון שבדורו, מה אתה מלאת את מקומו. אמם כלתה נפשנו אל  
המשורר ההוא, ואולם אתה לנו תמורה, ואם אתה עטנו, כאלו הוא יש בקרבו; ולא עוד  
אלא שאלו היה חי הינו משעדים אותו אלקיך, כי נдол אתה טמן. ורצוינו לך  
אוונו — עדח'כ שם' כיא, ו'  
ש' 4—6. המן העז (ענ' הדעת) מעצי הערן, אשר מנע אלהים מארם לאגול פריו,  
התעדנת אתה במוב פריו הראשון עד כי חכמת ואמרה את שירך היקר שקראת אותו בשם  
"שרה" ותחילה בחורת "אלות עז ונם קנא". עי בקובץ שידי ר'ש הנגיד, שם הנוסח  
ואלו ת' "ונם".  
ש' 7. ואני קוראים את דברי השיר אשר לך, שלרוב מעלהו ישים קנו בין כוכבי מרים.  
ש' 8. שעוו: ולשםallo ולמיינו מנהם ונו, כל' לימיינו ולשםallo ישים את המשוררים  
מנחם ואבן אתה ישב באמצעות נдол מצלם. ומעין זה אמר המשורר בשיר ט', 21—22 על  
עצמך: "ולא נוכר לשירך שיר دونש ושיר מנהם ושיר אבן".

ש'. 9. שירך נשגב נם במדבוריו כמליצת לשונו וنم בתוכן עניינו. והשתמש כאן במלת "מדברים" שבאה נם ב"שרה" הניל של הניד: "במדברים כספריהם ארוןנה".

ש'. 10—12. מרוב השק וחבה לשירך והשלגנו בו כדי רץ ושליח מיהר, מ'ב יא, ד' לאرين נוא (למצרים) ולפוגה (לשווה יי') נתנווה להתרון בו על מוקע יגנו. ורטו בוה המשורר לדברי ר"ש הניד בשירו הניל, שאומר שם: "...הشمיטי באסרי כי זען (כלוי במצרים)... עליהם נכלו על דבריו שיר זהה... תשתה כוס ישועות כל נירה וכל לשון הטולא פרנהה". ובן גבורה ובן חיל – כתבנו וחרתנו דברי שיריך על פננו, שהיו לעיניו תמיד, וכידיע הראה ר"ש הניד כחו במלחמה ובשרי מלחמה. ולפי השערתו החריפה של דד"ק, שנראית נם נכונה יש לנסה "בן גבר ובן חיל" והם שאלות משומות פרטיטים (הראשון נציב שלמה רשבין עצמו. בן גבר=בן נבירול, ובן יש שקוראין אותו בן נביראל, בן נברון), והכוכנה שניי בן נבירול כתבתו את שירך הניל לרוב יפו במנני לחיות לעיני תמיד. יש להעיר כאן כי לרעת נ' ורישיו אין שיר תלה וזה נקי משפטן קלה והבלע בו רשבין נם עקיצה דקה כלבי הניד שהתנדר בשיטת המלחמה שלו והשוה אותה לשורי תחילים. ומתקן השערה זו יתפרשו החווים הבאים, שבhem מיצר ודוואן רשבין בדרך סתום על ירידות השיר וטפלתו. ולא פורש אם כונתו של רשבין לננות את שירי שאר המשורדים, הפתוחים משיiri ר"ש הניד, או שהוא מרמו בזה בדרך התול נס על מקצת משיiri הניד עצמו. ואולי אין שלושת החווים האחוונים אלא הוספה מאוחרת של המשורר עצמו או של טשורר אחר, שהוסיף את החווים מעניינו של השיר הזה ובמקולו.

ש'. 14. ביר – בן הנגהנו, ובש"ש: "בעוד", ואצל בר' "بعد", והכוכנה על השיר שנפל להווק פי המוני העם הנקלים.

ש'. 15. כל' השירים האלה יצאו מלכ ריק ושבו לבן מינו, להנשא על שפת אנשים ריקם.

### כט.

נדפס בהשניות עי' בר' במאנשיד 1910 חוי 6-5 ונחתמלא עפי כי פ'ב; ועי' נ' – 189 הע' 57 מן השיר זהה שנתפרק ב מן האחרון עי' בר', וזה לא כבר נמצאו השלמות לובכיי, בפיו לא היו ידועים לנו רק חווים בודדים (ש'. 17–18, 20–24, 110–113) המוכאים בספריו הערבי של הרמב"ע. ולדבריו של זה כתוב רשבין את השיר כדי להפסיק דעתו של ר"ש הניד על הפניה הקללה שפגע בו בחרוו אחד משייר אבוד שלא נמצא עד היום. בתראו באתו השיר ליל חזק וטופת קרי על הים. אמר שם בירך התול דק וחרוף את החווים הוה:

**ונגנְתָה כְּמוֹ שָׁלֵן שְׂנִיר אוֹ בְּמוֹ שִׁיבַת שְׁמַיָּאֵל הַקָּדוֹשִׁי**

כלו' צנתה של הסערה הייתה נדולה צננתו שלן או בקריותה של שורת ר' שמואל גלון, והוא הנגיד. ר' שמואל נפצע בעקיצה זו, ומחזריו ריב מקנאותם במשורר הנдол עזרו להנדי את המשטמה ולהפריד בין שני היהודים. או כתוב רשביג' את השיר הזה לפסים את הנעלם. ולפי דברי ורמב"ע הילך רשביג' בעצמו בדרך והזוכה לטסרו את שיריהփום לדור הננו ולבטר בו את פניו.

שרה 1-2. ولبس עדנייך - עדחיכ' שב' א/, כה. שביסי שחרונייך - העדים שלך (ישע' ז, יט).

שי' 3-4. חיצל עדיך - עדחיכ' שם' ל"ג, ג. והבונה: עד אין תהו נעדר מאנשים נדולי מעלה שייזו לך לחפאות. סדי ניך - בנדוי עטיפתך היקרים.

שי' 5-6. עדחיכ' זכ' ט/: הhalb פיט, מ: יחו' ז, כב.

שי' 7-8. כלו' שמואל וטולתו הרמות יהו לך לעריהוד לעטרת תפארות.

שי' 9-10. קשה לדעת להוראת מה משמשת כאן המלה "אטון" שנמצאה בטש' ז, טג בשיר מ"א, 168 השתמש המשורר במלה זו להוראת מיתרים וקשרים כמו נארמיות (בר), ואולי הכהנה למגנטת הווד הנברכת ונקשורת טביב הראוש בעץ ובפתיל. וערך - כן תגהנו כדי לכנותו אל "ומושך". ובמאנשייר: "ודרך".

שי' 12. אשונך - חשוך (mesh' כ'/ ט)

שי' 13-14. הורש - בך תקן בר' עדחיכ' יחו' ל"א, ג. ובכ"י: "שורש". פנה לפ' יוו' ומ' - מסר מלפניו: כלו' יש לך הורש מצל ואין לך צורך בקיונים שבין לילה הוא ובין לילה יאבדו.

שי' 15. הנה יאור א'יחן - בן הנהנו, ובכ"י: "היום יצור אתה".

שי' 18. וחקיעץ - פ"י.

שי' 19-20. כלו' לולא הוכשתי דעת לא רבכו מקאני ומשנאי המבקשים תואנה לדרכני ולהרעד לי (עדחיכ' קחל' א/, יח).

שי' 22. צפונייך - אנשי סנלה (עדחיכ' תhalb' פ"ג, ד); כלו' עם הנגיד, שהוא מבני לוי,

שי' 23-24. על הרוח והעיר הרמכ"ע בספריו הניל' שלא נכון להשתמש במבטא כןון זה כלפי בשדריזם.

שי' 25. כרוב טמשח - יחו' כ'ח, יד.

שי' 27-28. סוד - מלאה זו מפוקחת בכ"י, ואולי ציל: "עוד". כי תעביד ונו' - תhalb' פ"ח, יג.

שי' 29-30. כלו' לא צדקת בהרעיטך עלי' בקהל. שאון רעש וו' - בן תקן בר עדחיכ' ישע' ט/, ד. ובכ"י: "שאון רעש אשונך".

- ש' 31—32. אלחרטה כי נכהלתי מרנוך ומקצוף. העלוות בהם ונור — כן הוא במאנשיד 1911 עדה"ב מ"ב יט, כת.
- ש' 33—34. לו חסצתי לרטכאש (להתנורות, פ"א, יט, ו) עטך או שחקו לנו (עדה"ב איזיך י"ד, יט), כלוי או היה יודע את חי וגבורי. מימי — כ"ה במאנשיד הנ"ל, ובכ"י של הנזיהה: "מימי".
- ש' 36. דונ — בביי: "دون".
- ש' 37—38. פלייל צדק — שופט צדק. צדק — כן הוא במאנשיד הנ"ל, ובכ"י של הנזיהה: "עדיך". חאריך ונוו—עדה"ב ישע' ג"ז, ד. ובמאנסיר הנ"ל: "פי קלשונך".
- ש' 39—40. עדה"ב שומ' ט, נאנה. עד נטלו ונוו—עד שנחרם המגדר יוסדוחו מטו ונטלו עלי לרכאני, כלוי היה לי למכתה בונר. וכבר תקן "עת' ת", "עד", להקבילו אל החורו של אחריו. אדנייך — כן הנקנו, ובכ"י: "אבנייך" ועי' בשיר ט"ה, 43: "ונתרשו שתות בניי ואבן אדני".
- ש' 42. געטניך — נתע געטניך יושע' יט, ס.
- ש' 45—46. אני יורע לפֵי חסֵד, כלוי לפֵי חסֵד ואהבתה, אתה תמנעם ממני, לפֵי חסֵד — כן הוא במאנשיד הנ"ל, ובכ"י של הנזיהה: "אורע לך", ומלה של אחרית מהוקה.
- ש' 48. חצפן ונוו—עדה"ב איבט ב"א, יט; כלוי חשמר כזאת בלבך לי הצעיר שנחשב כאחד מבנייך.
- ש' 49—50. תרויך ותבעון למלחתה לקרואת אלה שם שלמים ונאמנים אתק ולא עון בכפס. תרויך כלוי, עון ותבעון—עדה"ב תחל' נט, ה. שלומיך אטוניך שטב' כ, יט.
- ש' 51—52. תנאה ונוו — איבט י' טה. חבלה בי שנוניך — חבלה כי חזיך החסנוגים (עדה"ב דב' ליב, סט).
- ש' 53—56. אם האלהים ונוו — עדה"ב שייא, ג"ז, יט. עד רצוניך — עד ירצה ויכפר לך. או אם — כ"ה במאנשיד הנ"ל, ובכ"י נזיהה: "ואם", ואפשר שכצל', ושני המשקל יותר ת' כי חנונו (בדי שלא לשנות מלחי'ך).
- ש' 58. הקורצים — כלוי המלשינים, עדה"ב מש' י', יג, יד; ואולי גם ברמו לדברו "אכלו קורצא" שכדי נ' ח.
- ש' 59—60. סדרשו ונוו—עדה"ב תחל' קימ, ג. עשניך — חווון אפק (שב' כיב, ט).
- ש' 61. כמו ציבא — עי' ש"ב טיז, איד, יט, כת.
- ש' 63—64. כלוי מי זה יעוז להרים בך יד. זכוכ יבאиш שמנייך — עדה"ב קהיל' י', א. בביי נזיהה: "אייזו זכוכ תבאיש".
- ש' 66. בשיי בני עמרט קציניך — משה ואחרון שם ראשיהם לוי.

- ש' 67—68. השיר רק לככ', בני לוי, ורק לבך הוא נאה מל' חכמי שבתך.  
**מתחכמונייך** — ש"ב כיג, ת, לפי פ"י חז"ל.
- ש' 69—70. אילו עמדו המשוררים בני לוי על משמרותם במקדש, היו הראשונים  
 שננים לך ואתה נדול מכולם. סגנונייך — כן הוא במאנשיד הניל, ובכ"י גניזה: "צהנייך".  
 ש' 71—72. יש כל אבי נבל — כל' ימות לאביו הנבל אשר יחש ונוי. נבל,  
 נבל — לנעל. יחש — כייה במאנשיד הניל, ובכ"י גניזה: "רחשו". ארנייך — רבים טן  
 ארין (ישע' מ"ה, יד). ובמאנשיד הניל: "ארנייך".
- ש' 73—74. אשלג ברק הרכבי על העוקר והיא, החרב, תנער בו ותאים עליו לאחרו;  
 טור מות, כי בשלחך יד לעקו תנלה נווה סוד קלונך. ברק — כן השלמנו, ובכ"י חפר.  
 סוד — כן הנהנו, ובשתי הנוסחים: "יד", ובכ"י גניזה: "את".
- ש' 75—76. תפח באש פחם — כל' ייעתק לבטלה כדי שטעה בפסח קר וצונן  
 להעלות אש וכורע על צחיה סלע, וכונתו על מהחרוי הריב שהשתדלן להעלות אש השנהה  
 בינויה. תזרע — כייה בכ"י גניזה, ובמאנשיד הניל: "תזוק". חරרים — כן נראה להניה ת'  
 "הררים" שכ"י גניזה.
- ש' 77. תאוסף רוח ומי — מש' ל, ד.
- ש' 78—80. עפ"י מאנשיד הניל מקומו של בית זה לפעלה בין ש' 68—69. נפל  
 לך — מוסף על ר"ש הגניזה. הימן ואסף — הליטים המכנים בשיה. מבינונייך — כן הוא  
 במאנשיד הניל מלהיכ דהויב, לד, ובכ"י גניזה: "מכונך".
- ש' 81—84. עדחיב דב' יי', ג. עוד שלש ה — כמו שלישי, ואולי ציל: עד (בר).  
 נאמנייך — עדין הנאומינה. ומה הם? התום והישר והבינה. וטעין זה אמר על יקוטיאל  
 בשיר יי', 40—42. זה מלבד מי — מלבד מעלה הלייה.
- ש' 85. אטרוי פעמונייך — בסענון למעיל כה"ג להשטייע חהלהך.
- ש' 87—88. העל מי — העללה כל' קבלך את החלתי ומי.
- ש' 89—90. אחת היא חהליי זאת אשר נשאותה כתרן להודיע על ידה לרוחקים את  
 כבודך ולהוציאך שמק למרחוק (ועי' ישע' ל, יז). בית זה חסיד במאנשיד.
- ש' 92—93. כי עמק ומי — שהרי יתר עמק בקב' המאונס שלך (כל' כשבאים לשקלול  
 ולהשריך את כבודך) מוצאים גם את אבות הליים הברון וגוו, ויש לך להתפרק במשפחך  
 המיוחתת (ועי' שמ"ו ו' יח). כי עמך — כייה במאנשיד הניל, ובמאנשיד 1910 חוי' 5—5 ("בא טומך").  
 באזונייך — כן הցנו ובמאנשיד 1910 ח' 6—5: "מאוניך", ובמאנשיד 1911, ז': "באוניך".
- ש' 99—100. ארץ פפֶר תריחיב פה להתפאר בך על בני ישבות נבל וחכמיה השואבים  
 גם הם ממיען חכמתך. ובמאנשיד חפר הסוגר.

ש' 103–104. דע שיש בארץנו חבלת שלא נמצאה דוגמתה בנותה השורן שלך.  
נמצאה – כיה במאנסיר 1911 ח' 1, 2, ובכיה שנעהק במאנסיר 5. 6. 1910 רק אותן אחת  
פ, ובר' משלים: "פרחה".

ש' 109–110. אל תאמר שני מפיים אותו מהקוטי לטובת הנאה מך או מפני  
שאו ירא מך, כי אם לו היו כוכבי שחק המון צבאק שאתק לא תבעתני. ותרומות אלו  
סובאים בטעמו הערבי של רטביע, ודם הרחבה של חיו קוצר דומה לאלה בעניינו מאות  
פיטן קרטוני. או – בכלי פיב: "לא".

## ל.

נדפס בשיש ע' 65, בר' – 35 (מקצתו).

המשורר סותה בתהלה האל ונברותיו ומטים בשבח ר' שמואל הנגיד, אשר לו לבד  
יאתה להודות אלהים בשיריו ובחכמו כי רביה.

שרה 1. הערמה – מליהיכ "אני חכמה שכני ערמה" מש' ח' יב.

ש' 5. שאינו גדר ונגב במקומות. יתווה – יונדר ויונבל, כמו "התו" תהלי, עית, מיא.  
לבתי ישודה ונוו – שלא יהי שוה לעין הגבלת מקום ומושב לאלה עמים אחרים.  
ואולי "הנזרום" כאן ת' "גוזרים" מלשון נוצר ונברא (ואפשר שציל "גוזרים"), כלו' שלא  
 היה היוצר מוגבל במקומות כמו הנוצר.

ש' 7–8. וכל דעת אדם נוצר וקצר מלתאר את נדולת האל, ואפלו לב רחב  
לים צר מהכיל את נברותו, וכל דעתו וחבונו של אדם נאפס ואין נחשבו.

ש' 9. מאז נקדם – מאז מועלם הוא קודם לכל, ובעוד כל כה של יצירה  
ורדים עדין בחיק התהו. וכל כח – כח תקן בעל שיש לפיו ההשערה ת' "וככל  
נרי", ואצל בר': "וככל סר". ואולי יש להגיה; "וככל בו נרדס" כלו' שרצוינו הקדום  
נמצא בו בכה ולא יצא עוד אל הפה של.

- ש' 11. ארבע ידות – ארבע יסודות.
- ש' 12. ולהנה – כיה אצל בר, ובשים בטעות: "ילדנה".
- ש' 13. קרט – רקס וצער, מל' "קרומי עליים עורי" (הה' ל"ג, ו).
- ש' 14. יחד הרכיב וחבר את ארבעה היסודות והם לא היו מרכיבים תחלה אלא פשוטו.
- ש' 15. הנגליים – נגלי הרקע.
- ש' 16. במעשה ספירים – עדח"כ שמי כ"ה, י, ובשים: "במעפה".
- ש' 17–18. בית זה לא נדע לפניו.
- ש' 19–20. כח כם – בנגלי הפלות. רבם – רגונם ויוצרם. לבל ימוט רבם – לא ימוט בהם ואיתם עדרהיך "לא אמות רגה, הכלל" ס"ב, ב).
- ש' 22. ושת תלה (תל התבבל, ע' למטה ש' 24) במשא על מאוני צדק; כלוי התבבל תלויה באמצעות ואינה גועה לאן ולאן, ואולי ת' "ושת תלה" ציל: "שם תלה" או "תלה"
- והוא פועל או קל בכינוי נסתה. אונד בלי מפיק ה', מל' "תלה", והכוונה שתקלה את התבבל בסכל (כתשא) במאוני מישרים של הנגליים.
- ש' 23. ובמורצת מוץ – בטרצת חזקה. והוא לנעל. מחרץ – מרבי חריצות;
- ואולי פירוש "מחרין" מכליין הזרקן, שאם יעדתו רגע יחוור מהה...
- ש' 24. להעמיד תל ארץ – שעוי תנועה הנגליים הארץ, לדעת הקדומות,
- עומרות קבועה במקומה. יצוקה טעפרים – עדחיכ איזב ליה, לה, והחטף במלחה "מעפרים" יתרה במשקל.
- ש' 26. ויאחו כנסיהם ונוי – כלוי הוא הנורם לתנועה הנגליים, והטלאזה עדח"כ שם שם, יג.
- ש' 28. חילם – צבא השמים.
- ש' 29–30. והוא הוא שעשה את כל היוצרים תואמים, כלוי שנים זכר ונkeh, ולכלם בשם יקרא ואיש לא נעדר (עדח"כ ישע' מ', כה).
- ש' 31. להודות סרבבים – ממןנים ומברבים להודות על האמת.
- ש' 33–35. מבהשים בכורא העולם ואומרים כי די בארכעה היכורות, שם שרכי  
הבריה כליה, להמציא הנעדר (כלוי) להוציא את הייש מן האיון נאל כי הנادر בכח. מוסדי –  
רבים ת' מוסדות, כמו "חולני" ירמי כ"ב, ד. כל – בן הנהנו, ובש"ש ואצל בר': "באל".
- ש' 36. ודבר זה הוא בקיין ודרדר, כלוי אבן נת, לרנלי הזכיר השטוט (חווי הביבאים),  
ש' 37–38. הלא יש מופתים וחוכמים, שהם פרושים לינלים כרשאות, לבטל דעתם  
המויפת, ולא יגבירו שפתותיהם (טליהכ תלה) ייב, ט' ולשונם על אל חי. והמוותים הם  
כטנוואר להלן, נשיבת הרוח, ירידת טליתם ונשטים, שנולם ברצונו של אליהם ומטיעדים  
על נברותיהם.

- ש' 39. היכול דבר שלא נברא, כלו האין, לחת צורת הייש לעצמו.
- ש' 41—42. חום האש של מעלה מוכחה חזקה ונאמנה על החידוש, שהוא גמצע אילו נניה את קדמתה העולם. וכן נשיכת הרוח מאוצרותיו וקרה ממורים (איוב ל', ט' עדים נאמנים על כך).
- ש' 43—44. והוא ישים את האדר נפרד ונפרד (כל' יזא ויעיל) מן הארץ ואחיה ישוב האדר עוד פעמי לרדת במורדות הקיטוריות, כל' בהיות ערפלים טלים על הארץ, האדר — כיה בהעתק רדיב, ובש"ש: "תאור".
- ש' 45—46. ועוד אותן שהוא (אלוהים) צופה ומשניהם שהרי לא ימנע יסתום את העונאים מהטmdir מטר לאחר שהוא נעצרים; כל' שהוא עונה למחרטלים על הנשימים.
- ש' 46—50. שהם, הנשים, בירידתם נחמה ובכעריתם הם לנקמה ולטוהר ומוסר לסוררים ולטרשיעים), ובهم ידין עמים לשנטול ולהסדר, ובהעוצר הנשים המטעימים יהפכו בפי האוכל בטטרורים (ועי' איוב ל', לא. ולז', יט). נחמה להותם-ה — כיה בהעתק רדיב ובש"ש: "בהתה", "חאהה".
- ש' 51—52. ימנעה יכנעו — כיה בהעתק רדיב, ובש"ש: "המנעו", "הכנעו". נקדרים — ח' "קדרים" לשח'ם.
- ש' 55—56. וטקה כל כום יhapך לרעל ושותים אותו בקצע ובגעל, וינן מתפשט על הלבבות שנתרו ממקוםם מרוב צער וחורה (עדה'ב עט' ה', ב' ואיוב ל', א'). נטש — בש"ש "נטשה", וכמאנשיך 1911, 1/2: "נקשר", וכמ"ע J.Q.R. 1913 "שך" ומלה שלפניה חסיטה, ודודסן מ מלא: "שם שך".
- ש' 59—60. ואנשי תושיה (אנשי חכמה ועצה) יתפללו בשאה ושממון יצעקו בקול כדי נהיה יללה ומספה, מיכה ב', ד' שבים (וקנים) ונערים. ישיחו נ-כיה במת' העאנלי הניל, ובש"ש: "ישיאו". ונערדים — כיה במת' העניל, ובש"ש: "ולנעזרים".
- ש' 61—62. וערנו אילם מאין מים (עדה'ב תחל' פ"ב, ב') ונפש הילדים תחתטף ברעב, ואנשי על יחוינו בחשכה של בריך לבב. עוליים — כן הנהנו, ובש"ש: "עלולים".
- ש' 63—64. לא אל ראה אותם — בענים וצערים. ויושם נاكتם — כיה במת' העניל, מה'ב שמי' ב', כר, ובש"ש: "ונשמע אנקתם". וראה מסתרים — כן הנהנו, ובש"ש: "וראה נסתירים", והכוונה: וראה נני לכם הנסתירים; ואולי יש לנkid מסתרים, ככל': מסתר שכחן.
- ש' 65—66. והחסדר — כיה במת' העניל, ובש"ש: "והחבר", הב ש וני' — חבש החכושה רפואה למכה. פoor הרាជון ל' רפואה יוט' ל', יט והשני מכה (הוש' ה', יט). למוזרים — כיה במת' העניל, ובש"ש: "למצרים".

- ש' 67—68. ונשא הוזעם – העביר הוזעם. בן אביגנעם – כלו ברק.  
 ש' 69—70. יחולל אילות – עדה"כ תחל כ"ט, ט. ולנו הנגולות ווי – אנו רואים רק את פעולותינו הנגולות, ומחרין ידועם לו בלבד.
- ש' 72. כדי המחסורים – כדי צרכיהם, עדה"כ דב' ט"ז, ח.  
 ש' 73. ואלהים מכיא בנים תהיה לארץ ויבלע את המות וירידנו לאرض צלות, אע"פ שהחות נראת עז מאד ובALTHי מנוצה בעני החשובים מזמנים וקבורים מחתמת עצירת הנשמות.  
 ש' 75—76. אנשי רנן – אנשי האדמה. אנשי – כי במאשיד הניל, ובש"ש: "אשר". ירדו היוצרים – כי במאשיד הניל, ובש"ש: "ירוח ביאורים".
- ש' 77—78. הלב שהטה תחלה ישkept, וכל רעב וכל מה שיש בעולם יצמא ויכmeta להקריב אשכרים לאלhim. לב הארץ – כן הנחנו עפי מאשיד הניל, ובש"ש: "לו התבמה". יצמא – כן הנחנו ובש"ש: "יצמא". בפתח ק"ט – לנעל. ואולי ציל: "יכmeta".
- ש' 79—80. אבל למה לו קרבנות בהיות לפניו נועם הנינות ושורי שנינות בפי ראש המשורדים, הוא ר"ש הנניה, כמו שמשמעותו והולך. וכך הוא המעביר לשבח הר"ש. ואולי ציל: "ונעם".
- ש' 81—82. הפורת תבונות – המרבה התבמה. היורה חניתי ונרי – הורוק אז חניתו בין רומי הקשת במלחת תורה והחכמה.
- ש' 83—84. נכבדות – מעילות יתרונות. המורדים – מורי תורה.
- ש' 85—86. וכשVELO הנקיא הוא בדעת ובמשפט, ואנשי החכמה כנתרים ברוחם למלון.
- ש' 87—88. ופתח והתייר את כל קשרי המקראות הסתוםים וקבע בהם את המלא והחסר, שהוה פרשן ובקי בנסיבות המקרא (ה"שרה" מל' "משרי קטרין" דב' ד', יב).
- ש' 89—90. והשיב דברים נכוונים בדבר המלצות הקמצוות והפטחוות, שהה מדריך ודיקון בנקיי הפלמים, וכל דבריו בדברי לוחות הברית. והшиб-בן הנחנה, ובש"ש: "והושבי", והוא עדายכ מש' כיד, כו.
- ש' 91. ואספה מערצות – אין פירושו מהוות, ואולי הבונה לוחוק שלטן, ואפשר שנפל בגין שכוש. בדעת מועצת – עדายכ מש' כ"ב, כ.
- ש' 93—94. ומכתבו רבב – גדולה ויקד. בעדוי – ת' בעדי לשח'ט.
- ש' 98. נבירים – כן תקן רד"כ עדה"כ ישע' י', יג. ובש"ש: "נכברים".

٢

נדפס בשיש ע' 69 ונמ"ע J.Q.R. 1913 ח' 3 ע"ידורון 71.  
 המשורר פותח בתקלה האל, אשר לא עובד את עמו בכל עת והעמיד לו אנשים גנולים,  
 ויעבר להחלת איש, כנראה ר' שמואל הגני, שהוא אחד מון הנודלים החכמים, אשר בהם ישראלי  
 יתפאר והוא מעו ומשבב לעמו בעת צרה.

שורה 2. וצדקותיו וגנו' – שעורו כך: וצדקותיו הנדרשות לתנות.  
 שי. 3. עלי, עץ – כיה בם"ע, R.J.Q. הNIL, כלוי על כל שבח ותלה שטעריצים  
 אונטו בהם, ובש"ש: ארבעי"

ש' 5—6. רוממה במאר פלאו – שערו: רוממה פלאו במאר. נדלה – מוסב אל ימינו.

ש' 9-12. שعروו כך: אשר תעיר היישנים בnalותם ותפדה (אותם) ותחיש האולה לשא נולה ונוי השכלה יותר מכל השכבות. תעיר – כן הינהנו ובש"ש: "תעורר".

ש' 15-18. עתה כבר עברו לה לשאה פורה ישראל) אלפי שנים בnalות, ונם טוים היהודים ישראל לני (מיימות ארכוס) כמעט אלף שנה כפלות (ר' אלף) אכלוחו שנואנו בכל פה, ונם שארית הפליטה יחשכו כנתולים מן העולם. והיומ – כיה בميع הניל, ובש"ש: "והנהו, ועוד ידרמו שאריתה – כן הינהנו, ובש"ש: "עוד יתמו שאריהם", ובميع הניל "ועודם ידרמו שרית".

ש' 19-20. שונאייה העצומים עצמה נרמות, שברו עצמיה, ירמ' כ', י) בחוקם בגלל  
שבהה נחלש ותש "ויהלו" היא ר' מן נחלה ל'ocab. ישע' יז, יא; יהו' ל'ד, ד).  
היה - פיה במי' הילן, ובש"ש: "סרי".

ש' 21-22. ושהה בשוחות – לנעל.  
 ש' 23-24. בחבליהם... אהוזות – ערדה'ב אט' א', ג. טעמוותיה כבולות –  
 רנליה אסירות בנכליים. ופצע זה נמצא בלשון הפטשנה.  
 ש' 26. והמוותות ונו' – תשבר את מותות עליה בחיל וכח. ובפטותות,  
 ממוות – לנעל.

ש' 29-30. ותבנה מהרומיה (כמו מהריטות) באזורות-עדת' יחו' ליה, לה תלולות - כן הנקני, כלו', מגדלים תלולים או ערים עומדות על חלן. ובשים: "גסנות"; ואפשר לפרש: ותקום טחוך נמצחתה את גנסנות. ובטע רנייל: "טולות". ואלו ציל' עפלותם, ברבים מז עפל ובעגן.

ש' 31-32. ותבעל – ערחה"כ ישב' סיב. ד. עוזבות – מבעליהן, כלוי' טאליהויהן – לאויביהן הצדורים להן.

- שי' 33—36. גנות החיל (עדחיב עובד) א', ס' שנלחה מדינה העדינה, היה בכלל (ישע' מג' ח) לספרה חמונגה בערי ערים. במקבילות — ת' במקבילות (והי כז' כד') — בטעם הניל "במקבילות כלולות", ובש"ש: "כמקבילות הלילות", והשינו ונו' — והשינו את הארץ והשינו שם כללות.
- שי' 37—38. ונשאו בעול משא מלך ושרם כי כוות נורת עליהם אתה, והובילו את המשא עד שלא נשאר בהם כה, והובילו — כי בטעם הניל, ובש"ש: "והובילו, ולפיד דוקס צ'ל: זהבilo", וזהה והובילו, יכולות — לנעל.
- שי' 40. נאיות החסורת כה ואין, אַיִלּוֹת־רבים פָּנֵן אַיִלּוֹת, מְאַיִלּוֹת־לנעיל.
- שי' 41—42. הטלה לולא, לדעת דיס בט"ע הניל, נמצאת נם לסונר; כלו לולא עשו שארית יעקב דין ומשפטurdת אווי וגנו'. ואולי פירושו כך: לולא נחלו גנו' היה שארית יעקב עושים עונות פלילים ואוי וגנו'.
- שי' 43—44. עקר הבונה — שורש תבונה. האשלים — ר' מן אשלאל (בר' כיא), והוא הכוונה לעקריה התורה ונשיעי הדת.
- שי' 45—46. כלו לא היו יודעים להבדיל בין אסור לפטור וכן כשר לפסול.
- שי' 47—48. מכאן עבר המשורר לשכחו של איש התהלה נואיל יש אויז השמטה לפני הרו' זה ואומר: הוא העמיד את היסודות של משפטיו הדת ועל ידו בטלו כל מקלותיה ובנוף השיר הפיא בשוא לשאותם) וחרכותיה של הדת. מפלותיה בטלות — ובנילו' הכל' ניא: "מעלותיה" ועוד ניא: "מפלותיה". ובטעם הניל: "מפלותיה נטולות".
- שי' 49—50. עם ישראל לנו בלילה בחשך וחלקלקות והשכימו נברך והאבלות גנו' באורו. נאורי — כי ביש"ש, ובנילו' כי ניא: "גנו'".
- שי' 51—52. הוא דיין אמרת בדיון ההולך נכח לבקש ערך וגם פעולות ומעשים טובים.
- שי' 53—56. הוא מפסיק בדיון וממתין בו למשך הצرك, כדי שלא יציא דין אין ועל "עלות", ר' מן עולה תחלי' ניה, ס' ואם זקוק ונזען ימהר ווודהו, הכל על פי אורה וקני הדת הושכנים בחצי גורן ענולה הסנהדרין) ואנשי כנסת הנדרלה שאמרו "הו מתונים בדיין", שלא לענת את הדיין, לנכח — אולי צ'ל ינחין, כלו ימהר.
- שי' 57. ונהנו — מוסב על הדיין.
- שי' 61—64. אם באו לפניו בעל ריב שהיתה יד מתעלל לאoor בהם ויקות אש המריבה בעילות דברים ישפט בינוים לוכות או לחוכה. בלי משא פנים לעשייה, שפנוי יצהלו' משפטן.
- שי' 68. וכיה נור וגנו' — במקומות שהוחכין את הדיין באלה ובשבועה הוא בוצע בה (כמפורט).
- שי' 71. ושם מלוּה — הכריח את המלות.
- שי' 74. גועלות — בנעלים, מל' (ואנעלך' יהו' כז' ז').

- ש' 75. ופתח לנו – עדח"כ ופתח ואין סוגר לנו ישעי כיב, כב.
- ש' 77–78. שعروו כך: בעת אין שם זבחים הוא נבחר לאל משי לנו, ואולי יש לנוך „שָׁם“, בשין שמאלתית, כלו בעת שאין מביא זבחים ובטלו הקרבנות.
- ש' 83–84. כל החבמות עוזבות ושללות הן מבעליהן וכאין הן לעומת חכמתו.
- ש' 88. עירותינו – הערים הנדרות של המשטחים. עירות – נפרד במקומות נסבך לשיהם.
- ש' 89. הרימותן – במקומות „הרימו אותן“ (את התשובות).
- ש' 92. המעלות – כן הנגינה ובישי: „הנעלהת“.
- ש' 93–94. גבר ברבם – כיה בש"ע, והכוונה: שהאמנת נברנה ברכם של אנשי ספרד, והוא ריש הנגיד, ובגלוין ייא: „גבחר בחכם“. ואולי ציל: „גבר בכם“ (של אנשי ספרד) עדחיכ שיא ב', ט. וחווינו אנהנו לנו – כלו הם (אנשי ספרד) יראו חכמת אמת ההולכת ונברות ברכם או לפיו הנחתנו בכם, והכמתנו (הכמת הבנליים) לעומתם נחוון מהחולות (עדחיכ ייעש' ל', א).
- ש' 100. ואין עולל – כלו אין בהם עילות, אלא שרוי בציר ופירות בשלים. וקטפנו מלילות – כלו שון רכות ולא הניעו לבישול (עדחיכ דב' ביא, ב).
- ש' 101–102. שعروו כך: עיני עוריהם וסבליהם זואנס לא צללות (אלו שאוניהם לא תצלנה, כלו החרשים נפקחו בם).
- ש' 103. הוּא הרבה שעשונים והדרה יושמה אוח לבכם ברכבי רב, תלמידיו של ר' הנשיא, ראש לאמוראים יוצרו ה תלמוד. הסוגר של הבית, נגראה, משובש ולא נרע להנינה ולפרשו. ברב, הרבה – לנעל.
- ש' 105. הא, היה – לנעל.
- ש' 107–108. מומתו ייפיצו ויבטלו כל מומות אחרים, ווחכולות של כל אדם חכולות (נכחותם) מפני מחשבותיו. החולות – כן הנגנו בלנעיל, ובישי: „תלולות“ מל' „והוללו שמהה“, כלו שולל ווחוללים. ובניא: „אצלות“.
- ש' 109–110. כיה בש"ע, וכנראה משובש החרוו הוּא ואין לעמוד על כוננתו. ואולי ת' „שוחרי הכהות“ ציל: „שומריו דזבוחות“ (וחכונת ה תלמוד, כדרשת חיל על שומריו החומות שבחיש' ה') או „שוחרי הכהות“, שהויה ברכבים על דרך נמלים, כלו בחריצות יתרה. ואולם ה תללה „נעלוות“ מפוקפקת היא שכבר נמצאה בשיר זה בסוף חרוו 182, ואולי ציל: „בשלות“ עדחיכ „זה דרכם כסל“ (תול' טט. י).
- ש' 112. הסוגר חפה.

ש' 115—116. בימים עמוקים שאין לשחות ברכי נליהם, ואם תרד עד סופם תמצא מצלות עמוקות. והטשל לחכמת הנגיד המתחממת במצוות ים התורה והחכמה. בדבכים — כן הינה, ובשיש: "ברכים".

ש' 118. אם יש לה (לאדמה) בכלל, אין לה (לחכמת הנגיד) בכלל.  
ש' 119—122. הסיד הקליליות מפליא טודות (כלו חשוף העלומות) כייעקב אשר פצל ונו ותדרנה ונוי (עדחיכ בר לוי לוי), כלו תבונתו הולידו רעונת ללא חבלו לידה וכלא קושי. תבונותיו — כן הינה לנו לשחים. ובשיש: "חכונות".  
ש' 123—124. כלו אעים שהן מושנות וכלה ויש בהן טעם זקניהם. לא פג מהם בכי נס כה עולםך להוליך חדשות. עלות-צעירות ומולדות (ישע' ט, יא). מיווננות — כן הינה הרדייב, ובשיש: "מיושבת".

ש' 125—126. שיערו כך: אשר הנה עצמוני דבלות לכל צטא ויעז מוי רעב, כלו  
שהן משבות נפש. ורעות — כן הינהנו, ובשיש: "לדעתו".

ש' 127—128. החכמים יודעים את הנלוות והוא ידע נס את הנסתורות.  
ש' 129—130. כל הלשונות פוזחים לו רונת ומסלה רכות בכלכם (עדחיכ תhalb פ"ד, ח  
לומר לבכם. לרבע, רב — לנעל).

ש' 132. תרוםויות — ר' טן "תרומיה" יהו' מית, יב.  
ש' 133—134. תקנותיו סניין ישראל ונוכחות והם שמורות בארץ השפה, עד  
פאמר חז"ל: "בקעה מצא ונדר בה נדר", (עיר' ז). נצורות — כן הינהנו ובשיש:  
"גנוזות".

ש' 136. סבולות — נשאות.  
ש' 137—138. הוא קנה לעיניו הכותות "כתולות" (כתולות) וכלו שאיש לא ידען והוא עם  
אנשים כמוינו שנולות (כעולות), כלו שעלה ידו גנו מסחריהן ונעשה לקניון הכל.

ש' 139—140. והן (תוכחות) רפואה לשירי חולין והן צרי ותעלת לכל מי מוער  
ומכח. רפאות שריריו — כן הינהנו ערחה"כ מש' ג, ח, ובשיש: "שרידי", נספסיהן —  
חולין, מל' "פסום נוטס" (ישע' י, יה), לפה פי' כמה מפרשיות מהקדומות. צריות — כן  
הינה דוקם לנוכח, והוא ר' טן "צרי", ובשיש: "צורות".

ש' 141. למשנשימים — לעורום.  
ש' 143—145. ומימי אב ונוי — ומימי אביו אביו של "מלך העתרות" (כמי לפיניהם,  
א' שישיב תhalb קיז, ל, ואביו הוא אהרן הכהן), כלו, מימי אדרון דבחן, ומימי תלמיד  
רב', הוא יושע תלמידו של משה, שהndlil לישראל את הארץ (יהוש' ייט, מא) לא  
קם ונוי. עתרות — כן הינהנו, ובשיש: עקרות. בምaho — בשואת' קמץ לשחים.  
ש' 146. אבל באיש וגוי — כלו הוא דומה יותר ליהושע בנבעת העRELות.

- ש' 150. מפולשות חלולות—כל' את הנפשות האטומות עשה פתוחות לקבל חכמה.
- ש' 151—152. כל המקומות והסתומים לעוצם הקשיות בהם נעשו על ידו טנוות.
- עפלות — חזקות ועצמות, מל' "ויעפלו" (במד' יד, מ').
- ש' 154. בם — כן הינה, ובש"ש: "רמ".
- ש' 155—158. נPsiו היקרה עלולה וחכונה מתחבנה ואצללה מטרומי נכהים. והיא מהורה ורודה להכיא החכלה ליר מעשה ולרוב ורודה נס החוץ נחשכה כנירה מן העצלות.
- חכול — ת' "חכול" לש"ט.
- ש' 159—162. עיכ כל מה שנרכה לאנו ולחבר לבנו שבחים ומעלים. חמעט כל זאת לפי ערך כבונו הرم. ואני לא הגרתי אלא מקצת הורו. ומספרתי רק דלי אחד מיאור ונתקף מתעללה. ומיליצה זו נצאת בשיריו רשבג' בכתה מקומות. וכך בשי' ת' קמן לש"ט.
- וקצתי — פועל מן "קצה", ואולי ציל "קצתי" טן "קצין", כל' נרעתי.
- ש' 163—164. וכראותי כבוד השיר וויקר מעלהו ("יקר") הראשון טל' יקר ונroleת, והשני מל' "יוקרי", כל' דבר יקר). הביבותיו, כל' נתתי לו דרך. למוננו.
- ש' 165—166. והעדית'ו — הראשון מל' ואעריך עדי' ("חו' טין, יא), כל' קשתתו, והשני מל' "معدה בנד" (מש' כה), ס) העטה והלבש. בעדי' — נפרה ת' נסמרק לש"ט.
- ש' 167. מכאן ואולך המשורר מדבר בשכח עצמו ושוריין.
- ש' 168. במאזני שיר — כל' במשקל.
- ש' 169—170. את הבצורות של השיר וחלשו מעצתי בעובות והשכתי עליהם מחשבות טובות לחקן ולשלבלן.
- ש' 171—174. כל יודי הלשון ראש שחרר כנני ולא מצאו ידים ("עדיה" תהל' עיו, ס) ולעומת עוז ידי אולת ידם ("עדיה" דב' ל'ב, ה). לעוזו — כן הינה לפי המשקל, ונש"ש: "לעוזה".
- ש' 175—176. ועוזי כבדיה — העוים והכבדים שכנה, כל' נכווי הלשון.
- ש' 177—178. לנפוצות הלשון ללא דרך עשיית מסלות ולעוצרים שבת, שנעצרו בדרך ורמתם, עשיית תעלות.
- ש' 179—180. אלו התנה כי איש לנצחני עכrichtי אותו כנהרות חרקל ופתח בהטולת נליהם ביום סער.
- ש' 181—184. אני עובר בה, בשירה העברית, ברnell ראמים, כל' בצדדים רחבים, והאיש המהנרה بي זהה נטלה (הנטלות ר' ת' "הנטלים" לשם החנות), ואבקות רnell, רnell ראם, יוננו ייכסי את הזהול אחריו ולא יוכל לענור בדרך אפילו בגעלה. ועננו הוו וכסוחו — כן הינה ("עדיה" י"ג, ס) וכשיש: "ועננו וכסוחו". לצדדו בגעילותות — עדיה" ישע' י"א, טן.

ש' 185—186. לבי או ידטו לטמי כשית ונטלו מפני אותות הרוניות.  
ש' 187—188. אל תחתה לקר שירות היקרות, תמה על שנויות הרכות שחן כטולות  
שנה, שכחתי שיר זה בהיותי בן פיז שנה, כך פירוש רשי: ויש מפרש, שהכוונה למטקל  
השיר שהוא כפול שמנה תנויות בדלה ובונור.

## לב.

- נדפס עי' בר' בשעה'ש ע' 36 עפ' כת' ננזה.  
שרה 3. ולא מת — כן החלמו לפני העין והמטקל, עדיהיכ וודקים יומם אחד ובתור  
כפי לג. יג. כי דפקוזו — כאשר דפקוזו.  
ש' 5—8. תמה יותר על זה שר' נסימ מצא לו משכן בתוך לביו, והוא הלא  
נדול כים אשר כל הנחלים נטשנים אליו וטמננו, ובמקום שאתה מוצא גדוותו שם אתה מוצא  
ענותו וחבתו לכל אדם בטשנו לך איש בעבודות אהבה.  
ש' 9—10. המלה "כוכב" אינה בכ"י והשלטונה לפני העין והמטקל, והבוננה, כנראה,  
על ר' נסימ, שהוא רוחק ממקום ובכלל זאת קרוב הוא ללבו, ככוכב זה שאין קץ  
למhalbיו ובכלל זאת יש שתוא נראת קרוב למראת עין. ובר' השלשים, אדם וטירש בדרך אחרת  
אבל אין פירשו מתקבל על הלב.  
ש' 11—12. לדורי — לר' נסימ. מהנייכו — מתלמיון.  
ש' 13—16. הדור יקר בעינו של התניך מלכבר עצמו והנה הוא, התניך, שופך את  
לבבו בשיר זה, ומפקידיו בידך לעובון כאיש המפקיד את יוצאת ירכו ביד איש נתמן.  
ש' 17—18. אם אתה כמו אחד ואין שני לך, אני הוא המתאריך באחד זה והנה בו  
חמיד. והמליצה שאלה פון "פארצין באחד" של "שמע".  
ש' 20. אני הלאך ובכנו — אני החולך וכוכבה על פרידתך, והוא עדיהיכ יורם נ"ד.  
ש' 21—22. אני דורוי ונוי — עדיהיכ שחייש ו. ג. דורוי — ח' לדורי לשנת.  
בכל מקומות נוי — בכל מקומות שאני או דורי דורך בנו.  
ש' 24. אחר טסכו — לאחר שטפיך אותו.  
ש' 26. לא העריכו — שום אדם; כל' ישב שאין עריך לנו.  
ש' 27—28. לא לחנן חנייכו — לדעת בר' זה אלחנן בן שטריה תלמידו של  
ר' נסימ. יעקב... נסיכו — בנו החשוב יורש כסאו.

נדפס בש"ש ע' 44, בר' - 22.

שרה 1—2. לבי גוע מפחד האהבה, כי הסדרה אוחות בעקבה והומן קולע ב' אכני גדור, כלו שלוח אל לבי את חצי הפרידה ומרחיק מעלי אחד אחר את כל אהבבי.  
 ש' 3—4. כל צבא מחשבותי נחשלו ברדפס תמיד אחרי אהבה וצעות והומן יונב אחורי הנחשלים (כלו, ייכן כנפי שאיפתי לאהבה) ואני עף ויונע במלחמותי (עדה'כ דב' כיח, יח).  
 ש' 5—6. יטי גוער כבר כלו ועד הנה אחשב וננו, כלו נאשתי מן הומן, כי אין מפש בטובותיו ורעותיו. ואולי ציל: "עד אין' וננו, כלו הלא רעות הומן לנדי תמיד ועד אין' אחשב וננו".

ש' 7—8. אקזין ברעוני חונתי ואלהם בהם, אבל סוף סוף אני כורע ומגנץ במלחמותי.  
 ש' 9—10. ולפיכך יש שני אוטר לנפשיו: די לי לנע על מהלכי חיים (כלו) על החלומות הומן ודריכיו ולחר אוורי אהבת רעים, כי אין אמון בזון, ועד מתי אהיה פורע ומשלים בדמי על אמונה; או שיתה "טורע" מל' ותפערו כל עצמי (טש' א', כה); כלו עד כמה אהיה ספקך ונוטה במחשבותי לכאן ולכאן, אלא אהיך ביושי מטובת הומן ומגנץ אהבת רעים. לי — בן הניה בר', ובשים: "לך" ומוסף על הלב.

ש' 11—12. ומתחזק מחשבות והרהורים רעים כללה נכהל התיי בחטא טעמו לפני הנבר, והיה טיבעabis סכלותי מתמול שלשם ועומד ביושי, עד שהגעעה אליו אנרת שירך, כמסירש להלן, וכוכחותי כי אכן יש נס אהבה נאמנה ונרטאי מיושה. בן נרא להנו לישב ולפרש בדוחק את החווים האלה, כדי שייהה להם קשר הנינו כל שהוא עם הקודם והמאוחר.

ש' 13. מהלך על בנף לבי — עדה'כ תחל' קיד, ג.

ש' 15. באלוותי — בן הניה בר', ובשים: "צלאות".

ש' 20. בל יהי גורע — לא יגער אורו.

ש' 21—22. ונעים זמירות וננו — כלו אתה מנעים ומירות יוחר מכל המשוררים. ומכזר היקר קורע — טלית "היקרי" השלטנו לאי העין והטשקל, והכונה שהוא כובש לו את כל המעלוה היקרות, וברי' השלום, "אויבים".

ש' 23—24. באו והניעו לידי הורי החווים הנעים אשו לך ולכבי התרך ונקרע מדורי האהבה והודיעות שכחנת ל'. תורי — בן החלנו, ונבר' השלום "דור".

ש' 25—26. את נPsi אתן כופר דברי שירך, שיר המהلال, היוצא מטעין יקר ונבע מנהל פאר.

ש' 27—28. השיר ירד كامل על גו (עדה'כ תחל' עיב, ו) והшиб נPsi ופדה אותה מרדת שאול בינוינה. טור ע' — בן הנהנו ערה'כ איוב לעג, כד. ובשים ואצל בר': "טורע".

ש' 29—30. עניין שיריו קלם הם לפני שירך, כי רום מעלהו של שירך נונע עד  
שחקים. טעתו — כיה בש"ש, ואצל בר': "מעולותיו".

ש' 31—36. אין זה כי בין מקום חנויי וחנייהך, כלו באמצע הדרך, פגעו בשירך  
טלאכי אלהים מרים הניע לדי, והם אצלו מרוחם עלי. ובעת חותמי ראייתך פגעי מלאך  
אליהם ותנצל נפשי, ואני לפניהם והתיי במעט גוע (כמו שאמר המשורר בחורשו הראשוני), אבל  
אחרי עבריך את פנו אל), כלו אחרי קראי את אנרת השיר ורזה שוב שמי בפניהם  
ויצאתך בכל זאת צילע ממלכתה הומן כי; כלו שירך אמרנס היצילני מרדת שחת ומיאוש  
נטו, אבל רפואה שלמה לא באהה לך, וכל המליצה מוסודה על החובים ברוא' לך, לא לך.

## לד.

נדפס בש"ש ע' 45 ובש"ש-24.

השיר הזה נכתב, כנראה, על הפדר מטנו אחד מידריו ר' יצחק נואלי והוא ר' יצחק  
שבשיר הבא) ביחד עם ידידים אחרים, אחרי שבתם יחד ומן קצר.

שורה 1—4. במקל נטהו לרוב דבריו החלקים של ר' יצחק בבקשתו פני רעים האחובים  
לכלת עמו בחברתו הנעימה, והם בראותם מקרוב את דמותו כראות פני השימוש בחצי היום  
ומשביעים את עיניהם טמאו פניו ינחוני הנחותי שוא ויאמרו לי: קוה וקווה, כי עוד תשוב  
לזראות, כאין — מלhic: "כאין שפכו אשורי ההל' עז. ב. נשאו — מלhic: "נשאו שרוי  
נקי ישע' יט, יג. ורשוי מניה "נשאר" ולא דעת לנווג חלקיו — כמו הלקותיו, רבים טל'  
"חלק שפטים" (מש' ז, כא). בחלותו — כיה אצל בר', ובש"ש: "בחלותי", וראו — כן  
הנינה בר', ובש"ש: "ובאו".

ש' 5—6. יידי, אתם זכיתם להחתען על אור שטשו בצדדים ואני חפלתי להסביר אליו  
בלילה שנייה הנולאה מעוני בנללו, אויל, אוכה לראותו לפהות רגע אחד בחופיעו לפני בחלה  
כבך. ודיטוין הופעתה היזיד בחלוט אל חברך מצעי בשיריו וספרדים ונמ אצל רשבנן. ועי'  
בפירושנו לשידר ט', 1—2. אוילו — בנללו, כמו "אל הלקה" שיא ד', יט.

ש' 7—10. כלו אראנו עוד רגע אחד ועוד שעוני מוצאת מחמד ונעם באור השימוש  
ושרים יכו יום המחרת ויחלפו כלל אורותוי, אורות זהבנו, המותירות כירוק חרוץ וחתאר  
ידק או יורך לזהב וביחס לאור השימוש והסדר נמצא כמה פעמים בשיריו רשב'ג' ויתר משורי  
ספרדר; עי' למשל שיר ז, 5) ונכח איז על ימי הנער אשר החלפו בלי חטירה כמו שבונח  
הטהור החב מן השוק שעשה בו עפק רע ולא נשא מאום בעטלו.

שי 11—12. המשורר מברך את ידידי הנפרדים ממעל לעבר אריחות במקום ציה  
שהעכבים ירוו את הארץ בדרנים טשר רב ותשבע מים כמו שלבו יורה דמעתו וטצוקתי;  
ומען זה הוא אומר בשיר הכא, 30: "וַיִּשְׁתַּחֲרֵר עָלָיהם טָל וְמַטָּר כְּדֹעַתִּי, אֶרְצָבָם—כֵּן הַנִּיה  
בָּר", לפסחים, ובשיש: "ארצם".

שי 13—16. כאן עובר המשורר לתחלה ר' יצחק ואוטה: בכרכיו אהילם נמתר אין  
צורך לשאול נשמי נדבota מעיב השמים, כי כפות ידיו של יצחק הנדריב הэн המרייקות בשפע  
רב נשמי נדבה וחסה, ולז שם פעמי ביום שרב וחום לטול סלע, כי או יפהה הסלע את  
נקוקיו וויל מוי ברכה, והוא הפלנה שיות בשכח נדיבותה. שעלי — כפות ייד, מל' ט' מרד  
בשבועיו ישע' מ', יב. שעליו — כפות רגלו, מל' "אם ישפק עפר שטראן לשעלום ט' א'  
כ', ס. תשאליה שעלי שעליו — לנעל. למול-כן הניה בר, ובשיש: "לחלול".  
שי 18. לרוב טובו ושפעת חזרו שהוא זורע סביביו — בעברו בזמנם, כל' במשך כל ימי  
חיי, ירכך את כל החזק והקשה בו ומקיל לאחרים את צער היהם וסתוריהם. הרך — כן  
הנהנו, עד שאומר המשורר ביטור מיה, 8: "וְרַכְנָה לְחַיָּה אֲשֶׁר הִוְיוֹתָם". ובשיש: "הרץ",  
ובר' מניה: "הרעד".

שי 19—20. לו התחרו עמו במרוחצת כוכבי מרים או לא הניעו אפיו לראשית דרכו  
בעלות אבן רגלו הראשון.

שי 21—22. הוליך שבי בחכותו את כל לב ואני משכויו הראשונים.

שי 23—24. חזמן קשור את חפציו בידיו, כל' תלוי ומקשור אני בו כמו שני  
קשר יהוד חלקי חומן, כל' חיים והללוות, להונת בחכמה. ואסר... קשור — כן העתקנו  
עפי בר, ובשיש "ואספּר... קוסטּ", אני — כן נקד בר' על פי רשות "אנני", ת'  
"כמוני", לשם המשקל.

שי 25—26. החטן, או יידי, נתן אותו לאסיד תקופה ושבה לחוב געוני עלי, ומײַ יון  
והייתי נתוק ממנה מתחילה ואחרול עתה מכואים וצער על פרידתנו. נתנני — כן הנהנו,  
ובשיש: "נתחרו", ובר' מניה: "נתתיו".

שי 27—28. ובחרפדו לא החל על רעהו אשר לבנו צמא למי חסדו כלב אל אשר  
ונוי עדריך "כאל תערג על אפיקי פֿים" תחל' ט' ב', ב.

שי 29—30. עד חטול היינו יושבים יחד בחבורה אחת והווים בצעתו לדורך נכה ורחק  
מןני כנוכה שמים מעל הארץ.

שי 31—32. היום עם וריחת השימוש יצא וננדט מני, אף כי יידי איננו מן הילקים  
הלו אשר יפשטו ויעומו בבר (עדה"כ מה' נ', טז, יט), כל' שאיננו מן הידרים קל' יהדות  
שאין אהבתם עומדת לאורך ימים, כמו שUMBAAAR לתלן.

ש' 33—36. ימד — בן הניה בר', ובש"ש: "אמור"; ואולי יש להניהם "אמוד" באף, והמשורר אומר אתה על עצמה. ורפה ונוי — כלו' שנלחם עם נכורי הוטן והחליש כחם (עדח"ב איווב ייב, כא), שנבר בשלו' מצלם.

ש' 39—40. וחלילה ונוי—והלילה לי מהות כרע שהוא משלם גטול האהבה מדרה לננד מדרה ולהמעיט תחלתק בשביב של אהמת עלי רע' כמוני (ש' 27), כי עוד אסוףifik להללו, וגם עתה יקרה עניין יותר מאשר שיריו נונתים כבוד לך אתה מהלך אמריך, כלו' נתון תחלה לשינוי, שכבוד הוא לי ולשיריו לומר תחלתק, כמו שהצואר הטוב והיפה מוסיפה יופי להענקים הננתנים עליו לתחשיט. ומיליצה זו מצויה בשיריו הספרדים.

ש' 43—44. אף כי נם שיריו אין עורך להם ואין משודר אשר יעריך כמוני שידים שקוליים בכו ובסדנה.

ש' 45—46. רק חסום האביר ישיש לקראת נשך ונינה לבנו בצדתו לקרב כי קל המרוץ הוא וכחטו אתגו אבל הזיכל החמור להתחזרות אותו ולזון בשוקיו כמהו (עדח"ב תhalb' קטג', ט), וכן גם ערך שאר המשוררים נעדרי הכהרין ככלפי המשורר האמתי, לבבו — בן הניה בר', ובש"ש: "לבבי".

## לה.

נדפס בש"ש ע' 46, בר' 26 ויע' נ' — 132 הע' 56.

שרה 1. שעו מני ונוי — עדח"ב ישע' ב' ב'. ד.

ש' 4. אש ועצים מדורה — עדח"ב ישע' ל', מג.

ש' 5—6. בשעה שהתרדמה נופלת על עני, כלו' בזמן שנה לאדם, שנייה אני תרד מעני.

ש' 10. תעוזר ונוי — אולי מוסב על המדורה שלמעלה בש' 4; ואולי יש להניהם ולנקך "יענער... ותרובה".

ש' 11—12. שעורו כך: יוונה ונוי, תקנון ונוי, ותחמה כהמיה.

ש' 13—14. וננד' ונוי — הכוונה על היהודים הנכונים לצעת בדרכם ועומדים לנדו' ובידם לרפא מכאובו, שלא יפרדו טמו.

ש' 15—16. חייתי ושלוחתי תלויות בידידי שאני אהובו כנפשי, והוא אכן שמח לאידי ומחתמי אותן נפשׂו.

ש' 17—18. אהבתינו ונוי — דרכיו מעודי לאחוב את רעי בתום לב וגמול אהבתינו שוא.

- ש' 19—20. מיריעי ואוהבי הווי, כלא היו כי ארצו לדרך ובעת רוחם רוחקה שטחתי.
- ש' 21. על הנמלים — בחרידם טמוני.
- ש' 26. הבי — הלא.
- ש' 28. היותם — כהוותם.
- ש' 29. בכל מחנה — בכל שיירא שיחנו עמה בדרך המדבָר.
- ש' 33—36. ואולם אקווה שלכבי עוד ישוב אל גופיו ונו' בשובי אל ידיי וכבהיטי שוב את פניהם ונו' וגהה — מלחה זו חורה בשיש, והוספונה לשחית, ובך הוספיק: ושקוי.
- ש' 37—38. אחיה, יחה — לנעל, בניבו ארבתני — רפיאתי ביב שפטהינו, יאריך, ארכתי — לנעל.
- ש' 39—40. ויצחק תצחק — לנעל. ותעו ונו' — האדמה תעוז ותתנאה בידידי יצחק שהוא עוי וגאותי, ואולי צל': «גאותי».
- ש' 41—42. וחיוון, חייו — לנעל. וחבא בעת ונו' — חילטו התבוא ככל' יבו' קטן בעת שיחלוף שליטה, ובשיש: «שלמה».
- ש' 43—44. בעורתם וכחים אתגנבר על שעוני והם כל' נשי ומנני.
- ש' 46. וככתי — בבת עין.

## לו.

- נדפס בש"ש ע' 25, ליש-45, בר'-21, וע' נ' — 122 הע' 34.
- שורה 1—2. עמי — אולי יש לךך עמי. כל' נבל ונבל — כל' כי זמר וכדי יין; ודוכס מניה: «נבל», כל' בNEL יצרם, וכן הוא אצל בר'.
- ש' 4. פליטה ונו' — כל' הפליטה היהירה שנשאהר לנו אף היא אינה. לנו — כן הוא אצל בר', ובשיש חסר.
- ש' 7—8. ארון אשר נגנו — ארון הלותות. על י' — כיה אצל בר', ובשיש: «אל'ו». ואם לוה ונו' — לארון המת הנדרול.

## לו.

- נדפס בלבנון תרכיז נו' 7, חנוי הרכבי חוי 3, ע' 4, ונמצא בקצת שניםים בכוי פיב.
- ש' 2. עיר אדני — כן הוספנו לפיה העין והמשקל, וככוי חסר, אבל יש לפיקפוק בהשלמה גם שכבר באה מלה «אדני» בסוף חרוו 23, וחבל שלא הינו לידנו חרוו וזה בנותה כי פיב.

- ש' 7—8. מצאוני... עוני וקם כחשי ונוי — ערthic איזוב מ"ז, ח.  
 ש' 12. בכח חשבון ואלעללה — ערthic ירום מ"ח, לה. בכח — כן הינהנו, וככבי:  
 "בני", ובחנני: "בנות", ואולי ציל: "בנות", עי' בשיר נ', 36: "בנות", ככבות ארם על  
 בן בעורו.
- ש' 17—18. הניר ונוי — שהוא ר' האי מושע בית דוד. דנל ונוי — שהוא האחרון  
 ומאפק למחנה רגאניט.
- ש' 19—20. בני דוד, Shaw, כלו הסירו, את הנור והערות (מ"ב י"א, יט) ושברו את  
 פך השמן, שמושחין בו את הנשיים, שאין צורך בהם עוז, מאחר שלא נשאר ממלא מקום  
 כסופר של הלן.
- ש' 25. רב — כיה נכי פיב, ובשאר נוסחותו: "ראש" ואיה, יהיה כהאי — לנעל,

### לה.

- נדפס בהשנתו בחני לתוכני ח' 8 ע' 5 ונמצא בשלמות בלי פיב.
- ש' 1. בנו ישי — דוד בן ישי.
- ש' 3—4. אם נפק דוד — כלו, לא רק שנעדרו מאותנו האורים והתוימים, אלא שנטולק  
 נס זה הדורמה בהכמתו לאחיתפל ולוחשי, שנאמר על הראשון (шиб טיז, י"ד): "כִּי עַצְתָּ  
 אֲחִיתְפֵּל הַיּוֹתָה כִּאֲשֶׁר יִשָּׂאֵל אִישׁ בְּדָבָר אֱלֹהִים" (הם האורים והתוימים) ועל השני אמר אבשלום  
 "כִּי טוֹבָה עַצְמָוֹתָה אֲחוֹתְפֵל".
- ש' 5—6. כי לךה ונוי — מות רב האי דומה כתרבן הארץ והמקדש. אל תל —  
 שיב א, כא.
- ש' 7—8. עם מות רב האי נאספו כל מהMRI, שרי לבבל הייתה הטובה באבוי החן,  
 הוא רב האי ראש החקמים.
- ש' 10. ערthic קרו לבכם ואל גנדיכם, יואל כ', יג.

### .lett.

נדפס עי' דיד' דודון בט'ע R.Q.J. 1913 ח' يول. ולדעתי דיז שיר זה ואולי גם  
 שלஅהrio; עי' בהעתהנו לראש השיר הנא) הוא קינה על מות אבי הרשב"ג, אבל אין הברע  
 בדבר, ואפשר שהחני "אבי" שבשני השירים הNIL איתו אלא בדרכ' מליצה. עריה"כ מ"ב, כ', יב:

“אבי, אבי, רכב ישראל ופדרשו”, והכוונה על אדם נדול, רבו ומורו, או אלוףיו ומירודיו של רשכיגן, שמתה, ודמשורר קונן עליו את קינתו.

שי-1-2. שעור חדלת כך: “חונה אשר נעדר צרי נאבה”, כלו’, יונן שאין למכאנו רפואה, והרבבה צרופי לשון מוסרים כאלה לרשכיגן, פעמים לשם המשקל ופעמים לשם חדש; ועיין, למשל, בשיר נ’, 13—14 ובשיר ייז’, 71—72 ובפירושנו שם. כמו כן פגאנו נס אצל הרשכיגן שהסתמיך “באב” ל’ “יונן” כמה פעמים, עי’ לטפל בשיר ח’, שי-3-8: “ונטומת לבב איש בן יוננו...” ויאבה נטע הכאב לחמד אשוריו, וכן בשיר נ’ “ה... שי-15—16: “ומימים סורך לא סר יוננו, והציב הכאב עליו כובד משאה נבנון ההר...” ישח לבבי, ומי-כלו’ לבבי ישח בותרונות החונה ובהכינידה עלי כובד משאה נבנון ההר; או שיחיה “בעלות” טסוב על “לבבי”, כלו’ בעלות לבבי על הר החונה עד מרים קזו ישח החתינו, בדרך המתגעגע לעלות להניע אל ראש ההר. ב’ אב – בן נקרנו בצריה, ודיז מנקר “באב” בחולם ומפרש בדרך אחרת, אבל פירושו דחוק ביותר.

שי-3-4. כמה תזקיני החונה לעת ערבית, בשעת חנוכיות העצמות, ואו אני כמו ערב טול השתי שלה, כלו’ שחתונה אורתנה בתוכי ורקמת הרהורי עצב ומחשובות אבל כשתי וערב הגאנרים יחד במכתה. ערב, ערב – לנעל.

שי-5-6. כמה שאקיא לעיני שתחדל מן הבכי, כדי שלא תכה ותתק בדמעות (עדיה) איך בא, יא) הבכי עליה ומתנבר. ומליצה מעין זו עי’ בשיר ה’, 9—10.

שי-7-8. אני בוכה ובוכה, וכל פעם שהדרמה נתה למות ולהדול, הכאב בקרבי מшиб אותה לתחיה והוא נזולת שוב. וכל תמות – כי באאי א’. וככני נזיה: “וגלי, הכאב – בן תקון דיין, וככני א’: הכאב”.

שי-9-10. אבי אשר היה עדי תבל ותפארתה איך עתה במוות נעללה האדמה את עדיה (של החבל). אדמתה שכול – בן הנחנו, וככני א’: “לאהה שבכלן, וככני גני: “לא מה, ואולי יש נס להנעה, שאול, ת’ “שכנול”.

שי-11-12. איך יכולו לו ונברעו עליו פנוי הומן, להכרתו מאץ חיים, ווישרטו מלחתה (כלו’) מלחתה הנכויות ונ долי הדוות את הארי שלחה (שבחboro), ובאה הסטיכות בהשמטה דסימן, וכדרכו של הרשכיגן בכמה מקומות. ויש להעיר, שכבר נמצאה מלאה זו – “להתק” – בכוויו לכנתה ישראל כמה פעמים בפיוטי הקדר של הרשכיגן, ופעם אחת נס בצוותם טמיכות בלי סומך, ממש כמו שהוא באהן כאן, והוא על דרך “שפעת אני רואהי במלכי ב, ט’, יז, שבא אף שם הנמוך בלי סומך, לפי שזה מבן מאלו ומוברע מנגנו. ויש עוד כמה דוגמאות לשימוש זה במקרא ובשירי המשורריםקדמוניים. יכולו – כי באאי א’. וככני גני: “יעלה”.

- ש' 13—14. צדקתו היא אותן וערוכה שנטשו תהיה צורחה לצורך פנזהה בנו' החת  
כמי השכינה.
- ש' 15—16. כי רב ונוי — יותר מאשר התקשח לכך היא תשובה והשלל מפה.
- ש' 17—18. אהדי ואת, כלוי אם ניש גדוֹל כוח נלקח מן העולם, תוכח לדעת עיד  
האדמה כי חוצה חין שחותם ושנון (עדח' ב' יומ' ט, ח) לשחות ולטבוח בני אדם. חציה —  
חין שללה, וכן במקרה (שא' כ, לח) חצ'י ח' חוץ'.
- ש' 19—20. היא מצורה ופציקה לאיש נתבעת לאבע שאון עביה כמו עבי האבע.
- עביה — בן הנדרגו, ובכפי נני: "דיה", ובכפי א': "ביה".
- ש' 21—22. או ואובי לאיש אשר לבבו יתרו עם (אחריו) הור התקשח ונו'. יתרו — בן  
ההגהנו, ובכפי נני: "יסור", בכפי א': "זור".
- ש' 23—24. שעיריו כך: ובראות חבל כמו עין ואנוש פריה (שנושר מן העין) אלבש  
לבוש ינין.
- ש' 25—26. אנסה בכיז' לככוה את אש הכאב הבוערת בנפשי, כי כאבי ואבלי מוסף  
עד על חלי נפשי.
- ש' 27—28. דיו לי בצרתי ואת האחרונה, כי הנזול ברעות התקשח, אשר ינרתי מהן  
באה עלי, ונפשי לא תראה עוד רעה גדוֹלה כזו, שאון כמותה, ודיו זאת לנפשי.

## ג.

נדפס ע"י בר' במאנש'ר 1911 ח' 2/1. ולפי הכתבת הערכית של נבי השיר בכוי  
(גולדה'ל ירתה אבאיה) וכן לפי המלה "אבי" שכפנס השיר בשורה 18, אפשר לשער שהוא  
שיר קינה על מות אבי המשורר; אולם לפי עדות בר' שני מLOTOT אלה, גם בכתבת הערכית  
ונוס כפנסים, קריאתן מטוקפקת ואין לפמוך עליה ביתר. ועי' בהערותנו לראש השיר הקודם.  
וכאן מקום להזכיר, שאטנטם כתוב המשורר קינה על מות אבי, אבל ממנה לא נשאר בדעת כי  
אם בית אחר, המוכא על ידי הראביד בספרוג, והבאנותו גם אנו בתוך הדקטיים' בסוף, עי'  
שם צ'ה, VI וכහערתנו לקטע ההיא.

שורה 1—4. מתו'ן יונן וצער על מות אבי, או האיש גדוֹל, לא ידע המשורר את נפשו ושיאל  
את עצמו: האם נפשך מרוחפת עתה בשחקים מקום משכנן המת אביך או סובבת דיא ומדלנת

באדמה? כלו שאין לך מנוחה בעולם ואות מחלנתה ונוכחה מרוב צער; ומה לך שseau בouri ככה, ראם הוצאה באש תופת וייהם (עדיהכ': תחל' ליט', ד) ומה לעינך שמרובות דמעות האם שואבת היא מי פורת? הערובות נס שך – הכי לכה בחסר והשלמן לפני העין והמשקל. תהליך – כן החליט בר. לך בוער – כן השלמן.

שי' 5–6. השקט ושוב ואל תהא נבוך כי, כי המות לא בא אלא לננות בו און אנשים (עדיהכ': איוב ליג' טה), שהיתה ערלה ולא הקשيبة לרובי מוסר, כדי להחוירם למוטב.

בי' מות – כן חניה בר, ובכ"י: "כימי". בז' – אויל ציל': "בא".

שי' 7–8. ופנה אחריו – היה פונה אחרי המות, כל' היה זכר תמיד את המות. לא הרבתה וגוו' – הנפש לא היתה מרבה לחשוב כי' בזאת, כל' ביום המות, כדי לשוב עי' לך בתשובה.

שי' 9. וחשאר גוית איש – אחרי יצאת הנפש ממנה.

שי' 11–12. מן הדולת לא נשאהר אלא המלה האחרונה (בכ"י), וכנראה עורר בה המשורר לקינה ונכני. דמי – כן השלמן בהקבלה אל "כמי", ובכ"י מלָה טקוטעת: דמ... כי נדלה מעצבת – כי נдол הכאב. ותמלָה "כפי" קריاتها מפוקפקת בכ"י. מעצבת – כמו מעצבה (ישע' נ', יא).

שי' 13–14. מפני הלקי שבחרו הקודם, אין לדעת ברור כוונת הבית הזה, וכנראה ר"ל: לא הובילו לדמות אש לבני לשם דבר, ואפלו אם חרמות לאש הנдол של התופת וניא – הנום לא תחשוב את השלהבת הזאת לעותה לטמאמה. וני א – מקוצר מן ניאדנים, כרך 39 הושורר בכמה מקומות (עי', למשל, בשיר ו, 38–"בן אבי" מקוצר מבן-אבינוועם ונוסף "בעבי" מקוצר מן "בעביה-ודמה"). ולפי עדותו של בר' יש בכ"י אחריו מלה "ני" שלוש אותיות מטופשות, אך לא "הנס", אולם לפי המשקל אין כאן שם חסרון.

שי' 15–16. בנפל עתרת – האיש הנдол שהיה עטרת תפארת בראש התבול.

שי' 17–18. כבודה-הכינה על המת, שהוא כבוד התבול. אחרי לא וני – מאחר שתתבל לא יהיה לך אויבת, ותהרוי שתחזיק לך ולא תשליך מעלייה.

שי' 19–20. בית זה לך בחסר בכ"י, והסנוור הושלם על ידנו ועי' בר. וכנראה כוונת הושורר לומר, שלא התבול מסטה בך. אלא נפשך לא רצתה לשבה בה ויע' עוגה את התבול. טאסה – קריاتها של מלָה זו בכ"י מפוקפקת.

שי' 21–24. לו לא אשר נהלה השימוש במותך או נצחה על קברך (כנראה היה הקבורה ביום מעון או בשעת שקיית החטא), כי ישך וצרך קראו הבוכנים באוני השטש והיא חתוב אותם לכורן עולם. אנו – קריاتها של מלָה זו בכ"י מפוקפקת.

## מָא.

- נדפס בש"ש ע' 13, ל"ש—49, "התהיה" א'-8, אנשדייל-1044, ועי' נ'-130 הע' 48.  
שורה 1—6. המשורר, כדרכו בכמה מקומות, נתן דברים בפי אחד מידייו האומר לו: עטה  
היד ועדה גאנן (עדהיב איבט מ') ס וימלא פיך שיריו ומרה ותפארת והדל משירי יונן, ואם תלין  
מוחך כי הלה עלייך לך כנקר ברינה ושםחה (עדהיב חאל' ל'), ז) מותך הכרת ערכך ומעליך  
על כל בני דורך ויתרונו שיריך, שם כחרוי פנינים לצואר (עדהיב שח"ש א'). ועדת —  
בן השלמוני עדהיב הנייל, ובש"ש חסר; ושדיל החלים: "וועטה".
- שי' 8. כים שאוניים — שאוני הלב הרועשים כים.
- שי' 9. מצוקים — מצוקות.
- שי' 11—12. פגעי הומן יוזו בי העיזים נאלו אני שעירה ונו' (עדהיב שוט' כ', טז)  
קלע' — ר' פון קליע, ושדיל מנקר: קליע, ובש"ש: "קליע".
- שי' 13—14. הפוגעים אהווני והוירוני מכנפי זמני שהיית מפרק עליהם לשחקים ועלי  
יסלו אรหות אידם.
- שי' 15—16. יש אשר הומן גם המתב לי לשעבר ואו לא ידע את חיי, אבל הכיר  
את נברותי בשעת צרה וינוון (ריש'ו), ואולי תי' "ביןונים" (שכבר בא בכווק ש' 2) ציל מלחה אחרת.
- שי' 17—19. ילידו — ילידי הוטן. ולא ישום — לא ישטומם ולא יתפעל; וריש'ו  
מניה: "ישום", כלו': אינו משנה.
- שי' 21—22. טרם יילד-הפלנה שירית, והכוננה: בראשית ילדותו, בו-נ"א: "בן".
- שי' 25—28. ויתר — ויתרונ. למטען — יען, וכן למטה בש' 35.
- שי' 29—30. בְּבִנִים — כך הנה רשיין, ובש"ש: "בְּבִנִים". ואולי, "בְּבִנִים" ר' מלשון  
קן, כלו' בין אנשי בינה, ותחשב הפוגעים צענינים — כלו' תמאם בדור וועשה  
צענינים — כייה בנ"א בע' 1, וכפניהם הcli: "בְּבִנִים".
- שי' 34. וחיה — חי האדמה.
- שי' 36. ואוניה כאוניים — כחה וחילה און וועל, או שיחיה "כאוניים" מלשון "בן"  
אוני (בר' ליה, ייח), כלו': תאניה ואוניה. ובגלוון הכי בא הסונר בניא: "לאנשי לב,  
וחויניה כפונים".
- שי' 37—38. כלו' שמחותיה אין קיטות, ומכותיה חזות ומארכות ימים; או שיחיה  
פריזושו, שהאדמה מלאה חתפות וויש בה בתוי מהמודים שנחרטם וויש בתים מפוזרים שהם  
בניים וועמדים דבנ'.
- שי' 41—42. ב שוני וו' — לפי רב השנים תרבה ותחדש מצוקות שונות, ולפי רב  
הומנים חשלמה צרה אחרי צרה (וואת ולא זאת), כלו' זו ועוד אחרת; ולפ"ד שדיל רמו על

תפקידות הומן המשטיל נבורום וטביה שטלים, עדהכ' "את לא זאת השפלה הנבה והנבה השפילה" (יחז' כ"ח, לא). בשנייה, חשנה — לנעל.

ש' 43—44. ותשית רזוני העם — בכפיו: "תשין רזוני ריום", ובנליון: נ"א, ותשית רזוני, ואנו חפטנו כהנת שידיל. ושוניים — מלשון "עם שונים" (טש' כ"ה, כא), כלוי מערוכבים ומחולקים בדעתה.

ש' 45—48. لكחם ונוי — כנראה מוסכ על הומן נואלי חסר קורם בית אחד שנזכר בו הומן בתור נושא); כלוי הומן פעם יקרבם ויקחם על דרוווטיו ופעם ירכם, אם גם היו אמורים בחיקוי, יש שמרה להם שונים, כלוי טבותיו, ובאמת הוא מתחל בהם ושותק לעטם.

ש' 51. מעריהם — בן הניה שדיל (עדהכ' מה' נ', ח). ובשיש: "געניהם", ובנליון כי: נ"א, רונגניהם".

ש' 53. חמתי ונוי — כלוי מרתו עלי תשתקף בראותי ונוי.

ש' 55—56. אני שותק ואני משיב על דבריך נאותם של העדרה הנבללה, וככני את נפשי אני משקיט את שאן לבי וועפו ואני בא עטם בדרכיהם: ושדיל מפרש: אע"ט שהייתי יכול להנד ולחשיב על דבריהם בחכמתו ולהשקט שאונם.

ש' 57—58. תחת להחתפער עלי בשיריהם היה עליהם להאון ולהקשיב לי ולשיורי; ויט: "מאוינס" כמו: "מאוינס" בהפעיל ת' פעל לשניות מל' "און וחקרי", ובפועל זה השתמשו הקדמנונים להוראת קצב השיר ומשכלו. והכוונה: מי יתן וירדו לפחות לכחוב שירים על טו מאוני המשקל, שהרי הם נעדרים גם במידעה זו.

ש' 60. החשכתים — בן הניה שדיל, ובשיש: "החשבתים".

ש' 61. סתאים חשבו בסכלותם להשוות "עצי עדן", כלוי שירי הנבחרים שהם בעץ עדען, כשורות של "האדנים", וכלוי עץ פשוטים, כלוי בשיריהם הפחותים. (עד נ', אדנים — לנעל). ואדים הכהן מניה: "הארנים", כלוי עצי אורן פשוטים.

ש' 63—66. הייערכו וודטו לי אלה הפחותים שהם לנדיי כנמליים קטנות ונוי.

ש' 67—68. שיריהם הם קלוי עריך ואין גם לפוי משקל השיר הנכון.

ש' 69—70. שיריהם הם כנמליים מתחים וקבריים אצל בעלייהם ולא יתפרטו כעולם.

ש' 71—72. ולולא אל — לולא יראתי מאלהים. צצאנים — ר' מן צאן.

ש' 73—76. אלו נחתה ידי עלייהם הריטותי אותם והם היו נופלים בטיש הין וטובעים בכוון עד שם הענינים האנשאים הטעים. מן האנטים לא יכולו להוציאם משם. ביזונאים — בן הניה אדרים הכהן, וככפיו: "הם כיזונאים", הענינים — טלה זה נמצאה כבר בשיר זה כתה פעעים בסוף ההרוויים, ואולי ציל כאן מל' אחרת.

ש' 81—82. ערכוני — הם מחדשים אליו. במעוניים — בשיטם.

ש' 87. שרזוניים — ר' מן "שרון", כלוי נטישו.

- ש' 93—94. וכל לנו—וכל בעלי Shir מהם לא ימצאו ידיהם בהתחרותם עמי ובבעל-כרכמת יוזו לעצתי בלשונם. ואדים הכהן בשם תלמידיו מפארש: "בלשונים"—בעניין חכתת הלשון והמליצה.
- ש' 97—98. ואת חיינו — עדחיב טיב יט, כה. ואתן — בכ"י: "אתן".
- ש' 101—102. אש חלהת לנו — אש אשר בעווה וכחה תלהת החסונים וככל-שכנן הנורית (עדחיב ישע' א' לא). בעוזזה-בן הנה שדריל עדחיב שם מ"ב, כה. ובכ"י, בעזותה.
- ש' 110. בשים עצמי ונו — הם מדרמים את קמנן בשם לעזקי קש, כלו את שורי לשיריהם. השחוק — בן הגיה שדריל; ובכ"י: "מה שחוק".
- ש' 111—112. לא לעולם לא יידעו להבחין בין אור וחושך ובין היום ואשון לילה, והכל משל ליחרין העצום של שורי על שיריהם. אופל והיום כאשוגים — בן הנהן, ובכל הנוסחאות בטעות: "אור וחיום באסונים".
- ש' 113. בילדוי אמנה — בילדותם כשרים.
- ש' 115—118. נפשם קרווצה מהחומר עכוו של ארmeta. ולפיכך הם קורצים ונוראים את שרים כרבנים מודומן ונפשוו שלנו (כלו של המשורר) קרווצה מעצם זו פניני, ועוד נם החזרות שאנו נהנים וחוצנים הם כפניניהם. רנבים — בן הנהן, ונש"ש: "ברכים". פנינה — מלחה זו ביחס לנפש נצאה נם ב"נתר מלכות". חרוזים—בכ"י חמר, והוספנו לפה העין והמשקל.
- ש' 119—122. ובו — בשיריו. ואחכש... בטמודים — עדחיב איוב מ', יג.
- ש' 123—124. ערייר לב ורעיון — כלו שאין שבלם מולד. טאנים-טאנים לשם, טראים מלחיב ירום ג', ס.
- ש' 129—130. ובינה וט'—דעתה והכמתה הוא מן החכימות הנפלאות ואינה אלאلاحו השכל וחירפים.
- ש' 131—132. יקרה היא ונשנה נם לנכבדי לנוּבי, עדחיב מש' ח', כד) תוכנה וכייש לנמלים הקטנים.
- ש' 134. טש מנים — מאילים שטנים; ואולי צ'ל: "טוקנים".
- ש' 139—146. מכאן ואילך עובר המשורר להחלת האיש שכחב את השיר לככונו ואומר: אם נתמעטו אנשי ההבונות ופסו מושוו האמונה, הלא טוב שנינתן אלהים אותו לנו לשערית ולפליטה נדולה, וכל דמליצה יסודה ברהיב חבק' נ' ג. הרי אמנים — עדחיב שה'ש ד', ח: "מראש אמנה... בטנות אריות, מהרדי נמרום", והבונה להחותמות האמונה. אמנים — כיה אצל בר', ובשאר הנוסחאות: "טעונים".
- ש' 151—152. הנה להה — בני לעם ישראל. ולסאון סאונים — עדחיב ישע' ט', ד, כלוי להריעיש ולהחריד את שוטפי לרשעה שוטפי דם נקי. ואצל בר' "הריע" תי, "הרני".
- ש' 155—156. צאן מנדרה באפטים-נדח ותווע באפטים ארץ, וחכונה: לתפותות הנולדה. כשטענים — לעשומם שמנים.

- ש' 160. הרגום צטאנונים — כלו' בהחטף נפשם עצמא עד למות.
- ש' 161—162. יד... אטונום — עדהיכ "ידי אמוני" שם' יז, יב. עלי רاش — חסר בכ"י והשלים שרדל עזהיכ עורה ב', סח ומ"א ז, לה.
- ש' 163—164. השיב את פורי הצען למסורת ולתודעה והושיב על מקומו את נחלי תורה מורשת מימי קדם. ובנילן ניא: "ולולי ראש מליצי התעודה אשר חוק ידי דת אל אטונום".
- ש' 166. נדוניים — כן הניה א"ס הכהן (עדהיכ "והי כל העם נדור") שב' יט, ס, כלו' יعلו' אלו' להשפט. וככ"י: "נדוניים".
- ש' 168. ויתיר האטוניים — יתר ופתח את החבלים ותקשרים, ועי' בהעתנתנו לשיר נט, 9—10.
- ש' 171—172. פתח חנוריה-עדהיכ "אל יתהלך חונר בטפתח" (מ"א כ', יא), כלו' הסיד החרב ממתני הנכורים חנורי החרב, וכן חלץ הלויזיה — פשט את הנשך מן החלוצים והמויזים; והכוונה שהוא חוק מכל נכורי התורה. וחדש בה ישנים — דברי תורה ישנים עשה חדשים.
- ש' 173—174. מנשכנותיה יסיד ובנה מבקרים (ומליצה זו מינדרת על הכהוב מא טו, לד, באביבם בכוו יסידה ובשנוב צעריו העיב דלחיה). ומסתריה נלה גדוילות והעצומות. ויסיד משלונכיה — כן תקנו עפ"י הכהוב הניל', וככ"י "וישר משנכחיה".
- ש' 175—176. משותותיה — כן הניה א"ס הכהן; כלו' מיסודותיה הוציא מקווי מים חיים, ובכ"י: "משותהיה", ושידיל הניה: "מצוחיה". עיניים — כן הנחנו ערדהכ': יפוץ מעניתיך" מש' ה', טז; ובכ"י: "ענינים".
- ש' 178. וחלק מחלקותיה לפנים — מחלקותיה שהו לה לפנים, או "לפנים" פירושו לאופנים וטעמים שונים. וסדרל הניה שלא לצורך: "לבנים".
- ש' 179—180. מבית זה עד הסוף כתוב בכ"י מן הצה, ורק חרוז זה ובית 191—192חותמים את השיר, ובליים אין כאן אלא השמטה מעתיק, שנוספה מן העדר. נשוי קד קד ונוי — ראשו זקור למעלה ומענק שחקים בנאותו, ואלו יאמר השחק להדרות אלו ינער בוocab בבנה.
- ש' 182. ועתה החסדים — כן הניה שרדל, ובכ"י: "יעטה בחסדים".
- ש' 184. ויווריישט — כן הניה שרדל, ובכ"י: "וירשה". לאחריתו-אולי ציל: "באחריתו".
- ש' 185—188. אבי הכל — אלהים. שבאים ודרנים — בר' י, ג.
- ש' 193—194. את איש כמוני יאהב, כי אני אישטע תהלחו בשידי המצללים כטעטונים ומפרטומים אותו בעולם. אשווה תהלחו — כן הניה שרדל, ובכ"י: "ашנה תהלותיך".
- ש' 195. ישירה — ישרו את תהלתו.

## מב.

- נדפס בהשפטות במ"ע R. Q. J. 1913 יולי מתוך כי שנמצא בנזיה, ונמצא בחשלמות בכיו פ"ב.
- שיר זה, כמו כמה שירים אחרים, נכתב גם הוא ע"י המשורר בהורותו, בהיותו בן טיז' שנה (כנראה מתוך שורה 20). וכנראה מתייחסו, ישתדל בו המשורר לחשיב אליו את לב ידידו הצעיר, בדברי תוכחה ופינס אחד.
- שרה 1. לאנוש יחיד בדורות — כוונת המשורר על עצמו, וכן הוא אומר בשיר הקודם, 5; ועוד כי הנך יחיד בדורך.
- שי 3—4. אשר התומם והיו שר לבשו — דלת החוץ הוה אף היא נמצאת בשיר הניל, 181. מבחרות — מנערין. ובחר, מבחרינו — לנעל.
- שי 5—6. כבוד לנו נдол ורב כחול (עדה"כ איוב ו, 5).
- שי 7—10. וכפיו וננו — עדה"כ גער כפו מתומן בשוחץ (ישע"י ליג, כלו) שהוא שונא בצע, ככל אנשי יקר ושם, ואינו משתח במתת נדיבים. ואולי היה ידידו זה, שאליו הדברים ערוכים, אחד הנדריכים שתחכו בו ונחרחק ממנו בשעת בעeo שלין. ככל אנשי יקר ושם — כן הנה ד"ז, ובכ"י: "בכל אנשי יקרו ושם". ואולם אפשר לישב גם על פי הנוסח "בכל". סתורנות — צפונות ועוצרות.
- שי 11—12. לך, האיש הפושק שפהים ושבתו מתחת לו וננו (עדה"כ מש' י"ג, נ) אני אומר. והמליה "שפתי" באח כאן בסמכות ת' נפרד לשח"ט, בדרך המשורר בכמה מקומות. ותקנו של דיז' בתרו זה הוא שלא לאזרך.
- שי 14. ועברה מעברות — עברו וטור מצוף ועם, והוא לניל, ובא עדה"כ שבב, י"ט, אם כי להוראה אחרת.
- שי 15—16. בית זה לך בחסר והשלמו בדלת: "כעמורה", עדה"כ הווש' י"א, ח, ובסוגר "מצחות", עדה"כ ירמ' מ"ה, מא.
- שי 18. כמכירה וננו — כמכירה שהיתה עקרה בשנות נעוריה.
- שי 19—22. ואעפ"י שאנו צער לימי, בן שש עשרה, בכיו נדל נתבי טעבים. כוונת הרו 21 נעלמה מתנו, ואולי יש כאן איזו השמטה.
- שי 23—24. גם בית זה מגומגם, והכונה, כנראה, שכל חכם לב וכל נפש מבקשת נדולות ונשגבות תחברך ברכיו של המשורר.
- שי 33—31. חרוזים אלו לקויים, ונוטחתם שכסי פ"ב לא הנעה לידינו.
- שי 41—50. אל תחש לזה شبורי קשורות חרותת לך, יعن אושׁוב ואקשב העתרות — כלו, קיבל פינס ואו אופטא בדבריו את מכאבך ואושׁוב לכטוב לך שורי תחל ושבת.
- שי 56. יהיו בלשון וננו — וכן הוא אומר בשיר הקודם, 195—196: "ישורת מהי מושר ויוננו בצדוקות ימים ושנים".

שי 59—60. וחברתי בך אלה – דברי אלה. ולדעת די יש לנקר אלה, והכוונה על דברי התוכחות, ולפיו ימלט הבית מהכלה מלה „אללה“ בדרלה ובסונגו. באלה ההדורות – באלה החורות היפות והנהדרים.

שי 61—62. איש מלחמות צורך להיות אוור בנבורה.

שי 63—64. בלבד אלה – בלבד שידי אלה. אחרות – שירות אהרות.

שי 66. אחרי „הלא“ חסירה מלאה של ב' חנויות, ואולי ציל „תוקיר“ או „חכין“.

שי 67—68. שכט – כן השלים די. מלבקן עדירות – נעדרות וחסרות מלבקן.

והנקוד מלבקן לשח"ט, ואולי ציל: „מלבקן נעדרות“.

שי 69—70. ישכילד... פטור – כן השלים די.

### מן.

נדפס ע"י בר' במאנשטייר 1911 חוי 2/1. ומעניינו נראה שנשלח ע"י המשורר לאחד מידיו בהשיבו אליו ספר שאל, שהרנו את המשורר בתכננו הנרווא או בדעתו הנפכדות.

שרה 7—9. נתחו – כן חנחנו. ובכ"י: „נתתיו. זומותי – וחשבתי,

שי 12. ولو היה אלה ונוי – מוסב על אותו הספר.

שי 15—16. אין זאת כייא סבלן וארק אפים אני שלא קראתי בחרות אף, בחרות – ניא: „בחמת“.

שי 17—18. לחת עון רב – לṭפֶל בספרים נאלה, והוא ערה"כ תחל' ס"ט, כת, ועון"ת, „עון“ לשח"ט. ואם הוא מנשוא ונוי – אף אם עון נדול מנשוא סלחתי לך הפעם.

שי 26. תכחש בו ונוי – ערה"כ איוב ח', יח.

### מה.

נדפס בשיש ע' 7, ליש–53 ועי' נ–128 הע' 45.

ולדעת נ' הכוונה בא שיר זה בתרור מענה לאיש שחתפהар על רשביג בשינוי הארכונים ולא ידע להזכיר כערכם את שיריו הקצרים והעמוקים של רשביג.

שרה 1—6. הסתהי, הוא סוף התורף, ישלם נדרו ויקים הבטהחו לחכלה העטקים. יצאת לפנות מקומו לאביב ולקיין הבאים תחתוי, כמשפטו תמיד; ויום הקץ כבר יושב ליד התורף

בפתח השער ומצפה שיבואו הירקות (והציר שאלל מעלי שהיה יושב ומצפה ליד הדרך לביאת המבשר ממערכות המלחמה) לבשו את בשורת האביב הנעימה שלילה האדרמה את ציציה ופרחיה הראשוניים בעלי עוצם (להופך מן הכתוב "בעצב תלדי בנימ" בר' נ', טז) והعبים הדניוקו: בנסמי האביב את ילדיה. ישם — כן הגיה נ', ובש"ש: "ישלים". ליד — כן הגיה דניל עדהיכן: "על יד דרך מצפה", ש"א ד', י"ג, ובש"ש: "לימים". יבו אוחו — כן הגיה הניל, ובש"ש: "יבואהו". הירקם — כן הגיה בר', ובש"ש: "הברקים". ילדיה מנקיים — כן הגיה נ'. ובש"ש: "ילדיו המנקים".

שי 7—8. התבָּל הורחת באור האביב נראח כצחקה, ולחייה, כלוי פni האדמה, שהיו קשים וחוקים בחורף מפני הקרה, כמראה לחץ הועף, נתרכנו עתה מפני החום והאור כלחיי הצחקה. ורכו... היו — כן הגיה נ', ובש"ש: "ורכו... המה".

שי 9—10. וערוגות השודות והננים (לפ"ד נ' צ"ל: "ערבות") התעטפו בכתנות אור ושני, כלוי צמחים לבנים ואדומים מעשה משכצת, שעבי השחקים, עיי הנשימים, שבצום. כתנות חור — כן הוא אצל בר', ובש"ש: "כתנות אור", ברמו לאגדת הידועה. שבצום — כן הגיה נ', וכן נמצא בכלי שבמאנסייר, ובש"ש: "שחקים".

שי 11—12. ומראיהם של העורונות ברוב צבעי פריחון צהוב כמראה כתם פז ונבדין בבני אבני ברקתו. ויהיה אם כן "ברקים" רבים מן "ברקתו", ומעין מליצה זו נמצא בשיר ה', 55; ידמו בגביהם לברקתו ופוז. ומראייהן — כן הגיה נ' ובש"ש: "ומראיהם". ובר' סרט את החזריות ותקן: "ונביהם בניי הכתמים, ומראיהם כמראה הביקום", כראתה, על סמך ייחו א' יד, ולא נדע מה היקיון לך. ואולימצא כן בכ".

שי 13—18. וכל מיני הצפרים באים ועומדים להתחדר ולהתגאות בפני יונים על אפיקי מים, ובשעה שהם מטחים ראשיהם ומנתרים הרואה ידמה כאלו פעםיהם נתונות באוקים, ובזרוח עליהם אור המשמש נזחמת מתרנסת ונראים כאלו ערדים ענקיים בצוරיהם. יוני — כן הוא אצל בר' לננון: ובש"ש: יוסף. ראשם לקפן — כן הגיה נ' ובש"ש: "ראשון לקנן". שי 19—20. ציר יטעת האביב ואורו שער כאן, אינם אלא פתייה לעצם השיר, וכאן הוא המ עבר: אמרו אתה איש, התובל לכוסות אור שמש האביב כי יורת, ואם כה אתה להשפילשמי מרים, כן קצורה ירדך להשפיל את מעלה. אתה — כן הגהנו, ובש"ש: "אתה". להשפיל — כן הגיה נ', ובש"ש: "להפליל".

שי 21—22. הלא די לך שתעיין גנדי ותעשה לך כמו מלע, ולא עוד, אלא ששם אותה ננקיק, והלשון מגונמת, ואולי ציל "עד שמתו", עין ציר דומה להה בשיר ליד, 15—16: "אשר לו שם ביום החום שעליו למול מלע עדי יפתח נקייו".

ש' 23—24. זאיכָה חַבְקֵשׁ עַלִי וְעַל שִׂירֵי דָבְרֵי תֹוֹאָה, וְלֹא עַד אֶלָא שְׁדָבְרֵי הַתֹּוֹאָה דְלִיטָס וּרְקִים. דְלִיטָס — כֵן הַנָּהָנוּ, וּכְשִׁישׁ : (כלים), וְנִמְיהָ : (דקיטים).

ש' 25—26. זֶמְנָנִי וְנוֹי — כָּלִי בִּיטָי גַּעֲרוּ נְדוּלָה הִיה כְּחֵי בְשִׁיר וּמְנֻעַי הִיוּ אַפְּקִי נְהֹשָׁה (עדח' אַיּוֹב מ' א, ז) וְאִישׁ לֹא יִכְלֶל לְהַלְחָם בֵּינוֹ וּלְעַבְדֵד בְּפָנָיו. וְכֵל הַבַּיִת הַזֶּה לִיפְיוֹ מָבוֹא לְזֹונְטָא בְּשָׁם רַשְׁכִּין בְּסֶפֶרְיוֹ הָעָרָבִי שֶׁל רַמְכַּבָּי.

ש' 27—28. וּסְטוּי אֲבִירִים וּקְלִי רַגֵּל לְחוֹץ נִמְמָה בְּסֶלְעִים (עדח' ע' ו, י' וּמַעְלִים אַכְקָע עַד לְשָׁמִים, וְכֵל וְמַשֵּׁל לְרַוב כָּהוּ בְשִׁירָה.

ש' 29—34. שְׁלַשְׁת הַבְּנִים הָאָלָה אֵין כוֹוֹנָתָם בְּרוֹרָה. וְנוֹי אַחֲרֵי שְׁהָנָה בֵּית 29—30 והַעֲמִידָו עַל נְסָחָה וְהַשְּׁבָטִים אַצְלָנוּ (כְּשִׁישׁ : "תְּבָור מַעַט וּרְבָב... מַתּוֹקִים") מְפָרֵשׁ כֵּךְ : אַיךְ אַתָּה מַקְלֵל בָּעָרְכָם שֶׁל דָבְרֵי שִׁירָה מַעֲטִים וּקְצָרִים אֶבְלִי יִפְּשָׁם וּנְשָׁנָנִים וְהֵם נְרָאִים בְּעִינֵךְ פְּהָתוֹתִים מְדָבְרֵי שִׁירָה אַרְוֹפִים מְרוֹנוֹי דְבָרִים וּפְנוּמִי צָרוֹה וּחֲוֹכָן, וְהַרְיָה אַתָּה כִּמְקִרְבֵּב עַל מְנוֹחָה אֶלְחִיטָם נְתוֹק וּכְתוֹת, כָּלִי בְּעָלִי מְוֹתִים (עדח' יוֹק' כ"ב, כד) : הַלָּא הַקְּטָנוֹת מַצְטָרוֹתִים לְחַשְׁבּוֹן נְדוּלָה, כַּטְוָה שְׁהָנִים מַצְטָרוֹתִים טָן הַחֲדָשִׁים וּדְרָמִים מִן הַחְלָקִים, וְאַתָּה נְחַשֵּׁב בְּעִינֵךְ כִּרְאָשָׁן שִׁירָה לְבָנָות עַלְיךָ לְדִילּוֹת מִלְבָא אֲנוֹשָׁם מִים עַמּוֹקִים וּלְחוֹקֵר דָבָר לְפִי אִיכְתוֹ וּלְאַלְפִי כְּמוֹתָיו. אֶבְלִי פִּירְשׁ וְהַרְיָה בְּעִינֵינוֹ דְחוּק. וְאוֹלֵי יִשְׁלַחְנָה : "וְאַיךְ תְּבָחר טַעַט מַרְבֵּ", כָּלִי אַיךְ תְּכַכֵּר דָבָר פְּהָחוֹת עַל דָבָר נְדוּלָה וּיְקָרָה, וְהַמְשֹׁורֵר בְּנוֹאֵי רַמְנוּ בּוּהָה עַל אַיוֹה עַנְיָן שָׁאֵי אָפְשָׁר לְנוּ לְעַמּוֹד עַלְיוֹ עַתָּה. וְאוֹלֵי הִיָּה כְּמַלְעִיצָה חִידָה נִמְמָה בְּעִינֵי הָאִישׁ שָׁאֵלֵי עַרְקָא אֶת הַדְּבָרִים ; וְעַל וְהַרְמָנוּ בְּבֵית הַאַחֲרָון : "וְאַתָּה בְּרָאֵשָׁן" וְנוֹי — כָּלִי אַם הַכִּס אַתָּה, דְלָה מִלְבָא אֲנוֹשָׁם וְנוֹי (עדח' מש' כ, כ) וּוְעַלְיךָ לְהַבִּין אֶת הַרְמָנוּ שְׁבָדְרֵי וּלְרַדְתָּ לְסֹוף דָעָה.

### מה.

נדפס בְּשִׁישׁ ע' 36, וּרְשׁוּם עַל גְּבוּוֹ : מְדָבָר עַל נְפָשָׁוֹ, אֶבְלִי אֵין בְּרִשְׁימָה זוֹ, כַּטְוָה בְּרֵבָה הַדְּרִישָׁוֹת בְּשִׁשׁ. שָׁוָם מַטְשָׁה. וּכְנָרָא מִתְכוּן הַשִּׁיר הָוָא מִכְחָבָב מַלְעִיצָה שְׁשָׁלָה הַמְשֹׁורֵר לְאַחֲרֵי מִן הַגְּדוֹלָהִים בְּנֵי דָרוֹו (ר' שְׁמָוֹאֵל הַגְּנִינִי ? רַבְנוּ נְסִימָה רְבוֹא ?) בְּיוֹדֵי אֲנָשִׁים שְׁהָלָכוּ לְבִתְהַדְרוֹשׁוֹ שֶׁל הַנְּהֹול לְעַמּוֹד לְפָנָיו וּלְקַחַת צָרוֹה מִפְּגַי. וְהַוָּא מִתְחִיל בְּתַלְוָה עַל סְכָלוֹת הַזָּמָן וּחְשָׁנָת הַדָּרָוָה וּמִטְיָה בְּשָׁבָח הַחַכָּם שֶׁהָוָא הַמְאֹור הַגְּדוֹלָה לְבַנֵּי דָרוֹו.

שָׁוָהָה 1—2. זֶמְנִי (מהשכבות) נְבוּכִים בְּהָר הַסְּכָלוֹת, כָּלִי בְּהַבְּלִי הַזָּמָן וּהַדְּרִיכִים יְרַטּוּ (עדח' בָמ' כ"ב, ל' בָפְ) וּוְחַעֲקָמוּ נְנד עַיִן וְאַנְיַתְהָוָה וְאַכְבֵד דָרָךְ. בְּהָר—כֵן הַנָּהָנוּ, וּבְש' ש' : (הר').

ש' 4. וְלַבְּיִ. יְהַלּוֹךְ וְנוֹי — עדח' בָ' יְשֻׁע' נ' י. כָּלִי לְכִי חַשְׁקָה מְפַנְעָי הַזָּמָן.

- ש' 5—6. בראש הסונר חסירה מלאה; והשלטנו: «ובני לפי העניין». והכוונה: מה יתרון לי בדריכי בנפשי עז (עדת'ב שופט' ה), כי ללחם עם בני הימים ופנוי הומן אם וטמי ו שאיפותיו דרכים ורמותם בחמת הרים.
- ש' 7—8. לבבי נטה על חמודות התבבל כחנן על כלתו, אבל שדייה מעוכבים (מל'ה'ב יה' כ'ג, ס' ביד זרים; כלוי המודעות התבבל נתנות לרים ולוי אין חלק בהן).
- ש' 10. לבות הספרדים — לבות אנשי הפהנות.
- ש' 11—12. וטאו דמי ונוי — מעולם נשפכים דמי נוער ביד פנוי הומן.
- ש' 13—14. ואם צמא אני והותה למי הכמה הנה יטי משוכנים בעבות עטל (עדת'ב יש' ה, יה').
- ש' 15—16. וטדם לבבו ונוי — כלוי דמעותיו מחלות ברם.
- ש' 18. מעוכבים — תקועים, עיר וחניתו מעוכה בארץ, שיא כ'ג, ג.
- ש' 19—20. רעיוןינו מעוררים אותו לשאוף על ולא יתנו לו מנוח, ואולם מוכרים הם ללבת הלהק ובכח בנאות הצרות והמצוקות.
- ש' 21—22. ייעץ לעזרה במצויקו ואולם הם מסכנים וסונרים בדליך אף (עדת'ב איוב ליה, ח) את ימי מזמת הרעינוים, הסוערים ומחריצים לצאת ולהתפשט מסביבו. והכוונה, שפנוי הומן מנחים מכשולים על דרך שאיפותיו הנדריות והוא אף לשוא ייעז להתגבר עליהם.
- ש' 23—24. הוא מעפיר לעלות אל הר הבונה אולם טפני הטעונים רגליו חשות ומנעות מנטחות אל ההר ההוא.
- ש' 25—26. ומיו זה יוביל יורדי בור בכני דורי השקוועים בחלאת הומן אל מבצר החכמה (עדת'ב תה'ל' ק'ח, יא), וכי יביא הלכיהם ר' מן (הילך), שיב' י'ב, ד) ונורדים אל בית עשרי הבחנה.
- ש' 27—28. והם הלא קטנים וחלשים ויראים אפילו מפני ילדים קטנים נילם (עדת'ב דן, א, ס) וכל שכן שלא יתיצבו לפני מלכים. ומילדיהם — בן הגנהו, ובש'ש: «טולדיטים».
- ש' 29—30. בנתוט אהלי הבון, עמודים ערוכים על ימינם לשטנות גונשי הסכלות; כלוי לא להם, הנתוטים תחת שלטונו הסכלות, להקים את אהלי הבחנה. סבלות — בן הגנהו, ובש'ש: «סבלו».
- ש' 31—32. יריעותם החשובות וקצרות מהותן על אהלי הבון, ואיך יוכל להאריך את מיתריהם? (עדת'ב יש' נ'ה, ב). יריעותם — בן הגנהו, ובש'ש: «יריעותם».
- ש' 34. וסתלייהם... נסוכיים — עדת'ב יש' מ'ה, ז.
- ש' 35—38. אבל אני אדרם ואריצם עז בית אלהים אמת (עדת'ב תה'ל' ט'ב, ט) ואורה אותם ללבת בדרך האמת וכמטרמי ההלכים כלוי נתיבות החכמה (עדת'ב איוב כ'ט, ז), אותן ההלכים שנוסדו על קי אמונה ונוי. ואולי כונתו בסלת «הלכיות להלכות, וכן עוכר הטעור לתחלת האיש הנדרל בחורה וחכמה», שלכברדו שר את השיר.

- ש' 39—40. שמה למוטי הנויות האלה ינדו בהמון (או ידנו ויתאו ללבך) להעות (בחקי אל), ומקצתם, כלוי מכל פנות העולם, יהיו נחלים ונוהרים לנוה החורה והתעודה. ויהמון — כן הניה בר', ובש"ש: "יהמון".
- ש' 41—42. לאור עולם — הוא אנדרל הניל. אטוניה — אמוני תורה והתעדות.
- ש' 43—44. חכמה — כן הגנה, ובש"ש: "כחתה". יריד חניכיו — עדחיב בר' ייד, יד.
- ש' 46. הרוכים — עדחיב איוב מ', ל.
- ש' 51. יהלו לך — הכל מיחלים לך.
- ש' 53—54. בית זה לך כחפר. ובר' השלום: "בן עמרם", עדחיב רות ב' טין.
- ש' 55—57. ובין העומדים ונוי — עדחיב זכי נוי, ג'. בנשוך נחשין ונוי — עדחיב במ' ביאת. בנשוך — ת', בנשוך לשחים. נחש — כן תקן בר' לשחים, ובש"ש: "נחש".
- ש' 60. כאש קוצים רעוכים — עדחיב תhalb' קייח, יב.

## מן.

נדפס בשיש ע' 48.

שיר זה, הטויח במיינ ובמשקלו וחרוויג, כתוב לכבודו של שר ונדייב אחד, שהיה אף הוא, כנראה, חכם ומשורר. ואולי הוא הנביר ר' יעקב, ורמו לוה בש' 11—12 שאופר שם: "איש חם... מאכיד", ושניהם נאמרו אצל יעקב אבינו. שורה 1. ספרך — כן הנהנו עמי אותו הרוחו שנשנה לבסוף. ובש"ש: "רביך" ויהה שוא נוע מיוtheta.

ש' 2—3. לבני, סחח בית הנן וסוב וקה משם מרד ונדר ונוי, כלוי את מיטב הבשיטים לעשות מהם מטעמי שיר. ונדר — כן תקן רדייל לשחים, ובש"ש: "נד". טרפ — תלאש, מל' עליה זיה טרפ (בר' ח', יא).

ש' 4. בתוף — כן תקן רדייל, ובש"ש: "בתוף", יعروף אורך — יعروף טל אורך.

ש' 5—6. ומנת זכום ונוי — מל' "מנת חלקו וכוסו" (תחלה טין, ה), כלוי בחבר למנת כוסך וחלקו את הדוד ותשיש עמו ברוטיס טל שירך. ברוטס — כן הנהנו, ובש"ש: "בכום" (פעם שלישית נביה זה), ואולי צ'ל: "משוש".

ש' 7. דרווש — כן גניה דוקס בהערה, והוא משער עוד שאולי צ'ל: "ירוש", ובכוי: "ברוש". נדוש — כן תקן רדייל, ובש"ש: "ווש". ניל תחרש — כלוי אתה (לבני) תמלא רחשי ניל. ואולי יש להנאה "גון ורוש" כנטח האכין, והוא פירוש "חרוש" צל' חriseת שדה. כלוי אה הינן וחרוש תחרוש ותפקיד ניל, עדחיב צוין שדה אחרש" (ירט' ביא, יח).

- ש' 8. חיה בעץ ברוש רענן ומצל לראש השר שהוא מורה. מורה – בן הñana, ובש"ש: "מטרך".
- ש' 9–10. ענה שיר ורנה והנה במנהנת התבונה, כלו' התהבר לאנשי בינה מהברון ותלמידיו של השר וכן מהחכמתה שמאירה את פני יוריך השר ובן החורים עדרהיכ "חכמת אדם תair פניו" קהל', ח' א). קנה – בשיש ספרה מלאה זו והשלמה עפי' החווים והמשכלה עדרהיכ מש' ד', ה).
- ש' 12. מאביר צורך – מלאחים. מאביר – בן הגיה דוקס בהערה, ובכ"י: "מעביר".
- ש' 13–14. על שטו ונוי – געם הodo קשור תמייד בשמה גטו – בן הñana, ובש"ש: "טעמו". ואולי יש להניא את המלה "טעמו", וזהו פירושו טלי "טעם זקנים", כלו' עגנה וחכמה. זה וגוי – בן הñana, ובש"ש: "קח". ובר' בפירושו לשורי ריה (ע' 178) מביא את הבית בנוסחה זה: "כי על שמו הוד טעםתו יוי געטמ, צוק טעמו" וכו'.
- ש' 15–16. נקי ובר – נקי כפים ובר לבב. לו מאמר וגוי – כלו' מاطרי החכמתו ושירותו הם ראש לכל יקר, והוא צין ושר הדור.
- ש' 17–18. "ניל" הראשון מלשון חיל וחדרה (ומלשון זו פרשו הקדמוניים את הכתוב "וכMRIו עליו יילו") ו"ניל" השני מלשון נילה ושםחה, כלו' הופך חדרה לשמה ושותן. כנסיל על הניל וגו' – ככוכב הכתיל במלל הרקיע יניה אוור על נחיב השירה של לב המשורר, שאליו פונה האשור בלבו נוכח בכל השור.
- ש' 20. הוא בזמן שומרך – הוא לך למחסת ולשומר מפגעיהם.
- ש' 21. כשהוא דובב בניבו דבריו כאש ויצית בשביב אישו את צרי סביב. יצית – בן הñana, ובש"ש: "יציק".
- ש' 22. לו רביה, כלו' ברק עדרהיכ ונבראים רב, תחל' י"ח, טו; וכנראת פ"י המשורר בר נס את המלה "רבאים" במקרא).
- ש' 24. סתרך – סתר הלב. ובש"ש: "סדרין".
- ש' 26. בו בחורי – בחר בוג, ולג' מוסב על הנפש. יך בחורי ערך – כלו' הוא שאמת ארי לו ילחם לך ויכח בחורי אף את עיך (אייבן).
- ש' 27–28. בל' סולם יעלה ל"חל", כלו' במלל הרקיע, ומלו' כחלי כתם ועדי פה, והם לך, לבני, ככל תחבעת לרפא את שברך. כלו' – בכ"י: "ניל", ובש"ש, כנראה בטעות הדפוס, "בל'".
- ש' 29. הוא לכד עמד בסוד החכמתה העלומה וחותוריה.
- ש' 30. עותה וגוי – כלו' עותה אוור כלבוש וטמנו אוריך, ואולי יש לךך "אוריך" והכוונה, שהוא עותה את האורים וותמים כלבושים להאריך את עיניך בעצותו. עתה כטד – בן הñana עפי' החרה ועדיהיכ תחל' ק"ד, ב. ובש"ש: "כמי".

ש' 31—34. א/or שחרו ונ/or א/or השחר נאצל ובא מתאר פנ' השר, והוד הלכנה מצחחו וננהו, ומזהר פנ' השר ינה נם זהר שלך, של לב המשורר. ענו של ונ/or — כל/or אפנמ ענו הוא ושפֶל רוח אובל בחכמתו ומליצתו עליה לנלני טרומות ומחנשא נם על שורין. ש' 35—38. דעתה יהו ונ/or טו יחות דעה ושוקל את דבריו בקז' ובפסל נואלי הכוונה למשכַל השיר), וירוה בשכלו את גן התבוננה. עיניו סנור וו/or — סנור עינוי (כל/or עפטעי עינוי) הנה בעין חור ווינה (עדח' כה"ש ה', יס) ובכל עת יוציא מאופל לא/or את סנור זהב, מליהכ איזוב כ"ת, טוי ההדים. אופל לא/or — כן הנגנה עדח' איזוב ל', כו; ובש"ש: "עופל כחורי". ש' 39—41. לדת ונ/or לבו בקז' לדת אל ואין בו תוק ומרטה, ומצא חן בעין כוראך כמה בן למיד בשעתו (עדח' בר' ו', ח). ניל נאנח — הוא ניל לכל איש נאנח.

### מו.

נדפס בשיש ע' 53.

ש' 4—8. אנתנה ונ/or — אchan את לבו להזות קרבן תמוד על מוכח לבבו. ואיך ונ/or — נס מקנאו יודו בחכמתו על ברחם, כי יראו את צמידו על ימין הכמה, שהוא כארומו (עדח' ב' בר' כ"ה, ל).

### מח.

נדפס ע' ריש' ב"המגיד" חיל"ד נ' 16 וגם במחברת הרד"ק על רשבין ושם נחתפיש. לדעת רד'יך שיר זה הוא תשובה המשורר לידיו, שפנה אליו בשאלת היצירה. ש' 2—12. וטדרו — נ'א: "עם מארו". להבין ונ/or — כל/or פעולות היוצר בכיראה איך היא. אטרו — נ'א: "יאמרו". סוד היהות כל — סודה ויסודה של היהות הכל, והוא החומר הנצחי לרעת רשב'ג, בא מידו של כל', הוא היוצר, ש' הכל (הבריאה כל'ה) בידו כל/or שהוא מקייף לכל וממלא את הכל. ותשובה זו מתאמת להשקתתו הפלסומית של רשב'ג בספריו "מקור חיים". והוא נכסף ונ/or — החומר הקדמון הזה, הנקרא ב"מקור חיים" יסוד, שאינו "יש" ממש אלא "כמו יש", נכסף ומתאותה להזרונו לצורה ושהיצור יישמוו ל"יש" מושך, ותאותה זו של החומר לקבלה צורתו נדולה ממדר כתחות החושך לדורו, והוא לדעת הקדמוניים סבת התנועה הנצחית בכיראה: בית 11—12 מובא ע' הראב' בספר "האמונה הרתמי" ע' 61, וגם ע' מחברים קדמוניים אחרים.

ש' 13—16. ואולי זה ונ/or — כל/or כופת חמידי וזה של הבריאה ליוצרה טיעד על כבונו ושלמותו ואולי זה מתכוונו הנכויות. אמרם: "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראשתו יCREATE ALSO USE IT YOURSELF" (ישע' מג, ז), שלדעך קדמוני המקובלים מראות בכתוב זה כל מדנות ההויה: אצלות, בריאה, יצירה ועשה. ואתה תנח ונ/or — כל/or את השאר חביב מדעתך לאחר העין ווחקירה. תנח — כן בגיה רשי, ובכ"י: "קנחו".

נדפס בש"ש ע' 55 ועי' נ'-138 הע' 66.  
ענין השיר: רברוי אהבה ונגעועים, שבאו בתרו תשובה לירדו (לריש הנגיד?) על אנרגת  
שלום שקיבלו מזנו ע"י שליח, אחרי פרידה ממושכת, והתשובה כחובה בסוגנו דברי אהבה  
בן חזק וחושקה, והטשורו מביע בה את שמחתו על התחרשות ברית האהבה.  
שרה 2. נחפו וטרצה – הוא מטהר לדרכו ומאין כי, וטבר אלי בשםך דברי  
רצון וחניתה.

ש' 3. עד – שלל (בד' מ"ט, כה).

ש' 5. באתי אל נחל העדנים של אהבת יריד, אשר יצאה עד הזרואר (עדיה ישב  
ל', כה) והראש, כלוי שטבלתי בו בכל אבריו.

ש' 7. וארדת צוף ונוי – הכוונה לנשיקות אהבה.

ש' 8. כלוי מי יתן והצופה השומר עליו, שלא יגע לך איש (כנהוג אצל נדיביו עם  
שמפקודים שומרים על בנותיהם), היא נרדם ווותחיי (כלוי עני), מלחה "וחשבו הראות קhalb  
יב', כי יעצם מלחה" "עוזה עינוי" מש' טז, ל) וווגר, ולא יפיענו מלעתלים יהרו באחבים.

ש' 9. בעת יפיצה פיו ובעת יניב ניב שפטים דבריו كانوا משוכצים אבני שותם.

ש' 10. בעת ירצה – בשעת רצון וחדר.

ש' 11. יפיצה – יפירה ויציל, מל' "הפיצה את דורו, תhalb' קמיך, ג".

ש' 12. הדר פניו ואורו יקуни כאור שמש בעצתה. בעת – בן הניה נ' בשם ניב ואיד/  
ובשייש: "באורי", ואולי יש לקיים נסח זה בחזראת נשים, והכוונה שאור פני ירידו ורצונו אחרי  
היום הוא כאור המשמש הורה ובוקע מתחם הנשים.

.ג.

נדפס בנו'א ע' 22, בש"ש-53 ואצל נ'-138 הע' 65.

השיר הקצר הזה נכתב, לדעת נ' הנקונה, לריש הנגיד.

שרה 1–10. תאר פינ' בהדרו ויפוי ובשתותיו שונים נראת כמעשה ידי אמן גדול  
כחירם, אבי כל החכמים האמנים, ששלה אחריו אביך שלמה המלך (מ"א ו', גה, יה, וקורא לו  
אבי, על שם שכתב ר"ש "בן משלוי ובן קhalbתי", וחשב לבנו לחכמה ונם לנדרלה ולשרתו)  
לעשות כל מלאכת בית אלhim ותוכנה המכבר על האשמות, וכאלו שם יערך אל וחירות  
בחכמו רקסך מעשה רקמתה, ובעשהתו על העמוד את שפת הים, שנאמר בו "ושפטו כמעשה

שפה כוס פרח שושן' (שם ז', כט) או עשה נס את שפטיך הניעימות. יצרך - כי בינהו  
ונישש: "יצרך". יס - בן הניה כי לשחתם, ובישי: "חימ".

### .נא.

נדפס אצלנו ע' 139, ולדעתו נס שר והוא נכתב לריש הנגיד, לרצותו בשעת  
כעמו על המשורר.

שרה 1—4. האם צבי הדור, כלוי מוחמד לבני הנהרה, אשר אהבתו וחשקי אליו בוערים  
בלבי באש קשה משאול,— האם הוא יעמוד בעופיו עלי ויתפרק וחשחה ומן רב מדברי ידידות  
ולא יסיר את החטינא הכבושה בלכו נגיד, יתנאה עלי, החושק נג' במושה (טליה) על איש  
רש ודיל, בשעה שללעותיו של החושק בוערות כמקדי אש ולכו באמצעות עולה בלהב  
כאנָה וכקרבן.

ש' 5—6. צבי תפארתי, אשר ניב שפטינו בעת ינוב ובעת ירשה (מל' רשותן) או "ארשת"  
כהשפתה האלְּגָ'ן כלוי בין שהוא מדבר בנחת ובין כמצווה וככנית, דבריו יפלו על לבו כטו  
מטר ונוי—עזה חפצי ומשאלתי והשיכבה אליו את לבך והסר את עצך מעלה, ובשער זה אלהים  
ישמך ונוי. ואילו צבי נספהך אל ניגן, ופירושו: חפארת דבריו ונעם שיחון.

### .\_nb.

נדפס בשיש' ע' 52 ועי' נ' 138 הע' 67.

שרה 1. לדעת ג' הביע המשורר בשיר קזר וזה את שמהתו לריש הנגיד על פקדו אותו  
לשלום ע"י שליח, והדברו "לך שלום" הוא מקריאת השליה, שהוחר עלי המשורר; כלוי לך  
שלום, קרא לי שליחך אשר זומן, ר"ל המזוחה. יותר נכוון לפרש, שהדברו "לך שלום" וא  
פתחה של ברכה של המשורר לדירוג וכן הוא נס בשיר "לך שלום חדל ממני", וכמו כן  
הוא ממש בשיר "חבורך מבלי קזה", שהביחת הרעיון הוא ברכה, ואחריו בא הבית השני  
שפתחה נס הוא "קראני שלוחך". ואין להבריע אם הבונה על שליח ממש או על  
מייחד שלחה לו אהנה, ודבורי שבת וחבת בהפלגה שורית ובצורות דמיוניות ככל' אנהות  
ירידיהם אף הוא ממנה: משוריין ספוד.

ש' 2. אשר נשך לשושנים ונוי — כלוי שפטותיו האדומות נשכו שפטידושנים  
ואדמו כוכבי תימן (טליה' איבט ט, ט), שהשאילו אלה לאלה מדיטותם. וכן אמר ריש  
הנגיד בשירו "עליכ כל אישך": "ונונה בחדר תימן".

ש' 3. ומראה לחו הצעה עם אדריכות השוונות שעליה כمراה ההור, שהוא לבן, בתוך הארמן האדום מלחה' אסתה א', ו. לחיו - בן הנגה נ, ובשים: "לחוי". ש' 4. ולו נמצא זה בחוץ המדבר והוא יוצאים לקסם בפניהם העוזים והאדומים את המן, שנאמר בו: "והוא כורע נר לבן ועינו בעין הבדלה" כמו יא, ו. לקחו - כה' בשיש, ואולי ציל: "לקטו".

## גג.

נדפס בש"ש ע' 62.

ענין השיר: עזה והדרכה לירידתו בדרכיו השיר ותוכנות הטליצה המשוכחת. שורה 4. מאם במין השפל של השיר והתפשט ברוחבה בחדריו העליונים; כלו' בחר במין המעליה שבשיר.

ש' 5. דבזר עלי אפנינו - מלחה' מש' כה', יא.

ש' 6-7. יהיו לבנו - מוסב למטה, כלו' לבנו ואוננו יהיו נתויים וקשובים להבין את מליצתי בשיריו חול ובשיריו חפה ותחנונים, כדי למלוד מותכם.

ש' 8-10. שיורי דמה למלך על כל השירים והוא יהא מודע על פניך כרנל, כלו' לנם ומופת, ואו כל משורר יבית לך וישא אליך עיניה ויאמרו: הן מרים ונעלת איש זה על כלנו וממי יאחו בסנסני (עדחה' "אהוה בסנסני", שה' ש' 2, ט).

## גד.

נדפס בש"ש ע' 51 ועי' נ-123 הע' 37.

שורה 1. הלא נפשי וו' - כלו' נכון אני לחת את נפשי כפרו של זה, שאורו כאור המשמש כחרם מל' "האומר לחוט", איבט, 5, הוא היין, המזהיר וה מבחיק בנביע. ודמיין היין לאור האש או המשמש מצוי בשיריו הכהדרים. וכן אמר רמב"ע על היין בשירו: "אש קדו' אורי", ואולי מוסב על היריד.

ש' 2. קראני בחולק פיו-לזרע נ' הכוונה לירידתו שהומנו למשתה היין. ואסר קרם - כלו' חכש את שבר לבנק, שהיין רופא לשברוי לב, וכבר השתמש במלה "קרם" להזראת נפילה ושבירה בשיר ע'א, 85: "יוקים הרים", ואולי יש להניה "ואור" ת' "ואסור". ש' 3. והיין כשהוא ניזק חומס ומתחטל בפי הבקבוק נצפועני הגלגל בפי פרט.

ש' 4. היה בן נו"י – האפשר לשימוש את השם, הוא הין, בתוך כל' חס; כל' האם אני הרוצין והונדכה כחומר הנשבר, או שיבש כחומר כה, אך לבני אחורי הין שהוא שימוש – תלמיד בשוא לשאות, והרבבה נמה:

ש' 5–6. ולא ידע לבני שהין בכחו להרים כל יוננותין השוכנים בו לבטה וברחבה ממשכב עוג מלך הבין עלUrשו, ותפס לשון זה לתאוד רוב גורלם ועצם של יוננותין. יש בכו – בן הנינה נ', ובצ"ש: "ישבב".

### ג".

נדפס ע"י בר' במאנש'ר 1911 חוב' 1/2 והסר בראשו ובאמצעו, והרבבה הרווחים לכו בעובשים, ואין לעמוד מתחכו על עניינו.

שרה 1. ובן – בן הנינה, ובכ"ז: "ובין".

ש' 4–6. נודעו – בן השלמאנ צעיף – בן הנינה בר' עפ"י הבית הבא, ובכ"ז: "סעפי". בטו עטו – בן השלמונו.

ש' 8. לבש – בן השלטנו.

ש' 11. זירא – אולץ'ל: "זירח", בטו שאומר המשורר בשיר ט', 19: "וננה מטך אובי". כאור צח – כאור השימוש, וכן קורא המשורר לשמש בשיר הנק', 23: "בצח יסתור", בעת שטרכבות נו"י – כל' בשעת ורחת השימוש, וכן הוא אומר בשיר ח', 87: וכראות מרכבות יום הם יונסן".

ש' 14–15. הטלאים וההשלמות בהרווחים אלה מהם עפ"י בר' וטהם מדעת עצמנו.

ש' 54. ותהיינה – סיטור לפי המשקל (בר').

### ג'.

נדפס בש"ש ע' 42.  
ענין השיר: דבריו חלינה ותוכחה לירדו אהובנו, שקבל עליו להיזר ונפרד ממנה, והמשורר מרכבת עליו דבריו שנבה ופויים ונגעניים להסביר אליו את לבן.

שרה 1–2. מה זה אשר הבהירני פתא, הברק שמים בסערה או ברק חרכות במלחמות, הרעם בנלול או שאון כל' נשך של אנשי צבא? ותחילה זו אינה אלא לשם הנברות הירושם, כדי להביע חרדה המשורר ונודל צערו על פרידת היידר מעמו.

ש' 3–10. אם באחת סכנת נשקפה לו משב, הודיעני נא והוותה לעורתי, ואם סבה אחרת נהיא פרורה הדוד, שבאה לדבר עליה אחים נרמה לצעריו, חוק נא לבבי עלי בתפוחו ונוי, ועדחיב שה"ש ב', ח) ובין חלבון וגוו, וכן יישן מימי נח ומתולותיו תרשוש ואלשה" בני יין בן בנו של נח, בר' י', ד). ומעין זה אמר המשורר על יין ישן בשיר ט"ג, 38: "טמן אומר ותימן", כלו' השקני יין טוב כדי להשקי את צער הפרידה, יוכיר–כיה במאנשיך עי' בר) ובישי: "ויכה".

ש' 11–12. המפסדרים בחזרו זה מרימות כנראה לטין יין משובח ויישן מפוזסם במקומתו שמספר שני כוסום ציוופי המפסדרים האלה ביחד (41); וכן אמר בשיר ע"ט, 12, 11: "וראש הלילה בפה בשיבו כבן ששים ועשרות ועשרה", כלו' כבן השעים.

ש' 13–14. בו יחי מרפ-א–כיה במאנשיך הנ"ל, ובש"ש המלה, בו, חסיה, וות' "מרפא" כתוב "משקה", ושקווי – בן הגינה דוקם, ובבז'ו: "שפוי".

ש' 16. ברב תאומות יבש ה – נפשי יבשה ברב תאומה לדידה.

ש' 17–20. וישבה בעבד נלכדת חרוצה (כORTHOG ונדועה, כלו' מרווחה) מעתק נילה וששינה (עדחיב "געתק החזרין") يولד ה, יד), כלו' בטלה שמחתה, והוא מקבל אל "מנרש" שבסונה, וורקים מפרש "טהרוין" – מוחב (עדחיב תhalbם ס"ה, יד), מהרוין, חרוצה – לנעל, וכן "מנרש", גרוישה. וישבה – בשיש: "ויש בה", ואולי ציל: "ושבה".

ש' 21–22. לבני נהפק מים ונתש נתישה (ונעקר מקומו עי' הדמויות שעלו עיני, נתישה – בן הגנה, ובישי: "נתושה").

ש' 23–24. עדחיב התלה ו/or ז–ה.

ש' 25–26. אפעה ואצעק בחיל ורעה בחולה כאלו פרשני פרישה, כלו' הטיל בו ארשו (עדחיב "צפעוני יפריש" מש' ב'ג, לב) לשון אפעה ונחש. כאלו – בן החלמנו לפי המשקל והענין, ובישי: "לו". בחיל; אפעה, אפעה – לנעל).

ש' 27. מדורת אש – בש"ש: "עץ", עדחיב "אש ועצים מדורותה".

ש' 30. אשר שטש ונוי – כלו' דמייך מבישת בוחרה את השימוש בצהרים.

ש' 31–34. בעולם יש שני אורים נדולים המשמש והוירת, ובהתהבר אליהם תמנוחך המאירה יהיו שלשה מאורות, ושבעת הטולות עטך הם שמנה וארבעת היוסרות עטך חמשת, והנים – כיה במאנשיך הנ"ל, ובישי: "וותנה".

ש' 36. חרואה – חרואה. אהרייש, חרואה – לנעל.

ש' 39–40. ואיך תירש נתנרש, עיד "ירש הצלצל" היה את ידרוותנו והוא בידנו ירושה מימים רבים. ביום תירש... היא – בן הגנה בדוחק, ויהיה תירש. ירושה – לנעל, ובישי: "בנם פרש... הוא".

ש' 41–42. אני מהזיק לך ונאהבתך ואתה ניטש אוחי נתישה מבלי פשע.

ש' 44. חַפּוֹשָׁה — מְשׁוֹרֶתֶת מִאַבְתָּחָר.

ש' 45–46. כוונת החזרו אינה ברורה, וכנראה נפל כאן איה שבוע. ויש לפרש בדוחק שהשורר מוחיר את ידיו לבלי הווית כמשמעות ולחשי להישות מבعلي להז' אשר מכח אסוריים (כלוי הנפנעים על ידם) אנושה. אסורייהם – כן הנקנו לשם, ובש"ש: „אסורים“. ש' 47–48. האם איש רם כמוך ישפֵיל את נפשו להרחק מעליו את ידיו בלי פשע, והאם איש כמוך ינהג ברעיו מנהג קל–דעת כאשה?

ש' 49–50. ווראמ נכוון הדבר שיהיא ריח המור והבושם מכאייש באף אדם קריח ובלודמן. והוא משל על שנכאנש המשורר בעני יידן. ב א–פ – כן הנקנו, ובש"ש: „בצוף“.

ש' 51–52. איך אסל חלל בהרב פיהם של המבאים אליך דבת שקר עלי ולא אדרש מידך את דמי יודיך הנאמן, כלוי את דמי נפשי; ואולי ציל: „תדרש“ ח' „אדרש“.

ש' 53–54. לא הרפה ולא תנוח עד שתרפא את מחצין. תרפָה – כן הנקנו, יהי הירה תרפָה, תרפָא – לנעל, ובש"ש: „חרצה“.

ש' 55. ואזו – כייה בהעתך רד"כ, ובש"ש: „ואם“.

## גג.

נדפס בש"ש ע' 8, ובט"ע „בית ישראל“ עפ"י כי ויינה.

השורר מביע בשיר זה צערו על התறוקת נבר נדיב מעמו (כנראה), הוא השר יקוטיאל, שהוא קשׁה לו מכל צרותיו ופנעי ומנו, ובא לפיסו ולהשיב לבבו אליו בדבריו שבח ותלהה, שהרבה מהם מזכירים את דבריו התהלה שבאים בשירו ליקוטיאל. וכנראה באו חרויים אחרים בשיר זה שלא במקומם הנקנו.

שרה 1–2. מלחתת תמר בינו ובין הומן: ורועי חשותה להלחם עם פנוי הזמן, וחרבו של הזמן שלופה על, על י – כ"ה בהעתך רדכ. ובש"ש: „עלוי“ ומוסכם על הורוע.

ש' 3–8. סופ סוף נצחני הזמן ונשפטו וכו'. בשבלה, בשבלה – לנעל, הראשון שבלה מים, והשני שבלה חבואה. ואשם ואש א–פ – ערהיכ „שמות ושותה“ יהו לין, ג' שאפני שאיפה – הזמן שאף לבלעני. ואש א–פ, שאפני – לנעל. שאיפה – כן הנקנו, ובש"ש: „שאפה“. וليلות אחריו לילות חליפה – בaims חליפות. חליפה – כן הנקנו, ובש"ש: „חלופה“.

ש' 9–10. אני משתחה בעבור הרים ותלילות ואיחל אoli היה להם קע, אבל חקופתם לא נמלאה עוד. יש להעיר כי בית זה ורכא אחריו דומים בעיקר לשונם וחכנם לבית האחרון של שיר א', ע"ש).

- ש' 11—14. אבל מה אנוור ואירא מפני זמני, כלום יראה המת מפני המות או מפני טגע רע; אך מפני מה אפסח? — מפני הנגיף, ועל זה אשפיך דמעות כמו שיריו של הנכבר עורפית ומפתחת נשמי נדבותה, וזהו מעבר לשבחו של הנביר אנוור — כן הנהנו, ובש"ש: „אערויו, ובמייע בעי הnal: אוניר“, ויהיה כפל לשון של „וואערף“, ידו-כיה בבי הניל, ובש"ש: „ידי“. עדריפה — כן הנהנו, ובש"ש: „ערופה“. ורוקם לפַי נסחתו פיריש: לפירוד הנביר עיר נהי או לפַי נסחטה וויאן אנוור ואשפיך דמעותי, „בעורף ידי ערופה“, ערה"כ „ידי לילה גנרטה תהלה עיין, כי: ועוד הוא אומר, שיתכן להיות כי „ערופה“ הוא מל', „ערופו מוכחותם“ הוושי י. ב. ש' 16. צייז-כיה במת"ע הניל, ובש"ש: „בנץ“ עדitic בר' מ/, יאו שיש לךך: „כץין פָּרָחָה“, עדitic במד' יין, כי
- ש' 17—18. בחסרו רמה ונבראה ימין החסר בעולם וגנו.
- ש' 19—20. זומיטים, כלוי זמוני ודורו של הנביר, יתכבדו מכבודו ונוי.
- ש' 21—22. וכדרוה ונוי — קל ומהיר הוא לעשות צדקה וחסד כrhoה מרתפת וכברך אשר לא תשזוננו (תדרהו) עין טרוב מהירות.
- ש' 23—24. והוא מאיר בכל אפסי ארץ וקצתה לכל עין המעלפה ומביטה בו (מל'ה'כ „התעיף עיניך“, מש' כ'ג, ה), שכנהרא מאין פרישה רשב'ג כפועל עמד נסתרה ומוסב על העין).
- עין — כן הנהנו, ובש"ש: „עון“.
- ש' 25—26. תחבר הנדבות — נוון ונונן בל' הפסק.
- ש' 27—28. שם לו לעיר הצלחתו וועשרו לתה חילו והווע לאחרים וראה את כבודו זיקרת נפשו במדת עגונה שתהא נפשו כפופה לכל אדם. חיל, חול — לנעל. נתן חיל — כה בשיש, עדitic מש' לא, ג; ובכ"ג: „עשות חיל“.
- ש' 29—30. ואם ידו טרודה לפור הסדרים הנה נפשו عملת תמיד לאסוף חן וכל מרה טוביה; ואולי הכוונה לロンשי חן והורה שהכל הונים לו על נידיבת רוחו.
- ש' 31. מתקן-כיה בשיש, ובמ"ע הnal: „מהרי, מל' מוחר ומחן“, ויהיה מהר, יט מהר-לנעיל.
- ש' 33—34. ואם כאב לבו לקשה יום או מצא תרופה למכאובו עי' מתן חילו ורכשו לאותו העני.
- ש' 35—36. בשעה שלכובו ישיש, יעופף בשמחה נס הדסם, כמו שבעת אשר יאנק ויעופ חפל לאין ותעלוף האנפה (מן עות, ויק' ייא, יט), כלוי בשמחתו יעללו כל הבוראות, ולהריך בשעת זעמו; והפלנות שירותים כאלה יש נס במקרא ותלמוד, מעין: „או יוננו כל עזינו“, (תחל' צ'ג, יב), „כל עזף שפורה עליי מיד נשרף“ (סוכה כח). ישיש, סיס; יאנק, אנפה — לנעל. חפל — כן הנהנו, ובש"ש: „תבל“.
- ש' 37—38. הציף עלי מעינות חסרו השוטפים בשפע. ואולם שפע חסרו נבר עלי יותר כדי ואני קורא: לאט, אל חשתפני בו.

ש' 39-40. בטהלה... פונה - כ"ה בעתק רדי'ocab' ש: "בטהלה... בונה" ולפי תקון זה יש לטרש בדוחך: היוש לך לדוחש להומיף עוד מהלה על החלטך, והוא הלא פונה צופחה לך מטרום; והמליצה "לעלות... בטהלה" יסודה בשופ' א', א, בחילוף ח' לה'.

רhub הנטער בשיר יג 33-38

ב

וְלֹא בַּיִת י' 41

ענין השיר: מלונה על בנירת ידיו (ר' יקוחיאל? ר' יש הנגיד?) בו בעיטם של הולכי רכבל ומלשינים. וכמה ממליאות השיר הוא מעין אלה שבסיר ס'ג.

שורה 1-6. המשיר כאלו פונה לירידיו ואומר להם: אתם מרכבים להכיה איש, כלוי את המשור על רוכ יוננו – אח זה האיש אשר לו לא כנה בשפה דעתותיו את אש יוננו כי או נשרבו קרבו מהאש הבודרת בצלעיו, כלוי בנומו פנימה, ואתם מתראים מנוחמים ואמרם אלוי: דום והחאפק טינון זבאי, כי עוד מעט יושוב אלקיך לב ירידך, ואולס חנחותיכם הפל, כי כבר כלו הגעוו ייזטו בארך הנדור והפרודה של יירדו מנוו ואיש הסרו, ובשרו (של המשור) כחש מהלוי עד אשר זבוב קטן יוכל לשאותו בזרועו. והבלגה כו' מציה בשינוי הספרדים. כתן – בן הובא אצל בר' בפירשו לשירו ריה'ל, ובשיש חסר.

ש' 6-7. דמיינו רבה ומצויה, אבל עין היא נחל פרת ים כנרת במעיין והחומר... וכנרת במעיין - מוסדר על הכתוב יישע' ט' יא. וכנרת במעיין - כיה בהעתק הרד'כ, ובש"ש, וכנרת מעין.

ש' 9-10. ל' ציריו וגוי — מופב על "והומה" שכובית הקודם,(Clömer, הומה בכבי לכתב ציריו שפהנו עליו לבנו (עדחיב ש"א ד', יט). וננהפכו עלי ארצנו רקייעו — פליצה עברית שנאמנה על מי שמולו בנד בו ואברה כל הקותוג, והשתמשו בה לרוב הסופרים והמשוררים הספרדים.

ש' 11—12. ונדר... ולא אלה וכו' — עדחיב חהלה קליב, ב-ג

ש' 13—14. בית זה הוא עין מאמר המוסננו; מאחר שהחכיר "בנד יידרו" בבית הקודש

התרגש והתעורר על בגדה זו בלשון ניכח.

ש' 15–18, ומיום סוף רוח מעל ידיך, לא סר יומו מעליו והכאב הציב עליו הנלוין

ודכאהו עד לעפר (עד'ה' י', כד), ושאלו – מי שישאל – את עפנפו (של המשורר) וזה יגיד לכם, כי מרוב דמויות המטו את הסלעים (עד'ה' תהל' ו, ז). יגונגו... לעפנפו –  
11

בן הגרנו, ובש"ש: "יונני... לעפפי". ואולי, מקומו של בית 17-18 לפני ש' 11.

- ש' 19—20. מכאן ואילך פונה המשורר לידיו שנהורך ממנו נוכח ומדבר על נפשו בונף ראשון, ומעבר כוה מלי' נסחר ללי' מדבר בעדו מצוי אצל המשוררים.
- ש' 21—24. תמן — תמן בא. עס — כצ'יל לפוי הענן והמשקל, ובש"ש: "עמו".
- ש' 25—26. איך אוכל שלא אוכיח על פשעי נגיד, ואני זה דרכי תמיד להודות נס על החטא ואת פשעי לבני אני אדע (עדה"כ תחל' נא), ואולי צ'יל: "לבך", ומוסב הכל על הוויה. פ ש עך — כן הנהנו, ובש"ש: "חשקד", ויש לקים נסהה או בדוחק ולפרש: איך יונל לבני לכחות מטך נס עתה את חזקה (אכתבי אלך); ואולי צ'יל: "חשקי"), ואני הלא אדע חמד את פשעי לבני, ואילו פשעהיך לא נמנעת מלאה רוחות על זה.
- ש' 27—28. חמתק נגירה עלי כי, עד כי לו יכתב אלק יידך מכתב יידות לנו, ואפשר שיש בזה רמז על מעשה שהיה. ואולי צ'יל: "אכתבי", שהרי בחורותם הקודמים מדבר על עצמו בונף ראשון.
- ש' 29—30. על המלחינים ריב ביןינו יבו כלין הרוין, והזמן ישוף את ראשי המלחינים הנושכים בצעדים ונוחשים (עדה"כ "הוא ישופך ראש" בר' כ/ טו). צפאיו — כן הנהנו, ובש"ש: "נשיאו". ואולי יש להניה: "רשיעו".
- ש' 31—32. אשר פתחו לנו — עדה"כ תחל' ל"ז, יד. וכקש נה שבו לנו — אبني קליעו של לשונם נחשבו כקס, כלוי זורקים כי בקלות יתרה אبني בליטראות של להיז (עדה"כ: איזוב ט"א, ב-כט).
- ש' 33—34. אל יסתוק המלחינים ולא יגנו אט לבך בדברי שלום שבפייהם; היופל הנחש המלא ארם לרמות בצעדי ערו היפים? והובונה: שלום ידרכו בפיים ושבצע תועבותם בכלם. והם"ס של "מהמי" ו"מהמת" הוא שימוש רגיל בפננון סופריימי הבנים עיד לשון העברי כל' מעןין, מהון.

### נט.

- נדפס בש"ש ע' 61; ועי' ני-138 הע' 68.  
 לפדי דעת נ' ואחרים עורך השיר הזה לר"ש הגניד לפיטוט ורצותו בימי רנו על המשורר.  
 וכנהרא כתוב המשורר את הדברים האלו בקראו שיר חדש מר"ש, שמצוח חן בעיניו.  
 שורה 1—2. האם אפשר לדמות אPsiilo את שירי אפקת והימן, טובי המשוררים תלויים, לשירך אתה (שמואל הלו? ), השיר המתייה מתחם בכחו.  
 ש' 3. עדה"כ ישע' מ"ב, כה.  
 ש' 5—6. שעורו לך: ולולא ידעת כי חחובני לאויכ ולצורך לך היהי שמח בשירך זה שמחה יתרה.

ש' 7—8. ובאמת לא כמחשבהך כן הוא כי אהבתך מסורתה בלבו ואני מודה על זה  
ונכון לכרר אותו בראיות.  
ש' 9—10. חיללה לך משפטם בקול מחרורי הריב המלשיים הנכויים, שאני דש אותם  
ברוני ומגעלי (עדיהב "ריל תורה" אווב ליט, ט). ונא פועל זה פ'א נס בפעל "ויזור" (מייבָּד, לה), ועי' מליצה מעין זו בשיר יא, 16—17.

## ט.

נדפס בשיש ע' 53.

עין השיר: על פרידת ידרו (ריש הננד?) מעליין.  
שרה 1. ושת החן וגנו — כלוי ידר נעלת המקושט בחן וויפן ושת-כן הגנה ידר'ב  
ע'ם הטשקל, ובשים: «ושוה».  
ש' 3. שלחתי את ידרי לרתק, ואע'ם שהוא מצערני בפרידתו לבי בו מקשור כלב  
יצחק באכוי אברהם בשעת העקדת. והוא משל להוקף כאב הפרידה ונענו' אהבה עזה  
שכאים ביה. ושלחתיו — כן הגהנו ע'ם הטשקל, ובשים: «ושלחתיו».

## סא.

נדפס בניא ע' 22; ש"ש-54, ועי' נ'-138 הע' 71; וענינו תוכחה על בניית ידרו  
(ריש הננד?).  
שרה 1. הלא תהיה לך ידרי, לזרא לבנו ולחוור ולבנוד וגנו. תשבע — מה'יכ  
«פְּנֵן תשבענו», משי כה, טז.  
ש' 2. חשייקתי — כן הגהנו, ונניא: «חשוקתי», ובשים: «חשוקתִי»; והבונה — אהבתו  
לק תוכנס בנתר ובוירא (עדיהב יורט' ב', כב); כלוי תמחנה ותרשנה מלך ולא תחפץ לדעתה.

## סב.

נדפס בשיש ע' 55, וענינו כניל.  
שרה 1—3. זה אשר משך אליו בחזרה את לבך ידרו והקיפה את כלם במצבה אהבתו,  
וירק אותו לבדי עוב, מבואר להלן, הנכון הרבר כי יהנו הכל מאור שימושו וירק על ידרו  
מכבר לא יורה אוור, ואס טוב הרבר כי בית האהבה אשר האיר אתמול בימי פניה יחשך  
היום בלבד נזרו והתרחקו ממנו? הקיף מצודו — עדיהב אווב יט, ג. שם שוו — כן השלמנו  
לפי הענין והטשקל.

נדפס עי' בר' במאגשיר 1811 נו' 1/2 בהשראות רבות בראשו ובאמצעיתו, והשלמנתו עפי' כי פ.כ. את השיר כתב המשורר בימי נעריו (עי' ש' 71—72), והוא עורך, כנראה, לרי' שטואל הנסי.

ש' 4—4. בהחלה השיר, השאלה, כנאה, משירי חזק, מתאונן המשורר, כדרכו, על יגנו ויסורי, מעין יסורי החושקים, שמתוך גענווי אהבה על חמדת נפשם, החופכת להם ערף, מנוחת לבם נnalת ושנותם נודרת, ומאין שנה, עני המשורר נפתחות כל היללה "לדלווי האדבאים הסגורים", מצפה לפתחתם.

ש' 5—8. ובהיוותו עז בלילות, יושב ומכית בכוכבים, הוא דומה כאלו הפקיד אליהם בידו את עדויותם לרעותם (ציר שאל משירי העברים, ומוציא בשיריו רשביג ויתר משורי ספרד) וכאלו נסחו כאברם, שנאמר בו: "ויזנא אותו החוצה ויאמר: ... וספר הכוכבים, אם תוכל בספר אתם" (בר' טו, ח). שאין ספורים —anni לכוכבים שאין להם מספר.

ש' 10—9. יין ותלאה כאלה, שני רוזה אותם, יביאוני לרדת ברעה שאולה.

ש' 11—14. החוגנים צרוני מנגורי, אך הם גם צרפוני שבעתים בכור אשם. (מליצה מצויה בשיריו רשביג) ואם היום (היום) ישקני פעם אתה צוף, עד מהרה יפקבי למורוים. ואך שב — נויא: "אכן כי". ואולי ציל: ואף.

ש' 15—16. שרי, המלאים רעל, יפלו בחצים בלב הומן, הצורר אותן, אבל אלו אהבני והיטיב עמי היה קשור לו כתרים בשיריו.

ש' 17—18. ושיריו הלא מפורסמים בקרב כל חכמי לב ואנשי מוסר, הכל הונם בהם וישמרים אותן בלשונם (וכאן עבר המשורר באופן נפלא, כדרכ' יפי המעביר), לתהלה איש המעללה, שאלי מכוונים דבריו השיר).

ש' 19—20. וראשם של כל החכמים ובני המוסר (הוא איש המעללה, שכובדו בחוב השיר), יהי אף הוא שמר לשלום. ובמבחן שומני וערוי (וצוריו) יפרה ראש ולענה, עדחיכ' דב' ביט, יג. ויפרה [ראש] —המללה "ראש" הוספנו מעדתנו, להשלמת הענן והמשקל, ובכ"י חסר. ראש... ראש — לנעל.

ש' 21—22. בשם טוב וגוי — עדחיכ' קהלה, ז', א. וטוב מכל גוי — שמלו המפורסם של השיר טוב ומושבך מכל אבני יקרות, בדלה ודר, אשר היה השיר נתן במתנה לכתורי המלכים ולנגדי מנהרים (רוזנים ונסיכים, לנעל) ולעתותיהם. ואולי יותר נכון לנקד "אשר נתן" והוא עניין מיוחד בפי', מושב על השיר, שניתן להיות על יד כתרי מלכים, כלומר שהו שר ונדרול, מרואי פני המלך; ושבה זה ראוי באמת לרי' שטואל הנסי.

- ש' 25—29. שִׁירִת — שָׁאֵרֶת (מ"א י"ב, ל"ט). וְהַמִּתְיָצִים וְנוּ — המתייצרים להרע לעמו לא יאזרו כה וחיל לעמוד לפני. ואולי הכוונה כך: בטרם ימצאו ידיהם לאחור נשק ולעמדו כנדו יבא עליהם ויכלם. יחפזו מונתרתו — תחל' קיד, ז.
- ש' 31—32. אֲדֹם וְצָפוֹ (בן בנו של עשו, בר' ל"ז, י"א), כל' מלכי רומי, מיחלים לדעתו ועצתו בענייני מדינה, ובנו קדר, הערכבים, משתחים לפני ופניהם קודרים מאיתם, וכל השבחים האלה ראויים מאר לריש הנגיד. צ'פה, צופים; קדר, קודרים — לנעל.
- ש' 33—34. הִיא נָצֵר מִנּוּ שְׂרוֹם וּבָן יִתְרָה, כל' איש המעללה (וחמליצה "בְּנִיתְרָה") שאולה משיט "בן... יתרא היישראלי", שיב' י"ז, כה)isman ומונדָל בחיקי הסוגנים ונו'.
- ש' 35—36. נְדִיבָרָה, שְׂצָוָה עַנְנוּ לְכָלִי הוּא עַצְוָרִים לְעוֹלָם מִנְשָׁמֵן דְּבָתָה, והוא להפקן מן הכהובו: "וְעַל הַעֲבִים אֲצֹה מַהְמַטֵּר עַלְיוֹ מַטְרֵי" (ישע' ה', ו).
- ש' 37—38. רְצֻוף חִיל — כ"ה בכ"י פ"ב, ולא נדע מה משמשו של צוּפָּמְלִים אלה במקומם הזה, ואולי הוא עפ"י שה"ש ג', כל' חבר תמיד היה לכל דבר חול ונדרבות. ומזהיר ונו' — כלו' גם את האחריות, שאינם זהורים בנסיבות דרך, הוא מזהיר לחות לכל שואל ופושט ידה. ומזהיר... זהירותם — לנעל. כל — כן הגהה לשח"ט, ובכ"י פ"ב "לכלל". לחתן — ת' "לחתה", ולשהזם, עפ"י ט"א ו', וט.
- ש' 41—43. בְּעֵת אֲשֶׁר יַנְבִּינוּ, כל' יוכנה וipherה בשיר — דבורי לוחות נאש, אש"ש שאינם אש. נַיְבָיו, יַנְבָּם — לנעל. אשר לבש ונו' — עדח"כ ישע' נ"ט, ז.
- ש' 45—46. בְּהִנְיוּ שְׁפָתוֹ רַק מַעַט קַט לְדִבָּר אֲפִילוּ בְּלַחַש (עדח"כ שא' א', יט) לאמת לך, השוטע! (עדח"כ שיב' י"ח, ד), כל' הם ושותוק והת אונך לקחת מפי דבריו חכמה. נַע שְׁפָתוֹ — فعل עמוד ת' יוצא, מפני חזק המשקל; ואולי ציל: שפתו, ויהוה "נע" עומד במשפטו, אבל יזכר ת' נקבה.
- ש' 48. וַיַּרְאֵק — עדח"כ תחל' י"ח, מג. ואולי ציל: "וַיַּרְאֵק", כל' יברחות, עדח"כ י"ט מ"ט, יט. ויש להעיר, כי המלה "ככפּוּרִיס" נשנית בשיר זה גם בסוף חרוו 28, ואפשר שאחת מהן מוטעית.
- ש' 51—52 עדח"כ דבי ל"ב, כד.
- ש' 53—60 ומה אגיד בסיפור שבחיו ומעלותו — ורועוני קערם, כי לרוב מעלותו ישכן במצלות שמש, ואלהים הביאו לחדירו לפני ולפניהם בחיל החכמה והגדולה, ואולם "מְפָלָא הַשִּׁיר", כל' רוח השיר שבי ברוב קסמה, היא חער מומתו, והן מקיצות ומתעוררות מאליהן לקבע את גדוריו השיר הפורדים (ע"י מליצה בו בשיר ט' ש' ח) ולגלוות את סתריו וסודותיו, ככלומר להראות בו נפלאות.

ש' 61–62. זה שיר גדלני ונווּ – עדהיכ איזוב ליא, ית. וכן כאן בפועל לשחים (בר)

ש' 63–64. לבאורה הכוונה שאור פנישיר (של רשבין) קרון מאור חלהך (של איש התחלה נושא השיר), אבל המלה „אפרום“ (ר' מן אפר, מ"א כ, לח) שפירושה מסוה, מורה על הסתרת האור, וזה היפך הכוונה הניתן. ואולי ציל „וואלטס“ ת' „כאלו“. ש' 65–66. ואליו יהלו – מוסף על השיר, או על בעל השיר. פעוריים – כיה בכוי, ואפשר שהוא שם חדש בניו מן הפעל „פער“ על משקל „גנורום“, לשם החירות. וכל המליצה היא עדהיכ איזוב ב'ט, גנ.

ש' 67–68. הם, המשוררים, לנו בלילה ורמו בנפשם שאריותם, והשכימו בנקר והנה הם לפני השיר ההוא או בעליו כשרים.

ש' 69–70. קנווּם – כלוי ל Kohim ומנוועים מכבוד וממשרה שנחלו עד עכשו בתוך משוררים מפורטים. מכוראים – נתנים. והכוונה ששיר המשורר ההוא הכהה את שיריהם בזהר.

ש' 72–78. ינערו מנינעווראים – לנעל, כלוי חכו עד אשר יסورو ממוני הנעראים ואו קראוו שיר מעשה ידי, אשר ביפויו וכחיו יבתל ונוו. בתינו ממולאים בדרים – כלומר שייחו בתוי השיר משובצים במליצות נאות כמרגליות ובזובב וחוווי נדלה. השוררים – מלחה זו כבר נמצאה לעלה בסוף חרוז 55, ואולי באחד משני סופי החווויים האלה ציל מלחה אחרת, כגון „הבקרים“.

## ס"ד

נדפס בשישי ע' 35, ועי' נ' – 184 ה' 61.  
ענין השيء: דברי תונה על פרידת אחד מאהבו, נדול וחכם (לדעת נ', הוא ר'  
יונה אבן נינה, על סמך המלה „יונה“ بش' 19).

שורת 1–6. המשורר פונה אל כתהשירתו, שמתגלה אליו פעמי ברמות צביה או ענלה יפהפייה (עלמה יעלה חן) הרועה בין הגבניהם, ופעם בדמות יונה הומיה על ראש אמר, ואומרים: כדמות נפן פוריה נראית לי שתוכלה על מים, זאת היא חמדת נפשי המהלך שפ? הנה

בראהה אותה, את דורה, האיש החוי, הדומה עתה למתח עצם הפרידה, תאלם דומיה מדומן לב, תחדר משוחק ונם בכנה לא חכבה, וرك שפה דמעה וכנה רוערת על אודם להיה כרסיס טל עלי' שוננה. והוא טבחת בדממה אל טל שפי הלילה והיראנו "שםש וירח ייחד", כל' מרמות שקשה עצם הפרידה של שתי נפשות אהובות, שמש וירת, חזק וחושקתו, המחוורות יחד—זדומיה, כל' אין בלשונה אלה מרוב ענמת נשא. עלי' לחייה—כן הניה נ', ובש"ש: "על לחייה".

שי' 7—10. בשעת צער זו—טה לה (ואולי ציל "לך") לאילת אהבים כי חט אליו לטען למשוך ולהחות את לבבי אחורי מנדל צוארה הבניי לחילופית (עדח"כ שהיש ד', ד?) המעת ראותך אותי, איש עני ונזוי כל' לא לבוי חולץ עתה אחריו חסודה יפיך. וכל ההתחלה הזאת שאלהה משרי חשק ופירוד הנחונים אצל הערבים. כדי לחדר על ידי זה וביתר חוקף את כאב הפרידה של ידיהם שתיאו מעין פרידת חזקתו, להטאות—ושא פיטור, ובמהו עוד בשיד זה ובשירים אחרים. תטה, להטאות—עדחיכ שם' כינ, ב.

שי' 12. בנות ימים — פגעי החומן.

שי' 13. זכרתיכם — מוסב על מזרען.

שי' 15—16. לו יכלת למשל ביןינו כמו שהם מושלים כי, היהי נתנם תרומתת רומרה ומתנה, יהו' מיה', ים' בלב איש הבוגר ברגע.

שי' 17—18. המשורר שואל את הזונה (דמות בת שירותו): את, שוננת' החשוכנה, ירט' נ.א. ים' על אמר (ענף הנפן האמורה לפועלך) מרוע בראותך את דמעתי, דמעת איש חי אשר היה למאת כמוני, תקונני נם את (נחייה נהייה) עודחיכ מיכה ב', ד'. נחייה; נחייה לנע'ל.

שי' 19—20. זהה תשובה היזונה: אני מוקונת ובוכה על דורי היזונה אשר נרה, אבל נפדי לנצח ואין תקופה ותחלה שישוב. אנחה—כן הנחנו; יונה, ואולי יש להניה כמו שכותב בכתב: "יונה עלי' יונה ולhnah אחים", יכבה, והוא פירושו יונה בוכה על יונה אחיו אשר נרד; ומלייצה מעין זו עיי' בשיר ליה, 11—12.

שי' 21—22. עוד לפני עבו אותו נכאב לבני, כי לבני הניד לי שביהם עבו אותו תעהוף לימי רבעים באיה הנורדת לפרקם.

שי' 23—24. בצתת אנשי חכמה וטופר בעקבותיו לבקש ולדורש תורה פיך, מצאנו ארחות משפט ומישרים אך באחונו באשורן ובכלתנו בדרכך.

שי' 26. לו חפטו אנשי לב לא נתנו להפריד מהם, אלא היו דבקים בך ולבם היה קשר אליך תמיד كانوا הוא שבוי בירך.

שי' 27—28. בכל עת אשר חלק לב העם ונפלג לשני ראשיים, נחלקו בהם נס חכמי הדור, וכשתיהם נפשות בהם מריבות זו עם זו, ואתה היה נפש יהודה היה המאוחדת אותם ועשה שלום ביניהם. ואת חייה—כן הניה נ', ובש"ש: "ואתהייה".

ש' 29—30. סכליות בני הדור הבוערים אינה נראהין לעין בוכותך, כי אתה בהכתחך המדולה מניין עליהם ומכתה על חרפת דורך הריק והגעור. כסותה... על עירם — עדיה'ב ישע' ניח', ג' אט — כן משפטם ג'.

ש' 33—34. קח זה את־שירת זאת; «קח» — כיה בחעתך דרכך, ובש'ש: «לקה». דעתך תחסיר ונו' — לעממת דעתך הרחבה נראה כל דעת ותשיש חסרה; ובבחעתך דרכך: «תחפר» ת' «תחסורי».

ש' 35—36. בשירה זו השתדלתי להביע את כל תחליך, אבל לאט ואל תרנו על עשי שוניה בכתבו «כל», כי באמת לא עלתה בידי להביע לא כולה ולא הציה.

ש' 37—40. שים את שיטת תחליך ואתם כטו חותם, שעליו שמקחוק לעד (עדיה'ב שה"ש ח', ו' איזוב יט, בן־כד) ותיהה היא לך עד שלישי (עדיה'ב «על פי שנים עדים או שלשה עדים», דבר יג', ח' על גודליך וחכמך, וכי הם שלושת הערים? המשמש והירות, המאירים מבין מאוריה של השירוה, ורוח הפנינה, כל'ו הנפש הובנה והטהורה, המזורה מכין פניני הרוחה. ובמליצות אללו: עד שלישי, ורוח פנינה, כבר השתמש בהן המשורר לעין מעין זה במקצת מקומות עיי', למשל, בשיד יג', 40 וכ'ט, 82—81, ובשיר ט"א 117 «גנטינו פנינה», והמ ב"תרא מלכות", שימה... לעד — כן הנהנו, ובש'ש: «שירה... ליום». ולעדות תהיה — בן הגיה ג', ובש'ש: «ולמדות תה'».

## ס.ה.

נדפס בש'ש ע' 43.

ענינו: דבריו יונן על סידרת יריד, שר ונודול.

שורה 1—6. יידרינפֶש הנאמנים הנרים איש בלב רעהו, כל'ו נפשותם קשורות יחד, והם כמליצי אהבה להורות את האוחבים משפטו אהבה יודירות (והמליצה «דיני אהבה» או «דרות אהבה» מצויה בשירים הספרדים), כל'ו שחת לסתות לאחרים כאחיהם נאומנות, — ישמחו והעננו על אהבתם «בעת הכרה», כל'ו בשורותם שבת אחיהם יהוד («חברה» היפך מן «פרידה»), ואולם בכלחות השכן עצצת, כל'ו דאנת וחדרה, מבני קנאת הומן הרע, שעינו צרה בשמהת האוחבים, והם יתעצזו לקנאת הומן עוד בטרם יפלג בם נתיכות לדודו, כל'ו עוד בטרם תבוא שעת הפייס לבם מלא חירדה לבואה, ועי' כך חשבת שמהות הקצרה. עצצת — כן הנהנו, והוא ר' טן עצב לשם החזרה, ובש'ש: «עצבות». והם ית עצבו לוזמן... יפלג — כן הנהנו בדוחק לפי העניין, ובש'ש: «חום יתנכנו וטן... יפלג» (והנחה «וטן» נמצאת גם בהערת דוקט).

ש' 7--10. לפני היהודים הומה ים הכנוי ונקרוב להם בוער להב האהבה, וזה, הלהב, יסער וויה ים הדמעות, ינער, הולך ומתרמע בלב הספי והוואעה, כי הלהב יכיש את נולן הדמעות בכבות העיניהם. כן הוכרחנו לפרש לפיו נספח הכנוי, ואולם אין פ"י זה מתישב על הלב לא לפיו הסדר (שהרי בחרוז הקודם הקדמים "ים כמי" ללהב התשוקה) ולא לפיו הסনון (שיהא הפעל, יסער), הנהה יותר לים, מוסב על האש). ואולי יש להניה ולפרש: זה ים הכנוי יסער וזה (להב התשוקה) יבער, או ינער ונוי (עדחה'כ: "נווער בים וויבשחו" נח' א/ה, "וונערתו כלאבי אש" ישע' סי', טה), וויהיש הכל בלי דוחק.

ש' 9--12. מכאן ואילך עובר המשורר לדבר על גודל צערו לפרטית ידרו השער ואומר: לך השער ונוי חרדו הלכבות מעלוות הנוף, כלוי מקרב הגוף, ואנחותם מדיבות וטבויות וממיטות) את צור החלמיש מרוב דעתות. באסוטף - ישע' י, יד.

ש' 17--18. ואיך יחיו - ניות ידריך שנפרדה מהם. פנרים - כן הנקה, וכני לאהנת הרשי' ב-המליע' תרכ'ב, 7. ובש"ש: "בנרים".

ש' 19--22. איך הייתה בנו אהטול יד הזמנים, בשנאתם ובקנאותם בידירות להטאות לב אנשי אהבה לאיכה ומדנים, והנה נספח הווים עוד נדור על שונאיםיהם (עדחה'כ שם' א/ה, ז'זקן, ע"י פירוד, משכנות הברים ורעים להרבות). חברה, חרבות - לנעל.

ש' 23--26. ואטנס בן משפט האויב, שככל ימי מלאים עטלט (ר' מן עטלי) וראמה, ולאיש אהבות קראו איש דאמות וטכאות, כי ימי חברה. ככל בשפת אהט זדעת יחיה, נשפטים הם באש אהבה ולילות הנדור והפרידה מעיבותות נח' "מעיביטי לשם התהרו" ביןון ונהי, נשוקים... הנדור בנה-י - כן הנקה, ובש"ש: "משוקים... נסוד במר ונהי". ואולי יש להניה "טשיקים" (ת' "טשיקים" לשח'ט), והוא מקביל אל "מעיבות" שבSonger. באש... נשוקים - עדחים יחו' לת', ט.

ש' 27--32. ומאהר שניםיהם, נס ההנאה גם הפליה, מביאים צעה, טוב לי לנטרול כל ימי ביד חברה ורעות נס לרעה וגם לשובה; ככל אם נדור עלי צערו ויסוריהם יהיו נא יטורים של אהבה ורעות ולא יסורי פרורית. ועתה בשאתוי את עזך הנדור וצערו אוחיל ואקווה כי ישבו עוד חיים ולהללו, ככל הומן, מששונותם וחתאותם ננד, ויוסיף להניא ולתוריד עלי נס נרכות (עדחה'כ תחל' ס'ה, ס' משמי היהדות אשר נעזרו לי עתה בימי הפרידה).

## טן.

נדפס בנ"א ע' 22, ש"ש-54, וע' נ' 138 הע' 69.

עין השיר: המשורר משביע את ידריך לטעור את אהבתם אליו ולחשיב אלו נס את אהבת ידרו השער (ולדעת נ-ר"ש הנגיד) שנפרד ונתרחק ממנו מוחך בעפו עליו.

שרה 1—4. ארט, יידרי אהובי אהומי השבחים (כינוי של חבה לירדים, שאל מכווני-  
חבה של חוויקים שימושתיים בשפתים-ישוונים) אשר משוכחים את לבבי בעבותות אהבה,  
משביע אני אתכם בחיכם: פנו אליו ונווי, לבבי – בן הניה נ, ובש"ש: "לבבי".

ש' 5—6. וכמו שבועותיכם בכרתינו ברית אהבה לפניו אליהם.

ש' 8. ניביו ונווי – אשר דבריו חרחות על לבבי, חרחות – לנו לשם החורין.

ש' 9—12. השכחת ביום הפרידה את ברית אהבנו ולא חוכר קריעת הכתחות (הכדרים,  
ואלו ציל: "הכתחות") מתוך צער בשיבוי מעל פניך עני ועליכי ברוח נסערת כאביהר הכהן  
בשעה שקצת עליי שלטה טלנו יונרשה לענותות (טיא כ, כ). גנושי הראשון מל' "כיס גנוש"  
(ישע' נין, ס), והשני כפושטו.

ש' 11—12. ייאל אליהם והירידים הקרובים שנתרחקו יתחברו עוד הפעם ייחד בחיהם  
בטרם יבוא יום התשועה. להקבץ – בן הניה נ, ובש"ש: "ולתקבץ".

### טו.

נדפס בש"ש ע' 6, "התהיה" ה"ב-2 ועי' ג'-138 הע' 72. ומצוין הוא בזורת בנין,  
שנים הפלים שלפני האחדנות בכל הסוגרים נהרות כסופן בהברות דומות (–בנין).

ענין השיר: ראשיתו דבריו תלהנה עיד יידר אחד (ר' יקוטיאל? ריש תניד?) שהיה  
קשרו בו באהבה תחללה ואחיב עובו בשנאה, וכטפו – בשבח המטרה של ארך אפים ונשיאות  
עון של בעל השיר בהם לירידן.

שיר זה נדפס בש"ש וב"התהיה" מתקופת שני כ"י שונים וזה מזה בנוסחאותיהם ובסדר תרוויהם,  
ומקצת מקומות משובשים וסוחרים בו, וכונראה חלו בשיר ידי מעתיקים לשבשו ולסרכו ואנחנו  
השתדלנו להקנו ולמדר את הרווי לפ' אומד דעתנו. סדר ההרוויות בש"ש לפי סימני המספרים  
אצלנו: 1—2, 2—1, 18—17, 22—21, 16—15, 8—5, 14—9, 4—3, 26—23, 20—19, 14—13, 10—9,  
8—7, 6—5, 12—11, 4—3, 22—21, 2—1, 18—17, 26—23, 16—15, 20—19, 16—15.

שרה 1—2. הומן הבונד אסני ויסני מוסר אצורי, עד אשר נס רעי כאח לי החליטני  
בלבושו (עדה'ג תחל' ק"ב, כט).

ש' 3—4. תמול נברה עלי אהבת יידר, ואיך היום הכריעני בנורו וותרחקו מעלי,  
גבני – בן הנידנו, ובש"ש ו"התהיה", "ונברני".

ש' 5—8. סקודה שבני כטו חותם ונווי ואח'ב ונו. ח' ש' – כ' בש"ש, וב"התהיה": "חפי",  
ש' 10—12. עקרני בידך – היה מבריחני מעלי משלחו אותו. הסירני לבנדו –  
הסירני מעלו מטני בנורו כי, עדה'ג שט' כ"א, ת. לבנדו, לבנדו – לנעל.

- ש' 15—16. בתיים אלו כונתם אינה ברורה ובאים בש"ש ו„התחיה“ בשניי נסחאות. ולפי הנוסחה שבס' ש', שחתפסנו בה, אפשר לפרש כך: ואם לא היה מעולם עין מהחטא רעוי גנדי והויתרי מודר לו כפدهו היה גורני בחץ קנאתו ובצדוי, כלו בקוץ מכאי (מל' „והיה לכם לצדיקים“, שופט' ב', ז). וביויתר מתיישב פ"ז והוא לפי הנוסחה שבס' ה' „לכל חטא“, ושם בא נס „כבודו“ ח' „בצדוי“, ואם אין כאן שרבות מילים מסותי החזרות 23–24 ת' „לעדי“, וכן נא בנומה „על חטא“ ולהעביר לשם את המלה „לדעתי“, ואולי לפי הנוסחה שחתפסנו נכון לבתו כן בנומה עון תעוזו, דורי, מרניש שאיננו מעולם עין מיריעים אחרים מיר היא מתמלאת קנאה ופונע כי בחץ קנאתו כדרך החושקים. ואולי יש כאן רמז למקה יוזע.
- ש' 17–20. ולא חשב יידי לסלוח לחטא חבריו כנדוו, אבל אותו עורני אלהים בחטאו ולא היה כמתו אלא טשלתי ברוחו, ולא אשית לבבי לפקוד עון על דורי. כל עת ונו – סוף סופר זה לא נדע לכוון פירשו. חטא חבריו – כה' ב„התחיה“, ובביש' : „תנאות ידריו“. אשית – כה' ב„התחיה“, ובביש' : „אшибו“. טקוד – בן הנגן, ובשתי הנוסחות: „פקיד“. בדוד – כה' ב„התחיה“, ובביש' : „בדור“.
- ש' 21–22. ולבי למך אותו בפועל להבר ולוקק פאר את רנש אהבתו לרע' מכל סין ושמין פסול וחורוני לדעת מזו יסוד האהבה הצורפה והאנמנת. למד... להבר... וחורוני – כה' ב„ביש'“, וב„התחיה“: „למה... לחבר... וחורוני...“
- ש' 23–24. השכל מורה לאיש כטוני להאריך אפו לכל חטא (עדח' ב', שעיל אדים האריך אפו), מש' יט, יא) ולבוי נכהה, וככבודו, כלו הרגשות ערנו המוסרי, הוא שמרני מטרת נקיה ונתראה.
- ש' 26. רבירדו – בן הנגן, ובביש' חסירה הר', וב„התחיה“: „ירדיו“.

## סח.

נדפס במאנש'ר 1911 ח' 1/2.

שרה 1–2. המשורר מדבר על אהובתו והדמיונית (הייא נט בת שירותו) אשר נפרדה וחתוכה מעלי ואמור: עזתני וכאלו עלתה למיטרים, זו היפחתה הדמוקשת בענקים היפטים לצוארה.

שי' 3–4. שעורו כך: זו אשר תמר (מל' „ימר שבר לשוחיו“, ישע' ב' י, ט), בכיו' תמשך הלכנות, אשר תמר ואמ (אע' ט) שפעתיה מתחוקות; והמלים „אשר תמר“ מוסכמת נט ללהת נט לסונה, והכוננה לבת שירותו, הדומה לעלמה עות נפש וזרקה מרה בכל חומדי יפהה וככיו' הכל נמשכים אחריהן ואולי ח' „ותמשך ציל: ותשך“, תמר – נ"א: „חאברה“, חלבבות – נ"א: „הנפשות“.

- ש' 5—6. חרבות גוֹי — הכוונה למבטי עיניה המימות את כל המסתכלים ביטיה, כליה — כמו "פליקן", בני אשפתה (לה"ג בר' ציון, ס. מריקים — מל' "אריך הרבי", שם ט"ז, ט).
- ש' 7—8. תיעצ לֵי בעיניה — תרמו לי בעיניה (עדחיב) "אייצה עלייך עניין, תחל ליבך, תובא בפועל לשיחתך". ותערנו גוֹי — שם מ"ב, ב.
- ש' 9—10. גנות עיניה מזכירות את הקשת בענן, ואודם להחייה דומה לבדים.
- ש' 11—12. ובעת שתחטמא, כלוי בעית כלוּן נפשה ונענויה חזהה את עיניה (עדחיב, ועל העננים אוזוח), ישע' ה/ ז, כלוי את עיניה, והן מריקות רסיטו בדולח, הן הדטעות, כלוּ היא משקיטה את סערת רוחה בכפותיה.
- ש' 13—16. ואל תחתה לבכי בת שירתי, כי דמעי רבו לפי רב מצותותיו, ומה זו סבונות גינויו ומצוקתי? אחרים ועליהם ידי הקרובים שנגשו רחוקים ועל פרידתכם יודה וייהמה לבci, והוא מעבר נאה אל הפרידה.
- ש' 17. למורשיyo דבקים — הדקקים למורשי לבנו ולنفسו.
- ש' 19—20. הימצא מנוחה על משכובו בלילה האיש אשר יציקו (הילוות) את עינו לבל חנום.
- ש' 21—22. יצוה אליהם בצדתו להשיב את הנולחה, כלוי להשיב לבות הידידים איש אל אחיו ולIGNAL את העשוקים מיד הפרידה, ועי' מעין זה בסוף שיר ס"ז. יצו האל — נ"א: "יצוה אל", ולNAL — נ"א: "וינאל".
- ש' 23—24. ויהזק את העצמות הנשבות ופרק (וינאל) בהסדי את הנלחצים והגעניט מצער הפרידה. והטלה "היצוקים" בחוראה זו היא שלא כדין, ואולי נפל כאן שכוש. הברוקים, וויסרכ — לנעל.

### סתם.

נדפס בש"ש ע' 60. וכמה שוואים נעים מיותרים לנו, כנהוג עפ"ד בשירים בני משקל זה. עניינו: דבריו ננענעים על פירוד חנרים ותפללה לקבוצם יחד שנית.

שרה 1—2. תקפו עלי יסורי פרידת אהוביכם זה אחר זה ומרב צער חדד שנית מי מעיןינו.

ש' 3—6. ונפשי חמלומדת ביסורים ותשחק לפנעה עלי חבל, כלוי לפנעה התבבל, כמובן אשר ידו חששע על נבי צנתו (מננו) בלי פחד מהחיצים הנורקיים כנדווה, חנה נפשי זו בשעה שאני נועדר בה לשકוט עד שיבכם אל, יידי, מפרידתכם, גם היא לא תוכל להתאפק והבן ממעקי יגונגה כבכי חנה לפני אלקנה אישת (ש"א א, ס. עד יי — כ"ה בחעתק רדי'ב, ובש"ש: "על").

ש' 7—8. בעלות שמכס על לנבי (כלו בוכרי אחכם) יתן לו שמכס בנים ותרומות בו לעוף אחריכם והוא, זכרון שמכס, ממתיק קצת את מרירות יגונין.

ש' 9—10. כנף היןן המכבר מצער הפירדה, נתקצע ונפל כאבן על לביו להדאיו בצער הפירדה, אבל נפשי קליה לעוף לעומתכם כיונה.

ש' 11—12. שאלות את בוכרי הלילה עד' שנות עיני והם יעמדו ויינדו לכם כי עיני לא טעטו טעם שנה מרוב צעריו על הפירדה.

ש' 13—14. יציה אליהם אשיר הפירד בין אהים ונעימים להקווים, וכמה פעמים קראתי והחטפתי לאלהים על זה ממש השנה זו, שרבו בו הפירדות, כמו שאמר המשורר בראש שירו זה. ובסיום מעין זה הוא מסיים נס את שני שיריו הקודמים ס"ז וס"ח. ואולי כל שלושת השירים האלה קרובים הם בוטן.

## ג.

- נדפס בשלמותו בש"ש לרשי' ע' 8 וקטע ממנו בש"ש-62 ול"ש-55. עני השיר: עיקרו קינה על מות אדם נדול ולדעת רשי': יקוחיאל ובראשו וסיטו דברי מוסר ובetal עני התבל וחבלי החמן, מעני שסופה כל אדם למות.
- שרה 1—2. אתה האיש הדבק בחמורות התבבל, שלאו אותה מה אחרית עמה ובניה, הלא היא תאבל ותכליה את ילדיה בטרכם אבלו הם מלחתה (עדיהכ מש' ט' ח') ונחננו מושבה.
- ש' 3. לטען וני — יعن היא, התבבל, והם, בני התבבל, כשתה "תבל" ומלו' תבל, התבבל וכליה) כלוי אפס וכליין.
- ש' 4. לה אש' מה — כיה במאנש'ר 1811 ח' 2/1, כלוי להח'יבה, ובשה'ש: "להשיכה".
- ש' 5. לו ידע ותבין כל אדם את אפסות התבבל כמוני, או מאם לבנו להיות עמה.
- ש' 6. התבבל מסחה את נפשי ותמנע ממני את טובותיה, וنفسיה בחליה בה מומה וחסונגה.
- ש' 7. בית זה משובש כנראה, ואין לדעת ברור את כוונתו, ובדוחק יש לפרש: כל ימיה החיים הם כמדת לילה אחד ואני עומד תמיד בעצם תומה ובגמך טופה, מוכן בכל שעה למות. בעז — נ"א: "בעז", ואולי פירושו: כשבורה רק אשמורה אהת.
- ש' 8. נומה — תנועתה.
- ש' 9. להוסר — לקחת מוסר. ובמאנש'ר הניל': "להתבונן".
- ש' 10. יعن אשר היה לנדרה, הנפש, תחיה אחריו כלות הנשם (הנפטר). והמלחה אמרת' באה למלאות את המשקל.

- שי' 11. להסota בצל האורה העליונה ולהתחעגע בטוב טומה וחכמתה של הנפש, שהוא השבר הצפן לנפשות.
- שי' 12. וגם חבין ותדע ממהות יזהה (כלוי אחורי המתו) נחבי האור העליון.
- שי' 13. אל אשר שמה – תשוב אל האלים אשך שם ועשה אותה את הנפש.
- שי' 14. מכאן עובר המשורר לדבר על מות ידיו ומספר בשבח המת. אליו רומה – במאנשיד הנל': "לעלמה".
- שי' 15. ארצו – במאנשיד הנל': "א-יצ'".
- שי' 16. ואלקומת זומזומת – כלוי נבורה שאין קם כנראה (עדitic מש' ל', לא) והענק שלה (דבי' ב', ס). ואלקומת-נא: "אלנטה", שם אבן טובה, כמו "ספורה ויתלומה" שבבית הקומת.
- שי' 17. האשכול הנעים מכל אשכלות כיריה של התבכל.
- שי' 18. ולמה שבקלה האדמה איש מצחו ושקלה את אמה, התבכל, בקחתה מטנה בן יקיד כוה, וכניי, אם' להבל ביחס לאדמה בטה יוצא נס משיר ע.א. 42 – "ותבל... התהלך בתה בתשורות" ("שבלה" הראשון بكل, עד "למה אשכל נס שניכס", בר' ב' ז, מ' ז, והשני "שבל" בפנול, דהיב' שי' טו, ל').
- שי' 19. בשעת קבורות קדר אור הדושט בעדרים. בעת – נ.א: "בעז".
- שי' 20. ווילא נשאוו בארון לקבורה, נשאה אותו המשמש על שכמה מצד מעלהו הרחטה.
- שי' 21–22. אנחנו שונינו הכל שנלכנו בראשתו וסיפנו לפות לא מתעכץ הרבה בכז, כי שם ושרהות לנפשנו אחורי הפטות וצלטינה צלם אליהם באדם, מפותחים וחוקקים בחותם התבכל. לדעת הרשות היא השטש,ஆש של מעלה האצלות הראשונה, שטנה הנפש נוצרה ואליה היא שבה לחיה נצח בעולם העליון, וזה מתחאים יחשקבתו הפילוסופית של רשב'ן.
- שי' 23. ולמה נראג מפני המות ונישטומם לזכרו?
- שי' 24. וממי זה איש אשר יכסה (מל', כסוי בכל עדitic מש' י.ב, טו וכנו כלוי יבריה את המכס שלה – והוא הנפש, כפרה וסדרינה, פ' אחריו; יכסה פעלמן "מכמת הערכך", כלוי מ' היה ישלים נכס להבל לפדות נפשו מיד שאל (עדitic "יקיר פדין נפש", הדר' מ.ט, ט), וסדרוומה – בט' ג', מט).
- שי' 25. וזרוע נחעב את כוס התרעלה של המות, ועלינו על כירח לשחות דם ענבה ייינה; והוא עד המתאר: "רבים שני רבים ישות" (כת' ח.ב).

נדפס בהשראות עז' הרכבי ב"האסוף" תרנ"ד בחלק אוחדים ע' 145 ונמצאו השלמות ותקונים לו בכ"י פ"ב.

ענינו: דבריו תנוממים לאחד שמת עליו מת. חחלתו דבריו יושע על הכל' הזמן ופגעו ועל קווצר ידו של האדם לעמוד נגד המות האורב לכל ואין ממנה מפלט, וסופה נחמה וברכה לאבל. שורה 1—2. המשורר משים דבר בפי אחד מן המתאבלים על גדור שמת, שעורר אותו לכתחזק שור נהי ומופדר, מעורר ואומר לו: אל תהשח מספור, פן תראה קשה לבך. ועי' ענתו: אין לך לעורר אותה, כי אין יכול להשות, וכליות חרות ובכורות בקרבי מרכז צער ווננו.

ש' 3—4. ואני הרי מלמד בעזר ויטורים, ותחלה ממושכת ונכובה (עי' למטה).

11—12) השוכנת עמי תמיד תאכל לבבי כאש ותפרק קירוטיו. ש' 5—8. ועינני וגוי — עיני בוכות ומוירות דמעות, אויל' עי' הדמעות תכבה האש הבוערת בכליזותי, זו האש הטמונה בהן מיום שנשנה הלב באבלו, ואם תכבה אש תופת זו, ישטפו את הלב נחל' דמעות.

ש' 9—10. וזה מכתב יידי — שור נהיה. על סודיו — על רעיון לבי. ואותות נכרות — כלו', אותן השר נכרות (עדח"כ "ואותותם לא תגנרו" אויב כיא, כת) נעדרים על ינוני.

ש' 11—12. המשורר חולק ומבאר, מהו התהחולת הנכונה אשר תאכל לבבו, והתהחולת היא חיל (לנטיל) ומכאוב לב. כחויל ממכירות — צציר נשים מבירות ("היל" ר' מן חיל).

ש' 13—14. וכל היום אפנה וגוי — פונה אני כה וכה בצרתי למצוא נחמה בפי הבריות. נגש נעה — עדח"כ ישע' ניג. ג' ולא יצא — כי' לנגן בכ"י פ"ב, ובעהתקה הרכבי: "ולא תמצא". נסכבות — כן הagation עדח"כ: "יטר פיי" (זהל').

סיג. יט' ואצל הרבי ובכ"י פ"ב "נסגורות", אבל כנ"ר באה מלאה זו בסוף חרוז 44.

ש' 15—16. בית זה נוקף עפי כ"י פ"ב, ולא נדע לפרש; ואול' יש לנקד "וחשב", וזה מחובר אל הקודם, כלו', לא מצא מענה ותשובה על מה שישאל וגוי. ובצורות — כלו' ונשבות, ואול' ציל "ונצורות".

ש' 19—20. ואלי' יתודע — בכל רעתו. כלו' וגוי — נאלו אני אחד העם ולא חורת בסתורי הבריאות.

ש' 21—22. הזמן עמס על שכמו את השקר, כלו' אהו' בשקר ובתרמית ואת אנשי החמס יצפן באוצרו בדבר נולחה, ואול' את הנפשות היקוות ישפיל וירטם.

ש' 23—24. הצמית — הכרית והבדיל את הרעים זה מזה עי' המות. ופרודו וגוי — מלבד שאר הצורות העמית (חוסוף וחבר, פעל מן "עמית" ורעד) גם צרת הפרוד בין הרעים עי' המות. ואול' תי' "הצorth", מליח שכביר נמצאה בסוף שי' 52, ציל מלאה אחרת מעין "החברות", ויהיה "העמית" פועל מן "לעומת", ופירושו הקביל.

- ש. 25—26. איני איש מלא תקוה וסבר, כי יודע אני שתקות אדם רמה וכבר חצתי  
כבר לנפשי בצורות וסלעים.
- ש. 27—28. וסביר — כמו שבר בש' שמאלית, ל' תקוה, ובכii פיב: "וכבר", מזרות —  
כנראה המלה זו משובשת (וכבר נמצאה מלה זו בסוף ש' 58), ולפיכך אין לעמוד על כוונת  
התרות. ובדווחק יש לפרש כך: אלו התייחסותם עוד בתקוה, כי מתחת גם להשיג את  
הכוכבים דוה מעת ונקל בעני. ובמליצה מעין זו כבר השתמש הרשכיג באחד משידורי.  
ש. 29—30. והנפשakash וגוי — כלו' שהיא הולכת וכלה נשרפת באש, וכשנותנים  
עצים על האש (משל לפניו הומן) תבא ותעללה הבעייה (אולי המלה, כאשי' משובשת).
- ש. 33—36. התבבל, או הארץ, היא מקור הדוחה וنم ההפסדר, היא לבדה מוסדרת על  
מכונה ועומדת לעולם, והוא המולדת את הכל, וחוטים (הוא הומן) הורות (ו' מן דוריהם)  
כל' הם يولדייהם ואמותיהם של כל בני הקום, והוא נס הצמיחה את קוצי הרע ("טשקי"  
מל' "טשק חרול" צפנ' ב', ט) ותכל חישקים בה, יعن תנגב לב הבריות בנשיקותיה  
הנעתרות (עדחיב: "ונעתרות נשיקות שונות", מש' כי, ו).
- ש. 37—38. והמות יועץ — עצה לרעת. וקען — בכii פ'ב: יקץ.
- ש. 39—40. המות לא יחרל מלחתם וילכלה את בני האדם, כי הם כוילוי הגפן  
והוא כמושתות לקצצתם.
- ש. 41—42. בצדוד — כיה בהתקרב הרב, כלו' אורב המניה מן המארב להתנפל  
על צידו, ובכii פיב: "צדורה". ואולי ציל: "צדחה". יגיה וגוי — עדחיב: "יגיה ירדן אל  
פיו" אובי מ', מג. מוגיה, יגיה — לנעל.
- ש. 43—44. בעה יקרה חמיota את בני אדם יולח אונס למוסר ויפקח עיניהם, שבו  
נסנרות, לראות ולהבין אפטותם של בעלי הומן. ואולי פ': שהוא פוקח את עיניהם על  
דרכם ואחיך יהיו נסנרות לנעה.
- ש. 45—46. תנייחנו — בקדב. ביום תשל חנו וגוי — ביום שתshallנו לבטה (היא  
האדמה, בת התבבל, עיי' בשיר הקודם ש' 18) במתנה, כלו' לקדב. ובכii פ'ב: "לביטה ת' "לבתה".
- ש. 47—48. אנחנו נפוזרים — עצמותינו פזרות בקדבים. בעצים נגזרים  
וגוי — הכוונה, נראה, לארון המת.
- ש. 49—52. שני בתים אלו, ואולי נס שנים שלஅחריהם, נראה, אין מקומות כאן,  
אללא לבסוף כשבור לבנות הנחותם, ערץ — שמיים. יגדר פרע — יגדר את הפרץ  
אשר פרע בן המות. שלומך בנהר — עדחיב ישע' מ'ח, ית. תזהר — תזהיר (כל ת'  
דפיעל לשם החזרו) והוא עדחיב דמי' ייב, ג.
- ש. 53—54. ומה תועיל — ומה תועל תונתק ואפק על סכבות (ו' מן עברה)  
המות ועם הטונע בך. תונגה — כן הינהנו. ובנדפס בטעות "פונגה".

- ש' 55—56. היה דומם זומם — כלו' שא את מחשבת יונק בלבך בדממה  
ויטב לך יותר.
- ש' 57—58. מודד חבל וגוי — כלו' המות ימדד בחבל (עדח"כ "וימדרם במחלים  
шиб ח', ב) ויפיל נורל על בני אדם. ולזרות ולזרות — קל ופעל על חוק הפעולה,  
כמו "סונורת וטסונורת" (יהוש' ו', א). חבל, ולחבל — לנעל.
- ש' 61—62. מות רענו — תחלי' מיט, מו, הלא ישיגנו — בן הגהנו,  
ובכפי: "ולא". ואולי פירוש "ולא" בדרכ שאלת: האם לא ישיגנו? ולא ימצאו גוי —  
כלו' אפילו אם נשים בן כוכבים קנו.
- ש' 63—64. האדם אשר ימו נצל לא יצליח את רוחו להצליח מצלון. ועלינו  
משמרות — משמר נתן עליו שלא ימלט. יצא — ביה בכשי פ"ב, עדח"כ במי י"א,  
כח. ואצל הרכבי: יצא.
- ש' 65—66. נסך — בן הגהנו עדח"כ "וtmpסכה הנטוכה" ישע' כ"ה, ג, ובכפי:  
"חסך". והיה להם סך — עדח"כ "העבר בסך", תחלי' מ"ב, ה. ועברו העברות —  
לי מעבר עדח"כ שיב י"ט, יט; כלו' הכל עברים בפק המות.
- ש' 67. מסעד — מל' "מסעד לבית חי" מ"א י', יב; כלו' מעבר ודרכ.
- ש' 69—70. ממות נגוזר — כלו' נבדל ונפרש מן המות. ובחיים נגוזר —  
נזר צלו' שישאר תמיד בחיים. נגוזר, נגוזר — לנעל.
- ש' 71—72. בית זה אולי מקומו לעיל אחרי ש' 36 ומוסב על המות. והאדם  
וגו' — המות ילקט את האדם "כארה האורות", כלו' כמלך עשבים.
- ש' 73—74. שאל, לשאול — לנעל.
- ש' 75—76. גביר וגוי — כלו' אפילו אם תהיה גביר אחיהם. איש — בן הגהנו  
לפי המשקל, ובכפי: "אנוש".
- ש' 80. וישבו הטירות — עדח"כ "וישבו טירותיהם" יהי' כ"ה, ד.
- ש' 81—82. כי קרב — בן הגהנו עדח"כ ישע' י"ג, כב; ובכפי: "מרקבי". ומלאו  
אווצרות — מלאו אווצרות של המות.
- ש' 86. כאחד בא לנזר — כלו' למי שבאלדור במעון לומן טעם ויצא אח"כ ממשם.
- ש' 87—88. המשורר מטיים בתנוחות: מי שאין לו מעצור להושיע (עדח"כ ש"א  
י"ד, ו), ואשר יבצער רוחות (עדח"כ תחלי' עין, י) ונורע בנורחותו, כלו' דאלחים, הוא  
יצור לה חסר.
- ש' 89—90. ויקים הקرم — יקומים את הברכים שקרטו וכרכעו לנפול. בחרם — נশמש.
- ש' 92. בשואות ועברות — ר' מן שואה ועbara.

נדפס בש"ש ע' 61.

ענינו: דבריו תנומתים וקינה כאחד על מות אחד מודריאן.  
שורה 1—6. פרוד ידידינו — כלוי' אחת האבל על פרוד (מוות) הדריאן, סור מטנו  
ואל השלות בנו לשבר ולהעציב לבבגנו, כי גם אנו הלא נמות מהר ומה בצע בערנו, הלא  
כלנו נמות ולא נדע קץ הזוטן של החיים, ואין חכם בעולם שידייענו יום המיתה; ולכן טוב  
לאדם שি�שנה את המות בחועלתו על לכו כי האדמה היהת טקים מרענו בחים וטפונו לעפר.  
שי' 7—8. המשורר פונה אל המת ואומר לו: אתה הנגער בחתונות ארץ, שוקט גם אתה  
כי המת לא לך לנידח הוא, הלא גנע אחר הוא לכלנו.

שי' 9—10. אלו היה בידנו לפתוח לנו בחבל שער המות, כי עתה נחרנו לנו נחם  
אחרי רענו המת, כלוי' מי יתן מותנו עמו; ואולי צ'ל "נפתחו".  
שי' 11—12. אלו היו כוכבי שמים בעלי קרבים, כלוי' בעלי הרנטה או המו גם מעיהם  
למוחך במנוג. אגן.. המטו לך — כייה בהעתך רדי' לפהיהם, ובש"ש: "אגן... המו".  
שי' 13—14. ברי יגונן — לפי גורל הינון. אוזי' — כייה בהעתך רדי' ובש"ש  
בטעות: "אחי".

## עג.

נדפס ב'ם' האשכנזי לדוגמה רטבי' ע' 96 ואצל נ' 141—142, ובכבוד הלכון תרכ'יט  
ע"י ניבויאר עפ' מה' וויט'.

שורה 1. בחק' ילדות — כייה אצל נ', ובצחוחות לראביע טובא חרוץ זה ושם הנוטה  
"בחין ילדות", וכנראה הנוסח "בחיק" הוא הנכון, וمعنى זה נמצא אצל רבי הלו: "ישנה  
בחיק ילדות".

שי' 5—6. מה לך תריבני ונור — בזונה שני הבטים האחרונים בקשר עם הקודם  
איןנה מהוחרה, ולפיד נ' הפטוש כך: המשורר אומר אל האיש, שאלוי' מכונים דברי התוכחה,  
למה תריבני ותאמר לי על שיר תוכחה כי דומה אני בזה לאברהם אבינו שאחרי הולידו אה  
יצחק לשורה אשתו שב והוליד באחריות ימי' לקטורה בנימ' פחותים במעלה כומרן ויקשן  
(ברא' כי' ב), וכן אני אחורי שיני הנעימים הראשונים פג טעמי וכשל כי בשיר ואני כותב  
עה דברי תוכחה קלנסים ורפם. ולדעתו של נ' דברי השיר מוסכמים על האוצר ר' יוקף בנו  
של ריש הנגיד. שהוות שורה ויהירות בעצמו כלפי המשורר. ואולי המלים "הלא וה  
אב' וכו' עד יקשן" — דם באמת מדברי אותו האיש כנור המשורר, ורשבע' חזר ו מביאם בצוותם.  
באמור תלא זה אב — כייה אצל נ', ונוסה דוקם הנייל: "אמך הלא אב".

ש' 7—8. המתעדן בחיו וחייב כי צער שנייהם סופם למשחת, ומה יתנאה אחד על השני? חציר — כיה במת' וויט', ובשאר הנথאות: "קציר", ימות — כיה אצל נ', ואצל רוקם הניל: "יהיה".

## עד.

נדפס ע"י רשייז בחצופה להמניד' תרליד', 30.

שרה 1—4. אם כוחך אתה בחיים אמיתיים, חי נצח, בין אנשי התבכל ונפשך תניר מפני זקי אש סוללה ובווערת, כל'ו מפניא אש ניהג, ידי כבוד התבכל כל בעיניך. סלד — שם מן הפעל "ואסלאה בחילה"; ובלשון הויל: "סולדת" בהוראת כויה ושרפה, ואולי ציל:

"סלדי מל' אש פלאות",ILD — במובן ילדות. ש' 6. ומזה ... כאשר מת סלד — ע"י דהייא ב, ל; כל'ו לא תשא אשה ולא תבנה לך בית, שלא תמשך אחרי הבלי הוטן, בלי — כן הנהנו לפוי המשקל, ובנדפס: "מכלי". ש' 8. טן השאר... וטן הנגד — טן הבשר וטן העור. השאר, נשאר — לנעל. נلد — מלה"כ "עליגלי", איזוב טז, טג.

## עה.

נדפס בש"ש ע' 34.

שרה 1—4. לבו של האדם נכוו וריק ותויש (ההכתה) סחומה ממנו, ורק הנוף וענינו נראים ומושנים לעינים והאדם נטשך אחריהם, אבל הנפש נעלמת, והשוחרים את עניין הארץ והבלוי הומן ימצאו רע ונור.

ש' 5—6. הארץ — הנוף. לנטמה — לאלהים, שהוא נשמת העולם.

ש' 7—8. ועבד ומי — כל'ו הנטשך לאחר תאות הנוף מאבד את רוחו ונש灭תו, ודודה עבר הרגן אדוניו וכשפה ואמה המיסרת ומצערת את המלכה, והפסיק בין שני נושאים ע"י הנושא או המשלים מעוז בשיריו רשב"ג (וועי, למשל, בשיר יז, 72).

ש' 9—10. ובן יקום ומי — כל'ו הוא רומה לבן ומי.

ש' 12. אחרי "אשר" חסורה מלה אחת בת שתי הבריות, ואולי יש להשליט "רבבת" ערד היב יהו כ"ב, ה. ובבר' משלים: התוב.

ש' 13—14. ימי חייו של האדם עמוסים משא רב של כל מיני עמלים (ר' מו "עמל") ובאחריתו, אחרי מותו, ישא על גבו גושי עפר של הקבר ורטה.

נדפס בכרך ע' 15—17.

- שורה 4. ואליו יד הרים — הרימה יידך לאל השםיכם כחטלה.  
 ש' 6. וכל סתר ונו' — כל הנסתורות אשר לך, לא נסתורו מפלני.  
 ש' 7. רהה — מליהכ ישע' מ'ר, ת. וממעדר נורא — מיום הדין.  
 ש' 14. ומנאצים — שוא נח ת' חטא לשחיהם, וכן הרבה בשור ות' כייר כרויים—  
 עדראכ' תhalb' לנו' ב.  
 ש' 19–22. וקרעו חלוניים — עדחיכ ירט' כיב. יד. עתק ונו'-תhalb' ל'א, יט.  
 ש' 24–27. ולו' תעפות ונו'—שם צ'ה ד. יוצריהם — ת' "יצרים לשחיהם.  
 ש' 30. וישתו כוס חמץ ונו' — עדחיכ תhalb' עית, ט.  
 ש' 36. כאובות טעפרים — עדחיכ ישע' כיט, ד.  
 ש' 39–40. לתוכלית ולחרץ — לכלוון חזין. הארץ ונו'-ישע' נ'א, כב.  
 ש' 42. ותהייה כיהירים — להיות נגאים.

נדפס בחנוך 3 הרב (בחוב) "ארבעה ממארות" ע' 7.

- שורה 1. המשורר משים דברים בכפי אחד מהבריות שטפთהו להמשך אחורי תעוני הוטן  
 ואומר לו: "אל תישן ונו'". וציריך זה של שמתת החענותם בטסכת רעים בין עצי הגן וערנותם  
 בשמי על כוס יין לקל צנוריו מים וכונרות וכנפי רגניות. מצו אצל משורי ערב והחלילים  
 בעקבותיהם.

- ש' 4. האשלים — ר' מן אשכל.  
 ש' 5. ורנס צנורים — חטית קלווי הטים הנחותם מן הצנורים וטורקות הטים העשויים  
 בנן לנני. עלי פה — אולי ציל: "עלוי פ"י" בסמיכות.  
 ש' 7—8. עין — כנן הנחנה וב רפס עי' הרב: "עפ", פרי — ת' פרי לשחיהם. עלים —  
 בן תקן הרב, וככ'יו: "עלים".  
 ש' 9—10. כהוננים ועוניים — כיה בעתק רדי', והכוונה: ככלו הם מפסיקים  
 ועווקים זה זהה, ובנדפס אצל הרב: "כהונים עוניים", והוא מעיר שם: "אות ע' בכפי בספק".  
 ואולי ציל: "כהונים מעיניים". וחתרים — כיה בעתק רדי'. ובנדפס אצל הרב: "וחתורים".  
 וhoneym — בכפי הרב: "והמוני בל'ו".  
 ש' 13—14. מורקים — מרוקי יין, ונגנה — בן משער לתקן הרב, וככ'יו:  
 "ואנהג", ובין כך ובין כך הליידי מנוננת.

ש' 15. ואקום – דברי האיש המפההה. בברקים – בכל בקר.  
 ש' 17–18. עץ רטוב – של בשיטים. בטרם יום וו' – בטרם יבוא יום הקטב  
 (הפטות) ויניע ותמן בוא האדם להניר "במנעלים". כל' בשעריו הקבר הנעלם וטנוורים לנצתה.  
 יום – טלה זו, לפוי עדות הרך, חסירה בכבי ושולמה עי' סופר מאוחר. במנעלים – כי  
 הנהנו בדוחק, ובכפי: "במנעלים", מלה שאין לה שום מוכן. ואולי צ"ל: "...במאעלים".  
 ש' 19–20. על דבריו הפתוח של המפית הניל, עונגה המשורדי בערווה: דום זום, איך  
 אתה שודך ומשתדל לפתחוני על החעוגנים, בשעה שביחמך' והdots אליהם נתון ביד הערלים.  
 ש' 24. ירצוון שועלים – עדה'כ איכה ה/ ית.

## עת.

נדפס בשיש ע' 34, ל'ש–55 ועי' ג'–124 הע' 39.  
 עניינו: שיר על סוף הסתו ותחלה האביב. ואולי הוא חלק משיר נרוול.  
 ש' 1. כשורים נעו – כל'ו נתנו קול רעים.  
 ש' 3–4. וכמו תרנינים וו' – מראה העבים הנושאים על כנפי רוח כטראת אניות  
 תורן, אשר ירדתן הסעה, וקளות הרעמים בקளות הטרנים כל'ו ובו החובל התוקעים בקרני היובלם,  
 בעת מסע האניות בסערה. וצירע בעין זה נמצא גם בשיריו הום של ר' הלוי "יעין וטיקים":  
 "שחה קרנום ונבהל סרנים ונלאה תרנום". תרנינים – בן הננהנו, ובש"ש: "תנמים". סרנים –  
 בן הננהנו לוונו עם המלה "תרנום", שבදלה, יהיה השואגע מיתה, כדרך המשורדר בכתמה  
 משוריין. ובש"ש: "סרני בקרני", ואולי יש להניח נסח זה בסטבות ח' נפרדר, כדרך המשורדר נסח  
 בזה בכתמה מקומות, לשם שווי החרבות: "סרני בקרני".  
 ש' 5–6. ובני שחקים – כל'ו עצאות השם; ויש מניהם: "...ונני שחקרים".  
 חעו – מפני שהדלה נחרות עם הסונר דינה בדלה הפחיתה ושותה עם הסונר במשקל. באורם  
 לעו – כל'ו הכוכבים יהוד עם אורם מתבלבו ונטעתשו עי' העבים).  
 ש' 7–8. שט ש נשם וו' – צירע זה אינו ברור כל צרכו, שהרי לא השתמש נושא  
 על כנפיו את העבים. ואולי הכוונה, שבשעת הבקר עם עצת השימוש עלו העבים. ונראה כאלו  
 השימוש הביאם על כנפיו. ועת. כי נבקעו נבקעו – כל'ו בשעה שנבקעו העבים נבקעו  
 בכה; ואולי "נקעו" הראשון מוסב על העבים והשני על פני הארץ, שנבקעו מן הנשימים.  
 ש' 9–10. פחי נשים וו' – הרוח רקע פחי הנשים (כל'ו העבים) וקצין את  
 העב לפתילים, הם קילוחי ורמת הנשים, שנראים בירידתם לפתילים, הנוגעים עד שאול, כל'  
 יורדים למטמי חאדמה; והוא עדה'כ שם' ל"ט, ג. רקעם – אצל בר': רקעה.

ש' 11-12. הוא הרוחה — הנשם, והכית ערthic תחל' ס'יה, יא. הרוחה — כן דנדנו, והנה ת' נע; ובש"ש: "הרונט" ובכ"י א' וכן אצל בר": הדנורו". עדי נזרען — עד שהוכשרו התלמים לוריטה, ש' 13-14. נלה יוביל הרים — אחרי הנשטים, ערthic נלה חציר" (טשי כ"ז, כה). כתו סודות ונו' — כלוי נגלו העשבים שהוא נסתהים קודם באדרמה, כתו סודות כטופים שיירע האיש על מעיאות ולא נגלו לו קודם.

ש' 15-16. כל הסתו ונו' — כלוי הסתו הרבה להורו כיב נשמי דעתך על עצי השדה המתים עד ששבו לתחיה.

### עת.

נדפס ע"ז בר', במאנשיד 1911 ח' 2/1. והוא ראשו של שיר, שסתמו חסר.

שירת 1-2. אני שוכב בלילה על משכבי ושנתי נרוּת מזוק רונוּ ובדלה, כאלו אסירה ההשינה על עני. ומלה "עני" הראשונה קריאתה בכ"י מזוקפתה; ואולי ציל: "ליל".

ש' 3-4. השמים הם כאוהל והכוכבים כהילין, וביהם קשורות היריעות השחורות של הליל כתו בקרטי זהב.

ש' 5. ב עיישייה — כן הנהנו כת' "כעישיה" שבכ"י. והוא ל' ר' טן "עיש", כלוי בתוך קבוצת הכוכבים.

ש' 7-8. וחילגה עם הכוכבים הסבירנים איתו דומים עוד כאילת אשר סבבוה עפריה בני העצאים, טידאטם מפני הלילה, שהיא להט כבפיך אריות.

ש' 9-10. שכעת כוכבי כית' המהוברים יחד דזיות כשבועת הנרות של המנוחה.

ש' 11-12. והלילה כפז ראשו כאיש שיבה וכן תשעים לשות. והוציאו מכון כנראה שני המורוח מלבניט ונראים כאלו שינה זורה בהם; ופARTH מסדר נדול אחד למספרים בודדים נמצא אצל רשבין נס בטקיא ע"י בשיר נא' 11-12. ב שיבו — כן הנהנו, ובש"ש: "בשוכנו".

ש' 13-14. ורצו — כן השלמנו למ' הכוונה והמשקל, ובכ"י חסר. לננד'י-אולי ציל:

"לנדנו", ומוסב על הלילה.

### ט.

נדפס בש"ש ע' 54 ו:שעה"ש-39.

שירת 1-4. בעלות השבש נעלמים הכוכבים, ונראו הדרבר כאלו עושה בחכמתו ובש' זה שהאדמה באה לשאול (ללוות) מהשמש א' רוי' הוא, השמש, טמנה למשכון בני עיש' (הכוכבים).

## פ.א.

נדפס בשיש ע' 55 ובשערו י-39, ולדעתי דוקם הוא��ע משיר שלם.

שרהה 1—4. דמיון השחקים לנן והគוכבים לפורחים נמצא גם בשיר ח' 49-50. ותסחר כמו אונז — מלחיב שהיש ז' נ.

## פ.ב.

נדפס ע"י בר' במאינשיד' 1911 1/2, וגס זה��ע משיר.

שרהה 1-2. התשודר קורא לברכ אשר עינו בעין הברקתו וטבקש שישלה לננת הדרם עב טינקט ויסקד את ערונות הבשימים נשמים, ויאסור את עקב לבל תנתק ותעבור משם בלבד בדרכת נשמים. שלחה — צווי של בקשה.

## פ.ג.

נדפס במחair ובשווים שיר ר' ובכמה מקומות אחרים. ועי' נ' 142 הע' 88.  
ענינו: דברי התול באיש אחד, משה שמו, שחומון קראים לטשחה וככלות היין הביא לפניהם מים.

שרהה 3-4. שבעים — בנימ' יין. תשעים — בנימ' מים; כל' המים הכהרו את כח היין ונברתנו.

שי' 13. אבן פי — ניא: «אך מפי».

שי' 20. כבני רכב — שהו נזירים מן היין (עי' ירט' ליה, ס).

במהו הניל ובשווים בא בסוף השיר עוז בית זה:

הפייטאים... רבפְּרָדִיעִים גַּמְלָתָא בֵּי תְּלָק גַּעֲיִים

עם מעשיה מן הפה תובעים בֵּין הַפְּנִים, בֵּין בְּקִים.

ואלו מוספקים אלו אם בית מנומם וחסר מעם זה יצא מת' של רשבג, וכנראה דיא

הוספה מאוחרת מאייה חרון.

## פ.ד.

נדפס ע"י דיר דורוון בימי' J.Q.R. 1913 נ' 1 וחסר בסופו כמה בתים.

ענינו: דחאות על ירידת השיר.

שרהה 3-4. ואבן אדניו — בן הניה דיא, ובכ"י: «עדניו», והרבנים «ונשנו וכלו» מוסכ על האדנים, ואלו יש להניה גם «ואבני» ת' «ואבן». ובלו — בן החלם דיז עפ' ההרוו.

ש'. 5. וסרו יודעוו - בן השלים דיז לפלט'.  
ש'. 9—10. בתרים... מצואא... ודלו - בן השלים דיז

### פָּה.

נדפס בש"ש ע' 51.

ענינו: מענה והולוי לרשביג שהשיב לאיש שהחטיה כנendo דברים בשיר.  
שורה 8. וחורף - מלה זו מוקשת כאן, שאריו נס יומ חורף הוא ים קר, ודוקם  
טניה: "ושורף".

### פָּן.

נדפס בש"ש ע' 50.

ענינו: דברי התול באיש, שנגב דברים משידי רשביג ויחסם לעצמו כדי להחנדל בהם.  
שורה 2. וחורת ווינ - כלוי באת במחתרת כנגב ופרצת את נדר המוסר. ואולי יש  
בזה רמז גם לקלוקול ולפריצת גדרי השיר וחקו עי' נגוב הדרבים.  
ש'. 3. להנשא - נ"א: "להושע", שהיה הנדיבים משלמים למשורדים בעד חרויותם בכם  
מלא ועל זה מוסבים גם דבריו הסוער.  
ש'. 5—6. כשם שלא יכולו בני אדם לעלות למרום כדי להסתיר את התאותות מן  
הארץ, בן לא יוכל אתה להכחות את זהריך שירך הנוגבים.  
ש'. 7—8. ואולם אני איני נתן לך לנכת מקצת חרויות משלוי ואיני חושש לך, כי  
היאוות לא יבשו עי' שאיבת דלי אחר סימ מתחכם. ומעין מליצה זו נמצא בשיר לא,  
162—161

### פָּנ.

נדפס בש"ש ע' 51, ועי' נ- 140 הע' 79.  
ענינו בעין הניל.

שורה 1. נגב הדברם משידי רשביג שהשיב להמשורר חסוכה שעינה הנונה ואומר לו  
המשורר: תשובתך מעידה על משובתך ופחותך; תשובתך, משובתך - לנעל. תשחד -  
פעל מן "ושהדי" (איוב טז, יט).  
ש'. 4. וברכיך ווינ - ולא תוכל להתחרות עמי, או שאתה פחדן ומונ לב להזרות  
על האמת. וכושלות - בן הנינה נ, ובש"ש: "מכושלות".  
ש'. 5. קחה בינה - אול, ציל: "קנה בינה" עדחיב מש' ד', אה וקח - בן הנינה  
ובש"ש: "לקח".  
ש'. 6—8. עדחיב שמ' כ' נו.

## פתח.

נדפס בשיש' ע' 64, ועי' נ-141 ה'ע' 83.

לדעתנו, עירוכים דברי השיר בעיקרים ננד ר'ש הנגיד, ובנראת היא תשובה המשוררת לאחד מדיוריו שפנתה, או רגזה לפנות, בבקשתה לפני אותו הנגיד, או שהמשורר נס הוא ישתREL עללו בענן זה, ורשבען מתחן טינה שהיתה כלבו באותו הזמן על הנגיד ההורא, בע' שניהם לפנים ואיש ריבם עתה, הגיא את ידרו מלהשפיל את עצמו לפני דבריו תחוננים, בדרותו את רוע לבבו ועבדתו הקשה.

שרה 1—4. אתה הארנו תשפלי א"ע לבקש בקשה "מוחץ' גנות", כל' משפטן אנשים? הלא ידעת כי רענו זה, שאתה איטר לפנות אליו בבקשתך הוא קוצר רוח ומחרור חיטה זאי'ש קשה, ובעת אשר יועף ויכעס לא ישעה לבקשת איש. יפה רענן וענף — שעורו: רענן ויספה ענף. מוחץ' גנות — אין יש להניה עפ"י להיב' תחל' קכ'ט, ו' ובשיש': "גנות". יש ע' נ"א: "ישוב".

שי' 5—8. אל חבט אל רום מעלו במשורה, שם היה איטלו דומה להיכל פנימי בטקדים יש להתרחק מעלו כמו מקום טונך, ואיטלו אם היה מצונפ' ככח'ן בציין קדרש, היה בעינינו בק'ה, להיוון איש רב ומחלוקה כמהה.

## פט.

נדפס בשיש' ע' 63, ועי' נ-141 ה'ע' 84.

לפי' נ' נס דברי שיר זה, כמו של הקודם, עירוכים ננד גנד, והם ינברם שהמשורר נתן כפי אחר ברוך אורורה לרשביגן שלא ידונ עם האיש (ריש גנדי) התקוף ממן, ואולי אמרת המשורר לנפשו.

שרה 1. למה אתה בקז'ן מכאי ובטלון מאיר (עדhic' יה' כ"ה, כד) לחייב את השר חמיריד עמים, והוא הלא שוקט במלוונו בכית מנותתו ואיש נבדר בעין כל; ואתה תכישנו בעין קנאה וקלון ותקל' בכבונו, והוא הלא חסן וחוק כמו אלון, לטה - בשוויא עיד הארטית, לשהי'ם.

שי' 9—10. שאתה שלו מה' שלו ועי' יורט' מיט', לא' ושאנן וישוכן במחבא חדרך בכרעל בצללו (עדhic' מיב' ד', מט' יעור מיד לערעד אוחך ולזעעך ותהייה לבו בכשלון בחך לפניו; כל' תפול שודד לפניו).

שי' 13—14. כה שלטונו נдол מאד עד שיוכל לטזרך מטקטך, ואיטלו אם היה בדמישק ונור (עי' שופט' ד', יא), ויימיך כסיפרא וענלו, שננטו לפני שופטי ישראל' (עי' שופט' נ', כא).

## לט

נדפס בניא ע' 26 ובש"ש—34, ועי' נ—140 הע' 77.  
לפיד נ' גם שיר זה מכון כלפי ר' ש הנגיד בשעה שנפללה מחלוקת ביןיהם.  
שרה 1. אבוי כל החכמים — שלמה המלך בספר משלו בכמה מקומות.  
שי 5. מחץ מادر שחוט — כלוי מהק לשוני (עדחיב ירמ' ט' ז').  
שי 8. אם ריבוי — אם תבקש ריבוי.

## צא

נדפס בש"ש ע' 63, ועי' נ—141 הע' 85.  
לדעת נ' הזכרים מוסכמים כלפי הנגיד לאחר שנפללה קטטה ביןו לבין המשורר, והנגיד לא קיבל פיסונו.  
שרה 1—2. נסוגותי וסratio מדורך האנשים האלה, ואם צדיק אני בידני עמהם בו אבוי להם ואשלפם מעיל רגלי נגעלו, כלוי אරחווקם מעלי בכו. נסוגותי — כן הנגן, ובש"ש: נסוגותי". שלפתיהם — ת' "שלפתים" לשוחם.  
שי 3—4. ואל חתמה לאות איש חסן כאלוון רום כתרמר למראה עיניהם וטעמו, או טעם פריו מר ברעל. ורומ — כן משער לדינה דוקס, וככ"י: "והם", ואולי ציל: "והוד". תמר, ימר — לנעל.  
שי 5—6. ודי מראש להיות זגב לו בעוד לא נמצא אלא כלב ושועל, ולא לכבודיו להשטיל איע לפניהם; ויטוד המליצה במאמר חזיל באבותות: "הו זגב לאירועים ואל תה ראי לשעלים". מראש — כן הנגן, ובש"ש: "בראש". ובין הגניה: "דרשי", ואולי ציל: "בקש".

## צב

נדפס בניא ע' 26 ובש"ש—64.  
שרה 2—6. ידי זגו — טינה ה', ת. תראה זגו — איכה נ', ס. ננדך זגו — איזוב ציו, ו. שתוי זגו — תhalb עיג, כת. נחלמו זגו — שופ' ה', כא.

## צג

נדפס בש"ש ע' 55, ועי' נ—137 הע' 62.  
לפיד נ' הם דברי חדור כלפי המדוקק הרופא ר' יונה אכן גנאח, שלא החשיב ביותר את מלאכת השיר.

ש' 1-2. ולא תגנבה — בשיש ניא; "ואל תהמה". למן כי — יعن אשר. תחלה באישיות — כלו, אתה מתבקש לחולמים בסמי רפואה שלך. תחלה — כן היא בשיש ואצלנו. ויש מניינים: "תפלס" כלו תחולמים ותרפא. ובא פועל תי' הפעיל לשיהם. באישיות — שהיש ב', ה. והושאל לסמי רפואה שמתוקים את החולה. ומקצת מסופרי ימי הביניים טושים בשם זה להוראות קרני דאמנה, הם כוסות ל医治ת הדם.

ש' 3-4. וחכמתך ונו' — כלו: שלוי, המשורה, נדול משלך, הרופא.

### צד, צה, צן.

שיר צד נדפס בשיש ע' 64 (בש' 1 אויל יש לנקד: אל); ציה נעהק מהז' כי א'. (בש' 4 "נלה" הוא תקון תי' "נאה" שבכבי); ציו נדפס בשיש ע' 52 ומונח עפי נ' ע' 143 הע' 89. ושלשם סתום הכהנה ונראים כחוות.

### צן.

נדפס עי' נ' ע' 131 הע' 52, וכנראה הוא קטע משיר שנכתב על נפשו שורה 1-4. אל תחתמו על איש כמוני, ששאף להשין מעלה החכמה ושאיpto עלחה בידך, כי ברוחו היהירה הוא לנפש אשר הסוכב את הנוף ובכלל העליון, שהוא נבש העולם, הטובב וטקייף את כל העולם; כלוי שניהם סבת התנוועה, זו נוף זה בעולם. ומעין זה נמצאו אצל רשביג גם במקומות אחרים.

### צח.

הקטעים I — VII הם חרויים בודדים טוריים שלמים, שמובאים בשם הרשכין עי' מחברים אחרים. הראשון הוכן בפי הערבי לשיר־השירים של תלמיד הרמב"ם ר' יוסף בן עקנין, ושני בתו הآخرונות הוגאו נס במחברת הפרטון ערך פן, ונדפס נהיחס ע' 44 ובש' 74-74. השאר מוכאים רוכם בספר העברי של הרמב"ע ונדרפסו בשיש ע' 74, ומעוטם בכבי פ'ב. I. שיר משיר מדבר בשבח יפהיה, כדרך חמישור בכמה פתיחות משייריו. שורה 1 שני הצב' (כגmo לנטורה, ותפס ליז צבי תי' צביה דרך צניעות, במנגן הרבה משורי עב). חדים — כן הגדנן, ובמקורו: "חיים", ור' מניה: "צחים ובריס". ומהנו' — הם ברורים ווכים כחרוזי אבני דר (פנינים). ש' 3-6. ואת מה ונו' — ותמה אני על שלמה המלך שהמשיל את פנini הטענים לעדר הרחלים (שה' ש ו', ו) ואין זאת כי החנעים היפות העבירו על דעתו ועזב את לבבו, כלוי הפנה את דעתו ומחשבתו, לעדרי האבר.

II. שני בתיים אלה הם שיריד משיר אחד, ולדבריו הרמב"ע בספרו הערבי תאר בו המשורר ליל סופה וסער על הים והבליע בו דרך אגב כחריפות רגה עקיצה חרדה כלפי שירי ר'ש הנגיד, כאמור: צנחתה וקורידותה של הסערה היא עצמת השלג אשר על הרמן (הנקרא שנייד) או עצמתם של שירי ר' שמואל הקהחי, כלוי הלווי, משפט קחת, שאין בהם, לדעת רשביגן מתחם הרגש ותלהבות. ועקיצה זו היא שנרגטה, לפי דבריו הרמב"ע בספרו הג"ל, לעודר חמתו של ר'ש הנגיד על המשורר ולהוחיקו מעלייו, עד שהוכרה רשביגן לבוא אל הנגיד טרהורק ולפיטו בדבריו שיר ותלהה, הוא שיר כי"ט, ע"ש. — שני הבתיים נמצאו בכ"י פ"ב (ושם ח' "צנחתה" בא "ומימיה") — ובספרו של הרמב"ע הובא רק הבית השני.

III. המשורר אומר על עצמו, שיט שלמה (כלוי) לבו של המשורר הנקרא שלמה) הוא ים נדול, ואינו נים שלמה העומד על הבקים (ע"י מ"ז, כה), אלא ים מיטש, נדול ורחב ידיים.

IV. אומר, כנראה, על עצמו בעונה שהוא מניש לודיו ואיש חסדו מנהת עני. V. בית מתוך קיוה שבכתב המשורר על מות אביו, והביאו הראכ"ד בספרו, בעת ונו' – בשעה שכוא אל מדור הנפש (הנוフ) מלאך המות ולקח את השורה (הנפש) שהיא לבירה מציאותה אמתית ונצחית, ועוזב את החוטר, שמצוותו אינה אלא דמיונית וחולפת. מסעף ה' ארה – עדרכ' ישע' י', לנו'.

VI. בית זה, שנמצא בכ"י פ"ב, אף הוא, כנראה, קטע מן השיר הקודם.

VII. נמצא בכ"י פ"ב.

## צט.

נדפס ע"י הרכ' בחנני IV (האמיפ' חרני) ובשעה"ש – ע' 39. לדעת הרוכ' ובו ע"י הירושימה הערבית שעיל ה' (פי אלעלם) פתרונה „ההכתה“ או „ההכם“, אבל טעות נדולה היא, ומתרוננה האמתי הוא „המשמעות“, וכן פירושה: השם דומה לעין הפטוק שרשיו ברא אלהים במרים, כלוי בשמים, וענפיו, ר'יל קרני אורו, מתפצלים ויורדים למטה ואח פריו (אורו) יתן תמיד בומנו, מן הזרחה עד השקיעה, אעט"י שהוא נגער ונעהק ממקומו כל רגע ע"י הנעווה וסבובו. וממש בדברים אלו כותב על השם טהורש אלהורי ב„ההכתה“ שער ל'ב:

ונהו שפטש אשר יפרשת בינוינו עלי אבן קלח אחים און נזקיין  
בגערצאנן אשר צמח בשתק והצעינו ערי אבן עזקיין

## ק.

נדפס ע"י הרכ' נס' גנ"ל.

פתרון חידה זו, כפי הרשימה העברית שלפניתו, הוא הענ'ן. החלטת הסונר בשני הבתים הוא בודאי טעות המעתיק, וחתה אחד מהם צ"ל שורה אחרת, המדוברת בדרך חירה ומשל ע"י אחת מהतכונות העט. ואולי בש' 3 ציל': «ולו חיים ولو נפש», כלוי אעפ"י שאין בו חיים ונפש, ככל זאת יתן מיפוי חכה ותוכנה חי ובעל נפש מדרצה.

## ק.א.

נדפס שם.

פתרון החידה. כפי הרשימה העברית, הוא התפותה. שורה 1—8. התפותהrial משחק על מע העץ לננה המשמש ביב צבעיו כברק ובירת שורה מתחדשת רואת אותו אדום, ופעמים יירוק והוא מתחזק כחולה שנפיו מורייקות ומאדימות לפיה מחרת החום, ובלבניותו ואדרטימותו כאחת הוא נראה נגלי בסקף מהושך והב נוכת הכל בלע ת' ל"ג, כדי להעלות את הפתרון. עלי נזעה — כך משער לתקן הדיר דיז במיע R.Q.J. תחת "אבול נוה" שכבי.

ש' 10. ושדיה כמיןקת — התפותה מלא עסם כשי מינקת.  
ש' 11—14. כשהבאים הקופטיים במקלם להכות בטרקתו ולהשלין, או יטול לרוגלים, ומנשק את שפתיהם באכלם אותו.

## ק.ב.

כל הידיות הבודדות, שהן לפוי צורתן מסווג התננים («שירים נצדרים», כלו שסתמי חרוויהם הם מליט שווה בהוראות שונות) נדרשו ראשונה בוכוכבי יצחיק חוב' ח' עי ס'ג-ס"ה, ומטרשו באורך ע"י רישי באוצריהם שנה ד', וגטווישנו הלגנו בעקבותיו.  
שורה 1—2. היה קל לנשר במעשים לעשות כל דבר בידך ועל תכתח ביצירות (בשליחים), כי בשלוחך דברים ע"י אחר מאהו כיוולה ביצירות וחבלים.  
ש' 3—4. וכל פרי האנור ותאפק בעתם, בימי הבציר, ותחקן דלתי אסטיך ביצירות (מל' על ציריה מש' צ'ז, יד) ומגעולים שלא יגנוו את הפירות. אנדור — כ"ה בחעתך דרכיך, וכנדפס: אנדור, טל' אנדרה וקשרה, יהא, מנדר, אנדור' לנעל.

## קג.

שרה 1—4. המשורר אומר לחברו: כל מה שאתה מטאפר בו כאלו הוא שלך, משלו הוא. אם יש לך בנד רב יסודו ("שתי מל' אבן שתיה") ועקריו הם שלו, ואם העב של הנדר לך, הנה החשי (מל' שתי וערבו) שלו; וכן יין זה שאתה שותה הוא סחוט מן שחליל (מנפנוי אשר שחליל), ולמה תאמיר לאשיש הין: החשי (המשקה). מל' "לא בשתי קhalb", יי' לי הוא. ולדעתך רשות הנכונה היא מליצה שנייה כלפי אחד שנכש משורי ושנה אותו קצת ופרשם כאלו הם שלנו. לא אשיש — בן הנה רשות עפי העניין והמשקל ייחיד מן "אשיש עניים" וככ"י: "לאשה".

## קד.

שרה 1—4. המשורר אומר לחברו, או מדבר אל לבו: דורך על במתות של שונאנך (מל' בכ' דב' ל'ג, בט), ודעת כי סופיסוף יבוא يوم מותם ולא ייעיל להם נס בואם אל במתות ובתי מקדשים להתפלל לאלילים (עדרכ' ישע' טז, יט), כי אין בהם איש הם וישראל נס אחד. בא מותם... ולא חד במו הם — בן הנה רשות, וככ"י: "בא אתם... ולאחד במותם", ואולי כוונת המשורר במליצה זו ושללהחריה בנד שונאיו ורודפי נפשו המרומים בפרטוסה.

## קה.

שרה 1—4. המשורר אומר לאלופו ומירעו: שבוןathi אלפי (ושע'ט "עירם" לאו דוקא, אלא בשביב התננים), עשהיכ' אלוף ערים, בר' ל'ג, 55, ואל חבא לעירם של השונאים ואל תרכב על עוז שליהם (חמורם, מל' בכ' בר' מיט, יא) ואל תירא משואן צעקהם וחמת קנאיהם שהם מעורדים عليك כדי להכחיך (והיא מל'כ' עיר וכבלות); ירד' טיז, ח, לפי פ"ז בן דרכו של רשבע ר' בן ננאה: קול צעקה וחודה. תירא — בן הנה רשות, וככ"י "הראה".

## קנ.

שרה 1—4. מליצהחידה זו נכתבת, לדעת רשות, לשם נביר אחד ששמו בשם המשורר שלמהה, ורק את ריב המשורר מיד שונאיו ורודפי נפשו ונמ' עשה בהם נקמות. ופיוישו לפ"ז דעתו כך: יין שם הנברור דומה לשם, ע"כ בא' הנברור בדמותו לכאן לשמי המחולל, וזכה על מי שבקש להכירת רdom נ' מל' "נדמתי" ישע' ו'. ו' את שמי להשמידות בהרכות צוריהם; ואולי "בצורות" פירשו מקומות בצורים, והרבנים של "לשטודות" מוסב אל המבקרים, כל' לחשמיד את מבקרים מבקש נפשי.

## קן.

שרה 1—3. איסר את האיש שהוא בר בורים (בן עמידה-ארץ, מל' "ולא בור ירא חטא"), ואוכל ברכורים אכוסים למלא כיסו, והוא לו נזומה: צא להוזן וכתורת בר' בארטמי, וכן מפרשים נס "ירבו בכבר", אוכב ליפ, ד: בשירה מהזון לעיר) איש הפסולת (בורים שבשורה 3 הוא בינו פועל מל' "ולבוך את כל זהי קחל' ט/", ואולי פירושו: צא מהזון למתנה האנשים הטובים והברורים, שאינך ראוי לבוא בקהלם.

## קח.

שרה 1—6. המשורר אומר לחבירו: שמע נא את אשר אומר לך: כל ומן ש-בן אמרתי כי נלפי פירושו הדחוק של רישוי הכוונה על האzon והושם הקולט את הדבורה, והמשמעות היא כבן ותולדה לנבי הדבורה, ואולי הכוונה לאיזה חכם נдол ערבו בימי המשורר ששמו "בן אומר", אבל מה שתאבל, דבר מתוק או מר, ומוץ (עוזי, מל' מציצה, כל' שתה) הרבה או מעט (מל' "כמר מדלי ישע' מ", טה, טפה), כל' הסתפק במעט וננה לך אלף והבר ללמד הכתמה ("אומר" עשהיכ אלוף אומר, ב', ל'ן, ט, והוא כתו "עיזם" שלמעלה, וב' ערבו "אומר" פירושו אכזר ואלו). וsoftmax רב או מר (טורה ורב בל' התלמוד). והכל על דרך המשנה באבות: "פת בטלה מabal ומימ בטהורה תשתה... ובתורה אתה عملן".

## קמ.

מן "אתן לאלי עז" רפס בש' ע' 56 (Mahon הקדמת ר"ש פרחון כ') וב"תפארת שיבתי עי' י. איר בחלק העברי-191, ועי' נ' 133 הע' 58 ופניש' 341 ובכתביו דראק נרגנית כרך ג'. והכתובה שבראשו, שמשקללה שונה מכל השיר היה, לפ' הנראה, מדבריו פרחין ולא מדברי רשבג', ונדרסת לבדה נם בנו"א ע' 26.

שיר זה, שמחבריו קראו "ענק", ונכתב על-ידייו נהייתו בן י"ט שנה, הוא מסוג שירי הלטוד, וכלל בשימושו את יסורי חורת הדקורק של הלשון העברית בדרך חרויים שקולים, מעין שיר-ילטוד של העבריים. בתוור פתיחה באים ברגע השיר דברי תלונה וחוכחה על שכחת הלשון העברית בוטנו ורכרי החהלה ושבה בכבודה ויקר ערכה של שפת עבר. מן השיר זה לא נשא אלא חלק אחד בן צ'ח בתים (מלבד חרויי הכתובה שבראשו) הנדרס בכאן, ויתר בתוי אכדו ואינס. והראב"ע בהקדמה לספריו "מאונים" מזכיר "מחברות שירה שקהלת" לרשבג' כוללת ח' חרויים, ועמנואל הרומי במחברותיו יזכיר שיר רשבג' כולל ר' חרויים, וכנראה, בזונתם על השיר הנרול הות. בראשי הบทים של השיר באים רמזים בהתלה אותן אל-ביבית כסדרון, ואחריו איב' הראשון: "אני שלמה הקצן (בן יהודה בן נגיrol חרוי הענק), ואחריו

זה – אל-פְּבִית שְׁנִי, וַאֲחָרוֹ "שְׁלָתָה" וַאֲחָרֵיכֶם שׁוֹב אַב כָּפְדוֹרָו עַד אֹות ס' (כַּשִּׁין) שְׂמָאלִית תַּחְתָּה) – וְשֵׁם הַשִּׁיר נִפְסַק בָּאַמְצָעָה.

עַנְקַ חֲרוֹדוֹ – בָּעֵל הַכְּתוּב מְדֻמָּה אֶת הַשִּׁיר לְעַנְקַ עַדְיַ הַצּוֹאָר, שַׁהְוא כְּמוֹן מְעַשָּׂה חֲרוֹוִים. בָּכֶל אַבְן צְטוֹדָה – כָּל מְחוֹרוֹת פְּנִינִים וְאַכְנִים טְבוּכָה עַיקָּר יִפְהָה הוּא, שְׁתַּחְיִינָה הַאֲבָנִים, הַנְּחָרוֹת עַלְיָהֶם בְּסִירּוֹנִין צְמָדִים צְטָדִים, מְקַבְּלוֹת וּמְתַאֲמִות זוֹ לְעוֹמָת זוֹ בְּגֻנוֹנִיהָן, וּמַעַין זֶה הַסּוּסִי הַחֲרוֹוִים בְּשִׁיר שְׁקוֹל. וְאַוְלִי נִתְכּוֹן לְרֹדוֹ בְּמַלְתָּה „אַבְן“ עַל הַאוֹתִוָּת שְׁבָרָאָשִׁי הַבְּתִים, עַדְיַ הַכְּנִי „אַבְנִים“ לְאוֹתִוָּת אַיְבָן בְּסֶפֶר יִצְרָה: „שְׁתַּי אֲבָנִים בְּגֻנוֹת שְׁנִי בְּתִים“. בְּסֶוד דְּקָדוֹךְ וּנוּ – כָּלֵי בְּחַבְמָת הַדְּקוֹךְ שֶׁל שְׁפָת קְדוּשָׁה הַחֲטוֹרָה, לְנַעַר – שְׁהִיא הַמְשׂוֹרָה, בּוֹטָן שְׁחַבְרָת הַשִּׁיר, בָּן יִשְׁתְּשִׁנָּה, כַּאֲמָר לְהַלְןָן.<sup>34</sup>

שְׁוֹרָה 1—2. אַתָּה לְאַלְיָ עַז – תַּהְלָל סִיחָ, לָה, זְבוֹל – שְׁמִים, עַדְהִיכָּ יִשְׁעָיָ מִי, יְבָ.

שְׁי' 6. בְּזָאת וּבְאַחֲרָת – בְּחַבְמָת הַדְּבוֹר וּבְשָׁאָר הַעֲנִינִים; וְאַוְלִי הַכּוֹנָה: בָּוה וּבְכָא.

שְׁי' 7—8. הַסְּפָרָדִי וּנוּ – בְּגַנְאָה, דְּרִישׁ הַמְשׂוֹרָה נַוְתְּרִיקָן: „הַסְּפָרָדִי“ – אֲשֶׁר אָסְף נִפְרַדְתָּ וּנְפָרוֹת.

שְׁי' 11—14. טָהָט – נִיא: „מְהַן“. וְלֹא לְשְׁפָת יְהוּדִית וּנוּ – עַדְהִיכָּ נַחְמָיָן, כָּה.

שְׁי' 15—16. בְּאַדוֹתִית – בְּלְשׁוֹנָת עַמִּי הַנּוֹצָרִים. בְּנִי קָדָר – הַעֲרָבִים, קָדָר קוֹדָרָת – לְגַעַל.

שְׁי' 19—20. עַדְהִיכָּ יְרָמִי מִיהָ, נִיא שְׁמָ כָּרָט, כָּאָבָם עַל כָּאָבִי – נִיא: „כָּאָבִי עַל כָּאָבָם“.

שְׁי' 21—22. יְהַמָּה וּנוּ – עַדְהִיכָּ יִשְׁעָיָ טְגָיָן, יְאָ. כְּכָנוֹה, כְּנַרְתָּ – לְגַעַל.

שְׁי' 26. לְהַזְּכִיא אָנָּני – נִיא: „לְהַזְּכִיאָם תְּהִי“.

שְׁי' 29. שְׁיִם פָּה וּנוּ – עַדְהִיכָּ שְׁמָ דָּי, יְאָ. וּבְנָסָחָה רַדְקָ בָּאה שְׁוֹרָה וּאַחֲרִי<sup>35</sup>, וְכָנוֹרָה: „לְךָ מַל בְּזָאת, תִּי“ בְּזָאת טָל לְךָ.

שְׁי' 31—32. שְׁחָתִי בְּשָׂוֹרִי וּנוּ – דְּרְכָתִי עַמְּ לְבָנִי בְּרָאוֹתִי וּנוּ, וְאַנְגָּרָה בָּו – בְּלָבָנִי.

שְׁי' 33—34. עַל כִּי – בָּן הַנִּיה שְׁדִיל, וּבְכִי: „עַל פִּי“. קָצָרָת – תְּ „קָצָרָה“, לְשָׁם הַטְּשָׁקָל וְהַחֲרוֹן. וְעַי בְּהַעֲרָנוּ לְמַתָּה לְשָׁי 98. וְלֹפִי נַסְחָה הַרְדִּיק תִּי 31—34 בָּאַתְּ אַחֲרִי כּוֹהֵה: „עַנְהָ עַנְיָהוּ כִּי אַנְיָ צְעִיר מָאָד, יְדָ בְּן תְּשִׁיעָה עָשָׂרָה מָאָד קוּצָרָת“.

שְׁי' 43—44. שְׁחָי, לְפִי שְׁכָלִי, וּנוּ – כָּלֵי עַשְׁיָחִי לְפִי כָּה שְׁכָלִי, כִּי עַל כָּל אָדָם לְנַדְרָה נַדְרָה וּלְקִימָה נַפְיִים שְׁתַחְשִׁין יְדָו, עַדְהִיכָּ וַיְקִי לִיְיָ, תְּ.

שְׁי' 46—48. הַיּוֹת נַבְצָרָת – שְׁתַהָא בְּצֹוֹתָה וּזְיוֹתָה מְעַתָּה, נַכְרָת – נַסְחָה הַרְדִּיק: „נַכְרָת“, שְׁי' 49. נַמְלָך לְבָנִי – טְלַהְיָכָ נַחְמָיָה, גָּ וְאַבְנִינָהו – נִיא: „וְאַבְנִינָהוּ“.

- ש' 51—54. לפי שראייתי שהחרוו יש לו מעלה יתרה, אפילו שדרכו מאר נפצרת, כלוי קשה מה, על כן שקלתיו ונו'. ובנוסח רד'ק: «נברת' ת' „נפערת' ובש"ש: „נבערת'„ יعن ראותי ונו' — ניא: «יען היותם ההרו דבורה עלי אפנוי ונו' ליהו' — נסח רד'ק: «יהו'„.
- ש' 56. ואעשה לו זר — אולי כוונתו לר'ת שבראשי החרווים. ובנוסח הרד'ק: «ואחריו', ת' „ואעשה", והוא מניה „ואחריו'„.
- ש' 59—60. בכל עין — בכל מיני נונאים של פרחים שונים, כמפורט למטה 61—62. ובכל עין שוברת — בשין שמאלית, כלוי מסתכלת ביפים, עדה'כ: «ואהו' שונר בחומרה נחם' ב', טו' שוברת — כן דגנהנו, ובש"ש: «עוברת', ובנוסח אינר: «עורתה', ואצל הרד'ק: «כוברת'„.
- ש' 64. שהענקת'יו אנווש — שנותיו מתנה לבני אדם, עדה'כ דבר טז, יט, כעניך ונו' — מש' א', מט.
- ש' 65—68. יולו מליו — ערה'כ דבר ליב, ב. נצב ונו' — עדה'כ מש' ח' ב' ג'.
- ש' 69—70. ולא יתן סנור תחתיו — איוב כ"ה, טו.
- ש' 71—72. יש בע קלון ונבו' — נביב לב ישבע קלון אף אם ישר מאר, וימין יקר לבב ותירין בחממה תאזרו יקר וכבוד. קלון — ת' „קלון", וכן יש בכמה משירי רשבין נספח ת' נפרד ולהפק לשח'ם (יעי, למשל, בשיר ד/ 33: „קדון" ת' „קדון") קלון נבוב — כן הנהיה רד'כ, ובכפי ובן בשיש: «קלון כבנה', ואינר מניה: «ישבע קלון בויר'. יש בע קלון — עדה'כ חבק' ב', טו. אוזרת — בשיש: «אינרתו', ובנוסח רד'ק: «אדרת'„.
- ש' 74. נוצרת — בנוסח רד'ק: «אוצרת'„.
- ש' 77—78. אדר ונו' — יתנו Shir ושבח להדריו ולהעריצין. אדרה אדרת-לנעל.
- ש' 79—80. עד דור הפלמה היתה היא שפת כל בני אדם. עצת נבערת — עדה'כ ישע' יט, יא, ובנוסח רד'ק: «עדת נבערת'„.
- ש' 81—82. בני עבר — ניא: «אבי עבר'. נותרת — מלה זו מחוברת לבית של אחריה, ושעורה: «נותרת נחלה". וע' בהערה לש' הבאחה.
- ש' 83—84. נחל ה — אולי יש לנקד „נְחַלָּה", ואני מחוברת למלה «נותרת" שלפניה, אלא היא חלה פסוק חדש, והשׁו'א מיותר במשמעות, כמו שנמצא גם בקצת חרוזים אחרים בשיר זה, ושיעורו כך: נחל ה „אב המון" (아버지) והנילה ונו'. נשטרת — בנוסח רד'ק: «נשארת'„.
- ש' 85—86. נר בארץ לועזים — עם ישראל בארץ מצרים (עדה'כ "מעם לועז" תיל' קיד, א), וכדברי חז"ל: «שללא שני ישראל את לשונם". כושרת — כל ומאר, מלה'כ "בכושרות", שם ס"ה, ז.

- ש' 87. אש דת – ניא: "דת-אשי".
- ש' 89—90. נגנו – בינוי הדריך: "נגנה", והוא מניה: "נגנה", ומוסב על ה-י'.  
לנברת – ניא: "לענרת".
- ש' 93—96. בימי הנכאים כשהתוא אבותיכם ושכחו את לשונם לען עליהם הנכיא  
והוכחים, כי הדבר אליהם "בסוד חות", כלו' בבררי חזון ונכואה, הוא כדבר "בלענ שפדי"  
(ישע' כ"ה, יא). בסוד... אזי – נוסח הדריך: "בעת... אשר", נדברת – ניא: "נופרת".
- ש' 98. נוקרת – לטי דעת רד"ק הוא נפעל מן "יקר" ומקביל אל "נקלה", ואיננו  
מניה: "עקרת", יותר נכון להניה "עקרת" במקום "יקרה" לשח"ט והחרוז, כמו שבכתב למעלה:  
בקארת' (או נוסח הדריך: "קצרת") במקומות "קארת'", וחתונה "פעול" ת' "פעול" או פועל.  
מציה אצל הפטינים והטשורדים.
- ש' 99—100. לעוב טקור ונו – ערthic ירמ' ב/ ינ. על חוצבה ונו – באך  
שאותרת פיה על חוצבה, והוא ערthic תחל' ס'ט טו.
- ש' 101—104. נחט יג', כד-כה.
- ש' 105—106. החוב הדבר כי האותה הנבריה, כלו' ישראל בני בניה של שורה, חשבה  
שפט דבורה, וכני הפלנש הנר, כלו' היושטעהלים, רם ייטרו את לשונם. ומלה ייטבי הפה  
ה' השאלה לשח"ט, ואולי באמת יש להוסיפה והוא שוא נע מיותר. בית זה ושל אחריו מוכאים  
בספרו הערבי של יוסף אלברגלווי בשינוי קטע.
- ש' 107—108. ערthic שהיש א/ ג.
- ש' 109—110. וישלים מועדו ונו – אשר יעד הנביא (ישע' ל"ב, ד).
- ש' 116. בעז ונו – כלו' בעור ה' אשר ימין נארדי בכת.
- ש' 117—120. מפני שיסוד כל הייש והמציאות הוא העצם ומרקלה העצם, כלו' הארין,  
תבונתו ופעולותיו האסורים וקשרוריהם בו, לפיכך נהר מתחז וזה שייחיו בלשון כנדום שלשה  
חלקי דיבור: השם (להיות העצם), הפעל (להיות מקרי העצם) ומלה הקשר והחבר להחבר  
את השם עם הפעל. ור כמה – כ"ה בכ", ולדעת רשות' שם זה מונח על צורת העצם והרונגה  
וב"התהיה" הניה "ומקרה", אבל הפעל "נאסרת" בלבד מסיע לנוכח הכ", ונוסח הדריך:  
ונערת' ת' "נאסרת".
- ש' 121—122. נחברו – כיה בהעתק רד'כ, ובש"ש: "נחסרו", ואיננו מניה "נמסרו".  
מה שתים עשרים – כן הניה אינר, כלו' מן כ"ב אותן, וכותב שתים עשרים' שלא כדין לשח'ם.
- ש' 127—128. בראשונה לאותיות – זכר בראשונה לאותיות, כלו' במתלה  
הראשונה יושם לב לעטוק באותיות וחלופיות ומצויהן כמשפטן. נברת – כיה אצל אינר  
ובש"ש: "נפסרת".
- ש' 130. ותוץ אותה – ונטיתוי, ובנוסח רד'ק: "ותולדותיו".

- ש' 132. ובכל נסבה – בכל האופנים.
- ש' 137–138. בראש המחלקה ונוי – המחלקה הראשונה על האותיות נחלקת לששה שערים. נודרת – בוגרת – בוגרת ודריך: „סונרה“;
- ש' 141. נצור – כלו שומר וזכור את העניין. נצור כי – בשיש: „גצורי“ וכלא „כוי“, ולפי נוסח שלנו השוא מיותה.
- ש' 143–144. ספוחות – כיה בשיש. כלו להוצאות ודהוקות. ואינן מנתק: „ספוחות“.
- זורה – מל' זור (איוב ל', טו וט' ב', ד', לח), כלו להוצאה.
- ש' 151. יציאי שנ – כה בנותך רד'ק, ובשיש ואצל איןנו: „ליוצאי שנ“.
- ש' 156–153. נשלו מחש לפִי מוציא הפה, ומלבך והאותיות נחלקות לשתי מחלקות אחרות מצד אחר, לפי שיש בהן נתויות וקבועות בלי שני מלכים, הן אותיות השורש, ויש בהן משרות העבריים בלי מעברה, כלו ששתתנים מלאיהם בכח חקי הלשון, והן אותיות המשמשו.
- ש' 157–162. נתחי את האותיות לאנודה, הטליכים והמשרתים, וצפתה בהן סימניות על פי שמי לוכרין; מחלוקת המשרתים הן האותיות „אני שלמה כותבי קשות יהוד במסורת (נקשר), וסתמי אותיות המליכים הם: „קט צח נוע ספרד“, ושני הסיטנים ביהר הם: „אני שלמה כותב קט (מעט) וגצה“ (כלו קב ונקי, ואולי „קט“ רמז לכינוי „הקטן“ מ„נווע ספרד“).
- ש' 168. נאסרת – כן הינה איןנו, ובכiiי „נאסרת“, ואולי אין צורך להניה, והוא פירושו: „במושתתת תהי נאסרת“ פעמים שהוא (האל'ג) הרטה במקום.
- ש' 169–170. לאربعה עתידיים – לדעת איןור הכוונה לאל'ג שימושית למדבר בעדו בעתו של ד' בניים קל פועל (טולל) והפעיל, כמו שהוא אם דעת הפרהון. ח עבר לשם ונוי – האל'ג מאותיות איתן נטולת לעתו פועל בראשו ומשמשת להוראת שם הנפה מבן.
- ש' 171–172. פעל אשר היה כבר ונוי – כלו פועל עבר, כמו האל'ג במלחה „אתהברך רהיה כי, לח“, שבאה במקום האות ח'.
- ש' 173–174. וכן משפטה פעמים להיות נספת בראש שם הפעיל (טקו) כמו במלחה „אדוש יודשנו“ (ישע' כ'ח, כה).
- ש' 175–176. אתמול ואזרוע – אל'ג נספת. גם על – הפלגה „نم“. השלים אונר לצורך המשקל.
- ש' 180. לאות לעצרת – ליטין הרבי והקבוץ (בעתיד מיב רכitos).
- ש' 181–182. חוקק להעשי ונוי – הנין בנפעל טורה על העבר ונם על החות, כמו „כאבי נעכרי“ (תחל' ל', ט) – עבר, ובתבואה ראש עכברה (טש' ט'ו, ז) – הו. לה עשי – כן הינה איןנו, ובכiiי: „להעשות“. נעכרא... נעכרא – כן הינה תניל, ובכiiי: „געבר... געברת“.
- ש' 183–186. האות נוין נטולת אחרי ז' רכום בטעל שכבר היה, כלו בעבר, כמו נוין „צקון“ (ישע' כ'ז, טו), וכן כאשר עתיד להיות יש שהוא נכתרת ונספת. כמו נוין „ויהנני“

(שופט' י"א, יח). עת תעמד לנו — כלו' פעמים שהוא עומדת במקומה ופעמים חסרה. נחרת — כן הינה אינה, ובשיש: "נותרת", ואולי ציל: "נותרת", או "מוסרת", כלו' סרה ומסתלקת. ש' 187—188. וכן יש שהנוין באה נספת בלין' כשותהiah אחת, כלו' בנסיבות יתרה כמו "תדקין" (רות ב', ח) ועוד. והיא כל עת לנו — בנטעל (אייר). ש' 189—190. לכהל נקבות נתנה חק — ההוין באה לכני רכונות נסתרות צפ. והי שם לנו — בקני הרכבים בשם ונפעל ההוין בעירוף וכו': נג. ש' 191—192. מאחריו היוד' לנו — כלו' משמש בטעלי עтир לאחריו האותיות יוד' חיו' של איתן. ובמאמ' נס' וכו' — לא נדע לפреш. ובשיש: "כבר" ת' נס'. ש' 193—194. נוין נתנה... שם רבים — כמו הנוי' של "מלכין" (מש' ליא. ס). שם אחד בלי אחרת — וכן באה ההוין לשמש בסופה למשקל שם יתר, כמו וכדונן, הסרין וברומרה. ש' 195—196. ההוין באה פעמים ת' מ'ם, ולפעמים היא נספת בתיק המלה, כמו ההוין של "מנלים" (איוב ט', כט) המפוארת בנוי' נספה, שלדעת הרשכין "מנלים" כמו "מלם", וכן הוא בפשיטה (אייר).

### קיי<sup>ט</sup>

מונא בעומיה<sup>ט</sup>, ובהעתק שלפני לא נסמן מספר הדף, ואין עתה גוף הספר בידי לבודק על פי את טיב ההעתק, אם אין בו סրוטים. החוויז האלה הם, כנראה, קטע משיר שלם, ואולי גם נסחה אחר של דוחוויז 21—24. בשיר מ"א, ד"ה "עטה הווד", מקום שבאו שם שני הכתומים האחרונים של קטע זה שלפנינו בשינוי מועט ובסדר מהופך. וכן נסחה יש לתקן גם שם "לבכו קן" ת' "לבכו בו", ועייש. ופה מקום להעיר מה שלא העירנו במקומו, כי השיר "עטה הווד" שנכתב ע"י המשורר בנוורותו, חוותו מעידה, שלא נקבעו נסחו האחורנה, ובכך יש לבאר, למה באו שם הרcta "יציאות" מוכפלות, שלא כמנה השיר המשוכלל.

### קייא<sup>ט</sup>

עתק מכ"י א', ועי' בר' במאנש"ר כרך 55 ע' 85. תכן השיר — דברים שונים, מעין ספר-כירות, ערוכים לאיש, שהקל בערכו וברנש**י** אהבתו של המשורר והשיב לו בו וקלון תחת ידידותו הנאמנה.

<sup>ט</sup>) مكان ואילך נכתב הפירוש ע"י ת. ג. ביאליק לביו.

ש' 1—6. מי יתן ונמצא מי שהוא שיבין ללביו הכללא אהבה ותקווה וישלם לו אהבה כעוזם אהבתו אני, ואולם אתה האיש, הנה אתה בזאת רגשי אהבתו ולא השיבות לי כנמולם, כי אם ריאתי בעין קלון כראותך איש נקלה. ותגע — כן נקרתי לשמה' והוא ת' "הנה אתה".

ש' 7—12. אכן אין זה כי אם עור אתה ועינך טחה מראות אותה, כלו' את ערכיו, (מראותני) ואורי, המכחה פנוי חבל ומונע גם עד לקצחות ארץ בבל, נעלם ממקלך, כמו שמכוסים מאורי השמים לפני שותם העינים.

ש' 13—14. כחול יכבר — איזוב ו', ג, כלו' כל מה שמכוסים אותו ומקלים בכנורי אכבר אני בעיני. כהמות ימים לנליו — ישעי י"ז, יב; יחו' כ"ו, ג.

ש' 19—24. עפר אני תחת כפות רגליים של יידי, הנאמנים ושלמים אליו, וככלבם הם יבואו דברי, דברי אהבה ורצון, ממילוקש וננו'; ואולם משנאי הבוזים לי — להם אהיה שחק על ראשם, להטיר עליהם אש וננו', כלו' הם לא ינקו מועם לשוני. יבולם — בן הוא גנליון כתב היד; ובפניהם בטעות: "עלום".

ש' 27—28. כוכבי השמים, עש, כמה וכטל, נהונים מרמס לרגלי, כי גנזה מעליות ממעליהם ומרומיים אשבען עליהם. ומעין הפרזה שירית זו, בטעם הערבים, יש גם ביתר שיריו הרשבג', ועי' דוגמתה למעלה בשיר ח', ד"ה "בשרש עז", ש' 43—50.

ש' 31. ולא אשח — כיה בכפי, כלו' לא אשפל עצמי, וחלשון נראהתי לי כמנומנת.

## קידב

כל השירים מן קייב עד קייח נמצאו בכ"י בזובון אבןדרשייף ונדרפסו עי' צי' במאפק רוסי E.M. 1921 בלי נקוד ובשבושים. ומקצתם חورو ונדרפסו עי' חניב מנוקדים ומפודשים במאפק הוביל לדיס' 1922 בקובנהן.

את השיר הזה כתוב המשורר, כעדות עצמו בבית 15 בהיותו בן שמונה עשרה, ת�לה חשיר דברי הפלגה, על יתרון רוח המשורר ומעלות נששו, חומו — חלונה מרה על בידותו ועל מחלתו הממארת והחתת דברים כלפי "האדמה" — הצלחת העולם הזה — שנפלה כלה בחלקם של "אכטילם", וסופה — דברי בוז ומשטחה, כלפי אותם האכטילם, שאינם מבנים לרוחו דותירה של המשורר ואיננס יודעים עד כמה הוא נעלם ומרומם עליהם. — משקל השיר הוא מן הכבדים ביותר: יתר ותנווה ד', פעמיים בדלה וכאן בסונר. הרבה כתים נשתבשו בשיר זה, וגם אחרי הגהותי עדין נשארו בו קצת חרויות מגומ גמים, שאין פירושם מהוור כל צרכו.

ש' 1—4. המשורר פונה אל אשה מודומה, (כתישורתו?) ואומר: את האהובה, אף אם כל בני אדם יקראו לך בפיהם צעריה (לטימוט שנותיך), הלא מצד יתרונך נבירה מושלתה את כשם במרומיים, ולרום מעלהך ולנדול רוחך מעל האדמה תחשבי עצירה (וכוב הכרך) בנכבי שחקים. והציויר הזה, שבא בראש השיר לשם יפי התחלה, שאל מזוורי עיריו האדבה הערבבים, שימושיילים את האהובה הרוחקה רחוק מקום לכוב מרים שאין להשינו, והרנה „התחלות“ ממין זה לשירי הרשבג'ן יותר המשוררים המפרדים. כן נראה לפרש אחרי השלמת המשקל בהחלתו ש' 1 וש' 3; ולדעת הדיר הלפר, השמטה שוא נע בתחלת השיר הוא כדין, אין צורך להשלים, והוא מפרש, שהדברים מוסנים ככל המשעצמה. אבל תמייני, אם יאמר המשורר על השימוש „ואם את בפי כל אנשים צעריה“. אין זאת, כי אם הדברים אמרוים כלפי אותה גנואה הרמוניית, שהמשורר פונה אליה בתחלת כמה משיריו, והוא מעין סמל ורמות לרוחו היתה של המשורר ועמדת במקום „בת השורה“, או „המוזה“, שפונים אליה המשוררים היונים בתחלת שיריהם. וכמה נפלא הדבר, שיחסה האגדה לרשבג'ן אש, שייצר לו בכח ספר יצירה לשימושו. ה כי — אלה זו שימושת עיפוי רוב בשירי הספרדים לא לשאלת, אלא להחלטה, פרה'יכ, שיב' כ'ין, ייט, ומשמעותה: הלא, הנה, ופעמים אינה באה, כמו גם מלת „אמת“, אלא למלאות את המשקל. בשמש... ועלית — כן הגהתי להשלמת המשקל, ובעהתק צ'יב: שם ש... עליית. ולדעת הדיר הלפר אין צורך להשלים, כייל.

ש' 5—10. בהמשיכו את הציויר השירי הניל — הוא מוסף ואומר, דוגמת דבריו הדור לאחובתו: אל תחתמי על חיוך נקלה וקטנה בעיניהם, שהרוי נם אני, עם כל יקרת נפשי, אהשכ בעיניהם, לחוטר דעתם, נילד בזוי נ. ובאמת, האיש אשר לא ידע ולא יבין את עוצם תשוקתך לתבונה ודריפתך הנמרצת אחריה — יחשוב שמתarisת את והולכת אט, ובאמת היליכת מחרה (דוגמת מהלך השימוש במרום, שבכל מהוות תנועתה אין העין מרגשת בה), וכן ידmo בני אדם את אהותך הלבנה (מאחר שהמשיל את הרמות הנעלה לשמש הוא קורא לבנה אהותה) בשעת המולד שהוא חספה ופונמה, ובאמת אינה חספה אלא למראה עין. (ודמיון דrifת המשורר אחרי התבונה לטורצת הכוכב בגליל, וכן המליצה עד תנועת הגליל או השימוש, שנראה כאלו „חולך לאט“, נמצאים נם ביתר שירי הרשבג'ן, עין, למשל, בשיר קכ'יב "שווין עלי סעיף" בית ב': „בשימוש עלי גלגל לאט הולך"). תחתמי — כן הגהתי לפני הענן והמשקל, ובעהתק צ'יב: תהמה. וכזאת... בראשי — כן הגהתי, ובעהתק צ'יב: ובזאת... בראשי.

ש' 11—14. וכך שוכב המשורר בדרך גלגול דברים (הוא הנקרא יפי המערבי) לנושא שירו העיקרי ואומר: כמו שטויות הכריות בדברים הנזכרים לעלהvr כך הם טוים

נש בדבר זה: שהם רואים אותו "ידידס" (כון הנחתה, ובහתק: "ידידייס") כאלו נעד אני חכמת הידידות, ובאמת אין הדבר כך, אלא להפוך: יש כי מתוכנת הידידות במדה נדועה (וכבר התאונן המשורר על "טעות" זו בכמה משיריו الآחרים) ואני אמא ונכוף מאר לרגע וידידות, ולא אשתי היא אם הם בלבתם "להוו ציק ערוגות" (להתענג על פרחי הידידות), שכן דרך רעים לשכנתם לבסוף ריקם ובפחית גוף, כאלו "חכקן עקריה", ככלומר אדמה שוממה, שאינה מדלה כלום. ובמליצה מעין זו על עניין דומה לה כבר השתמש הרשכיג בשיריו ח' "ברשות עז" ש' 94—98: "ושכתי מושעות הידידות בקוצר שדפה רוח קצורי". כך נראה לפреш חרוז זה, אבל מודה אני, שאין הפירוש נקי מן הדחק, ורקוב לוראי שנשתבש החווון, שהרי מלת "עקריה" שבוספו שנוייה שוב בשור זה עצמו בסוף בית 28, ואין מדרך המשורר להכפיל "יציאתו" בשיר אחד, ואולי ציל "עקריה", ומוסף על הערונה או על החיזק, ככלומר שמאו את הערונה עקרה וריקה מציצים, והוא מעין המליצה הנזכרת: "בקוצר שדפה רוח קצורי".

ש' 15—18. וכי מה סבה יש לך, נפשי, שתעת עינך בידידים, ותלבישי אור פניהם כתנה שחורה, ככלומר שתאטיפי על אור פניהם, למעט דמותם? כלום מנקאת את וחוששת לאורך את, פן יכה גנலם? וכולם יכול איש להסתיר אורים? והרי צורת פניהם מאירה לכל הארץ. (וכאן הבלתי רשביגן דרך אגב דברי קלום כלפי "ידידייס" שאין אנו יודעים מי הם ומה עניינים לכאנ, שהרי קוטב השיר לא בדברי שבך אלה, אלא בדברים הקשים שלhalbן, המכוננים כלפי בוגרת יידייז וככלפי "חכמים והבוגרים"). ויש להעיר, כי במליצה מעין זו ובענין דומה קצת לה, השתמש הרשכיג שב בשירו הנזכר למטה, באמורו שם על היהת: "וشت ענן על פניו למסוה, כאלו יראו אורי מאוריו". והלב שט אורות — השוא הטופי של "וhalbשת" נדון כושא נע לעניין המשקל.

ש' 19—20. וריח וווי — הריח הטוב הנודף מן הבשימים מרגל לאפי ברעו (ביבלווי?), ככלומר, מכיריו ומודיע על מציאות הבושים, והוא המשך הרעיון של החווון הקודם: כשם שאין להסתיר את ריח הבשימים כך לא תוכל להסתיר את אור פניהם, ורוח תחרף סורה — כן היא בהתקתק, ולא אדע קשר הענן. וכנראה נפל כאן שבועם, שהרי מלת "סורה" נמצאת גם בתפקיד הסוגר של בית 32. ואין מדרך המשורר להכפל יציאותי, כאמור. ואולי תחת "תחרף" ציל "תתקתק", ות' "סורה" איז מלה אחרת נאה אל הענן. וכן המלה "ברעו" שבדלת מפוקפת בעניין, ומצוות לתקן.

ש' 21—24. לא מנקתי בידידי ולא מרוע עני במעלהם ורחקה אפוא נפשי מהם, אלא אתם, רעי, בגדתם כי ועוכתם אותו בדר, אף אם נפשי קשורה בנפשכם, וכן לבני שכם כי ויהי למיים מרוב תשוקה לאחבות רעים — עמד בכל זאת, מאפס אהבה, בצמונו,

עד כי מרוב חמה ומרירות על הבניהה, יתחטץ לבני ויאנה (ויבחר) לחיות בראש פתנים תמותה "המים".

ש' 25—28. מי יתן וכחתה עינו של "חסר העם", כלומר, של המשורר הבודד והעוזב מכל רציו, לבלי ראות את הבניהה — כי עתה קעה מראות בכלות שארו ובשרו מנער מרוב כעס ומרירות, שנרכמו למחלתו הקשה (ואולי "מנוערה" מוסכ למשלה, כלוי "כחתה עין מנוערה").ומי יתן והושלכה גוית אחיכם (של המשורר) בלב ים — כי עתה הותה (הנויות) "סתורה" (גמלטה ונצלת) מכילונו הממושך; כלוי, נוח היה לי שאסתמא ואשאנבע בימים משאראה בכלות שארו ובשרו לאט לאט בעצם ימי הנער (יוזע, כי המשורר מתאונן בכמה משיריו על מחללה קשה האוכלת בשרו). בן נראה לי לפרש שני הכתבים האלה. אבל קרוב בעיני לזראי שנחלפו סונריםם זה וזה. מנוערה — שני יחידה מן הרובים "נעורים". בלב ים — כן הגיה ציב. וככבי: בלב ים.

ש' 29—30. מרוב רזון חוקל משקלו כל כך עד שאפלו הדק שבנמלים, אלו נשענאותו, את המשורר הרזה, היה יכול לשאת אותו בפיו ולהסתירו בפי המערה (הוא החור של הנמלים). והפלגה מעין זו, ובגעין דומה לה, נמצאת גם ביתר שירי הרשכיג ושל הבאים אחרינו. דק — כן הגהתי, ואצל ציב: דק. ואולי ציל "רך", והען אחד.

ש' 32—31. שעתיו בתבל מעתות הן, רק שמנת עשרה, ווקנו אך חחל לצמתה, וכמעט תראה בלחיו שער שחורה — מיד תשוב להיות לבנה. כלומר, שיבת זקה כי בא עת. בששית שמנה וגנו — כך דרכו של רשביג בכמה משיריו לפרט מספר כולל אחד שלם למperfים וביטים קטנים על דרך החזרה, והוא, כאמור, ממנהני המליצה העברית.

ש' 35—36. כנות החווים מובנת בדרך כלל: המשורר ישר חמה על "האדמה" (העולם הזה) שהוא נזכר בשם "במחיר יוסי", כלוי בדבר מעט "לפטוטים", כלוי לכטילים אין לב, העוסקים בהбел יום, ולולא "נשאו" (נphant ונו, ישע יט יט) אחריה "הבטיליס", כי עתה הרם אותה בידיו ונער מיד את כפיו ממנה (עדחיכ ישע ליג טו; אויב ליח, יט) להשליכה ולניצח. ואעפיך לשון החווים נראה לי כמנומנת. ודיד הלפר קורא: "סמהיר יומ", ודיד יוזה: "סמהירוף", וציע. לפתיהם — כן מנקר הדיד הלפר לנכון, ובמאנך היכול הניל נקדתי נטעות: "לפטוטים". נשאו... נשאיתיך — לנעל. לכפי — לנבי כפי, ביחס להן, כלוי מכפי. וכבר מצינו לרשביג שימוש זה בשיריו "או בטעוף חלום": "וממלך אשר חורד לכטא" — והכוונה "מכמאו", ונדח לשימוש זה לצורך המשקל.

ש' 39—42. אדמה לקבר גנו — מליצה מעין זו נמצאת גם בשיר קטני "התלהה מנשוא", ש' 47—48: "קברך חזמן בלב יוננים, וחיגון בתוך לבי קברך".

שנתי ונו — «שנתה» הראשון והשלישי מלשון שנה ותונמה, והשני מל' שנה, כלו זמן, ולשם לנעל שנה מהיב ישע ליה, טו וכותב «שנתה» תי «שנתה», ותדר — כן הגהתי עדחיכ בר' ליא, מ; ובහתק: «ותרד».

שי 44. וחם עד... מדורה — כן הגהתי, ובහתק ציב משובש מادر: «והם עת... מרורה». ולפי הגהתי שיערו כר': «וחם לבני עד קראתו מודעה». והוא הקבלה נאה לדלת. והרבה משפטים מוסרים כיוצא בה, וגם זרים מזה, יש בשיריו הרשכיגן שי 45—50. ואבער וגנו — ואבער בחמתי על «הכוברים» בעם, והוא לנעל. כוזרת — בר' מגן, יא; כזמורה — יחו ח', יז; והוא לנעל. לא, אבל גנו כלוי האות קשורה בהם מלה ואינם צריכים לבשנה. עוגם יגלו — איזוב כי, כי, וזאת אהיה יכטו — משלוי כיון, כי. ותרא וגנו — הענאה נראית בעינם אעפ' שהוא סנורה, והם כורדים.

שי 51—52. מעת וגנו — כל אחד מהם. במל — יחד מן «נמלה». אל תנועון — כן הגהתי ובಹתק: אל תנענו. בנווע כבדה — עמ' ט, ט.

שי 57—62. אבל וגנו — כלוי אם יעדו באמם שהוא עקרה, לאחר שלדה בנים לאדרמה נמושם — לדבר זהה תאמין בו. יפרצו — כן הגהתי, ככלمر, יתרו, ובහתק: «יפצרו». וגלת וגנו — נפת הרקיע בלבד ומלאה חבל בכתף הרקיע, נמצא שלבני יכול בחוכו אם כל העולם. בגלת — כן הגהתי, ובහתק: גנלת.

שי 63—64. האם הם הפתאים והנקלים שתש כהם כאשה חולת ומצהה, יש בידם קלל ולבנות ולחיל את דברי העז. כלוי להשפיל ערך שירי «החזקם». הם יקללו... תחלל — כן תקנתי, ובහתק ציב: הר יקלל... תחלל.

שי 65—66. המדורות... כrhoח — כן תקנתי. ובහתק ציב: «המרורה... בכח»; ואולי תי «ברוח» יש לתקן «כחוח», בהקבלה לשית' שכדلت, וכי הירוש: אני הסערת העוקרת את החוח.

שי 67—68. כלבים... המגרה — כן הגהתי ונקיתי, ובහתק שבידי: «כלבב... המגרה», וה' ציב בחשבו שיש לקרוא «המגרה» בצייה, כמו זה שבטונר, השמייח בנדפס מלא זו לנמי ווניה מקום פניו לטמן ההשמטה. אבל באמצעות מלת «המגרה» בדלת נימיל שללה יש לנקרה בקמץ, פירושה המשטה, וזה שבטונר יש לנקרה צירה. פירושה משווה, שכורות ומכלת את השמיר, וייה «המגרה... המגרה» לנעל.

שי 69—72. ولو ידעו «השמיר והשתית» (האמורים למעלה) כלוי החותם הסוכנים בעוקציהם את «הורדים» (חשוננים), את כל יפים של אלה, כי שתה עבו אותם ולא

דבקו בהם לעצם ולהכאים ולא נרמו לעצם שרפה (עדח"כ ש"ב כ"ג, 1 – 2). והנמשל: לא ידעו דפחים את כל תפארת רוחו, וכי כל הנוגע כי לא ינקה ממשפט הדורות הבאים, כי עתה לא התנוו כי; וכן הדברה, אלו ידעה שנשיכת התרום לה מיתה מיר, לא היה נשכח. ולגו... הורדים – כן הגהתי, ובהעתק צ"ב הגדרם: „ולא... הורדים“. ווד"ר הילפר, אחרי שראה הגוזו לחרווים מושבשים אלה, מפרש, שנושא המאמר „ולא נשרפו“ הם „הורדים“, ככלו, „הشمיך והשית“ היו עותקים את הורדים ולא היו אלו נש躬ים יחר עם. אבל ההקבלה של משל הדבורה הוא בein סעד לפירושי. גם בלא כך – כלום נש躬ים הורדים עם הקוצם?

### קינ+

קינה עוד אחת, והוא הרביות. על מות רב האי גאון, ונפשה ראשונה בשלמותה עי ציב במאפק הרוטי הניל. עוד אותו זמן לא נודע ממנו בלתי אם הבית הראשון, המוכא במפור הערבי של הרמב"ע וכמספר צחות להראב"ע ובם, „שקל הקדרש“.

שי' 1–4. עדינה... נברת – כנויים לבבל, ישע' מיז' ו–ח, והכהנה, שבמות רב האי פנה דורה ונפחה זיהה של בבל. בו – ברב האי. תנבהו נא – כן הגהתי, ובהעתק: „תגבינה“. ובלשון זו מטש כתוב רשב"ג לכבוד רשב"ג בשיר „קום הזמן“ שי' 101–102: „מה תנבהו בבל... במען גאוןיך“.

שי' 9–10. שאוני – המין לבני, רגשותי. ובשירי הרשב"ג משמשת מלת „שאון“ תמיד להוראה זו.

### קיד+

מקורה כניל. עניינו – בשבח ר' שמואל בגדי.

שי' 3. [צָבָאֹתָה] – כן החלים ובניצקי, ובכפי חסר. ואולי השמייט הטופר מפני הכבוד. שי' 5–20. בדברך נגידים – משל' ח', ו, וממו למשrho. מעשרה – מעשרה הדברים. הייא – כן הוטמי לעם המשקל, ובהעתק אינה. ילוּן – כן הגהתי, ובהעתק: „ילודך“. ל[בְּדַך] – כן השלמתי לפני הענן והמשקל, ובהעתק חסר חמוקה. [אֶלְפִּי] – כן השלמתי, עדח"כ בר' כיד ס', ובהעתק חסר המוקף. תנווה – כן הגה ציב לנכוון, ובכפי „תבונה“. ירעוך – כן הגהתי, ובהעתק: „יודעך“. בני רב – תלמידי היישבות בבבלי, וחתם לשון תלמודית – ברמו לרוב ושמואל, שני ראשי היישבות הגדלות בבל בזמנ חתלוור. [כְּחֵי הָאָל] – כן הגהתי, ובהעתק חסר המוקף. שארית וגוי – פליטת הגולה בשמחת בית השואבה, בהכנות המקדש.

## קמו.

מקורו כניל.

שיר זה, כמו מתוכו, הוא כתוב המלצה, שנtan המשורר ביד איש אומלך ונרדף.בקש עלי רהמים או עורה מאת ריש הנגיד. השיר מצ庭ן בעימות לשונו הרכה ובמושד חריוותיו הפנימיות (הטבלות באמצעות ההרויזים מבפנים). חתימת השיר כפתיחתו.

1—4. מסכו — את עמו. מסכו — בן חניה דרך ירושה, מלשון "ואני נסכתי מלבי תחלה ב'", וזה בהתקצ'יב: "נסכו", ואין לו פירוש, וכך באה מלה "נסכו". בשיר זה בסוף חrhoן 18, לשם מקומה נאה לה.

ש' 5—10. ארי ונוו — לאוביון הדא "اري ותרי", כלו מטייל עליהם אימה, ולאוביון — "اري ופרי תעללה". וכעין מליציה זו יש באחד משורי ריהיל. צזר ונוו — דרכו נראת כור (עדחיכ משליכ ציא, ח), ובאמת הוא טורך ומכוון דרכו פעם נה ופסם נה, לטובה ולחותה, הכל לפי הערך. למתאהה — לנכסף אליך. מסכו... מסכו — אולי תחת "נסכו" הראשון ציל "נסכו" (רבניצקי). ולא יכול לשורר — (שווא תי) קמץ לשם המשקל, והרבה כמהו בשורי הרשביים להבטה. מפני הדמות.

ש' 11—13. שיר-מכח זה שלוח ביד איש אומלך, הצעק בשער על החם שנעשה לו כמו בעיר, במקום אין שומע לנגול, ובכל אשר ילק הביב עמו. מושוע — בן האשלמי, ובכאי חסר המוקף.

ש' 15—18. ואולי נס המשוק מפני חומסי, אבל הוא נקשר כי, ואלהים "הפטכו" (כלו' הטיל) עלי בענותי. ולמה הוא דומה? כטונע ונוו וכעור ונוו, שהרי נס אני כושל כמו יידי קצחה מהוישטו. נאסר [בעבוז] — בכאי חסר המוקף, והשלמתי עדחיכ תחלה קייח, זי, כלו' שזקנער כי קשר חזק בחבל עבות. וכך השתמש הרשביים במיליצה כזו: "ואספ בעבותה" (שיר נ' ש' 45).

ש' 19—20. הת ימינך לי, ולבבו ונוו — לי נראה להניה: "הת ימינך לו (לשליח) ולבן אורי ונוו".

## קמו.

לפי העתק ציב שבידי, נמצאת בראש השיר רשימה זו: "וקאל ירתי אבאא זיל", כלו': "וועוד קינה על אבוי זיל", ואולם בראותה של הרשימה מוכרעת מתוך השיר עצמו, שנאמר בו מפורש שהוא מספיך על מות איש חשוב ששמו מבורך. על כל פנים, השיר ודאי שהוא לרשבייג, שהרי האתרון מכתיו הובא בשינוי מעט עז' הרמב"ע בספרו הארבי בשם הרשבייג. ועי' למטה בהערה לבית זה.

הרבבה מקומות בשיר זה נשתבשו או לקו בחסר, ואינם מתפרשים אלא בדוחק.  
שי-4. יש לפреш בדוחק, שהמשורר פונה אל לבו הדום באבלו ושאלון:  
האם מפני שנילאה נשוא את כובד היגון על כן החשה מספור, כי גודל הכאב מאד  
(עדhic איזוב ב', י). או אולי יש לך מי שעוור לך לשאת בערך. אולי אין אתה  
יכול להתנבר עלי הדומה שתקפתך אותך (ה'דמי' הוא הפוך ה'בכי' בשירים הספרדים),  
והרי צרה כזאת עוד לא עברה את לבני (אולי יש להניה "עכרת" ת' "עכברה"), ואפשר שתיבת  
"לבבי" מעונה פיסוק, והוא באה בתמונה הפניה, כלוי המשורר פונה ללבבו ואומרו: הן  
צרה כזאת לא נאה ולא היתה עוד מודהאי אפוא לך, לבני, להבות בכוי ומספר, ואל  
נא תירא אפוא ספור (כן נראה להניה מדויקת ת' "ספות") ביום שבא מגורך (איזוב ג' בה').

שי-5. עמי — כן נקדתי, והוא המשך הדברים שלמעלה ושלמטה, המוסכימים,  
כנראה, על הלב. במושחה מטלת "בקירך", שלא יתרеш אלא על "קירות הלב". ואם  
נכון נקוד זה, יהיה פירושו, שהמשורר אומר ללב: אל תתן רמי לך ובכיה גם אתה עמי.  
אולי יש לךך "עמוי". בין כך ובין כך אין הפרוש נקי מן הדוחק.  
שי-7-8. אחותך — מוטב על הלב שלמעלה. בקירך — בקיר הלב, עדhic  
ירמי ד', יט.

שי-11-14. מי שאומר כי הכאב חרק לבי — לו אני משיב: לאט, כלוי חדל  
מדבירך, כי לך חרק, אבל אני, להפך, "מרוב שאתי היגוני" עובוני (מוסב על היגוניות)  
(כלוי היפכוני ועתוני) קשה לך, אף על פי שאני עודני רך בשנים, כלוי באביב ימי  
נתקשה לי מרווח תלאה. עוזבני קשי — טעות הדפוס, וצ'יל "עוזבני קשה", וכן הוא  
לכון בהעתק ציב. חורך] — המוקף חסר בכוי והשלמותו, וציב משלים: ה[מט].

שי-15-20. והחכמה, בראותה אותו הולך קודר ורפה ידים באבלו ואין לבי  
פונה אליו, האמר אליו בתלונה: הנה עובני ונערת החנק מני, מה לך כי תליך אט כדרך  
האבלים, כאלו מושבך על נבי הוכבים (שהליכת אינה נתפסת לעין ונראים כחולכים  
אט, ועין למעלה שיר קו"ב שי' 2-8), ולמה בעברך עלי הפנה פניך ממנה כור וכמנבר  
בלי שאלית שלם, כאלו אין מנהג שאלת שלום נהוג בעירך (והמליצה "אין שלום  
בעירך" ידועה מאגדת חז"ל על משה בעלותו לטרוום). [א]טר — את המוקף השלמים ציב,  
ובכלי נמהק.

שי-21-24. החורים האלה לקו בכוי בחסר. לבוש... אבל [לב מ]כאב —  
בן השלמים רכנייך, עדhic יואל ב', יג.

שי-25-26. רב לך מות להניף חרמשך על בני האדם לשית קציר להם, כי בקצרך  
את אבי הנביך (כלוי בקחרך את נפשו בעודנו באבו) כבר שלם ותם קציך, ואין לך

להוטף עוד (וברי לֵי), כי הרו זה שמש מקור לרשותה העברית של המטעיק בראש השיר — שהוא קינה על מות אבי המשורר — לפי שהמעתיק בבעורתו קרא: «באכְּרָבְּנָגְבָּרָה» תחת «באכְּיָי», ומכאן ראה עד כמה יש לסתוך על רשותות מסונן והו»).

שי 27. הרו זה משובש בהעתק ציב, ואחרי מלת «בְּבִי» הינה ציב סמן למחק, וזהו גנד המטשל, והנהתו בלי חוקן וסתמיות בסמן השאלה. לאורה יש לגניה «רבבי אדרמה» תחת «בְּבִי מַדְמָה», אבל היא השאלה של «השוכן» איך תהיישב?

שי 29–30. יש לתמונה על עוז פni תבל וכובד לבה, שאינה קורעת את בנדיה כמו שנ��ע סגור לבך במיתקה. [ה]ה – את המוקף השלים ציב, ובכְּיָי נטשטו.

שי 32. אסְרָך – בחבלי טוֹת.

שי 33–34. המשורר, בוגרו מחלתו הקשה של הנפטר, זו שנרמה למיתתו, אומר: אף אני חליתי עליך במחלהך, והחלי כבד ואיך עלי, בראותי אותו אוכל כוולס וסוכנא את בשיך ושארך, עד אשר כליה ונמק (ואולי יש לנקר «בְּלָהִי» ומוסב על «החליה»); אין זאת כי אם לא מצא הזמן מזון אחר למאכללה של דחбел מלבד עצם ווער, על כן נתמן למאכללה; ואין זאת כי אם מצאך החלי שאתה הנך ער טהר לבך, על כן דבק בך ושם אותך לאות נפשו; כלו, לא זו מפרק עד שהוציאך מן העולם. וכובד – כן הנהתי, ובהעתק ציב: «זוכבְּיָי», ו[חֲלִילָה], ומ[אָזָן] – את המוקף השלים ציב, ובכְּיָי מטושטש.

שי 41–43. החרווים לקו בחטר.

שי 45–46. כל «משברי תבל», כלוי הפנינים הרועים שעברו על, עם היומות כבדים עלי בשעתם. מצאחים (כלו, נראים לי) בכל זאת קלים לעותה שברך, שצורת מיתחה שקופה גנד כלם.

שי 47–48. הזמן, הוא הנורל, קברך בלבד יגונים, כלוי הורידך בעצם יגונו שאולה, ואולם יגוני המכד למוחך טמן זינך כלבי לועלם. ועין מליצה מעין זו בשיר קייב שי 39–40.

שי 50. כאלו שמש ווֹי – כלוי כאלו נקברה השימוש עמרק בקבורתך וכא החשך לעולם.

שי 54–55. אנחותי הקיפו את קברך עגנים מגשיימי דמעות ומצמייחי פרחי מושך כל פיח (אבק) עפר קברך, וכמעט שעפר קברך נמס מרוב נשמי הרטמות שמרידים עליך אני והשמים יחד.

שי 55–58. אלו שפכתי רק חלק מועט מדמעות יגוני הרוב על מותך, כי עתה

נש אן שטפֿך נחל דמעותין, ולוֹא הוּא מײַם פָּרָת כְּדִמְיָה דמעותין – כי עתה לא עֲבָרוּ  
אייש באָרָם („חֶדְרָךְ“) הוּא שֵׁם עִיר בָּאָרָם, וְסָמוֹכָה הִיא אַעֲלָה דְּמָשָׂק – זָמְרִי ט', א' –  
וּרְשָׁבִיגּ תְּפִשּׁ לְשֵׁם הַחֲרוֹת אֶת הַפְּרָט – הָעִיר – תְּהַת הַכָּלֵל – הַמְּדִינָה כָּלָה – כְּדִרְכוֹ  
בְּכָמָה מְשִׁירִיּוֹ, וְהָזָה, כְּנֶדֶחָה, מִמְּנָהָגָי הַשּׂוֹר וְהַמְּלִיצָה הַנָּאָה בְּשִׁירָה הַעֲרָבִית). [א] יְשַׁׁ  
בְּחֶרְרָן – בְּן הַגְּהָתִי וְהַשְּׁלָמִתִּי, וּבְהַעֲתקָה צִיבָּן: „שׁ בְּעֶדְרָךְ“.

ש' 59-60. אלו השיקו בימי נוכדנץ את הכתבן מASH לבי, כי עתה נשrepo בה גניה ומישאל. קרבו מאש הלבבות – ערהי'כ בהושע ז', ו' והמושור בטעמו על הכתב השמייט, לשמי', מלת „תנוֹרָה“ או „כְּבָשָׂן“ אחריו „קרבו“, ומדת מקרא קצר מסוג זה מצוחה בשיר רשביג, ועיין לדוגמא בשיר ז' ש' 8 וש' 39. [ט'ין שך ו[ר]רד – כן הנהתי והשלמתי. ובහתק א'ב: „נ... שך ו... רך“, והשלמים הווא: נ[ע]שך ו[א]רכֶךָ (!!), ולא ידע כי בית זה מובא בשמו של הרשביג בספרו העברי של הרמב"ע, וכשנוי מעט (ואלו קרבו מהם צלי – או נשרפו בו מישך ושרך), כמו שלא ידע זאת גם מבקרו ב„חרן“ בשנת 1898, שמקפק אם השיר הוא באמת להרשביג.

כז

נמצא בשני נוסחים באכ"י פ"ב ונתרפסם בלי נקוד עיי ציב הניל. בראש השיר באח רישימה: «וללה פי אבאיה ירתי רגלא מקתולא זיל», ותרומה: «ולו בנערוין, יקונן על איש נהרג זיל». מגד צורתו וסגנון הפלוי וגם מצד מקצת ממלייצותיו דבודדות, דומהה השיר לקצת שירים אחרים שכח רשביג בענורו. השווו כלו לשיר לייא, למשל, ומלייצות בודדות ממנה לאלו של קינטו הדועה על יקוטיאל (למעלה שר כ"ג).

ש' 1-12. לחפותה התחלה, פונה המשורר בראשית קינטו בצייר שאל מישרי הפיריה העבריים אל נערת מדומה, היושבת באכלה ומורה דמעות כנחל על פרידת הרוד, וישאל: מה היה לנערת היושבת שמולה (כלוי) נאהה שמת עליה (בנה) בנדחות דמעה (אלווי עדח'כ): «על נתרותם בכל שם ישבנו גם בכינו» תħalli, קליו, א) ודעשתה פטורות על ליהה כפנינים (צייר מצו בשיר הפסודים) ובהאנחה תשלח יד לליהה, כדרך הבוכים, למתות הדמעות השופעת, ותמר בבכי כהמר על הבכורו (מעין זכר ר' ייב, ז): דין פניה היו מאיירים כמאורות הרקיע ועתה שחררו מבני, (וכאן הוא מהפרק לשון נסתר ללשון נומח). את היפה בנענות, למה תבכי ולמה אין עניך (כלוי עניין המועבות) עצורות

טיטל (מרסיטי דמעה) על פרוידת דורך ואחובך, כאלו מות וירד אליו קבר? הן הפרידה תקינה יש לה, כי כל זמן שאדם חי יקוח כען, שמהליף גנוו (עדה"כ איבט ייד). יונקתו לא החדר, אבל לשוכב בקבר — לו אין תקוה, ועליו ראוי לבנות ולקונן; וכן מיע המשורר מותך גלגול דבריהם, כורך ישי המUPER, לעיקר עניינו — לדבריו קינתו על מותו המשונה של הנתרגן. בפ' — בן הניה ר'. וציב העתקה: "רעד".

שי' 13—22. ובחרחיב המשורר את הרעיון שהתחילה בו, הוא מוסיף ואומר: על מי יש לבנות? על החיים שמתו, ולא מיתה טبيعית, אלא ביד מרצחים בעיר, כי זו שמת בכיתו כורך כל הארץ ומובא בכבוד והדר לקבורה — מיתה כזו אף בה יש קצת נחמה ללב ותחבשת לשברו, מה שאין כן מיתה משונה, (וכאן הוא מציר בפרוטרוט יסורי מיתתו המשונה של הנפטר). ובחש לשברות — עדה"כ יחו' ל"ה, ד'; תחל' קמ"ז, ג', וחבש" הוא שם נגער מן הפעל על משקל "און", מטען בחרכות — עדה"כ יש' י"ד, יט. ובחרכות — בן הנטהי, עדה"כ עמ' א', ג' (ובהעתק צ'ב': "ובמרוצת"). אשר באש בעורות — כלוי שפודו ברול מלובנים באש (ואולי בן יש להגיה: "באש"), או שמכאים בעוקציהם נאש בישות. לכברה — מרוב התוצאות שנענו בבשו, צייר האנדה בימותם של יאשיהו ור' יהודה בן בנא. דקרות — שיר מן "דקהה", והוא שם מחודש עם "גערה".

שי' 23—38. זה האיש המומת, שהוא שליח לדבר מצוה, להוות עורת בצרות והלך להדר חיל המצור (כנראה, נספה האיש במלחמה, ואולי בתור ראש ושר) — טרפדוונו, וחלך — בן הנטהי, ובהעתק צ'ב': "וחלק". ורמחיחס מרוקים — ירש' מיז' ד. מתערות — צצ'יל בקמע, ובදפוס נשמטה. והואר' מן תעיר. חרבות נושכות באש — לרוב חדורן. תנורר האבנום במגרות — מיז' ז', ט. אדים — הכוונה לניצרים, "אדמים, זם" לנעל. מהחבורות — איני יודע להסביר, אם הכוונה: מושב החבורות והפצעים (מלשון "ובחברתו נרפא לנו", יש' נג', ה, שבאה שם ח' חטופה), או פידושו: המטולה שכחורה. בהרגנו — בהרגנו אותן ולבבו וגנו' — כלוי ספרהה נשמוו מרב פחד בהתנפלים עליו בקריאת "דאחצ'", והתגולל... במסלולות — שב' כי יב.

שי' 39—46. בשפכו — בשפוך אותו, את הרם. והרוות — עמ' א', ג'. ולפ' קצת מפרשימים הוא רביים מן "חר". עזרות — ר' מן "עוזרה". ואין שלטונו גנו' — קhalb' ח. ת. יעבר, עברות — לנעל, כלוי לא ימלט אדם מיום עברה ועם. שי' 47—56. וכאן בא לדבר בשבה הנפטר. התשה חכמה בחמה — נראה להגיה "חומה בחתמה", יהיה לנעל, והכוונה לנפטר, שהוא כמנדל עז לעמו, וע'

יחוי יימ', יב. ב' צורת הבצורות — כדוגמת מבעורי עז, ובצורות ר' מן "בערי", איבר כיב, כדר. הנכירות — הקללות הנדרלות והחושנות. והר תבור — כלו' הר מעו לחשלים ורפים, ולצמאים וגוי — בנתה צחצחות (צמאן) היה לגיטים מקורות מים חיים, להרוות נפשם. וצוף וגוי — לאוחב היה נעים, ומר לאובי, כלו' זורק בו מרה, ואולם בעיקר הדבר عمل תמיד בכל נח' לדמתיק המוראות. (שימוש המילים "אבל", "אמתי" הן מהשפת הלשון העברית, וממצוות הן לרוב בשירי הספרדים, ופעמים בלבד צורך מיותר, אלא למלאות המשקל).

שי' 57—58. המצירות — הנשים שנאו להן ציריו يولדה. וקינותם וגוי — כלו' במקומות שירות וזמירות על דyon, הם עושים מספר בחיותם ומשוררים קינה בדעתם, ובאה אפוא קינה במקומות השירות והדמעה תחת היין. בחייהם — ניא: "בחיותם", וציב משער להניה: "ביבותם". <sup>ט</sup>טקומות פעליות וגוי — אלה שטקומות בעליות המקורות (שפוי ז'. ס), מקום אל נעים ומרקאר, יצאו לשבת בלב "יחס כתנו" מרוב עצר. ובתפנוק — בן הגהתי, ובהעתק ציב: "ובת פנוק". זכורות — כלו' למודות ורנליה. [הן] — חסר בבי', וציב השלמים. נזרדות — ירמי' מיח, ל. ורוש, ראש, רעל הרעלות — לנשל', וערולות<sup>ט</sup> הוא כל עטיפה לנוי (ישע' נ' יט). הרעלות — בן הגהתי, ובהעתק ציב: "חרועלות". חבלי — בן הגהתי, ובהעתק ציב: "תבל". כיולדות גוי — שעשו כך: "כיולדות לא טירויות לצוריסי", כלו' גנישים ולדניות באחוי אונח חבלי לדה. ובכדי יש שוד ניא: "כיולדות בצרות לא עדרות", והוא בודאי משובש, וציל "בצירים לא עקרות", והענן אהה. קולן — בן הגהתי, ובהעתק ציב: "קלון". בחילן — בחרותן ובמקאונן.

שי' 79—80. אבלו ילהן<sup>ט</sup> אותן עקרות — כלו' יללה המקונות על הנספֶר גוללה כל כך עד שנראה אבלו לא עתקת מספר הוא על אדם שמת, אלא עתק עקרות (המקשות לילד) בבואה להן הבלתי לדה.

שי' 81—82. אין לא יכולו המאורות ברקיע על מות האיש אשר היה כאור חבלי ובזורה כבה (כלו' הכהה) את כל המאורות الآorris (הנדולים) במנן. נהרות — ר' מן "נהרת".

שי' 83—86. כמו' קט וגוי — כמעט שתבכינה גם האבניים ויפוצו הנהרות (מרוב דמעה) למוחו. מעיניכם — מקורות דמעתכם, עיניכם. ויהיו מעיניכם כיאורות — ניא: "ותוציאו מעיניכם היוארות", והוא גנד המשקל.

שי' 87. ושימנו וגוי — שעשו כך: "ושיטמו יום בכיתו ליום גלות", והוא מקרא מסורם לשחים.

- ש' 89—90. במשפט המדקר וגו' — הוא יאשיהו, שמת אף הוא בידי אויבים.  
 ש' 91—100. והודיעו את דבר מותו לראשי היישובות והדרינס בנכבל, שיזובים  
 כפנדירין בשורות כחץ גרען עגולה (וכן הוא קורא להם בשיר ל'א, 55: "ישישי העגולות")  
 ושלחו אליהם את שיר קינתי שחברו המשורר (הוא רשביג) וגו'. לבן ובכרר — כן  
 הנהתי, ובהעתק צ'ב: "הלבין וברחה". ומאספי תעודות וגו' — מקובצות מלשון  
 המקרא, כלוי כתובות בשפה ברורה וצתה. תמיות... יכתחכנת — כלוי שלמות  
 הן על פי חוקי המשקל השורי ודקדוק הלשון, ואין הן שכורות ופrozות כשיורי החורנינים  
 העלויים. ואיני הן — ת' ואמ'ן, לשחים, על ספק "בעמל אונוש אינימומ" תחל' עג', ה.  
 ש' 101—102. ישיחו בהן, מצד השיבותון, ראשיה החרבורות, כלוי ראשי היישובות  
 ותלמידי החכמים, כמו שהם מושיחים בדברי תורה. ישיחוהן — זוות חכני לשם האשקל, והרבבה  
 כמהו בשורי הרשביב. (וכמה מהאים זה לתמונה הרשביב, שמצא מקום נס במשפט מר  
 כהה להבליע דברי הפלגה בשכח עצמו ובתחלת שיריו).
- ש' 103—106. דברי שורי יטן בחנים וכיפים את הלבנות ומעוררים כל נפש  
 ישנה לבכות על איש אשר היה בחיו כנدر וכמושוכה להן על עמו ובאותו סרת המשוכה  
 ונטרча הנדר (עד ישות' ה', ח.).
- ש' 107—111. מליות טען אלה נמצאות נס בקינה רשביג על יקוטיאל הניל,  
 וכלן עדחיכ ביהו' לא, ו' ארנו — כן הנהתי, ובהעתק צ'ב: "אדרכ'".
- ש' 112—113. בעקר — כן הנהתי, ובהעתק צ'ב: "טוקר'", חמתה המלכים —  
 יהוש' י', ט'.
- ש' 114—116. לציר שכנו — כן הוא בהעתק צ'ב, ואם אין כאן שבועש,  
 יש לפרש בדוחק, שאחונו שער (איוב יח, ב) על יסורי מותו ("לציר" מלשון "צירים ותבליס"  
 ו"שכנו" — בניו של בבוד למיתת העדריך).
- ש' 117. אזנות סגירות — אוניס אטומות, ואמר "אונות" ת' "אוניס" לשחים,  
 על ספק שפיט במקרא: "אונות הבור".
- ש' 121—122. נרו יעלה באורו על כל הגנות, כמו שאור המשמש גדול מכל  
 שאר דמאותה ברקיע.

### קיה.

תrhoוי שיר זה הם, לדברי מעתיקם ד' צ'ב במאוסף הרומי הניל, רק ראשיתו של שיר  
 שלם, ולא הודיע אם יש לו לזה בכבי השלמה ואם לא. השיר עורך, כנראה, לריש הנגיד.

ש' 1—8. המשורר מחקק את ידי השיר, הוא האיש שאליו ערוך השיר, במלחומו את פני הומן ואומר: התגבר על הומן וככוש את ילדיו (פנויו) להכינעם תחתיך, כי אפסי שיצא הומן ללחם בך, הנה אלחים יצא לפניך לרב ריבך אתה שית עם הומן ועם אנשיו, — אלה אשר תכוון יתם עמו להרעךך — ויכלהת להם בכחך. ותפש ביצאת גנוו — יהו' ח', ג. ושרירתה עמו גנוו — הווע' ייב', ד. באוניך — כיה בהעתך ציב, ואולי ציל חסר יוד'.

### קיט+

נמצא עי' דיד' שי' בכ' 1233 ונדרפס על ידו ב„התקופה“ ברוך ייז', ומובא גם בראשימת הנזיה שפרסם נינוואר ב„תלה לדוד“ ברטלא 1900 בחלק הלוואי. תוכן השיר: דבריו מענעים לאוהב, שלא בא לבקר את המשורר בחלותו.

ש' 1—4. כל כדתי — איזוב טיז', ג. ואדרה גנוו — ישע' ל'ה, טו. והמשורר הוציא את לשון המקרא למשמעות אחרת, כלו': אנדד שנה מעני כל הלילה בזורי אוטך ובהנותךך. ואולי נכון יותר לנקד „בונךך“, כלו' בזורי אותך, וקשרו פועל גם כני בצורה זו, שלא כדין, נמצא לרוב בשיריו הרשכיגן.

ש' 5—6. כלום אין אתה יודע שבבקיך אותו במלותינו תביא מרפא לפשי?

ש' 7—10. מן החזרוצים האלה יש לשער, שהודיד נתרחק מן הרשכיגן מטע חדש שוא, שאין זה נאמן לו באחבותו, ובא הרשכיגן בשירו זה להוציא מלבו.

### קב+

נדפס עי' דיד' שי' מתק' בכ' 576 ב„התקופה“ הגיל ומובא בראשימת הנזיה הניל. מענו: מענה יידיות על אגרת שלום של אהוב.

ש' 1—4. בגודל חליין בן גודל גינוי, וכתי ואוני טרו מפני רוב חממי וכעסתי, כלו' הינון והחלין, בהיותם זה לזה ספה ומסוכב אחד, תקפו עלי' שניהם לכלותני, ואולם מכתבק, מכתב אהוב זייד, השקיטו בגודל געמו את המית לבבי וסערת נשפי.

ש' 5—10. ולא למגע הודיעיך על חליי אני כותב עתה, אלא לרוצחך על שלא דרישתי בשוליך, ואני נכון ללקת „על פני וענוי“ (מליצה שאולה מן הערכות, מצויה בשיריו הספרדים), כדי לראות פניך, בדעתך, כי בעת אביכט בפניך ארפא מהליך וראבוני יטורה. ארף — עדוד קדר עיד גליה, כמו „וירפו המים“, מיב' ב', כב: וכן „להרפה“ ירמ' יט, יא.

## כבא.

מקור השיר—כnil, ומוכא אף הוא בראשית הנניה הניל. עניינו לפי פשטוטו הם דברי אהבים בין חושקת וחשוק, ואם לא נאמרו הרים בדרך مثل לפני יודע, כמנגן משורי ערב והחולבים בעקבותם ממשורי ספרד, שרכם "לכנות" בשירה, כלו לתלות דברי אהבה שבין גבר לאחורה באשת, וכן להפוך, אם לשם חדור ואם לשם הסטר דבר וכדומה — כי עתה יהיו שיר זה היחידי שנמצא עד עכשו להרשיבן מטוגן שיריו האהבה ממש.

שי 1-8. יドוי הונענֵי בדבריו (כלו) חזק עלִי דבריו) כאמור אל, להעתק חקר בעניין אהבה, כדי למצא פלם ומעגל, כלו את המדה ואת הדרך הנכונה באהבה אשה, זו שהיא רואיה שיבחר בה האדם, ואני בהשמע לו עשיתי בדבריו, ועוד שני יושב ומתבונן בחרקי האחים, אמרה אליו הנערה הנאהבת בקוצר רוחה: ככלום דרכו של גבר חזק לחעלים אהבתו? והרי גם בנישוי (דרו) בחשקו באביגיל לא הרכה חקורה ושלה לקרוא לה (שייא ביה, לט). אביגיל — כמו שייא שם לב.

## כבב.

נמצא בcli פ"ב הניל ובראשו, לפי העתק ציב, רישימה כזאת: "מן מכתב צאתה אלחפאנ ומקשע אתה אלטראף קולחה", ולפי הפרופ' יהודה יש להניחה כך: מן מאכתבה אלחפאנ ומנטומאתה אלטראף קולחה, ותרגומה: "ומכחיבתו היפות ומשירתו המטאורות אמרו". מפני השבושים הרים שעלו בהעתק קשה לעמוד על תכן השיר. ונראית ידיעות היא, כוללת דברי גענועם ותחללה, ערוכים לאוחב יקר לו מאד.

שי 1-2. המשורר בכוון לדרכו בשบท ידריו וביפויו (המוסרי או הנופני) ולהודיעו את גענונו עליו, הוא פונה אליו כחושק לחשיקתו בכוונה לקראתו והוא משתאה ליפי תהנוות גנה ואומר: האם שוישן הוא שמתנווע על מעיפו כמו צמרת (ראש אילן), או דומה אתה למנור כוורתה (כלו) לכוורתה זהב) בראש השמוד במקדש, זה שנאמר עליו (מ"א ז', יט): "וכתרתו על ראש העמודים מעשה שושן", אלא שוו, בנendo לשושן, קבוצה במקומה ואינה מתנוועת: והנמשל שהידור, זה שנתכוון לו המשורר, חולך לאט, כמו שחולך ואני חולך, ספק מתנווע ספק עומד. ודמיון נדנודי חצי גויתה העליון של העלמה רקט המתנים בשעת הליכתה לתנוחת השושנה או החדר בראש הסעיף — מצוי לרוב בשירים הספרדים, וכן הדמותה בראש העמוד דמיונה לכוס פרה שושן כnil, והמשורר, לשם ימי

הפתיחה", כרך את שני העזיריים יחר; ואולי שאלת הפתיחה משיר אהבה ערבו. האת — כן הגהתי, ומלת שאלה זו מוסבה גם לראש הדלת עפי' מدت "מושך עצמו ואחר עמו". ובעהתק ציב: "האה". כוורתה — כן הגיה ובניצקי, ובעהתק ציב: "בנסרת".

ש' 3-4. בית זה אין קשרו שלה יפה עם שלפניו ושלאחריו. ואולי הכהנה, שבhalbיתך היפה בנהת ובנוועם דומה אתה לשמש בגליל הרקיע, שנראה נס הו, לרוב רחמי, כהוֹלֵךְ לאט (ציר שניי ומשולש בשידי הרשביים) ואולם בהליך-לאט זו יונב (היריד) את הלב והיוורתה, כלוי יצודר ויקח שבי קרב ולב, שכן דרכו של גנב לבוא בלאתה. והכהונה, שהלך לב המשורר שבי לפני יפי החשוך ולא ידע עוד מנות, והיוורתה — כן הגהתי, ואצל ציב: "ויהורתה"; ובשם "יוורתה" להורה זו (קרב, פניות חלם) השתמש הרשביים נס בשיר קביו שי 30, ע"ש, והוא עפי' מדת פרט במקום הכללי, שהרי חכבר והיוורתה אף הם מן הקربים והמעטים הם (עיין שם' ביט, כב) שהם לדעת הקדמוניים מקומ ההרגשה והחניה הפנימית (המו מעי" "קרב יכולות יומרו", "כטלי מלאו נקלה") ועיין מה שכחתי בהערתי להלן לש' 9-12.

ש' 5-6. זהר יפיק מכחה ומכיש את זהר הספר, וזה, בכשו מפק, מחלת גנוו, כדרך המתבושים, ויהפוך עין דר שלו לעין סוחרת (אסתר א', 1), והוא מעין מה שאמרו: "איל סומא ואთא חיורא". דר יהפוך עינו — שעורו: יהפוך עין דר, כלוי יהפוך עין דר שלו, היא עין הלבון הפנימי (ואולי הכהנה לעין האור, ע"ד: "ארדו עצם מפנינים", איךה ד', ז) לעין סוחרת; ונושא המאמר הוא הספר.

ש' 7-8. פירושו של בית זה וקשרו עם שלפניו ושלאחריו נעלם ממי. לכארה הפעלים "ראית", שבעה מוסבים אל הנושא עיין, אבל אני יודע איך ליישב הדברים. ואם אין כאן ערבות או השמטה, יש לפреш בדוחק: חן כל ראתה עני ושבעה מכל (עדחיכ איזוב יג, א; קהלה א', ח; ואולי סתם המשורר ולא פריש את הנושא עיין) בסטנו על הכתובים, וכדרכו בכמה מקומות) ואעפ"כ הרוי אתה לי לרוב יפיק כוכם שושן עלי תמותה ועני לא חשבע לאוותך. [ככוס] — חסר בכ"י, והשלמתה על יסוד הכתוב במ"א ז, ט.

ש' 9-12. הגדיל מדורתי — נושא המאמר הוא, כנראה, היהוד, שהמשורר בינה אלו פעמים בלשון נכח ופעמים בלשון נסתה, ואולי מקומו של בית ב' (ש' 3-4) לפני בית זה, וציע. ואלו בה וגוי — אלו נמצאו מתי תבל במדורתי לבן או נגערו (כלוי נשרפו וככלו) בנטעת הפשטות, עדחיכ שופ' טז, ט; יש' א', לא. והוא לנעל. לא שואל, וגוי — אלו אצרו המתפללים על עצירת נשים את דעתו לא בא חורב על הארץ. ושניהם, המדורה והגשם, הם הפלגה שירית של חולין אהבה וגענותם,

מצויה לרוב בשורי הספרדים. אבל עירין אינו מחוור ל', הפלנה זו מה עניה בשיר זה? ואולי שיר פרידה הוא, שליח לדיד רחוק ממנו, והמשורר שפק לפניו את לבו ברוב גענונו ובאהבתו העות. שואלי דמ' עי — כן הנהתי, ואצל ציב: "שו אלוי דמעו".

ש' 13—18. המשורר פונה אל יידיוו "אחי המוסר" (עד הלשון הערבית) ומנקש מהם בדרך הפלנה שיותם את אמריו אלה, שהוא כותב בשבה יידיוו, על יד ארון העדות למשמות (עדה"כ במ' יג, כה), וכדיו והגען הוא לכך כי לבו קדר השם, ואלו מצאווה בני אהרן (הכהנים) קטרו קתרת לפניו, וכן ציצה לחייו רומה לציץ הקדר. ומען הפלנה שירית זו כלפי הלב מצינו נם בשיר "אלוי דמעות" (ה, 41): "שלח לך לבנו מקום קדרשו".

ש' 19—20. בית זה לקה בחסר, ואיןידי לפreso כראוי. וכונתו בדרך כלל, כנראה, לומר שהמחتب הזה, הכתוב בכתב זהב (שכן נהנו ביטים הינם לקשט ולפאר את אגרות הירידות) פרוש לפניו יידיוו, הנערץ בענייןו, ככמי כרובי הוות על הנפרת; אבל קשרו של בית זה עם מה שלפנינו אינו עולה יפה, וציצ.

## קבב.

מכ"י פ"ב הנייל, ובראשו רישימה: "ומכתב אלוי אבי אלחסן בן חזון ניע". קצת בתיו היו בחסר, וענינו, נראה מתחכו, דברים שונים מלפני בני דורו, דור ננסים נמווי קומה ומעוטי לב, ודורי תקופה לידיוו (איש חמדו?). זה שאלהו ערך המכtab.

ש' 1—2. האם שבר חזון את קרני תישׁו, כל'ו האם חרוד את כל הנדולים מנדוליהם והשפיל קומתם, ואם צירוי תרשׁו (עדה"כ יש' מיה, טז), כל'ו חכמי התראשים של הדור, התעתשו וחווו מחכמתם ודרעתם? השבר... תרשׁו — כן הנהתי, ובהעתק ציב: "השר... קרישו".

ש' 3—8. שאמ לא כן, למה נתערכו כל הדברים ואין להפריד עוד בין הנשים לגברים ובין נערים ליששים, כל'ו בין קטנים וחלושים דעת לנדרלים וחכמים? ולולא היו לאנשי הדור זקנים אורוכים (כתישים שלמללה) אי אפשר היה להבחין בין הרגלים ובין דראים, כל'ו בין הפחותים ובין המכובדים. [ז]קניהם — כן השלים ציב, ובכפי חסר המוקף.

ש' 9—12. הכלים לקו בחסר בכ"י.

ש' 13—14. [זאתם] כל עישׁו — האם נלגל אריקע וספו מילוחיו, ולפיכך נסתלקה איך מהן העולם? (את המוקף השלים ציב, ובכפי חסר).

- ש' 15—18. שף הומן נשא את אנשי התרבות ווודעיו השור ודורשו נתמעטו, וכל זה לסכת פנויך מדם, לפי שאחת היה להם כחות של חרוץ פנינם, שמאחד את כלם, אבל בחתוך וכנהר החותם — מתפרדים נביישו (פנינו) מאלהם.
- ש' 19—20. בך אתגבר על פגעי ומני ואתחפש וגוי (עדhic אוב ל' יה).
- ש' 21—22. כונת החיזור של בית זה לא נתהורה לי, ומצד צורת בינו הוא מזכיר את הבית האחרון בשיר "אולי דמתו" ("בוני ובינה כאשר בין פינחם לקחת") ; ואולי כונת המשוחרר לומר, שהמצבע בינו ובין הומן (בני דורו) הוא כזה של הליש שנטרכ פל ידי חבריו הלישים, ורמו על הרדיפות שרדוו אותו בני דורו.
- ש' 23—24. הפטור לך בחטר, ואני יודע להשלמי.
- ש' 25—26. אני הייתה נופל ברשותה הפרושה של הומן, אבל מפני שפתחת לנפשי שער ניל, נצלחי מפה יקישו. מ[פ]חה — את המוקף השליט ציב, ובכלי חסר.
- ש' 27—30. בגין איש — באחר. ודי לא אאמין וגוי — הלשון מנומנת, והכונה, נראה, די לי לבתו בגין איש, שהרי גם האלהים לא יאמין בקדשו (עדhic אוב ד' יה). קדש קדשו — בן תחתית, ובחתוך ציב: "קדוש קדשו".

## קבר.

- מכיו פ'ב הניל, ולקה בחטר. עקר חכנו: חלונה על נדייב אחד מידידי שעובד אותו בצרתו ונתרחק ממנו.
- ש' 2—4. עצמותי חלושה — כלוי החלואה והרטון בעצמותי, וחלואה הדוא שם דבר, כמו "גבורה", נPsi שח — מנוחה.
- ש' 7—10. נדל עון גוי — אלה השלשה הם סבת יטורי, המכלים בחו ויתרונו רוחו: התרטה על העונות, מחלת הנוף וחותיקות הידידים מעליון. חיים אני וגוי — עדhic אוב ז', יב; ז', יב.
- ש' 11. לך בחטר.
- ש' 13—14. ריק לעוני תודרש, ובני אדם זולתי זכאים בעניך וכאלו אין לך כל דרישת עליהם.
- ש' 15. לך בחטר.
- ש' 17—18. [קנני] — בן השלמות לפי הענן והטשקל. הסונר חסר כלן.

## קכח

ובוא בלאקווים ופסרים עיי בר' במאנסיד' ברך 55. ח' 8—9. והדריך דיז המציא לי קצת השלמות לו, ולדעתו, אין שיר זה אלא קטע, לקי' בחסר אף הוא, של שיר שלם, שהוביל לכל הפתחות טשרים בתים, ואולי יותר, כי הכוי שבידו נפקם באמצעותו, והרבנן שלט ברוב בתיו, ומפני זה קשה נס לעמוד על תכנן עניינו. את המוקף בש' 9 השלמתי לפיה ההשורה עפי' ההל' ק"ט, ד.

## קבו

- מכוי פ'ב הניל, וראשו מקוטע. השיר כנראה מעניינו, כתוב בשפה נדיב אחד שנדול (ריש הנגיד?), ידיו של המשורר.
- שי 1—2. הגביר, זה שאליו ערוך השיר, ימינו שלוחה כח (כברק) בשנים לפז נשמי בדלה, כלוי ידו מהירה למול חסדים (מלת "חץ" מפוקחת בעניין).
- שי 3—4. ידו מושלת בזמן, ואם יגוזר עליו גורה אין מפירה, ואת ידי הומן הביא במאמר (או במסות הברית) להבנעה ולהשמעתו.
- שי 5. אשר בונה וגונדרת — מוטב על הקפה.
- שי 9—10. כאלו היא ונוי — כאלו רוחו מדברת מבין הכרובים, כלוי דברי עצו כדברי השכינה. מדכרת — את המוקף בשלים ציב, ובכוי "מדו... רת", ואולי יש לנקר "מדברת".
- שי 11—12. מהוננו וקנינו יtan לעשות רצון קונו (למשה הצדקה), כי הוא עצמו מואם באוצרות דר וסוחרת, כלוי בעשרו ובהוננו.
- שי 16—17. [בכל...] [ה]גשאים — כן השלמתי, ובכלי חסר המוקף.
- שי 19—20. ערוך ונוי — כלוי הוא מכנים אורחים ומأكلיהם. אל יד שעריהם ונוי — משליכי ח' ג.
- שי 22. היהת [ס]רה — כן נהנתתי, ובהתתק ציב: "העת... בה"
- שי 24. כרום קומה — קומה איש, קומה שלמה.
- שי 26. כבתרת-כלומר, לקויה וכחה כלפי חסדו הוא. בהיר, כבתרת-לנעל.
- שי 30. מנין מקום כבד ונוי — כלוי בפנימיות הלב.
- שי 31—32. מי ששווה נשמי הסדר עושה פרי, ופרי מתבכר לרוגעים (וכא פרי בלאן לשם ההרו).

ש' 33—34. אם לא חשינו תחלות שיריו את מרום מעלהך (כלו) אם קצרה לשוני לתוכה בשיריו את כל ההלתך, כראו לרום מעלהך) הלא תכפר לי על זאת אדרבי הרפה אלך.

ש' 35—36. שוד יונה ונווי — כל עוד שהיונה מומרת עלי בנד (על בד האילן?), והוא, כנראה, ציור מצורי הערביים, שמתארים בשיריהם את הידירים יושבים בננים ומתחננים יחד לקול תור וиона המהנים והמצפחים, כמוזו לרוב בשיריו הספרדים.

### כב'.

מכ"י פ' ב' הניל, והוא שיר שנייה כלפי חבר אחד שהקשחה את לבו והפו מעתה גנnder הרשבין. לדברי ציב, יש בכ"י עוד קצת שירים מסוג זה, וחבל שלא התייקם. ש' 1—8. אדם ואשה — שאסיך דעתך ממנה ולא ענהו כאלותו. מהיות קרבן ואשה — כדין בעלי מומין, בעות נזון מנשה ונווי — כנוין התליה בתיכת מנשה (שופ' י"ח, ל), שהוא נבודה מכל חבורתיה, והתייה נקראת בשני פנים, נס מנשה" ונס ממשה", וכן אני, או שאיה למןויו מנשה (שוכת ומטיה דעת) ולא אישים לב לדבריהם, או אם יוסיפו להזכיר אלו לכם כמצרים, אהיה להם ממשה, להנחות נמטה זעמי ובשכט פ'.

### כב'.

העתקו הדר' ש' מכ"י ברלין 576. ונזכר בין שירי הרשבין בראשית הגינויו שנתרפסמה עי ניבואר. והוא, כנראה, מעין חירות אוטיות. ש' 1—6. הירח הבוקע וועבר במרומי הרג השמיים דמוותו כברכת הקבוצה בתחום האחלמה, עם הכוכב הנוצץ בצדיו מראותו כمرאה יוד דנושה, ואנשי לב יוכרו למראה יוד דנושה זו עוד שלש אותיות אחורייה (ה' ו' ה'?) שמצוירות עמה לשם אליהם הנכבד והנורא, בורא השמים והמאורות, ומתחלאים אימה ופחד ; כלומר הירח והכוכבים ברקיע מרומים ומעודים על בוראמ, עדהיכ תחל' ח', ד—י : "כי אראה שמיך מעשה עצבעותיך, ירת וכוכבים אשר כוננת ונווי יהוה אדניינו, מה אדר שמק בכל הארץ".

## קֶכֶט

כל השירים שמכאן ואילך (קֶכֶט — קלח) — יש מיחמים אותם להרשיג; חמשה מהם (קֶכֶט — קלב; קלח) נמצאו עי' שי' בכיו' ברלין 576 הניל ומקצתם נתרפסו על ידו ב"התקופה" י"ז, ואמנם מעד סנונם ותוכנם לא רוחק הוותם להרשיג.

שיר זה (קֶכֶט) נמצא בין יתר שירי הרשיג יהודאים בכיו' הניל, ורשותו עללו "נירה לנו" כלו: "אתרת, חידת", והוא, כנראה, הדיתאות אובל פשר החידה נעלם ממנה, ואולי פשרה הם אותיות "רשף", שנקראות בהפוך "פְשָׁר", ולזה נתכוון בש' 5: "ואם תדע פשר דבר", אבל שאר התווים אינם מתישבים עדין עי' פתרון זה, ובו רוך היהודי.

שי' 5. פְשָׁר — כן יש לנקר על פי המשקל, והוא עד הארמית, ויש דוגמתו גם בעברית (תדר, הבל, גבר), וכן כתוב הרשיג בשיר ט' שורה 54: "בָּאָרוֹ דָלָת" ת' "כָּאָרוֹ לְשָׁהִים". וכבר צוחו על זה המדרקים הראשוניים ואין מן המשוררים בימיים משניה בהם.

## קֶל

עין בראש העזרות לשיר הקודם. והשיר הזה כתוב ליריד אהוב מתוך געניעי יידיות.

שי' 1—2. השכחת אהבותי, שהוא נפלאה לך מאהבת יתר יידי?

שי' 8. ואפקד כל עצבי — כל עצבי (יטורי) נפקדים ונundersים ממוני. ואפקד —

כן מנוקד בכיו', בפתח תחת הקויף, להורות שימושות מלא זו כאן היא העדר וחרפוץ, כמו "ולא פקדנו מאומה" בשםיא כ"ה, טו.

## קֶלָא

מקורו — עין בראש העזרות לשיר קֶלָא; והשיר שלפנינו עניין דברי געניעים יידיות לאוהב שנפרד ונתרחק.

שי' 1—4. הפרוד — כן יש לנקר לשחים, כלוי הפרידה. מחלוקת לבבות — מש' יי'ם, יב. בקרבות — בקרוב לב האדם, והוא ר' מן "קָרְבָּן" בצוות נכה לשם החוויה הפנימית, וכן הוא בשיר זה עצמו בסוף שי' 14. כאלו הם חרבות — כתים שנחרכו ונשrapו באש.

- שי' 5. אחרי "עליך יש מהק בכבי כדי מלאה בת שתי הברות, ואני יודע להשלים. גם מלאה "עליך" מפוקפקת בעניין.
- שי' 7. בניות — בניות, בדברים.
- שי' 11. [לעולם] — כן החלמתי, ובכבי חפר.
- שי' 13—14. עז וקשה — דברו מזכיר בשיריו הרשכיגן. יסמר ונו' — חרוץ זה נמצוא גם בשיר קביה (שהוא בודאי לרשכיגן), אך שם באה מלאה "לבבות" ת' "קרבות" והענין אחד: קרב ולב.

## כלב.

מקורו עין בראש ההשורות לשיר קכת. עניינו — אנרת שלומות ודברי נגעויות לירידים ותוקום.

שי' 1—8. הרבה כסף — לרוב גענוני עליהם. לו צובו וגנו' — אלו הניחו לי פנוי הזמן מעצבים ומרגנוי, או לוא, להפוך, היה הזמן (הטול, האנורל) בטורתו, הייתה אני עצמי חולך אליהם תחת מגלה מכתבי.

## כלג.

נמצא בכבי א', ולפי רשימת רמשיש השיר להרשכיגן, אבל סגנון המונומנס מביאני לפוקפק בדבר, ועל כן נתתיו בין המטפסקים. תכנו — דברי ברכה לאיש המעללה.

שי' 2. ישישים וחניכים — מלת "חניכים" מפוקפקת בעניין, וזרחך לפרש שיש בו, באותו איש המעללה, זקנה ובחורות, ואולי לא כונתי יפה בקירת שתי המלים יחד.

שי' 3—4. יחזק נמהרי לב — הלשון מנומנת, ואולי ציל: "נשברוי לב". הסדרכים — ציל "המקרים", בכיפת דגש, ובכבי: "הטודדים". ואף מלאה זו נראה לי כمفוקפקת.

שי' 7—8. ולא תמעדר אשוריומו — כיון בכבי, ובא פועל יחד על שם רכבים, יהו — ת' "יהודים", פיד לשון המשנה, לשיח'ם, ומוסב על "אשוריומו", עדհיכת תחל' יין, ה.

## קלד.

נדפס עי' רשי' ב'הכרמל' 3—212 והנזה על ידו; שוב נדפס עי' דאוין בשיריו הראבי' 145 ועי' הריד כהנא בשיריו הראבי' הוץ' אהיאטפ; ואולם בראשמת הגינוי שטרם ניכואר נרשם השיר הזה בתחום יתר שירי רשביגן, ומספק נתנו כאן בין המסתופקים. השיר בנוי ברובו משימות עצם פרטיטים עד מיליצה חודה, ברומו למשמעתו של השם. וגם זה מדרך הרשביגן בקצת שיריו. עיין, למשל, למטה בסוף שיר טיז ש' 59—63. עניינו — ציור מסכת רעים בגין במשתה.

ש' 1—8. בשבחנו — נויא: "באים שבתיי". במשמעותה — ציל, ובפניהם נדפס בטחות בשין ימנית. ואם פרץ — כלוי ענפי התמר בגין, מקום מושב המסתבה. בר' ל'ח, כת. כמשפחה — שטוכת במניפה על ראשי המסובים להן עליהם מפני החמה, וסנהדרי נдолח — יין, בנטמרא שבעים, כמנין חכרי סנהדרי. ועיר אטתר — שושן הבירה, כלוי פרוח השוושנים שכנן, ועין מל'א ז', יט: "מטעה שישן". ודוד שאול — נר דולק, שמואיל'יך, נ' ומפי בן אבינעם — ברק (שופטים ה' א). כלוי שאור הנר כאור הברק. זרואה — אולי ציל "זרואה". וראוין מניה: "ארוחה". וקס יתרו — כלוי יתר הקשת (עדחיכ איזוב ל' יא), והכונה שעמדו צפירים בחצי הקשת. להור בלק — אבי בלק, הוא צפור (כמי כי' ב') ו"הו" הוא יחיד מן "הורים". וכן נמצא בפיוט "מי כמוך" לרשביגן: "כבן כהור". וזעק בן אמת'י — הינה (יונה א'). א', כלוי שהרכבו לצד צפירים ווינס ולזובת זכת. לפי נויא באות השורות 7—8 לפנ' 5—6.

## קלד."

עין בראש ההצעות לשיר קבט.  
ש' 5—6. שמונה — פעמים.

## **נוספות ל"הערות וບאורים", שניוי נסחאות ותכלויי מיעות<sup>4</sup>.**

בנוף דפניהם. עמוד 5 שורה 22 בסוגר: "מוריו ונם קמנוני" – כן הגנוו טסברא ת' "ובروم ענן קמנוני" (לפי נוסח אחד, עיין ב"הארות" ובאורים במקומם); ובאמת אין צורך לתגיה כלל, כי הדברים נכונים כמו שהם, והוא משפט מסורט (בדרכו של הרשכיג בכמה מקומות). ועי' סוט כוה ממש בשיר לט', ש' 23 – 24, וכן שערו: "ונרו ענן קמנוני – אטיף בשמי עליהם", כלו' בעלות ענן קתרת הטמים שלי (ותפש, לשם החורי והמשקל, את הפרט "קמנון" תחת הכלל "קתרת האטיס", וגם זה ממנהנו השיריות של הרשכיג (בכמה מקומות) הכל יתבשמו מריחי הטוב), והוא הפלגה שירית ברוחו ובঙגנוו של הרשכיג (בפרק דרכי השירה והמליצה של הרשכיג שבמואו, הנפהח לכירך השני, הובאו כמה דוגמאות למנגינות שיריים בני סוגים אלה).

שם ש' 41: "בחכתי" – כן הגנוו ת' "בחכאי", אבל יש להפט בתיקון זה, ואולי אין צורך בו.

ע' 7 ש' 19: "יקלשי" – ציל: "יקלשי". ע' 8 ש' 51: "ינל..." ואנייל" – לניל. ע' 9 ש' 8: "ישדר" – ציל: "ישדר". ע' 10 ש' 1–2. בית זה הובא ע"י רומבאש בספרו העברי, וגם שם הנוסח "אילו", שלא כהנתה שידל (עי' בהערותינו לביה זה במקומן).

ע' 13 ש' 90: "ירוחו" – חסר הנקוד, וציל: "ירוחו".

ע' 14 ש' 4 בסוגר: "קבר בתוכו תחכבי" – מלצתה מעין זו (דמיון היגון לקבר, שהנפש טמונה בו) נמצאת עוד בש' קיב ש' 39–40 ובשיר קטן, ש' 47–48.

ע' 15 ש' 38 בסוגר: "בן אכבי" – כן תקן שידל ותפסנו תקונו, ובמקורו: "בן לבי", ופירש החכם שיר זיל: לבי – יחיד מן "לבאים", כמו "עכבי" מן "צבאים", ומזה "לביא", והכוונה לדוד המלך, מושע גור אריה יהודה, שקהל את אויבו. וכמו מה, שהדרין עם הח' שיר זיל, ואין ציריך לתיקון.

שם מן הסוגר בש' 43 עד סוף השיר. את התווים העربים האלה בדק והגיה הפרופיטור יהודה, והוא נס שהמzia לאו את תרגומם, הנוטה מתרגום ברודי. לדבריו הפרופ' הנקנד הינ' נכתבו החרותים בסגנוןם ובמכתאה של העברית ההמונייה.

\* כבר הזכיר בתקדמתה, כי מלאכת הספר, רובה נעשתה במצוור ובמצווק, יותר מהזך פלטול וגדרות ופוזר הנפש; חסר ספרים ומכלולם טכניים גומו הרבה אף הם להכירה. אין יימתה, אם בתנאים כאלה יש אשר נשלחו למוסדרים לא אחת ובאו לדי' טוויות. ובזה הם אמורים להקן קצת מן הטעויות שעמדו המוסדרים עליהן אחרי גמר ההדפסה, בין שהטעויות הן משליהם ובין שהן של דודים. כמו כן יתרפה באין מקום להעיה בפרוטות על מקצת התקונים שהובנו בגוף הספר ממקורות אחרים, שהגינו לזר המוסדרים אחריו שיר ק'ם, ומואפס אפשרות לתוסיפה דברים במקומם, בעמודיו הבאים שנדרשו כבר באמצעות הדפוס, לא יכול המוסדרים לבאר שם דרי הזריך טיבם ומקורם של אותן התקונים, והם נראים כסתומים.

ע' 16 שיר ז. נדפס במאסף הוויל C. I. עי הארורים מ. לאגארום, ועל סמך  
קצת מליצות הוא משער שהשיר הזה הוא ליריש הנגיד, ובאו בו בחרוזים 9–10 רמזים  
לנזהון שנחל במלחמה על אובי מלו בערב סוכות, כידוע מישרו "אללה עז ונס קנוא".  
ואגפיו שהוא השורה יפה, בכיז אין בכתה להוציא את השיר מהזקה רשביגן. רוב המליצות  
בשיר זה, וביחד מזוהו 15 ואילך, חותמו הכרור של רשביגן טבוע עליהן.

ע' 19 ש' 58: "רבדך" – כן הנקנו ת' "רחבר" שבשיש, ואולם עתה נראה לנו  
הנתנו של איש (למה קב') מהנהנתנו. ועי' ב"הערות ובאורוס".

ע' 22 שיר ט. שיר קשה וסתום זה נדפס גם הוא עי' ה' לאצארום במאסף הניל,  
ובאו בו כמה שינויים נומחאות, ואולם אף אלה אין בהם כדי להעלות לו אווכה, וכן  
את הנהנו מבאים כאן מקצתן, אולי יסתהע בהן מי שהיה: ש' 2: "ככבר ברק" – שם:  
"בעבר בקר", והוא טעות דטבה. ש' 3: "ולא סר" – שם: "ולאסר". ש' 5: "עם  
ענפיו" – שם: "מעפפו". ש' 11: "ומשברך". מלה זו מנוקדת שם: "ומשברך". ש'  
17: "ובקע" – שם: "ורקע". ש' 19: "אור" – שם: "עד". ש' 21: "לשיך" – שם:  
"לשירין". ש' 23: "בצח" – שם: "צחח". ש' 28: "ועת רס" – שם: "ועתרת". ש' 29:  
"ילהת" – שם: "ולחתה". ש' 31: "נדור" – שם: "נדור". ש' 33: "לכל" – שם:  
"לבב". (ש' 57: "[חכ]" – כן השלמנון, ואולם עתה אין אלו מועדים טעם בהשלמה זו,  
ויש להסבירה). ש' 69: "ווחונר לבד יכו" – שם: "ווחונר לברא בו". ש' 74: "תחתית" –  
כן היא שם, ובמקור שלנו חסר. ש' 75: "בתני מלין ימוליל" – שם: "לב בתני מלין".  
שי' 77: "שורין" – שם: "שורו".

ע' 25 שיר י. שיר זה נזכר בהזופה להמניד שנת יה (תרל"ד) עי' ר' יש זיקש,  
ובאו שם עלייו מקטעת מהערותינו שהשתמשנו בהן, בנהatta, בשעת מעשה, ואחריו כן נשתמט  
מקוון מלכני, על כן לא נזכר מקור זה בהעתותינו, ואנו מתקינים פה את דמעות. ע' 26  
שי' 21: "לטוכחיה" – אף זה, בנהatta, מתקוני זקי, שהוגיה ת' "לטופטי" שבמקורה, ואולם  
כבר היטיב לראות דרכו הפלר, שאין כאן טעות אחרות, אלא יש לחלק את המלה  
לשתיים ולנקד "למו פטוי" – והכל צולה יפה, והוא, בלי ספק, דגנון. שם שי' 24: "אהבה" –  
הה' בר' מנקר: "אַתְּבָה", והוא הנקון.

ע' 33 ש' 13: "ענני" – כבר העורנו במקומו ב"הערות ובאורוס" שבעתו של  
מסדר האותיות ובהתרשותו של המניה נשמטה הנטנה למלה זו ("קנוי" ת' "ענני"),  
ומוצה להקן בפנים.

ע' 22 שיר כו (כמי יקוטיאלו). קינה מפורסמת זו מצאנוה – אחרי חתימת רוב  
הספר באמצעות דפוס – במחוז קורפו כתוב ידי עתיק מאד, ורבה נומחות ישרות בו.

מקצתן הכננו בפנים (ע"י תקון בטופסי השופרת של אמחות הרפואס) ומקצתן אנו מביאים עכשו כזה למטה. משבות טכניות מובנות לבקרים בדבר, לא אישיטה טילה לתקן נס את העזרות ורבאותם, באופן שיתאימו אלה בכל מקום אל התקנים החדשיס שהובאו בעצם השיר. התקנים נאלה, אלו נשזו, היו מבאים קלקל וערוביא לכל הגלינות המטודרים סרו דפט. המקומות הללו בנארום נשאו בהבראה מובנים לא אל הנמהות החדשיס, אלא לישנות, שנפללו. בהגענו לפוי הסדר אל המקומות הללו נער עליים את הקורא. שם שי' 4: "שיותות ולא" — במח'ק: "עתה ולוי", והוא הנכון, לנראה, ובאוור פישוט: "זמנן יין בר שחת לכל בני אדם, ولو — לבור השחת — נוצרו כלם", שהכל עומדים למשתתת מהחלת בריאותם. ואולם לפי נסתהנו הלשון מנומנת והפירוש דחוק, אף' שמן אין אחר. שי' 5: "יקחו ימותו עם וגמ עם יתנו" — כן הוא עפי' נסח מהחק, והוא בלי ספק הנכון, ופירשו פישוט: ימי הזמן לוחות בני אדם מן העולם ונונתים אחרים תחתיהם, (כלוי אלה מתים ואלה נולדים), אבל הם — ימי הזמן — עושים בהם שחורה (מ' שא דחוק. (בහשותינו למקומות זה לא נשנה — מאיין אפשרות טכנית — הפירוש לפי התקון, אלא עמד בעינו הקדמת ונשאר מכובן לנסח הקודם, המשובש לדעתנו, בל'ם. ועייש'). שי' 8: "אנשי לבב" — במח'ק: "בעל לבב", שי' 9: "הנשות הנויות" — שם: "הנויות הנשומות", בין נך ובין קר לא דקדקי, כמדומה, בנארון (עייש'). והכוונה: לא אדם אם הנויות מסכו בנסיבות ופלטו אותן, או להעך, הנשות הן שפכו ופרכו לעלה לבעל ועבו את הנויות. שי' 15: "הבן" — שם "חכין", ומוסב על התבבל, ואולם אם אותן היה שבראש החרז היא מהתempt שם המשורר: "שלמה", כמסומן בפנים, נסתהנו היא הנכוна, והנגן אחד. שי' 16: "כי מפני" — כי מהחק, ובשער הנמהות: "וכמן", ולא העירונ עז במקומו, מאפס מקום להכנית לשם הומפה כל שהיא. שי' 19: "ולא ענו" — כי מהחק, וזה נכון ופשוט, ובשער הנסח: "ולא מרוי" — ופירושו מנומג ודרחוק; וכן במקומות זה פירושנו, המכובן לנסח הקודם, בעינו עמד, בלי תקון, מטעם האמור. שי' 21: "עסם" — שם: "עוום". שי' 30: "הם הבלואים" — שם: "בנדי בלואים". שי' 11: "ואונם פתחה" — כי מהחק עדח'כ יש' מ'ח', ח. ומר לפוי נסח זה כל הקושי מן החזרות, ולהנמ נתחבט שדי'ל ורבנים אחריו לפרש עפי' הנסח הקודם ("ויאים פתחו"), המשובש בל'ם. שי' 42: "נקצרו" — שם: "נבערו". שי' 53: "יגאלו" — כי מהחק, ובשער נס': "ננאלו". שי' 61: "להם" — שם: "בhem". שי' 68: "אחריו נאסרו" — שם: "אחריו נמסרו"? (>). השורות 69—70 באות שם אחרי 71—72. שי' 76—75: "ינפצו, יתנו, ימאסו, ינתטו" — שם: "ינחצו, ינתטו, ינתטו, ימאסו", והוא, לנראה, הנכון, שבודאי רדף המשורר אחרי

קרבת ההבראה במבטא של המילים השכנות. ש' 78: "יארו" — שם: "ימרו" (?). ש' 80: "בה" — שם: "לה". ש' 82: "הריו" — שם: "עריו". ש' 83: "סרי" — שם: "סקפ". ש' 84: "ונדרו" — שם: "ונזרו". ש' 109: "אל בין" — שם: "על בן" (?). ש' 110: "ונצמו" — שם: "ונזרו". ש' 112: "בידי... נערו" — שם: "לפני... ימסרו". ש' 117: "פקודתם" — שם: "פקחות". ש' 120: "זרים ונם זוררו" — שם: צרים ובו נכרו (?), או ננכרו. ש' 129: "טשרת מלכים" — שם: "משרה ותורה". 132: "ולממחשובותיו" — שם: "ולממחשובותם". ש' 133: "קף" — שם: "יד". ש' 145: "עד" — שם: "עו". ש' 146: "בניו" — שם: "בני". ש' 151: "עטוד" — שם: "יעונך", והוא, כנראה, הנכון. ש' 154: "נערו" — שם: "פערו". ש' 160: "ונם שררו" — שם: "לאל לישרו"; ש' 163: "בשנער" — שם: "בשער". דחרוזים 161—162 באים שם אחריו 163—164. ש' 161: "טתי" — שם: "בני". ש' 169: "שיכת" — שם: "שכת". ש' 171: "ען רענן" — כיה במח'ק, ובנוסח הקודם: "מעון אשר". ש' 172: "חתתו" — כיה במח'ק, ובנוסח הקודם: "יתדר". ש' 175: "ענן" — שם: "מעין". ש' 178: "נופסו ידים" — כיה במח'ק, והוא דגנון, ובנוסח הקודם: "נופסו כלם", ואין לו שחר. ש' 180: "שפכו" — שם: "שרפו". ש' 192: "עד" — כן הוא במח'ק, ובנוסח הקודם: "יום". באותו ש': "יוסרו" — שם: "זורו". ש' 193: "או" — שם: "אי". ש' 194: "בה עד" — שם: "עד בה". ש' 199: "רמו" — שם: "מותו". ש' 202: "יצפונו" — שם: "יתלבנו".

ע' 62 שיר ביו ש' 4: "קול פרדיים" — טעות הדפוס, וציל: "קול פתרדים", כמו שהוא בטויים השיר, בסוף החרוז הארוך, והוא מלהיב איבוב טיו, כא. ובטויים השיר אין המשורר תושש להכפלת "היינאות", אדרבה, יש בויה משום יפי' השיר. (ובקשר עם טעות דפוס מהירה זו עליה על הדעת התחלה שיר אחד של ר' יהודה הלוי, שקשה להתaffleק מהביאו כאן, לפי' שהוא מזכיר את מלצות החരוזים הראשונים של השיר שלפנינו ביחד עם טעותה, והוא השיר: *באיזון פנדדים בירידים*, ופרק ב' אשר לקם פרדיים", וכבר מצינו שהמשורדים מקללים את הבחמה (הנמל, הפרד) הנושאת מהם את יידיהם למחרקים, (עי' למשל שיר לה ש' 21), וכן מצינו לריהיל שימוש במילת "פרדר" להוואה כפולה: "בכמה ופרידיה" (עין, למשל, בשירו "ירענן נדור" ש' 13). שם ש' 14: "חרב נרדדים" — חרב הפרידה, שמחלקת בין היהודים כחוב החותכת, והיא, כנראה, מליצהurbait, הוא מתון בדין, כאחרת אנשי נספת הגROLAH. ובפירושנו לא דקדקנו.

ע' 79 ש' 141: *בקמאות* — יש לנקר: בפ' אורות. ש' 148: מלאך עקרות — כיה במוקר, ואולם אנחנו הגנו באמחות הדפוס לנכוון "עתרות", כבר ננסת تكون יפה זה בהערות ובאורות

שלטן (פייש), ואולם בהתרשלות המניה נשפט התקון מנוף השור, ותגנע עמד בעיניו. ויש להוסיפו, כי הכוויי "מלך עתרות" נמצא כבר בפיוטים "שבת משושי". עי' 89 ש' צו: "אשר הסך לראשי"—בכפי פ'ב הנוסח: ו"פרשי ורכבי". ש' 26: "ואהיה הר"—שם: "ואהיה הר".

ע' 90 שיר זה, כל הבהירונות האחרוני של "יציאות" שיר זה יש לנדרן בקמץ (ש'), כדין סוף פסוק, ולא בפתח (ש'), כמו שנדרנס בטעות. ע' 95, שיר מא. שיר זה נשנו ושלשו בו מקצת מיציאותיו, שלא במנגן, ואין ספק, שיצא מתחת יד המשורר בלתי משוכלל, או שבאו בו הוספות מאוחרות. ע' 104 ש' 57: נבירותיהם—כן הוא בכפי פ'ב, ובלי ספק כן היא הקיירהה הנכונה גם בכפי הנגניה, ואין שם אלא טשטוש אחרות. והכוונה: הגבירים והחשובים שבימי המוטר—ילמדו בדבריו והואו להם לשכחים ליסר בהם את הפתאים. ע' 102 שיר מב, ש' 5: "אשר לבו כחול נכבר ביום בו", עיין מליצה כו ממש בשיר קיא ש' צו: "ולי לבב כחול ייכבר ביום בו", ואולי גם כאן ציל: "יכבר", "נכבר".

ע' 104 ש' 66: אחרי מלה "חלא" חסירה במקורה מלאה בת שתי תנעות, ואולי יש להשלים "תיקיר".

ע' 106 שיר מד. שיר זה נדרס במאפק היובל עי' ה. מ. לאוצרות ובכתב הרשותה לברוריוונר, שהניעו ליידינו באחור זמן, ומקצת מנוסם, "מכחර השיריה" הוכנסו גם לנטף השיר בקובצנו עי' תקון טופטי העופרת, אבל לא בכל מקום היה אפשר לשנות גם את "ההערות והבאורים", ונשארו ממש כמקצת מתוקני הפנים בעלי הערות מתאימות להם, ומקצת מן ההערות מכונות לנחת הפנים שקדם לתקון. ע' 107 ש' 29: "דקייס"—בתחלת הנקנהו: "דלייס", וכן הוא בהערות, ואח' הוכנס תקון "דקיס" בפנים, וכעהרות עפודה הנקנהו הראשונה במקומה. "מרבי"—בכתב הרשותה: "מרבי".

ע' 107. גם לשיר זה יש קצת נסחאות אחרות בכתב ההפורות" גניל שראיי להוציאון. ש' 2: ננדם — בר': "להם". ש' 6: "ובניי" — כן חשלמוני, ובר' השלים: זפני. ש' 41: מכונה—כיה אצל בר', ובש' 54: "... לבלי יהיו סבוכיים"—חסר, ובר' השלים "לבלי יהיו נבוכים וסבוכיים".

ע' 111 שיר מו ש' 27. מתרז זה ואילך עד סוף השיר היה לנדר עינינו העתק פוטנרי מכי אקספורד, ומצאנו בו קצת נסחאות שונות מלאה שבמקורות אחרים, והגענו ל贊� בוה מקצתן. משלל — כן הוא בכפי א', ובשאר הנוסחאות: מהל. ש' 88: "אפל לאור"—בכפי א' בטעות: "עופל להור" (?). ש' 41: "דורו ואח'" — בכפי א': "דור

דור ואחר". ש' 42: "ספרך" — בכוי א': "ספרך", וכנראה נטשנה הסמ"ך ונחפה לכף. ש' 112, שיר מה. שיר זה נמצא גם בכוי פ"ב בצורה לקיה, ואולם גם בו המליה הראושונה בראש השורה האחרונה (ש' 16) היא "קנה" כמו בשאר הנוסחות, ולא "תנה" כמו שתקן הרשי' ז' וכמו שהוא אצלנו.

ע' 116 שיר נה'ה, ש' 13: "שידעם" — טעה ז', וצ'ל: "שידעם" בקמע ת' העי'ן.  
ע' 127 השירים ס', ס'א ס'ב בעמוד זה, נסדרו בתיהם, גם הדלה וגם הפטור, בשורה אחת לרווח העמוד, שלא כדרך סדרות של שאר השירים, כדי להריב מקום להשלמות שנוסף על השיר שלஅחריהם אחריו נמר החימת הספר באמצעות הדפס. ועי' עז בחקרם.  
ע' 136 שיר סט', ש' 6; ותבק': — בן הגהנו למלאות המשקל, והשוא השני מצטרף אל התנועה הראושונה של המלה הבאה, למלאות את היתר, ובש'ז: "תבר".  
ע' 137 שיר ע', ש' 7 בסוגר: "והגנו" — בן יש לנקר לשח'ם, ועיין נקרו דוגמת המלה זו בשיר קיא ש'. 3.

ע' 138 שיר הניל ש' 24: "מכקה" — בר' מנקר בלי מפיק ה'יא, והוא ייחודה מלשון "מכסת הערכך".  
ע' 139 ש' 15: זה שי' ב — בלא יש לנקר "ויקשיכ", והוא מחובר למעלה, להרונו הקדום (ויש אפוא למחוק את הנקודה המפסקת שבסוף ההרונו הקדום). ופירשו כמו שעשינו בהערות ובאוורים: "ולא אמצע בפיות נסיבות לא מענה ולא תשובה על מה שישאל זמני דנאול".

ע' 145, שיר עג. שיר זה נדפס ע' הדיר דוויז ב"מחבת משורי קדש" לרשביגן (ע' 60), שהגיעה לידינו נמר ספראן בדפוס. ש' 2: "גערותי"—אצל דוויז: "שהורת". ש' 5—7: "באמער... חיזיר" — בשאר נסחים: "אמער... קיזיר", וכבר העורנו עז במקומו.  
ע' 147, שיר עז. נדפס ע' דוויז במחבות הניל ע' 55. ש' 3: "ולבר" — אצל דוויז: "ולבי", והוא נכון יותר. ש' 6: "לך" — שם: "לו", והוא נכון. ש' 33 (ע' 148): "ויקעב" — אצל דוויז: "ויקעב", והוא נכון.

ע' 153 שיר עה. משיר זה ניתן לנו אחורי ההדפסה העתק פוטוגרפיה מכוי אקספורד, והננו לציין קצת שנייה נסחים: ש' 3: "חר[ני]ים" — בן הגהנו מסברא, ועיין טענו להנחה זו בהערות במקומן, ואולם בכוי אקס' כחוב מפורש: "עננים", ואעפ"כ הגהנו נראית לנו נכון יותר, ועיין בהערותינו להרונו זה במקומן. ש' 4: "סרים בקרני" — בכוי אקספורד: "סרי בקרני", והוא נכון, כנראה, ועי' בהערותינו להרונו זה במקומן, ש' 5: "ובני שחקים" — שם; "ופני שחקים", והוא נכון. ש' 9: "רקבעת" — שם: "רקבעה", "חרוה" — בן הגהנו, ובכוי א': "הנדוד", ולא נרע לבון פרושו.

ע' 156, שיר פג. יש לפפק אם שיר זה הוא באמת לחרשבן.  
ע' 168, שיר קא, שורה 1: "עליו גועה" — בראשית הגזיה ליבואר: "אפייל נדרה",  
וע"י בהعروתינו לשיר זה במקום.

ע' 168. השירים מן ק"ב עד ק"ח (חוידות מסוג התנינים) — יש לפפק הרבה, אם  
באמת יצאו חוות אלה מתחת יד חרשבן.

ע' 183, שיר קו. חרויו השיר הקטן הזה הובאו בסדר החכמים אספת נובייאר (ע'  
כבו), ונאמר שם בעניין זה: "עהה (רשביין) אחריות של חג השבאות, והוא בן שש  
עשירה שנה, כמו שמצצאותו בתקילת האזהרות, וזה לשונו: "אני השר (נצח' תי, "השיך")  
והשיר לי לעברך" וכו'. ונדרפס גם ע"י דוד כהנא ב"השלחה" כרך א'. ואולם בהעתק שהו  
לפנינו בשעת ההדפסה לא נרשם המקור, וצענו בהعروתינו ע"פ זכרון טוטעה את הספר  
שמעה"ש בחור מקור ראשוני. על כל פנים, גם עכשו מפני טלול הדרך אין בידינו  
המקורות תניל לעין בהם, ואנו מצינים אותם מכל עני ושלישי, ואין לנו בטוחים אם לא  
באח בשיר זה הרכבת שתי נסחאות שונות מקורות נפרדים, כי, כאמור, ישתיית השלישי  
(שי' 5-6) הוא מנוקור אחר. וכן הנומח של חזרה האחרונה משונה הוא בסדר החכמים ואצל  
הרדיך, הলוקה ממנה, מזה שלפנינו (כי שם תחת: "ולבי בן כלב בן השמנים" נאמר: "ובci שלכל  
כמו בן השמנים"), ולפי שעיה נשתרת מתנתנו מקרו של הנוסח שלפנינו, ובמודמה שנמצא באחת  
מחוברות "נהל קדומים" או "מגנו אקספורד". "אני השר" — כן נקדנו בשין' שמאלית, להטעים את  
מלת "לעבד" המקבילה למלת "השר", אבל יתכן גם לנקד: "השר" בשין' ימנית, ור' המשורר.  
ע' 191 ש' 14: "עבוני קשי לב" — כבר העירונו במקום, שהוא טעות הדפוס, וצ'ל:  
"עבוני קשה לב", ומוכב על היגנום. ומזויה לתקן בפניהם.

בהعروת ובאוריהם. ע' 20 ש' 1: "1906—1909"—צ'ל: 1906.

ע' 27 לשיר ט' שי ראשונה: 1909—צ'ל: 1906.

ע' 52 פסקא אחרונה ש' 1: "ויצל"—צ'ל: ואצל'.

שם " " 2: "וב"ש"—צ'ל: ובשיש'.

ע' 79 לשיר לה, ש' 1: "8"—צ'ל: 8.

ע' 90 ש' 2 "דלים" בפניהם: "דקים", וע"י מה שהעירונו  
בנוספות למללה על עצם השיר.

ע' 19 מלטח ש' 4: "קלשיס"—צ'ל: קלושים.

" " 1: "תלא"—צ'ל: הלא'.

הערה כללית: אותן מן הנוסחאות שבහعروת ובאוריהם וכן עצם דברי הבאים,  
שאין מכוונים אל הנוסחאות שבסנים, כבר נזכיר כלם למללה ב"נוספות" להערות על  
עצם הפנים, והקורא ימצא דבר דבר במקום.

## רשימת המקורות לשירי חול<sup>\*)</sup>.

### א. עבריים:

- \* כתב יד אוצר הספרים של המאלכה בפטרבורג מעובן אבן־רשייף (העתק י' צינברט).
- \* " " " בבלין 1923<sup>20</sup> Orient (העתק הדיד י. נ. שמחוני).
- \* " " " 576 40 ( " ) מחרור קורפו של ח. מ. מארכס בבלין.
- \* " " " אוכספורד. (קצתו, ובහתק פוטונגראט)
- \* " " " אלמואזרת ואלמודאכרה, ר' משה אבן עורא (ערבי).
- העתק פוטונגראט
- שירים זומיירות ותשבחות ופייטים... מאבירי משורי ספרד. נדפסו בבית עיר המתוקים אליעזר שנאנצנו. קושטאנטינה. שנת ש'ה (העתק בכתב).
- עומר השבחה לר' אברהם ביר יעקב נבישון. ליוורנו. שנת תקית.
- גנוי אקס פורד. ספר כולל פייטים ושירים יקרים מטשוררי ספרד הקרים. נאפסו בבית אוצר הספרים אשר בעיר אקספורד. מאות צבי הרש עדעלמאן ומאת יהודה המכונה לב דוקם. מחברת ראשונה. לנדרון תריין.
- התchia. מוצאת לאור עי' שניאור זקש. חוברת ראשונה. ברלין תריין.
- נהל קדומים. מאות לב דוקם. מחברת שנייה. הנובר. תריין.
- שירי שלמה. שירים יקרים מהחכם המשורר ר' שלמה בן נבירול זל. אספתיים מאוצרות אשר בעיר אקספורד, פארמא וקרית מלך ווינן וספחתי עליהם הערות והוואתים הראשונות לאור. יהודה המכונה לב דוקם איש פרטניבור. שתי מהכבות. הנובר תרייה 1858.
- לקט שושנים. כולל שירי שפת עבר מימות התלמוד עד דור עמנואל הרומי. צבי נראץ. ברסלאו תרכיב 1862.
- שיר השירים אשר לשלים בן נבירול. על פי כתבי יד ישנים ודפוסים יקרים. עי' שניאור זקש. פאריש 1868.
- ר' שלמה בן נבירול וקצת בני דורו. מאת הדיל. שם, שנה הניל (לא נמספר).
- נהلت שד'ל. ב' אוצר טוב. ברלין תרים 1880.
- טל אורות. שירים קדומים מאות שדי' עם הערות שוחית. פרוטומישל 1881.
- אנדרות שד'ל. פרוטומישל. תרמ'ב — תרנ'ד.
- שני שירים לר' שלמה בן נבירול מאת דיז' י. אינר (בקובץ "חפарат שיבת" שיצא לאור לכבוד דיז' יויט ליפמן צונק). ברלין תרמיד 1884.
- \* שירי ר' אברהם אבן עורא, ד. ראיין, ברסלאו 1885.
- פניני שדי'ל. פרוטומישל. תרמ'ת.

<sup>\*)</sup> כל אלה המקורות, שיטין כוכב (<sup>ט</sup>) בצדדים, הגינו ליד המסדרים אחורי חתימת הקובץ, באמצעות הדרופטם סוף שיר ק"ט.

- חידות לרשביון מאה שניות וקש ("אוצר הספרות" שנה ד').
- חדשנים נס ישנים. מאה א' הרבי. האטיפ' הרמן'.
- ארבעה מאמריהם מאת א' הרבי (בchospe לטליז') שנת 1893.
- חיי שלמה בן נבירול. מאת דוד כהנא ("השלחה" ברק א' תרנ"ג).
- שיריה שלמה בן נבירול. מארח חול שלמה בן יהודה בן נבירול. עפי' כי ומספרים נדפסים.
- שיריה שלמה בן נבירול. מארח חול שלמה בן יהודה בן נבירול. תרנ"ה-תריס.
- מאות חיים ברודי ואחות חכמים. ב' מהברות, ברלין, תרנ"ה-תריס.
- \* תהלה לדוד. ברסלא, 1900. (חחלק הלועזי, רשותה שיריו הרשביין של הנזיה עיי ניבוא).
- שיר של רשביגן לר' יקותיאל. מאה ח' ברודי ("השלחה" ברק כ'ה תרעא - תרעב).
- \* התקופה. ברק י', הוציא שטבל ואדרשא. מאמרו של הרץ י. ג. שמחוני על רשביגן.
- \* מבחן השירה העברית למiams חתומים כתבי הקודש עד גלות ישראל מעל ארמת ספרד ... שורק ומתקן עיי חיים בר' אדי בהשתפות מאיר ויינר, תרפ'ב, ליפסאי, הוצאת "איןול".
- \* מהברת משירי קדש אשר שלמה בן יהודה בן נבירול, לקטו נערבו והונחו עיי ישראל דאווירזאן טומיטוור בבית מדרש הרבניים בניירוויך עם תרומות אנגלי מאת ישראל זאגנוויל, פילאדרפיא, ההברת היהודית להוצאה ספרים אשר באמריקת, תרפ'ג.
- מלבד שאר ספרים וכיה' ציון, תרי'ב; ארענט; אוצר נחמה, וויען תרי'ז; בית-ישראל, וויען; המגיד - תרל'ד; הלבנון - תרכ'ג, תרכ'ט; הכרמל, המליך ועד.

## ב. ליטוּרַגְּיָם:

- Nichtandalusische Poesie andalusischer Dichter, von Dr. S. J. Kaempe. Prag 1858.
- Melanges de Philosophie juive et arabe, par S. Munk. Paris 1859.
- Salomo ben Gabirol aus Malaga, von L. Duckes. Hannover 1860 Orient etc.
- Salomo Gabirol und seine Dichtungen, von Abraham Geiger. Leipzig 1867.
- Studien über Salomon ibn Gabirol, von Prof. Dr. David Kaufmann. Budapest 1899.
- Fragmente von Gabirols Divan, von H. Brody (Monatsschrift für Geschichte und Wissenschaft des Judentums. Juli 1899).
- (מאמרו של האריס מ. לאצאים ע"ע 191-200)
- Jews College Jubilee Volvme London 1906.
- Das Entschuldigungsgedicht Gabirols an Samuel ha Nagid, von H. Brody. (Mon. Mai-Juni, Januar-Februar 1910).
- Poetic fragments from the Genisah, von Dr. Israel Davidson (The Jew. Quart. Rew. Juli 1913).
- Sämtliche Schriften von David Kaufmann B. III. 1917.
- Из неопубликованного дивана Соломона Габироля (1922).
- "יעורענסקאייא טיסל" שיצא בפטרבורג בשנת (1922).